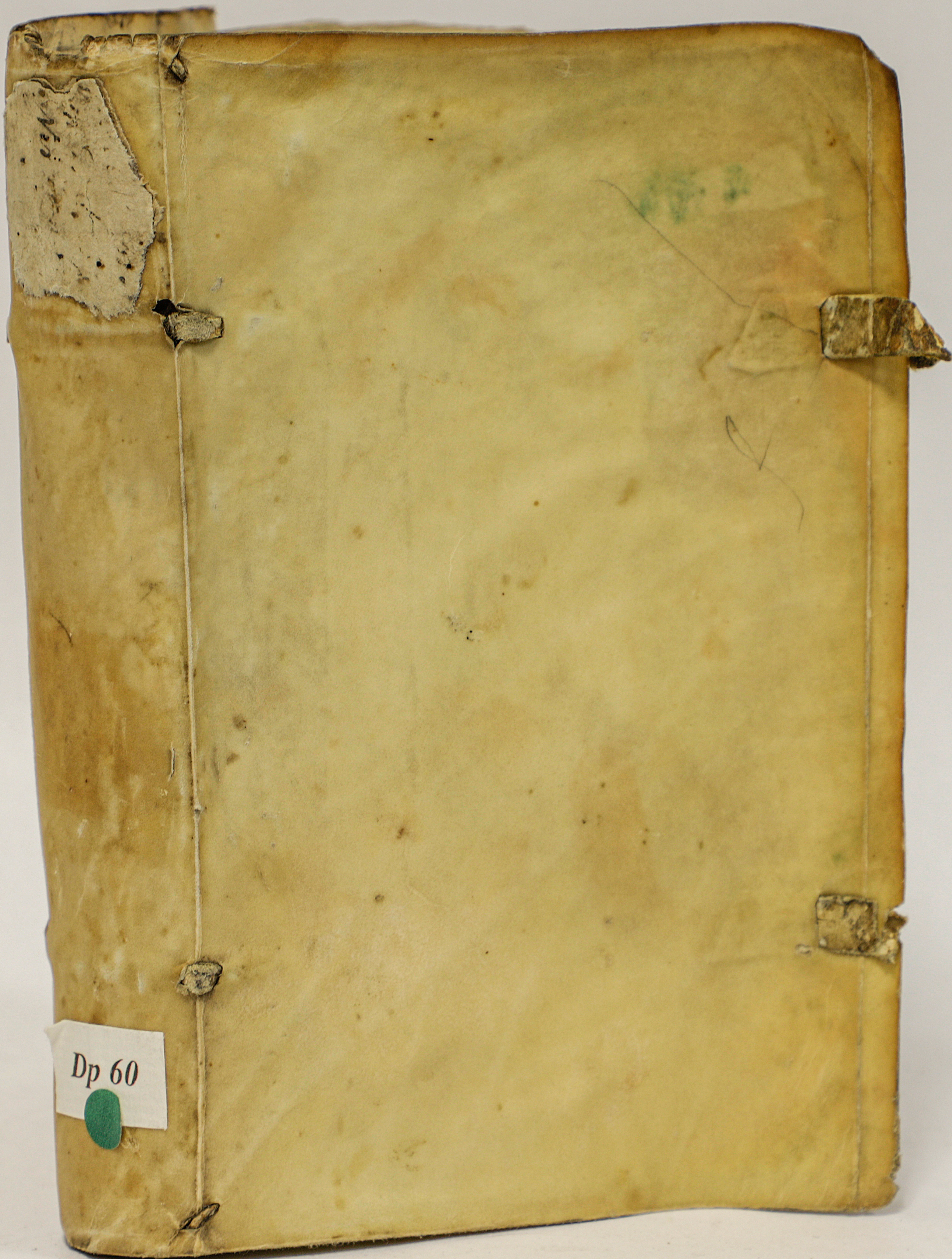

Dp 60

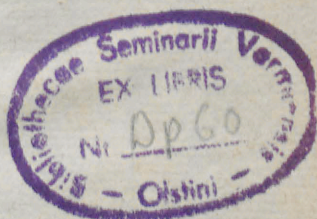

Dp 60

E-17, 259

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date, though it is mostly illegible due to fading and bleed-through. Some characters resembling "18" and "18" are visible.

IACOBI GORSCII ANIMAD-

VERSIO, siue CRVSIVS. *De 685*

IN THEOLOGOS VVIRTEMBER-
genses, sua Acta & scripta apud Patriarcham
Constantinopolitanum iactantes, & STA
NISLAÏ SOCOLOVÏI operam in æ-
denda Ecclesiæ Orientalis Cen-
sura calumniantes.

OPVSCVLVM HOC TEMPORE VARIIS
*hæresibus sectisque misere dissecto lectu
pernecessarium.*

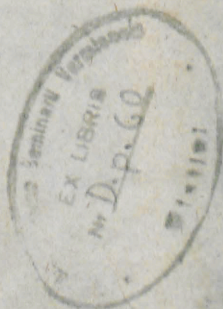

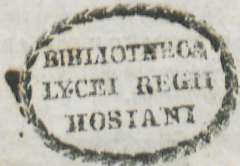
COLONIAE.

Apud Maternum Cholinum.

Anno M. D. LXXXVI.

*Pro loco warman. ad fræs barnov.
grā D. D. Stan. Crimari cano.
Nacm in*

ms. no. 1164

AD ILLVSTREM ET
MAGNIFICVM DOMI-
NVM, D. NICOLAVM, FIERLEI

*Castellanum Biecenſem, Regni Poloniae Re-
ferendarium, ac Cazimirien. Pro-
fectum, Iacobi Gorſcij.*

P R A E F A T I O.

ULTI quidem
& præclari, vt ſcis,
Socolouij noſtri
extant in Eccleſia
Dei tam ſcripto,
quàm voce viua
ſuſcepti conatus
atque labores, quibus ille & veritatẽ
catholicam demonſtrare, & hæreti-
corum errores ſuo quodam ac pecu-
liari modo conuincere conatur, ni-
hil tamen meo quidem iudicio, aut
maius, aut illuſtrius, aut ad cõſodien-
dos iſtorum oculos efficacius, & quo
melius de Eccleſia Dei mereretur, ab
eo ꝑficisci potuit, quàm illa ipſa præ-
clara Patriarchæ Conſtantinopolita-
ni de præcipuis iſtorum erroribus, ad
illos ipſos conſcripta Cenſura, opus

PRÆFATIO.

tali præsertim tempore vtilissimum, ac præter omnium expectationem, quasi coelitus demissum, quam ille ab istis multo tempore suppressam, non ita pridem ex Græco in Latinum à se translata[m] edidit, ac in lucem protulit, horumq[ue] fraudes, insidias ac malevolentiam mirè detexit. In qua quidem Censurâ isti magnificè à suis iudicibus confutantur, ac toti orbi terrarum planè ridendi propinquantur, quantūq[ue] ex spe & conatu suo deciderint, magno Græcorum studio & diligentia produntur. Ex qua re, non mediocrem illos animo dolorē concepisse suo, grauiusq[ue] hoc ipsum factum tulisse, vel ipsi inuiti, abundè tot voluminibus, in quibus volentes nolentes hæc eadem multoq[ue] plura ediderunt, publicè orbi terrarum testati sunt. Quo in opere, quantum ipsi seipsos suis conficiant armis, qua ratione se prodant, quantum sua instituta euertant, in hoc ipso libro, quem ad te mitto, demonstrare constitui, non quòd Socolouium defendam, quem satis sua virtus & doctrina

PRAEFATIO.

na tuetur, neque isti tanti sunt, ut viro illi, cuius probitas & integritas omnibus perspecta satis est, aliquid detrahere possint: sed ut istorum impudentiam & temeritatem demonstrē & convincam, ac in quantis errorum tenebris versentur, eorummet scriptis & testimonijs doceam. Tibi aut, tuoq; amplissimo nomini hunc nostrum laborem potissimum addicendum putavi. Primum, propter ardēs & singulare tuum erga fidem catholicam studium, quo tu diuino planē exemplo docuisti, pietatem erga Deū, pietati parentum longē anteferendā esse, eiusque rei multis alijs praestantissimis viris, primus quasi Dux & author fuisti, dum plus Deo eiusque Ecclesiae, quā parentis errore abrepti mandatis obedire voluisti, in hacque re auctoritatem eius magnificē contempsisti, cuique & proavi tui, hominum catholicae religionis studiosissimorum iniuriam mira aequitate vindicasti, non minus vel etiam tamen propter alias tuas praestantissimas virtutes, continentiae inquam,

P R A E F A T I O.

grauitatis, humanitatis, ac in omni
vitæ parte constantiæ ac moderatio-
nis, quas in te iam iuvene suspexi,
nunc autem in adulto magna pars
Christiani miratur orbis, propter
quas, Ciues tui te amant, te in oculis
suis portant, ad te confugiunt, tua in
omnibus rebus opera vtuntur: ita vt
verear, ne te tot occupationibus ob-
rutum, priusquam vellemus (quod
absit) conficiant. Quæ enim lis est fi-
nium regundorum, cuius tu non sis
arbiter? quæ amicorum controuer-
siæ, quas tu non dirimas? quis nubit
sine te sponse? quis denique fune-
re effertur, quem tu non deducas,
cuiq; operam tuam non naues? Mit-
to domesticas curas, mitto publicas;
huc addam singularem tuam doctri-
nam, ac iam in hac ætate iudicium
planè maturum, cuius quidem do-
ctrinæ atque iudicij, tam in Senatu,
quàm in iudicijs, testes sunt tuæ gra-
uissimæ sententiæ, in referendis item
causis perspicuitas mira, in tractan-
dis hominum animis singularis ars
& peritia. Quæ omnia sapientissimus
Rex

P R A E F A T I O.

Rex Stephanus ita amplexus est, vt libenter etiam in multis sequatur : ac nisi mediuinatio mea fallit, in longè ampliori loco & dignitate paulò post hæc ipsa collocaturus sit. Idem facit Senatus, idē omnes boni. Neq; enim sufficere tibi ad perfectam gloriā iudicasti, te genere amplissimo illustrē esse, quod pleriq; arbitrantur omnes, nisi etiam tu ipse genus tuum diuinis virtutibus, alijsq; dotibus illustrasses. Quod si idem facerent reliqui, longè profecto melius & de se, & de Repub. & de maioribus suis mererētur. Neq; illud item ignoro, Socolouium, qui istos tantopere vexat, & in quem illi omne virus acerbitalis suæ frustra euomere conati sunt, merito suo tibi charissimum esse, teq; ab illo mirificè obseruari. Reliquum est, vt hunc nostrum qualemq; conatum hominis senectute, morboq; fracti, ac veluti in portu vitæ constituti, benignè suscipias, meque ames, tuoq; patrocinio foueas. Vale. Datum Cracouiæ Calendis Maij Anno

Domini 1585.

A 4

IN

IN ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΥΒΙΝΓΕΝ-
ΣΙΥΜ ΑΝΔΡΕΑΕ ΣΧΟΝΑΕΙ
Glogouienſis Epigramma.

Accierat bibulos vates lymphata Tubinga
Ut certent, hauſtu liberiore, cyphis.
Haud mora concurrunt, quantes Orgia circū.
Aeſtuat Ogygio, mens ſitibunda, mero.
Conſidūt, Ciconumq₃, iubēt accumbere matres.
Crateras ſtatuunt, ad numerumq₃, bibunt.
Ebibit hic annos longēui Neſtoris, illa.
Ex cyathis prodit cana ſybilla, ſuis.
Sic Soles aliquot bacchando, crimina tandem
Eruſtant, ſuperūm, non patiēda, Deo.
Faſ omne abruptunt, malē coētaq_{ue} ſomnia
ſingunt.
Linguitur, haud equo indice, trunc a fides.
Abiurant Atauos, execranturq₃, Papatum,
Alliduntq₃, p_{ys}, grandia pocla, viris.
Hiſ tamen ante alios petitur Socolonius omnes,
Præcipuē inq₃, vnum, lingua furorq₃, ruunt.
Quos videns, facili Socolonius ore coerces.
Cantaq₃, luſura ventilat arma, manu.
Ludendo ſed enim facit immedicabile vulnus,
Pugio cor ipſum, vi penetrando, petit.
Goſcius ut vidit, ſubita hos occumbere morti,
Semineciſq₃, animæ, vix ſuperēſſe moram.
Corripit expertis annixus viribus, haſtam.
Transadigitq₃, graui guttura cruda veru.
Sic cecidere omnes, ubi nunc vinoſa Pubynga.
Illa ibi vls animi, lingua procaxq₃, tua eſt.
Maſti igitur pietate Duces, victoribus iſtis.
Cana, triumphali ſiſtitur arce, fides.

IACO.

IACOBI GORSCII

ANIMADVERSI O

sive Crusius.

NON modo magnas, verum etiam ingentes tibi, vir doctissime Martine Crusi, gratias & habemus, & agimus, referre certè ut par esset non possumus, pro eo, quo nos, nostræque religionis unitæ, quam catholicam, & Apostolicam, verè & meritò appellamus, partes iuueris, & multò locupletiores, errori vestro oppugnando, reddideris munere. Nemo equidem amicorū, fideique catholicæ, quam tuemur, cuiusque caput Romanam Ecclesiā esse, constantissimè profiteamur, patronorum tantum præsidij nobis attulerit. Martini Crusij diligentia in ædenda Turcogræca Historia, Aristhæ scriptis VVirtembergens. Theologorum translationis quem fratrum Ecclesiæ Catholicæ attulerit. ferre vnquam potuit, quantum tu attuleris, vna hac, quam interpretatus es, Theologorum Tubingensium, & Patriarchæ Constantinopolitani, de confessionis Augustanæ concertatione, & Græcè & Latinè nobis à te donata. In qua ædenda, ac latinitate donanda, tuam & diligentiam & fidem, Crosij laus.

optimi, & doctissimi viri, non modò
 vestri, verum etiam Catholici vehe-
 menter & probant, & admirantur:
 tuique ingenij vires, & linguarum pe-
 ritiam dilaudant. Vnde vna hac ope-
 ra consecutus es, vt & virum probū,
 & hominem eruditissimum, & tam
 inter Græcos quàm Latinos disertis-
 simum, interpretemque fidelem, om-
 nes pronuncient esse: tuasque istas do-
 tes, quæ in te lucent, ament. Quibus
 si in tuenda auita religione, Catholi-
 cisque dogmatibus potius, quàm in
 Lutheri nouo Euangelio tuendis atq;
 propugnandis vti malle: nihil tibi &
 hîc ad perpetuam gloriam, & ad eam
 quâ Paulus cursu suo consummato
 expectat coronam, à Christo Iesu
 capiti tuo ita egregiè erudito impo-
 nendam, deesset. Magnum lucrum
 talentis tibi à Deo creditis adiecisses:
 Magna præmia laboris, industriæ, & in-
 genij tui perciperes, & te æternæ glo-
 riæ consecrares: quod quoniam non
 facis, & fontibus Saluatoris, Ecclesiæ-
 que Catholicæ, extra quam vita nul-
 la fit, desertis, veritatis desertores, fal-
 forum

*Crusius inge-
 nij dotibus
 abutitur.*

*Extra Eccle-
 siam Catho-
 licam nulla
 salus.*

forum dogmatum inuentores sectari, & è cisternis eorum, quas sibi foderunt, cœno mēdaciꝝ plenam haurire aquam malueris: tu ipse tibi tuæ gloriæ, tuis æternis premijs, ac coronæ auro splendidiore defueris, teque ipsum, tot tantisque bonis expoliaueris, teque hæreditate illa, quam nobis Christus Iesus seruator noster largitus sit, priuaueris. Equidem cū ingenij tui, summam eruditionem, vim dicendi, linguarum tantam peritiam, dexteritatem & fidem tuam, in *Deplorat author infelicius Crusij.* Græcis transferendis mecum cogito, foeliciſſimum & beatiſſimum, Deoque chariſſimum, à quo tot tantaque dona, & ornamenta in te profecta videam, eſſe iudico: cū verò ad eam, quam tanto ſtudio tueris religionē, abuſumque eorum ornamentorum tuorū, quæ in te largiùs effuſa à Deo video, animum reſero, cum nullo in foeliciùs homine actum, quàm tecum cenſeo. Quid enim miſerius, quid inſoeliciùs accidere potuit? quā te tantum virum, tot tantisque ingenij & litterarum opibus inſtructum, te ip.

te ipsum tibi deesse: donisque illis,
 & muneribus diuinis, ita abuti, vt ea
 arma, quibus veritati propugnanda,
 Ecclesiæ Catholicæ tuendæ, armatus
 fueris, aduersus veritatis authorem
 Christum Iesum, conuertas: vineam
 quæ eius, aprum illum ferum, Marti-
 num Lutherum secutus, deuastes, Ec-
 clesiam Catholicam oppugnes, veri-
 tatis patronis aduerseris, & pro men-
 daci nescio quo, quod quintum vo-
 castis Euangelium, contra Catholi-
 cam fidem stes: eaque quæ ipse no-
 bis, vt vera & luce digna à Græcis tibi
 credita dones, bonaq; fide in publicū
 emittas, ipse oppugnes, & veritati à te
 probatæ, & in mediū productæ, vim
 afferas. Nam, vt nunc taceam, de ve-
 strorum & Patriarchæ, de Articulis
 fidei disceptatione, quam tuo bene-
 ficio habemus, illa quæ ad te Græci
 miserunt, quæ tu Historiæ Turcogre-
 cæ nomine, circumferri voluisti, te,
 & veritatem à Græcis tibi traditam
 approbasse, & vt veram, indubitatam,
 dignamque omnium lectione & co-
 gnitione Historiam iudicasse, certum
 est,

*Crusius, quæ
 probauerit,
 oppugnat.*

est, alioquin, te virum prudentem, & in omni genere litterarum institutū, credibile non fuerit, mendacia Græcorum edere voluisse, quæ ea esse indicasses, in quibus vertendis, tantum desudares, & tantum sumptum in edendis faceres. Nam si propterea Græcos istos, quibus tuæ litteræ blandiuntur, in publicū Latinorum Emporium produxisti, ut eos ridendos, & mendacij damnandos propinares, non erat hoc humanitatis tuæ. Quid *quid sit alienum à viro docto.* enim magis alienum ab homine & erudito, & pietatis studioso esse poterit, quàm amicos, quàm hospites, à quibus liberalissimè acceptus fueris, prodere, & eos, quibus te tantopere venditasses, quorū honori seruißes, quos iudices doctrinæ vestræ patronosque esse volueris, quos sanctissimos, eruditissimos piosq; tot litteris tuis vnà cū turba tuorū Theologorū testatus fueris, subito deferere, ac mendacij falsorum dogmatum, ineptiarū que accusare; quod equidem, de te sentire nequaquā in animū inducere possum, cū videam, excellentem tuam

tuam eruditionē, ab hoc genere scele-
 ris prorsus alienam esse debere. Et
 propterea, quæ de Turcogræcia à Græ-
 cis bona fide tibi tradita scribas, vera
 esse, te sentire sentio, magnasque tibi
 gratias ago, quòd Historia illa nos
 carere nolueris, quæ nos doceat,
 quàm Græci in tuenda Catholica fi-
 de, Patrum institutis, & Synodorum
 decretis sint constantes. Qui tanta
 seruitute oppressi, religionis liberta-
 tem retineant, nec Tyrannidi barba-
 ræ Gentis succumbant, liberè cū Ty-
 rannis illis, de fide, doctrinaq; Chri-
 sti Iesu differant, ac Sultanos in eam
 sententiam traducant, vt fidem Chri-
 stianam veram, & sanctam esse confi-
 teantur, vosq; ipsos, qui credendi le-
 ges mundo toti præscribitis, damnēt.
 Quod cur ita dicam, vide. Contem-
 nitis vos, ac ridetis excommunicationes
 Pontificum, Paparum inuentum,
 & figmentum esse clamatis, proscri-
 ptiones illas, ab Ecclesia ridetis, nullis
 quæ interdictis Pontificum parere
 vultis: At Sultanus te ipso teste ex-
 communicationis Pontificum, & Pa-
 triar-

Historia

Turcogræcia
quàm sit v-
tilis.

Græcorū con-
stantia in fi-
de retinēda.

VVirtem-
bergenses le-
ges credendi
mundo scri-
bunt.

triarcharum Græcorum, quæ sit vis, agnoscit: ac veram religionē Christianorum, hoc viso, quod tu in Historia Turcogræca refers, miraculo confitetur. Meministi, doctissime vir Martine Crusi, Græcos tuos ita scribere: Sultanum illum, qui rationem fidei Christianæ omnino cognoscere voluerit, multa Christianorum scripta in Arabicā linguam ut verterentur, operam sedulam dedisse, ac inter cætera, quæ cognosceret, etiam excommunicata corpora Christianorum nunquam dissolui posse, cum audivisse, quod quā verum fuerit, statim probari sibi voluisse, ad Patriarcham Maximū suos misisse, ut huius generis cadauer demonstraret: noluit enim Tyrannus ille fabulas ad se perferri: voluit ea quæ à Græcis apud se dicerentur, vera esse demonstrari. quā Historiam Græci, quos tu nobis Latinos reddideris, ita narrant: Inter alia, quæ interrogans discebat, etiam de Anathemate, seu excommunicatione audiuit: videlicet, quicumq; à pontificibus & sacerdotibus Christianis,

Turcæ prodigio moti, Christianam religionē veram esse confitentur.

Turcæ Christianorum libros congerunt & transferunt.

Excommunicationis vis.

nis, iusta de causa, ob peccatum aut scelus è sacro coetu expellatur: hunc talem humatum, non dissolui in terram: sed manere corpus eius indissolutum, & integrum in terra, conspiciq; sepulchro talis hominis aperto, cadauer instar tympani inflatum, & nigrum: nullo membro amisso, ne ipso quidem capillo. Rursus, si veniam precibus, & inuocatione numinis diuini, ei impetrent; dissolutionem cadaueris in cinerem fieri. Acciuit, his auditis, Patriarcham; vt eius rei sibi ab eo fides fieret. Qui veniens, audita Sultani postulatione; se planum ei facturū promisit: vt primum aliquis succurreret, aliquando Anathematis oneri immortuus. Reuerso in domicilium suum Patriarcha, cogitatione, & dispicientia, si quis præteritis tēporibus ea mole pressus obijssset, suscepta: patribus in mentē venit, mulieris cuiusdā libidinosa, quæ de quodā Patriarcha (quod consueffet cum ea) famam sparserat: cui famæ nō à nemine fuerat habita fides. Is verò improbitate cognita, anathe-

mati

Cadauer mulieris ex cōmunicatæ.

mati illam quodam die festo subiecerat. Quæ mulier, cùm longo antè tempore è viuis excessisset; Patriarcha existimans eam, quia tantum virum infamasset, adhuc Anathemate constrictam teneri: sepulchrum eius aperiendum curauit. Tunc illa, (*ô Corpora ex miraculum Dei*) in eo statu, quo de- *cõmunicata non dissolui-* posita, reperta fuit, tumida, turgidaque tantum, & nigra: nondum etiam crinibus de capite amissis. Re ad Sultanum allata, misit is ad contemplandam illam certos homines. Qui *Ratio absol-* contemplati, admiratione obstupuerunt. Cadauere deinde in arca posito, *uendi excom-* hanc sigillo Regio muniuerunt, diem *municatos* dixerunt, qua die ad videndum reuerterentur. Reuersis, rem diuinam Patriarcha fecit, recitata & precatatione, qua crimẽ illius aboleretur, quam vt sanctè, nec sine lachrymis recitauit: en miraculũ: compages manuum pedũq; disiungi, vincula solui: ita vt ab astantibus etiam ossium crepitus audiretur. Reposito cadauere, & rursus *Vis absolutio* obsignato, cuius tantum nexus om- *nis, que sit,* nes dissoluti fuerant: obsignatam ar- *vide.*

B cam,

cam, quæ id cōtinebat: in sacello Patriarchico deposuerunt. Post tri-
duum, reuersis Regijs ministris, ar-
cæque resignata & aperta, apparuit
corpus illud iam dissolutum: de quo
nihil restans, nisi cinis, homines
in admirationem adduxit. Abeunt
ad regem, quæ suis oculis viderint,
renunciant; Admirari ille, stupe-
scere, Religionem Christianorum
veram & admirandam confiteri.

*Turcæ Re-
ligionē Chri-
stianam ve-
ram esse con-
fitemur.*

Quæ Historia quid aliud docet,
quàm maximam vim Pontificiæ ex-
communicationis esse, nec te aliud,
eo loco vertendo spectasse credo,
quàm vt & tuos & nos Pontificiæ
potestatis admoneres, excommuni-
candi que potestatem eorum me-
tuendam esse commonefaceres, quæ
& animos & corpora ita astringat,
vt se commouere nequeant. Vides,
quæ Petrus & successores eius alli-
gent, ea in cœlo, & apud inferos
etiam ligata manere, quæ dissolu-
ta ab eis hîc fuerint, etiam in cœlo
& apud inferos solui, liberaque es-
se,

*Petri vineu-
lum indisso-
lubile.*

se, indissolutum Cadauer mulieris
impudicæ alligatum ab Genadio Pa-
triarcha, ad Maximi vsque tem-
pora manebat, Maximo orante,
vinculum excommunicationis ex
formula dissolvente, Ecclesiæ ani-
mam miseræ mulierculæ restituente,
statim dissolui coepisse, & in ci-
neres redactum esse, vt illa dissolu-
tio corporis animum quoque dam-
natum vinculis illis solutum esse de-
monstraret, doceretque, Pontifi-
ces legitimos, non modò in viuos, *Pontifices nō
solum in vi-
uos, sed etiā
in mortuos
potestatem ha-
bere.*
sed etiam in mortuos imperium ha-
bere, semelque alligatos vinculis,
liberari non posse, nisi ille, qui li-
gandi potestatem habet, vincula il-
la dissoluat, & Ecclesiæ proscriptum
restituatur.

Quod ita esse, eadem hæc Historia
libro secundo, disertè hoc idem ex-
emplum mulieris lasciuæ tractans,
testatur; Nam & causam excommu-
nicationis, & quomodo à Genadio
Patriarcha excōmunicata fuerit, quā-
do, & in quem morbū inciderit, quā
miserè perierit, quale corpus eius,

*Forma absol-
uendi excom-
municatum
mortuum.*

Maximus, nonus à Genadio Patriarcha inuenerit, disertè narrat: ac ea omnia quę primo libro narrata compendiose de ea sint, copiose explicat, corpus eius aperto sepulchro, integrum quidem, atrum tamen, & instar tympani inflatum repertum, ac iubente Patriarcha ad Liturgiam, quā nos Missam appellamus, allatum: & super eo Consequentias in Liturga illa cantatas, ea forma quæ erant præscriptæ de excommunicatis, & preces, quas quotidie haberent dictas, atque scriptum, quo mulieri sua peccata remitterentur, recitatum. Quod dum Patriarcha recitaret, compages corporis eius inuicem separari cœpisse, & dissolui in medio arcæ. Hæc Græci scribunt, hæc tu Crusi, Latina reddidisti, & quæ vis excommunicationis iustæ & legitimæ sit, nos admonuisti, ligari & corpora & animos execratos, & Anathema à Pontificibus pronunciatos, & à gremio Ecclesiæ eiectos, nec antè dissolui posse, quàm reuocati ad Ecclesiæ consortium essent, ingenuè pro tuo cando-
re testa-

Crusij cādor.

re testatus es, maluistiq; tuam, quam tueris religionem istam nouam in dubium vocare, & Græcorum testimonio falsam esse demonstrare, quàm à veritate Historiæ vel vnguem deflectere. Apertè Historia hæc testatur, non corpora modò, sed & animas ab Ecclesiæ coetu eiectas, & communio- *Anime & corpora exco-*
 necius priuatas, in vinculis sathane *municatorū*
 teneri: nec prius inde liberari, quàm *vinculis sa-*
 vinculum excommunicationis ab ipso *thane tenen-*
 so Pōtifice dissolutū fuerit. Nec audiendi sunt impudentes quidam, qui
 & Historiam hanc vanā, & fabulam Græcorum asserant, & te ineptum esse, qui in ijs fabulis explicandis, ingenio & ocio abusus esses, pro sua impudentia clamant, cū hostes etiam *Impudentes non audiēdi.*
 Christianæ Religionis Turcæ, rei gerendæ huic interfuerint, viderint, cōtrectauerint, vimq; Christi religionis admirati, veram esse Christianam Religionem, extra controuersia clamarent. Non est igitur, quòd quis hec *Turcæ Religionem Christianam probant.*
 quæ Græci narrant, fabulas esse dicat, cū nō solūm hoc factū esse, sed etiā quomodo factum sit, Historia illa explicet,

*Historiæ fi-
des vnde de
pendeat.*

plicet, tempora & locum notet, testē
Tyrannum ipsum Turcarum, eiusq;
ministros adhibeat, quorum barba-
ries, quæ nulla vi vincatur, omniaque
vincat, ita hoc exemplo, quo vis ex-
cōmunicationis Pontificiæ demon-
stratur, victi sint, vt veram Religio-
nem esse Christianorum, & admiran-
dam pronunciarent, testesque verita-
tis nostræ essent. Non solum aut hoc
vno in loco vim excommunicationis
Pontificiæ, Historia illa demon-
strat. Nam & Arsenium Ecclesiā tur-
bantem, à patriarcha excōmunicatū,
& non acta pœnitentia mortuum, te-
stē nobis producit, cuius corpus, post
aliquanto, nigrū, & ad modum tym-
pani turgens repertum sit, cuiusque
aspectu multos conterritos tremuif-
se, eadem Turcogræca Historia nar-
ret, & Græcis in Cipro, quæ tum insu-
la Venetorum esset, Græcos à diri-
piendis fortunis & calumnijs Iudæo-
rum, excommunicatione aduersus
eos denunciata, ab iniuria illa Iudæo-
rum destitisse, quod certò scirent
eam vim excōmunicationis esse, vt

*Arsenij excō-
municati ex-
emplum.*

*Græci quam
metuant ex-
communica-
tionem.*

non

non modò animas vinciret, ac sathana in manus traderet, sed neq; corpora illa execrata in terra dissolui pateretur. Hoc vno gladio patriarchæ, Græci in suis in officio Christiano retinendis vtuntur. Sunt multa exempla in ea Historia, quā nobis, vir optime Martine Crusi, donasti: cuiusque veritatem in orbe Latino lucere, vestrisque confessionibus notas falsi inurere voluisti. Hoc genere supplicij turbatores matrimonij legitimi territores, uxoremque viro reconciliatam reddidisse, eadem Historia testatur, & alia, quæ nihil referre nunc opus fuerit, recenset. Quæ omnia, quam vim excommunicatio habeat, quamque necessaria sit in Ecclesia, ad continendos in officio fideles, disertè testantur, vosque vestramque audaciam, qui legitimos Episcopos reiicitis, & vincula excommunicationis ridetis, damnent, moneantque, vt si velitis sathanæ manum effugere, corporaque vestra mendacio & impietate, & fastu falsæ scientiæ, & verbi Domini, instar tympani inflata & turgentia,

*Patriarchæ
frenum in re
tinendis Græ
cis.*

*Crusius sua
confessione
veritatis Læ
theranos
damnat.*

*Excomuni-
catione necessa-
ria.*

*Admonitio
Euangelico-
rum.*

*Hæreticorū
tumor.*

in terra humilitatis Christi dissolui,
ad eam Ecclesiam vnde rescēti estis,
redeatis, à summo Pontifice execra-
tione ligati, & sathanæ traditi, cū ve-
stris Doctoribus istis, vt vos eo vincu-
lo dissoluat, Ecclesiæ Catholicæ ad-
iungat, supplices & cum lachrymis
petatis, quod nisi factum à vobis fue-
rit, & corpore & animo vincti, in die
iudicij extremi & tremendi ad tribu-
nal Christi Iesu iudicis illius, qui Pe-
tro dixit: Quodcunque ligaueris su-
per terram, erit ligatum & in coelis: Et
quod solueris, solutum erit & in cœ-
lis, constituti audietis, Ite maledicti
in ignem æternum, Diabolo, & An-
gelis eius paratum: Ligati estis à Pe-
tro, solui non potestis, nisi ab eodem
Petro, cui eam legem ligandi & sol-
uendi dedi. verba autē mea, vt vos ip-
si testati estis, mutari nunquam pos-
sunt. Quod semel à me decretum est,
firmum & immotum stat, cœlum &
terra mutantur, leges meæ, & verba
mea, nullam immutationem admit-
tunt. Et quidem vir doctissime, nisi
hæc Græca exempla, veritatem vobis
ante

*Hæreticorū
præmia.*

ante oculos ponerent vestros, excu-
 sationis aliquid haberetis, nescisse
 vos tantam vim excommunicatio-
 nis Pontificiæ diceretis, exemplis, qui
 bus veritas eius demonstrarerur, vos *Euangelicis*
 caruisse dicere possetis, ac ignorantia *excusandi er*
 vestre veniam peteretis. Nam illa po- *roris potestas*
 testas, qua Paulus se vsum esse in Co- *à Crusto a-*
 rinthium illum lasciuum, & in alios *dempta.*
 quos execratos sathanæ tradebat, iam
 quasi exoluisse, & cum Paulo sublata
 vobis videretur, alijsque propter vi-
 uendi non probandas rationes nega-
 ta, quod equidem vos asseritis, qui si-
 gnis & prodigijs, confirmata fide, &
 vnctiones extremas, & alia, vt non ne-
 cessaria amplius reiicitis. Sed hæc quæ
 à Turcogræcis attulisti, neque negare,
 neque reiicere poteris, quæ testantur,
 eadē illa potestate Patriarchas in pec-
 cantes uti: qua Paulus, qua Petrus, & *Eadem pote-*
 cæteri tum Apostoli, tum Apostolici *stas officij bo-*
 viri vfi sunt: non modò Sergius ille *norum &*
 Cypri proconsul, vim execratio- *malorum.*
 nis Pauli in suo illo, à quo demen-
 tabatur Mago expertus, verum enim
 Verò Sultanus cum suis etiam amicis,

& quidem viris doctis oculis suis eam spectauit: ac vt Sergius Paulo, ita ille patriarchæ credidit, Christum cum sua fide laudauit, quod nisi & vos credideritis, temeritatiq; vestræ renūciaueritis, nec ad Ecclesiā redieretis, in illo extremo iudicio vos condemnabit, contemptoresque veritatis, quam ille Saracenus expertus sit, & desertores pronuntiabit. Sed longius prouchor, quasi tuæ prudentiæ & ingenuitati diffidens, quam equidem exosculor, quod eius opera ita confirmatus sim. Vt si etiam, quod nunquam dubitavi, dubitare me de excommunicationis vi contigisset, nunquam deinceps exemplis istis, quæ Historia Turcogræca affert, monitus dubitare possem.

Laus Crusij.

Est igitur quod tibi gratias agam, est curtuam fidelem operam in Græca Historia & transferenda & ædenda laudent omnes, confirmasti fidem nostram, Pontificique summo obedientiores nos reddidisti, tuosque Theologos, qui eam potestatem Episcopis datam negent, condemnasti.

demnasti. Quod cùm facis, ad alia quoque & firmitus credenda, & aduersus Euangelia vestra, è paradiso vobis per Lutherum missa, tuenda, nos concitasti, ac Liturgiam quam vos in papatu damnatis, contra quam, nefarios & impietatis mendacijque plenissimos æditis libros, vt cum summa pietate & humanitate veneremur celebremusq; ^{Euangelici impiè Missã oppugnant.} & purgatorij ignes, aliter quàm & vos & ipsi Græci sentiunt esse, in eisq; animas certo & definito tempore teneri, ac deinde, inde liberatas, cœlum petere profiteamur.

Quod cur ita sentiam, audi quæ ^{Absolute corpore absolute animas.} scribunt Turcogræci tui, & Genadium mulierem luxuriantem, & estimationẽ suam libidinis suo mendacio aspergentem excommunicasse, & Maximum eandem ipsam mulierem petulantia suæ pœnas dantem absoluisse, & Ecclesiæ restituisse: Vbi igitur, & quomodo, & excommunicata & absoluta sit, quæramus, ac Historiam repetamus, quæ narrat, fuisse temporis superioris

*Mulier excō-
municata,
quæ fuerit.*

*Mali admo-
nitione dete-
rioris sunt.*

*Officium bo-
ni pastoris ex-
rantes corri-
pere.*

*e
si
alumnia in-
gnis.*

ris Patriarchæ Genadij Scholarij, vi-
duam à sacerdote relictam, pulchri-
tudine conspicuam : quæ domum ex-
tra Patriarcheium habens, quæstum
corpore haud obscurè vulgato fece-
rit. Patriarcham re cognita, increpas-
se ipsam, diligentissimè monendo, fi-
nem faceret peccandi : quò, pœniten-
tia acta, veniam consequeretur. Sed
id frustra fuisse, muliere laxioribus
habenis, se ad libidines incitante : Pa-
triarcham interim non cessasse à re-
darguendo & obiurgando : nec id se-
orsim solum, sed etiam apertè, corā
Proceribus sacris, & Clericis. At illa
misera, diaboli instinctu, Patriarchā
accusat : eum, quando ipsam ad se-
cretam colloctionem accersierit, co-
natum esse, ad nefarium facinus vi-
pertrahere. Ipse, atrocis criminis indi-
gna accusatione audita, totus obstu-
puit. Ea criminatio per totam Con-
stantinopolin percrebuit, & in vici-
nia tota, quibusdam veram credenti-
bus, alijs fidem derogantibus. Qui to-
tus contextus scelus & impudentiam
mulieris intemperantis complecti-
tur.

tur : aduersus quam & infamiã & sce-
 lus tam audax, attende, quæ Genadi⁹
 Patriarcha, remedia quærat. Patriar- *Genadius crî*
 cha, inquit Historia, quid faceret? Ali- *men obiectū,*
 ud nihil remedij erāt, nisi hoc : Quo- *quomodo pur*
 dam Dominico festo, accersitis Pon- *get.*
 tificibus & clero Liturgiam facit, ea-
 que finita, clarissima voce dicit : Si il-
 la verba, quæ sacerdotis vidua in ip-
 sum dixerit, vera sunt : se ei ignosci à *Forma exco-*
 Deo, & foelicitatem dari, eiusq; mor- *municatio,*
 tuæ dissolui corpus, precari : Sin autē *nis.*
 cōficto crimine, indignissimè ipsum
 calumniata sit, se tenere ipsam è sacro
 piorum grege eliminatam, veniæ ex-
 ortem, & indissolubilem voluntate
 & iudicio Dei omnipotentis. Hæc il-
 le. Nec diu gladius diuinæ ultionis e-
 mansit : sed (ô rem miseram) die inde
 quadragesimo, dysenteria ipsam ab-
 scidit, ac pessimè mortuam, & huma-
 matam terra corpus eius non dissol-
 uit, verum tam inconsumpta inte-
 graq; remansit, quàm erat, quando se-
 peliebatur, sed ne crines quidem ca-
 pitis eius vllatenus defluerant : ve-
 rum perinde ipsa se habebat, ac mu-
 lier

lier aliqua viua : nisi , quod non lo-
quebatur. Quæ mulierem nō vtcun-
que, sed Liturgia celebrata , precibus
ad Deum fufis, excommunicatam te-
stantur. Quod quid aliud est? quāni
Liturgiæ eam esse virtutem , vt iusta
& legitima in ea petentes obtineāt,
& à Deo patre (cui victima Christus
Iesus, filius suus vniigenitus offer-
tur , memoriaque mortis eius in
mentem fidelium reuocatur, & eius
charitatis, quæ à nobis, & erga Chri-
stum , & inter nos mutuò requira-
tur, monemur) audiantur. Christus
enim victima Deo patri gratissima
est, nihil illius cruci negat, suauem il-
lum holocausti odorem cum magna
voluptate haurit. Quod cum Gena-
dius vir sanctissimus & doctissimus
sciret, mulierem non quouis modo,
sed Liturgia celebranda Christo Deo
patri oblato, memoriaq; crucis eius,
ante oculos eius defixa, mulierē dam-
nat : statimq; preces suas gratas Deo
patri fuisse : muliere nefanda morbo
correpta , & intra dies quadraginta
extincta, agnoscit.

*Liturgiæ
quæ sit vir-
tus, quam E-
uangelici
blasphemāt.*

Non

Non igitur parua vis est Missæ, quā
 Græci Liturgiam vocant, non abomi-
 natio est illa, non Idololatria, vt ve-
 stri Matheologi, vir optime Crusi,
 totos dies delatrant. Est Liturgia sa- *Sathan Li-*
 crificium illud iuge, quod Sathan per *turgia hostis*
 vestros Theologos, suos ministros,
 tollere cōtendit, vt nos merito Chri-
 sti exspoliet: & remedia aduersum
 peccata nostra, & vulnera nostra, no-
 bis eripiat, memoriam crucis Christi
 aboleat, nihilq; nobis, vnde Deus pa-
 ter suos esse agnoscat, relinquat. Con- *consiliū sa-*
 uocantur à Patriarcha Genadio Pon- *thane in Li-*
 tifices & Clerus, operatur sacris, cor- *turgia tollen-*
 pus & sanguinē Christi Iesu, Deo pa- *da.*
 tri offert, & cum ea victima ad eum
 accedit: auditurq; Quod si nefas fa-
 ctu esset, vt vestri mentiuntur, equi-
 dem à Deo patre patriarcha Gen-
 dius, non solum non reciperetur, sed
 etiam vt carnifex, vt vos soletis dice-
 re, filij sui & Idololatra supplicio affi-
 ceretur, & quod ille mulieri impreca-
 tus fuerit, in caput eius verteretur.
 At hoc, non ita esse Historia testa-
 tur: Auditas preces esse Genadij
 patri-

Patriarchæ, mulierem damnatā, morbi vi extinctam : corpus eius totum indissolubile, vt Patriarcha in sacra Liturgia precatus, factum, animam eius, sathana, vsque dum absoluta fuerit, detinente. profitetur. Gratum igitur est Missæ sacrificium Deo patri, grata victima nostra, quam illi in eo sacrificio offerimus. Offerimus aut corpus & sanguinem Christi Iesu fi-

oblatio corporis & sanguinis Christi, non est noua crux Christi, sed memoria eius mortis.

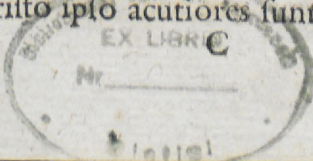
lij eius, non in nouam crucem Christum agentes, sed memoriam passionis eius, & crucis referentes. Quod ille ipse Christus in crucem ascensus, nobis præcepit, dicens : hoc facietis in mei memoriam. Paulus idem fieri præcepit, dicens, Quotienscunq; manducaueritis panem hunc, & calicem Domini biberitis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat, & manducare nos Christus Iesus carnē suam, & sanguinem suum potare, & memoriam suæ crucis referri voluit, non nunc morientem offerimus, sed mortem eius annunciamus. Vnum & idem hoc est nostrum sacrificiū, cum eo, quod ipse Christus stans in cruce obtulit.

obtulit. Semel ille mortuus, semel se ipsum Deo patri victimam gratam & oblationem fieri voluit, & in Sancta sanctorum semel per sanguinem suum ingressus, æternū sedet ad dexteram patris, assiduè tamen memoriam mortis sue fieri voluit, vnde & ipse semper patri assistens, & pro nobis interpellans, vulnera sua ostēdit, & à nobis carne sua, & sanguine suo offerendo, eius meritum Deo patri ingeri, & fidelium animos tanti sui beneficij admoneri vult: hoc, inquit, quotienscunque feceritis, in mei memoriam facietis. Et Paulus, quotienscunque manducaueritis corpus Domini, & biberitis calicem eius, mortē Domini annunciabitis donec veniat. Quam memoriam vos verbis facere iactatis, populum concione longa ad eam recolēdam excitatis. At Paulus, & ipse Christus manducādo suo corpore, & bibendo suo sanguine, memoriam illam fieri volunt. Sed vestri in Paradiso docti magistri, in ea parte, vt & in cæteris, non modò Paulo, sed Christo ipso acutiores sunt: ea-

que,

*Contraria dō
Arina Euan-
gelicorum,
Christo &
Paulo.*

*Inanis iactā-
tia Euan-
gelicorum.*

que, quæ nec Paulus nec Christus videre poterant, vident. Memoriam illam in verbis consistere clamant, nō offerendo, non manducando, & bibendo. At Genadius primū obtulit Deo patri sacrificiū, hoc est, corpus & sanguinem filij eius : Deinde mulierem improbam execratur, & à cōmunionē fideiū remouet; cuius preces, oblatioque illa, corporis & sanguinis Christi Iesu, quā grata Deo fuerit, res ipsa, mulierisq; mors acerba declarauit, nisi fortē idem Christus, qui sua decreta verbaq; sua immota esse nobis testatus sit, totam hanc rationem, ne toties mactetur, pertesus, in illo paradiso, in quo virū vestrum quendam, diuinitus egregiē illuminatum, & amulatione veritatis incensum Martinum Lutherum meliora docuerit, & decretū suū mutauerit, vobisq; hoc lumē Lutheri solis reseruauerit. quod ita esse, Theologi isti vestri, egregiē excœcati impudenter iactant, cū Patriarche suā doctrinam, cuius compendium ad se mitterent, commēdantes, & meliora se esse

*Impudentia
Euangelico-
rum, in ia-
stano nouo
Euangelio.*

se esse per Lutherum edoctos, & cō-
pendium quoddam antiquæ, atq; ex
ipso paradiso ad se derivatæ fidei con-
scriptū mittere scribāt, quæ verba eo-
rū, quàm arrogantē plena sint, quàm
inepta, quàm sibi aduersa, quàm ma-
theologorū pōtius quā Theologorū
à Deo dependentium, quos se totos
dies noctesq; esse iactant. Quis ita ali-
enus à sensu est, qui nō sentiat? Audi
enim doctissime vir, quid isti dicant;
quàm secum pugnent. Volunt se vi-
deri Theologos, non cuiusvis doctri-
næ, sed eius, cui Apostoli, Apostoli-
ciq; viri præfuerint, quæ nihil nouū,
nihil fictum, nihil adulterinū habeat, *Ineptiunt
Theologi
Vvitember
gens.*
cū tamen 40. annorū numero eius
ætatem circumscribunt. Aiunt enim,
si hoc tu intentus versioni animad-
vertere poteras, se compendiiū quod-
dam, atq; ex ipso paradiso ad se deri-
uatæ fidei à patribus sanctis suis, Theo-
logisq; conscriptū, mittere, idq; 40. *Novitas do-
ctrine Euan-
gelicorum.*
ab hinc anno Carolo Imperatori Co-
mitia Augustæ Vindelicorum haben-
ti oblatum, ob eamque causam eum
librum Augustanam confessionem

*Lutherus,
dux cæcū,
cæcorum.*

sionē vocari. Huius autē doctrinæ & fidei, quā obtulerunt Imperatori Carolo, initium & fontem, Martinū Lutherum, virum egregiē libidine illa sua excoëcatum, volui dicere illuminatum esse, fatentur. Quod quā acutē dicant, quā sui obliti videantur, vide. Antiquissimæ fidei exemplum à Theologis conscriptum, aiūt se ad Patriarcham mittere, idque ut cum sua fide conferat, rogant, Antiquissimam fidem appellant, quæ quadraginta annorū, sit, quæ ætas ea est, quæ neq; ad Consulatū petendum eos admitteret. Quid est Antiquum? quod quadraginta annorū sit? recens & nouum est, nisi fortē alluserint ad illas Iurisconsultorum longissimas præscriptiones, quæ hoc numero annorum compleri soleant, ut istis antiquissimum sit, quod quadraginta annos exegerit. Quæ equidem ratione, nihil apud vos erit, quod non antiquissimum fuerit, & vos mariti & vestræ vxores, Antiquitatem certē abolebitis, qui eam ætatem exegeritis. Omnia equidem apud vos antiqua, obso-

obsoleta , languida & effoeta erunt. Credunt isti Theologi antiquam suā fidem esse, quod eam ætatem attigerit, quæ præscriptionē longissimi temporis afferat, cui, quoniam nos in ius vocatis, & antiquitate nos vestra eluditis, vicissim exceptionē referemus, ^{Exceptio cōtra præscriptionē quadraginta annorum.} contraq; Ecclesiam Romanam, quā vestri deprædantur, cūmq; eius serui sint, dominos se eius mentiuntur. Iura & leges illi scribunt, sportacosque fugitiuos legitimo Ecclesiæ imperio obijciunt. Præscribi eo numero annorum non posse dicemus. Ea enim ^{Priuilegium Ecclesiæ Romanæ.} Ecclesia, eo Priuilegio, totius mundi, & omnium Imperatorum, etiam ipsius Caroli Quinti, cui compendiū vestrum oblatum esse asseritis, consensu & authoritate datum est, vt nemo aduersus eam, non nisi longissima illa præscriptione, quæ est centū annorum se tueri queat. Cū igitur Theologi vestri, nōdum etiam quinquaginta annos habeant præscriptionem quadraginta annorum, non est, quod nobis obijciant. Quinquaginta annos nondum habent, & Abrahā

viderunt : Patrum fidem se habere clamant, cum quadraginta anni patres non reddant, Antiquitatis nihil habeant. Vnde manifestum est, fidem istam, quam antiquam illi mittunt, non ut antiquam matronam in gremio patrum consensuisse, sed meretricem lasciuam, etate nondum adulta, inter procos vestros ludere solitam, ad patriarcham eos mittere, ut ad libidinem credendi ut vellet, captum carusa sua abriperet, & ab antiqua illa, & Apostolorum filia abduceret, diuortiumque connubij casti & antiqui proscinderet, meretricio amoris senem implicaret, captiuumque teneret. Quid vestris istis seueris Catonibus, & religionis censoribus in mentem venit, ut meretriculam istam quadraginta annorum, à Lutherò libidinè despumante, Christoque virgines dicatas, palam absque pudore stuprante, editam, ad patriarcham virum grauem mitterent, & cum religione sua Apostolorum filia castissima conferri vellent, cum nec etate, nec vitæ integritate, nec vlla in re par illi

*Confessio
Virtembergensium
meretricula.*

*Scopus Confessionis
missæ.*

Lutheri libida.

illi sit. Illa enim vt matrona honestif-
 sima, casta, Deo p̄bata, Christi spon-
 sa legitima est: vestra recens nata,
 vaga, omniumq̄ue Hæreticorum li-
 bidini exposita, quæ semper, sub om-
 ni arbore corpus suum nudet, quæ
 pro foribus stat, aduentores ad se in-
 uitat, aquas furtiuas suauiores esse cla-
 mat, sponsum suum Christum domi
 suæ esse negat, & alia quæ meretrici
 sunt strenuè obit. Ausi sunt isti san-
 ctissimi Doctores vestri cum Anti-
 quissima fide Græcorum, istud qua-
 dragenarium scortum cōferre, & Pa-
 triarchæ viro sancto opponere, tur-
 pitudinemq̄ue eius apud eum denu-
 dare. Quam quidem ille, dum matro-
 nam esse putat, dum vestras cōmen-
 daticias legit, vt vir bonus honorifi-
 cè tractat, cubiculum, vbi pudorem
 suum tueatur, dat. Quam cum ad cœ-
 nam vocasset, & cum sua illa Christi
 sponsa, Apostolorū filia, patrūq̄; san-
 ctorū alumna, si non in eodem lectu-
 lo, proximo tamē vestri honoris cau-
 sa locasset: cum eaq̄; sermonē cōfer-
 ret, mores, doctrinamq̄; examinaret,

*Religio pa-
trium.*

*Religio E-
uangelicorū.*

*Patriarcha
specie dece-
pius, confes-
sionem reci-
pit, quā mox
vt scortum
exturbat.*

quæ esset, cognoscit, non virtutes & pietatem, sed crimina & impietatem eius discit, ac damnatâ à sua illa mensa casta abripi iubet, nauique impositam, perfidiæ & libidinis damnatam, ad procos istos vestros remittit. Et quidem nō dissimile illi, quod Diuū Thomam Aquinatem fecisse ferunt, facit: Sensit dolum, sensit insidias, à vestris Theologis sibi tendi, seq; , meretrice sibi venusta obiecta, capi à vestris contendit. Arripit igitur è suo illo foco, castæ religionis torrem, quem impudenti ori eius impingit, suaq; domo atque Ecclesia fugat, faciem eius coloribus mendaciorum depictam, carbone magis atram reddit: procisq; suis remittit; terq; sine pudore se appetentem, ter eiectam, fores pulsanter exturbat, regressu interdicit, quam deformatam, & pessimè à moroso illo Græco, immo Turcogræco acceptam, cum vestri vidissent, ne vulnera eius, atque illa Turcogræca facies, cum eorum ignominia à Catholicis cōspiceretur, ac rideretur, in intimum conclaue suum

Thomas quid fecerit.

*Patriarcha quomodo tra-
xit meretri-
culam Theo-
logorū VVir-
tembergens.*

*Theologi
VVirtember-
gens. Confes-
sionem suam
damnata re-
condunt.*

suum eam abducunt, nemini acces-
 sum eô concedunt, ne ex ea se repro-
 batam, & adulterij à Græcis damna-
 tâ esse cognosci posset. Quas latebras
 eorû, cùm Socolouius noster, vir & vi-
 ta & doctrina castissimus, & meretri-
 cio dogmati infest⁹, suspicari cœpisset,
 operâ dedit, vt in latebras illas, nō
 modò ipse introiret, sed etiam om-
 nes spectatum hoc mōstrū vestrum,
 admitteret, & quàm venusta sit, ve-
 stra ista quadragenaria anus, quibus
 coloribus, quaque Cerusa à Patriar-
 cha faciem pictam gerat, nobis de-
 mōstaret, in publicum eam cum sua
 illa turpitudine & vulneribus produ-
 xit ante summum Pontificem vin-
 ctam, & sceleris apud Patriarcham
 damnatam, scopisque è Græcia pro-
 fligatam constituit. Quod factū eius,
 quàm vestros istos procos eius offen-
 derit, præfatio illa, quam actis suis à
 te in Latinam linguam versis præpo-
 fuerint, docet. Quæ præfatio, quàm
 Christiana sit, posteriùs videbitis,
 nunc verba, quibus patriarchæ spon-
 sa ista vestra, ab illis commendatur

*Socolouius
 prodit confes-
 sionem Au-
 gustanam.*

expendamus , ac quàm acutè fidem suam, quam iudicandam mittunt , & antiquissimam dicunt , & è paradiso deriuatam docent , excutiamus. Primum igitur à Luthero viro egregiè illuminato, meliora vos , vestrosque Theologos siue vt vultis patres vestros edoctos esse asseritis, & initiū luminis vestri, tempusque quo exortū in Germania fuerit, mōstratis, à Martino Luthero edoctos vos confitentes. At Martinus Lutherus, etiam si sit egregiè illuminatus, inter patres non potest numerari , qui nostra ætate vixit , docuit , & mortuus est, recens est eius sceleris memoria; Ac vt credo nec cadauer eius dissolutum adhuc est , maximè cū à summo Pontifice execratus , & anathemate percussus interierit: horum enim corpora , vt Turcogræca tua Historia testatur, non dissoluuntur. Et equidem; Crusi, operæ precium feceris, si sepulchrum eius inspicias , & quomodo iste vester egregiè illuminatus in terra se gerat, cognoscas: vimque excommunicationis Pontificiæ , in

co vt

*Inanis iactatio
Virtem.*

*Lutherus inter
patres lo-
cum non ha-
bet.*

*Cadauer Lu-
theri nondū
dissolutum.*

eo ut Græci in suo Arsenio experia-
ris. Equidem ego non dubito eum
integrum, instar tamen tympani tur-
gentem, & totum atrum permane-
re. Si igitur doctrinæ vestræ author
Lutherus, & primus inuentor fue-
rit, quî potest esse, ut antiqua vestra
ista, quam ad Patriarcham allega-
tis, fides sit? maximè cum ætatem
eius quadraginta quatuor annorum
spacio circumscribitis: tot enim an-
nos à Comitijis illis Augustanis, qui-
bus Carolus Quintus Imperator præ-
fuit, esse numeratis, in illisque Co-
mitijis doctrinam vestram istam con-
scriptam à patribus vestris, & Caro-
lo oblatam, & propterea & anti-
quam & veram esse contenditis, &
quasi vos Antiquitatis istius fidei
vestræ, quam edocti à viro egre-
gie illuminato estis, poeniteat, re-
centiorem etiam esse, quàm Luthe-
ri ætas sit, demonstratis: multis si-
quidem annis ante illa Comitia
LVTherus suam egregie illumina-
tam doctrinam exorsus: iam tum
vniuersa Germania turbabatur, iam
bellis

*Recens do-
ctrina Euan-
gelicorum.*

iam bellis & cædibus feruebat, cùm Carolus vt quietam redderet, bellisq; paricidalibus eam eximere cõtenderet, Comitia Augustæ habuit. Quod cùm ita sit, qua frõte dicitis, antiquissimam & fidem, & doctrinam vestrã esse? quid antiquum est? quod ætate nostra natum est? qui sunt isti patres, qui eam è Paradiso ad vos deriuatam exceperint, equidem si tam maturè senescitis, patresque vos redditis, totum hoc, quod molimini, non diu senectute consumptum & putrefactum concidet. Videte ætatem nostræ fidei, videte sæcula, quibus exorta est, mille ab hinc à Christo nato, qui eam docuit & quingenti, octoginta, & quinque numerantur, integra tamen est, viget, splendet, totoque orbe diffunditur, maria penetrans vltra extremos Indos regna sua propagat.

*Ætas fidei
Catholicæ
perpetuitas.*

*Fides Catho-
lica victrix.*

Quot quantaq; bella cum Iudæis, cum Idolis, cum Tyrannis, barbaris, hæreticisq; gesserit, non ignoratis, victrix tamen est, triumphat de omnibus suis hostibus, exulant Iudæi, Gentēs illi manum dederunt, victi ab ea,
ser.

seruiunt ei, hæretici patres vestri pro-
 strati, & pedibus eius conculcati ia-
 cent, quorum vos sepulchra aperitis, ^{Sepulchra}
 & arma tabe, & ærugine vetustatis cō- ^{Hæreticorū}
 sumpta, aduersus eam interpolatis. ^{Euāgelici a-}
 Quæ enim ad nos oppugnandos affer- ^{periunt, flam-}
 tis arma, eorum erant, nihil non nisi ^{mas Iopitas}
 apud veteres Hæreticos natū Luth- ^{excitant.}
 rus egregiè illuminat⁹ videre potuit, ^{Lutherus Hæ-}
 ex eorum muneribus pillisq̃ue taber- ^{reticos vete-}
 naculum istud vestrum construxit. ^{res compila-}
 Quod ita esse, non modò Catholici ^{uit.}
 nostri, verū enim verò vestri Do-
 ctōres, Lutheriq̃; proles docuerunt,
 & docēt. Lege Crusi, Staphyli scripta,
 lege Vicelij, & aliorum multorū, qui ^{Lutherani}
 vestri fuerunt, quiq̃ue vel nouam do- ^{Lutherano}
 ctinam à Luthero digressi sibi fabri- ^{dammant;}
 carunt, vel ad Pontificos redierunt,
 videbis, Lutherum omnes Hæreticos
 veteres, & doctrinas damnatas eorū
 compilasse, ac è diuersis capitibus do-
 ctinarum, vnum istud vestrum cor-
 pus, monstri instar conflasse. Ad quā ^{Noua Hære-}
 rationem si vos refertis, & propterea ^{ses, sunt an-}
 antiquam fidem vestram esse asseritis ^{tique Hære-}
 quod è similibus vobis Hæreticis, ^{ses.}
 hausta

*Catholica fi-
des omnium
antiquissima*

hausta fuerit, antiquam sane esse ne-
gare non poterimus. Antiqui sunt
hæretici, antiquum eorum venenū,
sed ita antiquum, vt veritas Catho-
lica fidei, quam nos cōplectimur,
multò antiquior sit: è nobis illi exi-
uerunt, non nos ex illis: è nobis vos
omnes exitis, qui nostri, hoc verò est,
Christi Iesu, non estis, qui ortum ve-
strum ad Lutheri lucem refertis, ad
quem Lutherum relati inuenies e-
stis, patrem doctrinæ vestræ dicere
non potestis: cū neque ipse Lu-
ther⁹ ita vetus sit, vt patris cognomē-
to dignus esse videatur. Iniquum igi-
tur est, vos vetustatem fidei, vestræ,
quæ filiola Lutheri sit, asserere, nisi
ad illa præsidia vos referatis, in arcem
quæ Hæreticorum veterum vos con-
ijciatis, eorumque prolem vos esse
monstretis, quorum dogmata à Lu-
thero vobis tradita, circumgestatis,
ignesque toties à Catholicis sopitos,
& veritatis flumine extinctos, excita-
tis, incendiumq; non modò in Ger-
mania, & vicinis Regnis concitatis,
sed etiam in Orientem flammās istas

*Confessiones
Eāgelicorū
vetus Hæ-
resis.*

hære-

Hæreticas spargitis. Agnouit Patriarcha vetustatem vestram, agnouit flammæ Hæreticorum, quibus Oriens sæpè arsit, pestem istam vestram exterminauit, referri ad se de ea vetuit. Habete igitur vetustatem recens interpolatam vestram, exosculemini meretricem veterem, nuper Orphei vestri Lutheri Cythara ab inferis reducta: nos nouæ, & veteris Romæ alumni sumus, victores Hæreticorū patres agnoscimus, eorū arma inuicta portamus, quæ veritatis vetustatē resplendent. Iam vide, quàm deinceps matheologia vestra deliret, & secum pugnare seipsam non sentiat. Nam ait, Theologos suos cōpendium quoddā antiquæ, atq; ex ipso paradiso ad se deriuatę fidei cōscripsisse, idq; quadragesimo quarto ab hinc anno, celeberrimæ inter Imperatores memorie, Carolo eius nominis Quinto, qui tū Augustæ Vindellicorū comitia agebat exhibuisse, suæq; rectæ religionis rationem reddidisse, hancq; Beatissimorū patrū suorū Patriarchę semittere, postremo testantur. Hancq; volunt

*Euangelici
incendia mi-
scent.*

*Lutherus Or-
pheus exci-
tat enridicem
Hæreticam.*

*VVirtember-
gensum secū
pugnant.*

volunt cum Græca religione conferri: quo in loco quàm vestri matheologisent, vide, antiquæ fidei compendium mitti à se dicunt, Antiquitatis rationem quadraginta quatuor annis computantes, quæ ætas, quā quæso vetustatem olet? Doctissime vir Crucif, cogita, quid antiquum, quid patrū sit, quod quadagesimo ab hinc natū anno dicatur. Repugnat tempus quadraginta annorum vetustati, recens est ea ætas, nondumq; adulta, & quæ vires nondum collegit. Nihil est antiquum, quod tot annorū sit, ut iam dixi: non rectè igitur vestri concludunt, suam religionem antiquā esse, quod ab hinc quadagesimo quarto anno nata sit. attende quæ sequuntur. Compendiū inquit, antiquæ, atq; è paradiso derivate ad se fidei mittere ad Patriarcham. Quis, quæso, ô verè vos ipsi, quod in Socolouium sceleratè detorquetis matheologi, paradisum ingressus, fontem fidei antiquæ aperuit, è quo fonte, aliquid ad vos solos deriuetur. Quis paradisi portas istas vestras pulsauit? & antiquam

*Vanitas
VVirtember
gensium.*

quam religionem ibi conclusam, & à toto orbe Christiano absconditam, ad vos reuocatam perduxit? Equidē non dubito, virum illum egregiē illuminatum fuisse, qui cœlitus aquas istas ad vos deduxit. Quod cū ita sit, hic vester riuus, nō antiquam, sed nouam religionem vobis voluit, quā in paradiso absconditā, vt sepulchrū Moyſi, aut arcam fœderis, ab Hieremia reconditam nemo inuenire potuit, præter illum vestrum virum egregiē illuminatum Lutherū. Quot igitur sæcula perierunt? quæ ex istis vestris paradisi riuis nihil hauserint, sed vos beati, ad quos paradisi flumina voluūtur. Atqui nos scimus Christi-
 ſtum fidem suam non in paradiso ef-
 ſe voluisse, sed in terris eam dum in
 cœlum scandit, Apostolis & ferendā,
 & propagandam & custodiendā com-
 miſſe: Ite, inquit, in vniuerſum mū-
 dum, prædicate omni creaturæ, non
 in paradiso hæc lux mea, vnde eam
 detuli recondatur, sed supra cande-
 labra ponatur, vt omnibus luceat,
 omnem hominem in mundum ve-
 nientem

*Christus ubi
 fidem suam
 reposit.*

nientem illuminet. Hic igitur religionem suam omnibus palam custodiendam reliquit, hic profeminatores eius constituit, & in sinu Ecclesiæ suæ eā collocavit. Neq; igitur in coelū ascendendum est, nec porta paradisi pulsanda, ut veram & antiquam Christi Iesu religionem inde deportes. Hic est, quod quæris, in ore tuo verbum eius est: vidit hoc diivus Paulus, vidit, non in coelo religionem quærendam esse, sed in terris à Christo Iesu locatam amplecti voluit. venerant vestris istis similes impostores ad Galatas, riuos religionis è paradiso ducentes, è quibus ne Galatæ haurirent, interminatur Paulus, nec aliande veritatem religionis, quàm è vase electo Christi, hoc est, à se ipso petere præcipit, adeò, ut si Angelus etiam de coelo descendat, & aliud præterquam quod ille docuit, euangeliset, anathema eum esse iubcat. Quid ita? Quoniā Christi Iesu religio vera, non in paradiso quærenda, sed è fontibus Ecclesiæ Catholicæ haurienda. Inter nos E-
uange -

*Paulus para-
disi riuos Lu-
theri clausit.*

uangelium Christi, inter nos doctrina
 Apostolorum, & scriptis comprehensa,
 & memoriae ac custodiae fidelium
 commendata manet. hinc eam omnes,
 præter vobis similes perditos homines
 semper hauriebant, hæreticis vestris,
 paradisi furtiuas aquas, riuosque
 cœnoscios relinquebant. Si Lutheri
 doctrina è paradiso deriuata est, certè
 paradysus illa, non ea fuerit, in quam
 paulus scriptum fuisse scribit, sed illa,
 in qua latrones & Pseudoprophetae, &
 hæretici mendaces ignes æternos expectant.
 Habete vos istam antiquitatem religionis
 vobis, claudite vestros istos, ne ad nos
 defluant, riuos; nec de cœlo quidem
 lapsam, antiquissimam etiam Religionem
 præterquam, quæ à Christo hîc relicta est,
 recipimus: non aliud vas Euangelij &
 religionis veræ, quàm quod Christus elegit,
 in quo veritatem suam & nomen suum
 inter omnes Gentes portari voluit,
 agnoscimus: hinc illæ aquæ Hezechielis,
 quæ salutem ferunt promanant. misera
 illa paradysus est, vnde vestra
 D 2 religio

*Patriarchæ
iudicium.*

*Unde veritas
religionis pe-
tenda Patri-
archa digiti
intendit.*

religio deriuata, quæ quàm exæstuet
cœno impietatis, & hæretico vene-
no, Patriarcha iudex, & arbiter vester
monstrauit, triginta tribus riuus istius
religionis vestræ obturatis, damnatis,
& anathema pronunciatis. Sensit se-
nex ille, & patrum sanctorum alum-
nus, riuos vestros cœnosophos esse, cister-
nasque à vobis relicto Christo vero
fonte effossas: ad nostra igitur Ro-
mana digitum intendit flumina, quæ
sunt præter Euangelium & Aposto-
lica scripta, patres sancti, & concilia
œcumenica, quæ flumina puras, &
limpidas aquas voluunt, vestram li-
bidinem in cœno vestro latentē pro-
dunt, quæ propterea vos non recipitis,
ad verbū Dei prouocatis, cū verbi
Dei vim & veros sensus, per patres
sanctos, spiritus sanctus demonstra-
ri voluerit, & in eorum ore docendo
nos veritatem, acquieuerit, & Eccle-
siæ vim verbi Dei explicauerit, veros
quæ eius sensus monstrauerit: ille e-
nim nos quæ capere non possumus,
quæ absurda animali homini viden-
tur docet, & vera esse demonstrat: ille
sensus

sensus patrum illuminauit, ille scri-
 pturam per eos interpretatus est. Pro-
 prium enim est eius interpretandæ sa-
 cræ scripturæ, cuius ipsius author est,
 hoc munus. Vnde igitur veritas reli-
 gionis haurienda? Patres consulendi,
 concilijs parendum, hæc tota ratio,
 quia libidini vestræ, vt dixi, aduersa-
 tur, quia hæretica mendacia prodit,
 veros fideles Christi, à falsis & simu-
 latis discernit, Regulam rectè viuen-
 di præscribit, per angustam viā Chri-
 sti nos incedere consulit, à vobis re-
 pudiat. vos reiicitis patres, vos con-
 cilia œcumenica erroris damnatis,
 patres homines fuisse, errare potuisse,
 clamatis, scilicet vos Dij non homi-
 nes estis, nec vlli errori obnoxij deri-
 uatā è paradiso religionē fingitis, eiq;
 antiquitatis iura præscriptione qua-
 dragenaria largimini, quæ etiam au-
 thoritate imperiali roboratis: quòd
 oblata Imperatori, quòd eius ratio
 reddita esset, idque non priuata agen-
 ti Imperatori, Carolo Quinto, sed
 Comitā Augustæ Vindelicorū cogē-
 ti, quod priuilegium vestrum quale

*Spiritus san-
 ctus scriptu-
 ræ interpretes.*

*Cur Euange-
 lici patrum
 interpreta-
 tionem rei-
 ciunt.*

*Euangelici
 non homines
 sed Dij.*

fit, videamus. Non negamus, vos confessionem istam vestram in illo incendio Germaniæ & Imperio, scelere Lutheri flagrante, obtulisse Imperatori Carolo Quinto & rationes vestras, quas nunc etiam vrgetis, eius reddidisse, sed approbatas & receptas vnquam esse, & nos pernegamus, & vos dicere non aude-
tis. Afferuntur multa ad iudices, rationesque eorum redduntur, quæ tamen non omnia approbantur, immo plurima damnantur & exterminantur. Obtulerat Arius confessionem suam trecentis illis, & decemocto patribus sanctis, qui Niceno Concilio authoritate Imperatoria muniti præfiderent, reddebat rationes singulorum suæ fidei & confessionis capitum, nihil tamen obtinuit, damnatus cum sua confessione, & rationibus discessit, Hæreticus & impius in sancto illo Concilio pronunciatus, Ecclesia Catholica exturbatus. Non tacebant rationes suas, Eunomius, Photius, Donatus, cæteri que Hæretici, quorum vos progenies estis, damnati tamen sunt.

Quod

*Confessio Augustiniana
quam approbata.*

Arij confessio & rationes damnatae.

Quod idem vobis in illis Comitijis Augustanis accidit, Protestatio vestra, audita quidem, sed non probata ^{Protestantes} est: Egistis causam, sed damnati ^{dammati.} discessistis. Grauius est postulata reijci, rationes earum reprobari, ac causam in iudicium deductam damnari, quàm nunquam in certamea descendere, controuerfiam indecisam relinquere: De qua quòd in discrimen deducta nō esset, dubitari nō nihil posset, qualis sit, de ea autem quæ in iudiciū deducta, & inter subsellia versata, rationibusq; redditis repudiata. Quod quis dubitet, non est, quæ esset ista vestræ religionis, quam vrgetis, ratio, nō difficile iudicatu est, factum ipsum Caroli Quinti Imperatoris Comitijis Augustanis præfidentis damnatam omnium sententia esse docet. Non enim Imperator ille sapientissimus vestra ista confessione, quam oblata ei asseritis, vti Germaniam, dum concilium œcumenicum cogeretur, totaque de religione à Luthero excitata controuerfia dirimeretur, certusque credendi modus cōstitueretur, vt

Interim Ca- in Tridentino sacrosancto Concilio
roli Quinti factum est, voluit, sed certam formā,
Imperatoris, quæ Interim diceretur, composuit,
repudiata omnibus in locis Germaniæ, & regu-
Confessione lam certam, & edictum imperiale, à
Augustana, quo discedere non liceret, proponi
 voluit, ad eiusque exemplum singu-
 la in Ecclesijs agi præcepit: nunquam
 hoc factururus, si vestra confessio pen-
 si aliquid apud se, rationesque vestre
 habuissent. Discessistis igitur ex illis
 comitijs damnati, & authoritate Im-
 periali falsæ doctrinæ notati, cuius
 falsitatis argumentum certissimum
 est, quod tanto studio à vobis defen-
 datur. Defendi enim à vobis vir do-
 ctissime Crusi, nihil solet, nisi quod
 Ecclesiæ Catholicæ aduersum, aper-
 teque falsum fuerit. Veritatem vos
 oppugnatis, veris sententijs aduersa-
 mini, contentionum, non veritatis
 studiosi estis: Vnde factum, vt Inte-
 rim, Caroli, & eius comitiorum insti-
 tutionem & formulam credendi, ibi
 præscriptā statim oppugnaretis, con-
 trarioque commentario à vobis ædi-
 to damnaretis, damnatam explode-
 retis,

Heretici ve-
ritatem sem-
per oppugnāt

Interim Co-
roli Quinti
oppugnatur.

retis. nihil vobis à magistratu legitimo præscriptū placet, nihil nisi quod à libidine Theologorū vestrorū profectum, & quæstui eorum aptum proficiscatur, probatis. Sed neque illud leue argumentum, confessionem istā vestram, quam Patriarchæ obtulistis, nunquam probatam à Carolo esse, fuerit : quod centies, vt vestri Pro-
 testantes in ea deliberatione, quam *Frequens mutatio Confessionis Augustanæ, fidē ei detrahit.* habuerunt de legatione Regis Nauarri, testantur, à vobis immutata fuerit, adeò, vt ab ea tanquam à crambe recocta multi abstineant. Si enim approbata à Carolo, & à vestris recepta fuisset, integram & vt authenticam seruassent vestri, nihil in ea mutari, nihil diminui, nihil addi pateretur, hanc solam vt certissimam veritatis normam contuerentur, quam quod malè contextam vitijs & erroribus refertam viderent, toties immutarūt: multa detraxerunt vt vana, multa addiderunt, vt veriora, quam tamen confessionem vestram ita titubantē, ita laceram, totiesque quoties mutatur, damnatam, Patriarchæ misistis.

D s

Appro-

Approbari eam petitis auctoritate Comitiorum Augustanorum, & imperatoris Caroli Maiestate communitis: ac viro illi, cui sanctitatem, sapientiam, pietatem omnem tribuitis, planè, quæ non fuerint, fingentes illuditis, & tanquam Turcogræco, & non modo ut barbaro, sed ut bardo etiam imponere volueritis. Si sapientissimus ille est, capi non potest.

*Nil, nisi à
patribus pro-
fectum, pro-
bandum.*

Agnoscit antiquam religionem, in qua natus, educatus, in qua semper vixit, cui præsidet: meminit, nihil antiquum esse, nihil à patribus profectum, quod quadraginta annorum & quatuor sit, quod à Luthero suo æquali confectum. Quod, quoniam istud dogma vestrum confectum sit, etiam si antiquissimum fuerit, auctoritatem nullā habere apud orthodoxos viros potest; totumque ut perditionis, religionem Catholicam rectè constitutam, & Ecclesiæ tranquillitatem perturbantis, nouoq; scelere nomen & potestatem venantis repudiandum, & anathema pronuncian- dum omnibus Orthodoxis est, ad

illa

*Cōfessio Au-
gustana, ab
improbis cō-
ficta.*

illaque, quæ Ecclesia tum Romana
tum Orientalis tenuit, & tenet, refu-
giendū, eaq; dogmata, quæ ab Aposto-
lis, Apostolicisq; viris accepta, nobis
commendat, obseruanda, sacrificium
quæ Missæ, quod Lutherus sathana
autore improbavit, & nunquam *Missam Lu-*
blasphemare desijt recolendę Chri- *therus au-*
stri Iesu mortis, cum magna veneratione, terrore & tremore celebran- *thore satha-*
dum est: nec quidquam homini *na damnat.*
pio magnum aggrediendum, nisi,
vel eo celebrato, vel cum tremore
audito, quod vos Patriarcham Ge- *Christiani*
nadium, & Maximum, tum in ex- *est, omnes*
communicanda, tum in absoluenda *suas actiones*
misera muliere, ab illa horrenda *à sacrificio*
damnatione fecisse, cum Turcogra- *Missæ exor-*
cis ipsis testamini, & quidem con- *diti.*
stanter, sapius & disertè eam narra-
tionem referentes, neque Genadi-
us mulieris ab Ecclesia proscriptio-
nem absque sacrificio Missæ & Li-
turgia, neque Maximus absolutio-
nem & restitutionem mulieris mis-
eræ fieri voluerunt, quorum vtriusq;
preces, ipsa quā traduxisti Turcogra-
ca Hi-

*Exempla
Græcorum.*

ca Historia testatur: Preces in ea peragenda auditæ, magnumque pondus apud Deum habuerunt. Nam Genadius vt precatus est, ligauit: Maximus, recitata formula absolutionis, & precibus in sua Liturgia illa, cui cadauer execratum interesse voluit, precibus ad Deum fuis, victima Deo patri gratissima, hoc est, corpore & sanguine Christi Iesu, oblata, corpus diris deuotum, ac vinctum dissoluit, & quæ esset vis & excommunicationis & Liturgiæ, vno eo facto demonstrauit. Atque ita virum illum egregiè illuminatū vestrum, qui vos meliora edocuit, qui sacrificiū missæ, non modò contempsit, sed etiam impio ore blasphemauit, egregium impostorem, Germaniæ synceritatis euersorem, impietatisque Doctorem fuisse: excommunicationē, qua & vos in vestris sathanæ Synagogis disertè abuti solere testamini, & ad eandem, vt ad sacram illam anchoram, aduersus vestra dogmata facientes, confugitis, magnam vim habere, & vinculum tum corporum, tum animorum indissolubile, Litur-

*Hæretici,
quam dam-
nant excom-
municationē
sanctam esse
volūt in suis
Synagogis.*

Liturgiamq; gratissimum sacrificiū
 Deo patri esse, concludo. Neque &
 vos & patriarchā cum suis Græcis pur-
 gatorios ignes negare posse assero,
 cū id ipsi Græci, quos à te Latinos
 factos accepimus, hoc ipsum, etsi
 aliud agentes, disertissimis verbis cō-
 fiteantur. Audi enim, vir acutissime
 Crusi, quid & illi narrent, & tu verte-
 ris: Nec corporis, inquiunt, modò
 eius venia dissolutioque contigit, sed
 anima etiam Inferorum cruciatibus
 liberata, in paradisum venit. Quæro
 enim vbi animæ illæ teneantur, qua-
 rum corpora excommunicationis vin-
 culo alligata, indissoluta & instar
 tympani turgentia & atra detineātur?
 certum quidē è verbis Historiæ, eas te-
 neri sub manu sathanæ, vnde absolu-
 to & dissoluto corpore emittantur.
 hoc enim Græci in hoc loco testātur:
 sed de loco vbi sathan eas cōcludat,
 vbi retineat, quæro? Nam non dubiū
 est, vt cœlestes sedes semel ingressas,
 nunquam inde egredi, ita tartaro im-
 mersas, æternum ibi sedere, nec inde
 liberari posse. Propterea, quod apud
 inferos

*Purgatoriū
 Græci negan-
 tes confiten-
 tur.*

*Disertatio
 de purgato-
 rio verissi-
 ma, ex ver-
 bis Græcorū.*

*Ab inferis re
gressus nul-
lus.*

inferos scriptura sacra doceat, redē-
ptionem nullam esse: Nec frater, nec
homo, canit Dauid, vt quis inde libe-
retur, efficere potest, nullus ab infe-
ris & tartaro reditus, ad hanc lucem
datur, semel cō delati, perpetuos
patiuntur ignes. Vnde & Abraham,
& alios sanctos patres, & egenum re-
rum Lazarum seiunctos fuisse, ab in-
ferorum igne, in quem diues epulo
coniectus esset, Christus Iesus ipse,
eorum locorum discrimina, exem-
plo pauperis Lazari, & diuitis nobis
demonstrans apertē, alium in locum
narrans Lazarum delatum, in sinuq;
Abrahæ patris locatum, in alium di-
uitem, testatur. Lazarus in eo cum
Abrahamo fideli tenetur, vnde redi-
tus ad lucem, vitamq; cōlestem esset;
Diues igni eterno vritur, ac ita vritur:
vt sentiat, se nunquā inde egredi pos-
se. Et propterea clamans ait, Pater A-
braham, mitte Lazarum, vt moneat
fratres meos, ne in eundem locum
tormentorū veniant, non ait, vt ego
mittar, & eos moneā, sed Lazarū mit-
ti rogat. Quid ita? quod & sibi ab infe-
ris

*Lazari locus
purgatorij le-
cus est.*

ris lege eius loci discessum nullū dari
 videat, & Lazarum in eo loco esse
 sciat, vnde ad superos regredi daretur.
 Cū igitur mulieris execratę anima,
 quę vinculo excommunicationis dis-
 soluto, regredi, cōlestemq; vitam pe-
 tere deberet, à sathana teneretur, cer-
 tum est, eam non in eo fuisse loco,
 conclusam, vnde nunquam regressus *Mulier exco-
municata in
purgatorio te-
netur.*
 ad superos daretur, sed alium carce-
 rem, aliosq; manes esse, vbi tales qui
 redituri sunt ad vitam meliorem,
 teneantur, cuius loci etsi sathan cu-
 stodiam habeat, ea tamen eius lex *Lex purga-
torij.*
 est, vt peccatis, ob quę includeren-
 tur illi, expiatis, reditus liberè con-
 cedatur, vt qui manente vinculo,
 & peccati, & excommunicationis in eo
 poenas dent, soluto & peccato &
 excommunicationis vinculo, inde
 emittantur, purique cōlestem vitam
 ingrediantur. Quem locum nos, i-
 gnes purgatorios, & scelera animis
 nostris allinita vrentes vocamus:
 vetus verò lex sinum Abrahę, in quo *Sinus abra-
hę.*
 à Christo redimendi asservierantur,
 appellavit. Nam, quę Plato, quę
 Poëtę

*Christus pur-
gatorij ma-
gister.*

Poëtæ de Inferis, suppliciorumq; discrimine, & Elizijs campis, suo more philosophati sunt, mitto, nihil vos præter scripturâ recipitis, quâ huius nostræ assertionis regulam esse volui: protuliq; non cuiusvis testimonium, sed ipsius Christi, discrimen & locorum & suppliciorum apud Inferos exemplo Lazari, & diuitis explicâti, nosque potius Lazari esse quam diuitis cõtendamus morientes. Tenebatur Lazarus, sed spes erat redeûdi, vnâ cû Abrahamo fideli ad vitâ: Aestuat media in flamma diues absq; vlla spe redit⁹ inde, credibile igitur est, animam mulieris execratæ, non in loco diuitis retentam, sed in loco Lazari asseruatam, donec beneficio Patriarchæ, Ecclesiæ esset restituta. Quod cû ita sit, certum est, quod Ecclesia Romana docet, esse medium inter cœlestem lucem, & inferi tenebras locum, in quo peccatis alligati, tam diu teneantur, dum vincula peccatorum dissoluantur, & igne illo purgatorio exurantur. Tenebatur mulier, Genadij vinculo ligata, dimittitur à Maxi-

mo soluta. Quod cum Græci non modò concedant, sed ita esse contendunt, concedant necesse est, locū purgatorij esse, vbi tales qui ad vitam reuocandi sint, retineantur: concedere vos Lutheri filios necesse, Pontifices *Pontifices habent potestatem ligandi & soluendi.* & sacerdotes habere potestatem & ligandi & soluendi, & retinendi animas, & dimittendi. Ligauit Genadius: soluit, & dimisit Maximus. Mentuntur igitur illi, qui negant, Ecclesiam potestatem habere absoluendi, confitentes sua errata, soliusque Christi & Dei hoc munus esse, cum Iudæis clament. Equidem Dei ea potestas est: Solus Christus peccatum dissoluit, sacerdos tamen, quia potestate fungitur, non potest soluendi munere exspoliari. Sacerdotis dissolutio, *Sacerdotis potestas remittendi peccata, vnde.* Christi Iesu est solutio, qui dedit potestatem in terris hominibus peccata remittendi, dicens, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: neque illa mouent, ad quæ vestrum plerique refugiunt, parabolam esse, quæ à Christo de Lazaro & diuite narratur, non rem ipsam. Siue enim re ip- *Diuerticulū callidum quod runda re- fellitur.*

E

sa &

*Flammæ in
feri alere
quid sit.*

fa & Lazarus & diues fuerit, siue
Christus exemplo & similitudine ea
suos ad misericordiam hortatur, ni-
hil interest, & res ipsa, & parabolæ
hoc agunt, vt nos doceant, in alium
locum pios deferri, in alium impios,
& misericordiæ oblitos: simile non
sibi, sed alteri simile est. Lazarus de-
monstrat suo exemplo præmia pio-
rum, diues supplicia impiorum. Igi-
tur Lazarus piorum, diues perdito-
rum exemplum est. Quod de Laza-
ro dicitur, de pijs narratur: Lazari
& diuitis nomine mutato, de nobis
fabula narratur. Sanè risum tenere
nunquam potui, cum audirem istos,
qui purgatorios ignes extinguunt,
perpetuasque flammæ, homines in
errorem abducentes alunt, quoties
ad eam huius argumenti solutionem
prolaberentur, dicerentque parabo-
lam narrari à Christo, non rem, quæ
ita se haberet, explicari, cum para-
bola comparationi seruiat, suaque
similitudine, rem cui similis sit, & ef-
fe, & qualis sit, ostendat. Neque enim
vt dixi, sibi confertur, sed alteri, &
suo

suo exemplo, ac imagine sua aliud aliquid nos docet: simile est similis rei simile, non sui ipsius, exempla nota, ea quæ ignorentur, & esse, & qualia sint, quorū causa instituantur, demonstrant: alioquin omnes parabole, quibus Christus rationem Regni coelestis, nobis ignoti doceat, inanes essent, frustra semen bonum iactum in terra esset, nisi id, quod ea parabola monstratur fuerit: inanis virginum sponsum expectantium explicatio, nisi id verum sit, cuius Christus nos monet, sequē eum sponsum, nos virgines esse monstrat, fuerit. Siue igitur Lazari, & diuitis Historia, & res gesta sit, siue parabola, & similitudo rerum earum, quæ futuræ narrantur, fuerit, nihil interest, utroque modo Christus docet, discrimina & suppliciorum & præmiorum esse, aliō animos pios, aliō sceleratos deportari, demonstrat. Lazarum quidem cum Abrahamo detineri, sed spe libertatis Christi solari. Diuitem, ita ignibus viri, ut nulla spes illi libertatis appareat. Sed de potestate ligandi &

vsus parabolarum.

*Crusij meri-
tum.*

*Mali nolen-
tes benefa-
ciunt.*

soluendi de Liturgia, ac purgatorijs
locis, ignibusque, quos riui isti vestri
è paradiso ad vos deducti extingunt,
inferorum etiam flammæ extincturi
satis: quod ut firmitus cum Romanis
asseram, tuum est, Martine Crusi, be-
neficium, Tu nobis Græcā lucē hanc
effudisti: Tu, quid excommunicatio
valeat, tu, quā gratum sit sacrificiū
Deo patri Liturgia, quam Missām vo-
cāmus, locumq; in quo animæ salu-
tem expectantes teneantur, demon-
strasti. Meritò igitur tibi, non modò
magnas, sed etiam ingentes gratias, &
habemus & agimus. Sed nec minor
gratia Theologis vestris à nobis debe-
tur. Tantum enim beneficium in nos
contulerunt, quantum nec à nostris,
nostræq; causæ patronis sperare ausi
fuerimus vnquam. Nam & ipsi in eā,
quam Romanis foderunt, foueam
inciderunt: Laqueis suis citra omnē
nostrū laborem & operā capti, & nos
qui putabamur iamiam cū Religio-
ne nostra interituri, in locum securū,
Græcorum armis munitos restitue-
runt, præsidia nostra munierunt, co-
pias

pias auxerunt, causæ nostræ veritatē
 illustrissimā reddiderunt. Nam, quid
 nobis salubrius, quid causæ nostræ ac-
 commodatiùs vnquam accidere po-
 tuerit? quàm ab ijs, qui non modò à
 Romana Ecclesia discesserunt, verū
 etiam apertè se hostes eius esse decla-
 rarunt, dogma nostrum, fidei ratio-
 nes nostræ, Religionisq; à se olim re-
 lictæ, à vobis improbatæ, approbari,
 veramq; & Apostolicam demon-
 strari. Quorum authoritas eò maior,
 testimoniumq; grauius esse existi-
 mari debet, quod nulla nostra opera,
 nihil tale Romanis, non solum ab eis
 petentibus, sed neq; vnquam cogitan-
 tibus, aduersus vos amicissimos suos,
 clientes suos, hanc operam Romanæ
 Ecclesiæ nauauerint, vosq; absentē ac-
 cusantes, calumnijsq; onerātes, nihil
 vel amicitia vestra, precibus vestris, in-
 fidiolaq; illa scribendi ad se ciuili-
 tate vestra, vel odio veteri in Roma-
 nos moti, & vestra figmenta, impiam
 quæ doctrinam damnarunt, & nostrā
 fidei totam rationem magnificè lau-
 darunt, & murum aëneum, se pro ea,

Euāgelici,
 veritatem in-
 ueni appro-
 bāt, & dum
 nocere eccle-
 siæ volunt,
 profunt.

Greci, veri-
 tatem Reli-
 gionis secuti.

*Edictum cō-
tra protestā-
tes, Græcorū*

*Acerba dā-
natio VVir-
tembergens.*

quæ illis nobiscum communis est,
religione, aduersus furores vestrorū
Theologorum opposuerunt. Et ne
deinceps apud se, aduersus & nos &
suæ fidei rationes hiscere audeatis,
seuerè vobis edixerunt. Quo inter-
dicto eorum perpetuo, nihil equi-
dem acerbius vestris, Crusi, accidere
potuit. Graue est, causam, quam to-
tis viribus defendas, in quam omnes
vires ingenij intendas, pro qua etiam
arma sumas, bellisque paricidiali-
bus, Ecclesiam compleas, amitte-
re, grauius multo eorum iudicio, &
sententia, quos patronos tibi in ea
tuenda legeris, arbitros esse volueris,
quorum potestati iudicioq; te tuam-
que causam subieceris, fideique co-
rum commendaueris, damnari: &
vt perpetuò deinceps filcas!, ne vlla
præsidia causæ perditæ tentes, graui-
ter tibi interdici. Quod equidem à
Græcis sincere vt causa postulabat
factum, nemo inficias ire audebit, cū
videat, Græcos nec vllum fructum à
Romanis, quos suos hostes esse du-
cunt, nec vllam gratiam, quam ipsi
semper

semper respuerunt, aut sperantes, aut venantes, totum id, quicquid egerunt fecisse, solamque causam ad se per vos delatam, veritatem spectasse. Si enim quidpiam præter veritatem in ea causa explicanda secuti fuissent, procul dubio pro vobis stetissent, vestram causam approbassent, amicos hostibus Romanis antepotuisissent. Quod quoniam non fecerunt, certum est, nihil aliud eos in ea controuersia iudicanda, quam ipsam veritatem animo conclusam habuisse. Vnde nec amicitia illa, quam litteris vestris eis obtulistis, nec commoda, quæ è vobis largius percepturi fuissent, eos deducere potuerunt. Quis enim ita vel barbarus, vel delirus inueniatur, qui amicorum causam, hosti etiam suo, maximè verò iustam, prodere, sciens vellet, hostique suo damnata amicorum veritate gratificari sustineret. corruptos quidem Græcorum mores esse, multi asseuerant, facile ab Religione iudicandi & veritate causæ, vel amicitia, vel commodis, vel partium odio abduci posse iudicant.

*Hieremie
Patriarchæ
integritas,*

Leuitatem Genti obijciunt, hic tamē
nihil tale suspicari de patriarcha Hie-
remia nec vos, nec nos possumus, ne-
que odio Romano, nec amicitia mu-
neribusq; vestris ab Religione abdu-
ci se passus est. Vnde & vos eius inte-
gritatem, synceritatem, sapientiam,
& sanctitatem, in cœlum ipsum per-
fertis, plenæ sunt laudis eius Epistolæ
vestræ, nusquam nō admiramini vi-
rum eum, & nos vel vno hoc facto,
atque confessionis vestræ damnatio-
ne, integerrimum, & veteri Græcia
dignum, Apostolicisq; viris persimi-
lem esse iudicamus, eoq; maiorem
voluptatem hæc eius aduersus ve-
stros Theologos sentētia nobis, quod
ab inimicis etiam, nostra causa, Reli-
gioq; nostra, quam aduersus vestro-
rum insaniam tuemur, probetur, pa-
rit. Pulchrum est, vir doctissime Mar-
tine Crusi, vincere aduersarium, pul-
chrum statu suo deicere, superiorem
à iudice discedere, sed multò pul-
chrius, ab hoste etiam inimicisque,
maximè cum nihil ipse agas, nihil de-
fendas, nihil cogites, non modò hu-
milis

milis iudici supplexq; non sis, sed nec
 vnquam cum compelles absolui, & <sup>victoria pul-
chra.</sup>
 victoriam referre. Magnifica victo-
 ria, ab inimico laudari, & nullo de-
 fendente, victorem pronunciarī. ni-
 hil egimus apud Patriarcham, arbitru
 vestrum, nihil amicitiae nobis cum
 eo intercessit, immo inimicitarum
 inter eum, & Ecclesiam Romanam,
 quam ille veterem vocat, non leues,
 nec paucae saepius intercesserunt cau-
 sae, quod totum tamen, vt vestra ami-
 citia vobis apud eum in hac Religio-
 nis controuersia nihil profuit, ita no-
 bis nihil obfuit. cesserunt odia, simul-
 tatesque, & amicitiae, commodaque <sup>Veritas vi-
trix.</sup>
 veritati, quae oppugnari saepe, expug-
 nari nunquam soleat. Quis quaeso ar-
 bitrum vestrum, cui vos amicitiam ve-
 stram venditastis, munera opimiora
 saepe, vt & litterae vestrae, & illius gra-
 tiarum eo nomine vobis actio testatur
 contra vos, pro Romanis hostibus, ac
 imperium Ecclesiae, quod ille suum esse
 indicaret vindicantibus, & honore
 oecumenico se spoliantibus stare co-
 egit? praeter ipsam quam damnastis
 E 5 religio-

religionis nostræ veritatem? quæ ita clarissima fuit, vt & hostium oculos, qui Romam veterem euerti cupiant, ita perstringeret, vt ne Gry quidem contra eam, secundum eam omnia (præter illa, quæ iam dudum errore decepti tuentur, quæque discessus sui, ac scismatis causas esse iustas videri contendunt) & senserint & decreuerint, vestrasque tenebras ita exhorruerint, vt etsi illis utilis amicitia vestra fuerit, cum eius tamen generis conttouerfia ad se nunquam rediretis, vobis interdixerint: meministis enim, quàm grauiissime in fine tertij sui responsi ille vobis scribat, rogatque ne deinceps eo nomine illi molesti fueritis: viamque vestram, quam duce Martino Luthero non illuminato, sed furore suo, & odio summi Pontificis, doloreque amissi quæstus, & aliò translato, indulgentiarum excecato, ingressi estis, iretis: cum enim vir ille pius videret admonitiones suas, charitatis plenae erga vos, nihil apud vos ponderis habere, nec vos veritatem à se edisce-

*In quo Glos-
ci à Roma-
nis disse-
stant.*

*Admonitio-
nes piæ sper-
nere Hereti-
ci argumen-
tum est.*

edisce.

ediscere, sed callidè se à vobis captari videret, interdicat vobis sermone suo, & præcidit vobis omnem occasionem sui capiendi, ac potestatem de Religione vera CHRISTI Iesu, quam vos luderetis secum disputandi, ademit, vosque vestro errori reliquit, memor Apostolici præcepti, quo monemur, vt post vnā & alterā admonitionem Hæreticum vitemus, scientes eum esse subuersum, nec monitionibus nostris emendatum, sanatumque vnquam iri, cuius morbus, doctrinaque subuersa, omnia infirmat, & vt cancer serpat membraque quantumuis sana crebro suo attactu inficiat. Ne igitur cancer iste vester per Græciam serpat, ne ad se deinceps à vestris scribatur, nisi negotij eius, quod à Religionis ratione alienum sit, causa interdicat. Et videte, in quo potissimum fraudem vestram deprehenderit: vosque secum vt vulpes dolosas agere iudicari: Totam ille Religionis interpretationē è patrum & Syno-

Hæresis morbus contagiosa.

Fraus Vvitembergens. deprehensa.

*Interpretatio
scripturæ
quæ sit vera.*

& Synodorum œcumenicarum interpretatione dependere iudicat, non minus patres sanctos, interpretes scripturæ sacræ, quam olim prophetæ fuerint, esse, cum Ecclesia Catholica statuit, ab ijs arma aduersus calumnias Hæreticorum petenda esse censet, non suo sensu eos, sed spiritu sancto se docente interpretationem verbi Domini attulisse, certò sciens. Probarunt enim sancti patres miraculis, & dum viuerent, & dū in Christo obdormissent, suę doctrinæ & suę interpretationis veritatem, nemo & viuere, vt illi vixerint, & ea prodigia facere quæ illi fecerint, nisi Deus cum illo fuerit, nisi spiritu sancto afflatus interpretationem illā aggressus fuisset, vnquam potuerit. Vt in Apostolis suam doctrinam Christus, signis & prodigijs confirmabat, ita idem testimonium Patribus Apostolorum doctrinam, & sua verba interpretantibus reddidit, doctrinam eorum signis naturæ leges excedentibus firmavit, testisque illis signis per eos ædendis, sinceræ suæ doctrinæ fuit, vt sint scripta

*Patrum san-
ctorū doctri-
na probata.*

scripta patrum sanctorum nō aliud,
quàm verbi Dei, quod æternū ma-
net, quod hæretici ad suos sensus tra-
hunt, & ad suum interitum deprauāt,
interpretatio, & sensus eius, volunta-
tisquē diuinæ, quæ in eo lateret, expli-
catio & demonstratio: illamquē do-
ctrinam, quam Christus se docente
nos capere non potuisse, testatus sit,
cuiquē explicandæ, alium Magistrū,
spiritum sanctum, qui nos omnia do-
ceret, & in omnem veritatem dedu-
ceret, promisit. Neque enim spiritus
sanctus, aliud quàm Christus docuit:

*Doctrina pa-
trum.*

Ille, inquit, non à se ipso loquetur,
sed de meo accipiet, & annunciabit
vobis: non solum autem credimus,
sed re ipsa scimus, spiritum sanctum,
à Christo Iesu missum, Apostolorū-
que ora ingressum, & corū quæ Chri-
sto docente & præsente nō caperent,
capaces reddidisse, verbum Christi,
in corū ore & cordibus habitantem
interpretatum esse. Et quæ eius vo-
luntas fuerit demonstrasse. Et proin-
de dum circumcisionis, legisquē ser-
uandæ controuersia decidetur, dum

*Spiritus san-
ctus idem
quod Chri-
stus docuit.*

*Spiritus san-
ctus in corde
patrum ha-
bitans, inter-
pretationem
verbi Dei
docet.*

circum-

circumcisio, & legis obseruatio, reij-
citur, aiunt, sic visum est spiritui
sancto, & nobis: spiritui, inquit,
sancto, qui se doceret, qui volunta-
tem Christi, eiusq; doctrinam inter-
pretaretur, seque quo sensu sua do-
ctrina accipienda sit, præsens doce-
ret. Nam cum nullum Christi Iesu
de tollenda lege, circumcissioneque
in sacramentum baptismi, cuius figu-
gura circumcisio illa esset, mutanda,
preceptum extaret spiritus sanctus, in
ea quæstione occupatis, & varia sen-
tientibus, eam voluntatem, & Dei pa-
tris, & filij eius Christi Iesu esse, vt E-
uangelio, & nouæ legi vetus illa ce-
dat, & in eo, vt in fine suo desinant,
ne amplius præputia secentur, sed a-
qua corporum suorum animi à spiri-
tu sancto mudentur & cor, vt etiam
Prophetæ dicebant, non præputium
circumcideretur, Arcana inspira-
tione demonstrauit: quam doctri-
nam spiritus sancti Apostoli com-
plexi (neque enim fas est, Deo ad-
uersari, vel de eius decretorum veri-
tate dubitare) decreuerunt, gentes,
à cir-

à circumcissionis & legis iugo liberos
 esse debere, idque spiritui sancto,
 qui in se habitaret, & in omnem
 veritatem se duceret placuisse, An-
 tiochenis scribunt. Ut igitur spiri-
 tus sanctus, verbum Christi & do-
 ctrinam Apostolis interpretatus, &
 quæ sit voluntas Dei, quæ vis ver-
 bi sui sancti, Apostolos docuit, ita
 patres sanctos, virosque Apostoli-
 cos docet, & quo sensu doctrina A-
 postolorum accipienda, quæ disci-
 plina in Ecclesia retinenda, quibus
 legibus fideles in officio retinendi
 demonstrat. Hoc Magistro & sin-
 guli patres, & œcumenica Concilia
 & sanctæ synodi scripturam inter-
 pretantur, & leges, institutaque re-
 gendæ Ecclesiæ CHRisti Iesu, & mo-
 ribus qui varij sunt, eorum, qui
 Christo nomina dant, confirman-
 dis, ac quasi in girum disciplinæ exul-
 tantes, & lasciuientes circumagen-
 di, in officioque Christi discipulo
 digno retinendi. Hæc autem om-
 nia duce, & Magistro, ab eis & acta
 semper, & nunc agi, argumentum
 est

*Regula re-
 gende Eccle-
 siæ.*

est certissimum, miracula illa, quæ
tum in Ecclesia laborantes, & vineam
Christi excolentes, scribentes, inter-
pretantes, docentes, tum in Christo
Iesu dormientes, ædebant. Voluit e-
nim Christus Iesus demonstrare, suã
illam, eorum doctrinam, & institutũ
esse, seq; eorum quæ spiritus sanctus
eos patres doceret, quæ illi agerent,
authorem esse. Nemo inquit Nicode-
mus, hæc prodigia agere, & docere po-
test, nisi Deus fuerit cum illo. Quæ cũ
illi æderent, certum est, Deum, hoc
est, Christum Iesum, per spiritũ san-
ctum in nos effusum, cum eis & in eis
fuisse, ob eamque causam, doctrinam
eorum veram esse, quam qui impu-
gnat, Deum ipsum eius authorẽ im-
pugnat: qui ei aduersatur, Deo aduer-
satur: qui eam tollit, Maiestatem Dei
tollit, & vt Gigas nouus euertere cõ-
tendit. Quem Dominus vt David
monuit, ridet, & stultitiæ eius subsan-
nat. Horum enim sunt illa impia, Di-
rumpamus vincula eorum, & proij-
ciamus à nobis iugum ipsorum, quo-
rum impietatem, quid maneat, idem
Pro-

*Hæreticorũ
verba.*

Propheta eodem in loco canit: Con-
 uenerunt vestri Theologi aduersum
 Dominum, conciliabula omnium *Conatus Eu-
 gelicorum.*
 Hæreticorum agunt, confessiones di-
 scordes, concordēs esse volunt: hoc
 est, veritati Christi Iesu, quam per os
 patrum sanctorum, & Conciliorum
 docuit, legesque viuendi suis per eos
 posuit, inter se inimicas & dissentien-
 tes efficere conantur, dicētes, Dirum-
 pamus vincula eorum, sed Dominus
 subsannabit eos, & qui habitat in
 coelis, deridebit, & tanquam vas figu-
 li confringet eos. Frustrā vir doctissi-
 me Crusi, multiplicantur, qui verita-
 tem Christi premunt, qui leges Ec-
 clesiæ, à Maioribus spiritu sancto do-
 cente datas, euertere contendunt, *Impiorū ina-*
 frangentur instar testæ, constituta Ec-
 clesia Catholica, patrumque institu-
 tis munita in monte sancto Christo
 Iesu, prædicat verum præceptum eius,
 quod manet in æternum, exardescet
 in breui ira Christi & Dei, ac omnes
 aduersantes Catholicæ doctrinæ, cui⁹
 patres, & Concilia, custodes, propa-
 gatores, & propugnatores fuerunt,

cōteret, pacemq; Ecclesiæ suæ reddet.
 Et quoniam dixi, patrum doctrinam,
 spiritus sancti doctrinā esse: Si fortē
 tibi alienū à veritate videatur, ratio-
 nem dabo, cūr ita credā, & profitear,
 quam rationem, etsi iam attigi, plu-
 ribus explicabo. Cū Christus se dis-
 cessurum à suis denūciaret, seq; mūn-
 do relicto, ad patrē in coelos rediturū
 diceret, nō mediocrem discipuli sui
 dolorem capiebāt: quōd quem secu-
 ti omnia reliquissent, se relicturū vi-
 derēt, qui ne eo dolore consumeren-
 tur, & desperatos se esse iudicarēt, cō-
 solatorē eis alium spiritū paracletum
 se missurū promittit: ac vt spem bo-
 nam haberent, firmoq; animo in suo
 officio versarentur, hortatur: spiritū
 sanctū eis fore tutorē, & doctorem, &
 doctrinæ suæ, quam sensus eorū inter
 tot fluctus mundi curarū capere ne-
 quirent, interpretē futurū, in cuius il-
 li patrocinio acquiescerent, vim Re-
 gni coelestis quod prædicaret, doctri-
 nēq; suę sensus perciperent, mysterio
 rūq; Regni coelestis arcana intellige-
 rent: & quę premia eos mancāt vide-
 rent.

*Patrum do-
 ctrina spiri-
 tus sancti do-
 ctrina est.*

*Christi pre-
 missa.*

tent. Quod illi dū audiunt, magnā in
 spem erecti, officiū semel receptū nō
 deserunt, ad ipsam vsq; crucē præce-
 ptorē suū sequuntur, cuius morte illa
 crudeli & indigna, etsi perturbantur,
 & deserto cruci affixo Magistro, late-
 bras petunt: mox tamen à rediuiuo
 Christo reuocati, animos recolligūt,
 plures dies secum versantem, in cœ-
 lum scandentem vident: spiritum-
 que sanctum sibi promissum expe-
 ctant, qui ea omnia, quorum ergò à
 Christo mitti debuit, sibi præstaret:
 fortes & intrepidus Euangelij Chri-
 sti prædicandi redderet: Ea quæ Chri-
 sto docente, capere fluctibus cura-
 rum obruti nequiuissent, hæc nouo
 Magistro ediscerent, vimque verbo-
 rum Christi Iesu, quæ non intellige-
 rēt, percepturi, & secundū ea, Gentes
 ad quas mitterentur, edocturi essent.
 Hic igitur Magister, & solator eorū,
 cū in illa festi Pentecostes celebritate
 ad eos à Christo Iesu missus, venisset,
 & in ore eorū, in forma flāmę conse-
 disse, totū illud, quod Christ⁹ promit-
 tebat in eis perfecit, disertos, doctos,

*Spiritus san-
 cti munera.*

scripturæ sacræ peritissimos, aduersus omnem vim, periculaque, fortes reddidit, linguarum omnium cognitionem eis elargitus est. Ita factum, vt & scripturas, verbaque Christi Iesu, & ipsi intelligerent, & alios quicunque illi fuerint, eorum lingua docerent, nihil eos ab ea die latebat, nihil absconditum à sensu eorum erat, quæ vis esset doctrinæ Christi Iesu, qui sensus verborum eius, spiritu sancto docente & monstrante videbant. Docile enim ingenium est, cui spiritus sanctus Magister & sapiendi & intelligendi author astiterit. Hic igitur Magister à Christo demissus in specie ignis, cum descendisset, omnia Christi alumnos edocuit, mentes eorum dono sapientiæ, & intellectus illuminauit, & in penetralia veritatis eos induxit: doctrinamq; Christi illustrauit: & qui sensus verborum eius fuerit, explicauit. Neq; enim, vt alio loco etiã scripsimus, alia doctrina est spiritus sancti, quàm quæ fuerit Christi Iesu: nihil intactum Christi reliquit, omnia edocuit, omnia quæ à patre audiuit,

diuit, quæ vidit, nota Apostolis, vt ipse testatur, fecit. vos inquit, amici mei estis, quia omnia quæcūq; audiui à patre meo, nota feci vobis, omnia se nota fecisse eis, cōtestatur, ne quid relictū, quod ab alijs discēdū eis esset, eos admoneat. Omnia autē eis aperuisse ait, quod amici sui sint: amicitia enim sincerioris est, nihil amicos, beneuolosq; celare, omnia arcana sua eis credere, nihil reticere: quo argumento, & Christus Iesus se Apostolis, & eos sibi ipsi amicos esse testatur, quòd officium amici, omnia apperiendo eis, expleuerit. Cū igitur Christus, suis illis amicis dixisset, cū omnia eos edocuiisset, nihil nō explicatū eis reliquisset: Quæro, quid spiritus sanctus? quem omnia docturum, & in veritatem omnem nos deducturum Christus promiserit, docuerit, vtrūne alia, quàm quæ Christi esset, eius doctrina nostras aures personet? Equidem nulla est, præter eam, qua Christus Iesus, suorum pectora confirmauit, ac mentes eorum compleuit. Nihil igitur spiritus sanctus, qui nobis

*Amicitia
officium.*

*Christus quo
modo nobis
cum est.*

scum vsq; in finem manet, docuit, docetue? an Christi illa promissio, quā immotam esse ille testatur, euacuata, vnā cum lege Moyfi sit? Absit equidē, vt ita sentiamus, docuit & docet spirit⁹ sanctus, verbū Christi, cuius promissio vera & immota est. Viget doctrina spirit⁹ sancti in Ecclesia Catholica, vbicunq; duo, trēsue, in nomine Iesu Christi cōuenerint, Christus ipse medi⁹ inter eos stat, nō in sua illa persona, cū qua ascēdit, cōelosq; omnes penetrans, ad dexterā patris cōsedit, sed per spiritū sanctū, quē nobis misit, & in quo nobiscū vsq; in cōsummationē sæculi manet, & in quo nos omnē veritatē docet: sensusq; verborū suorū, vimq; doctrinæ suę nobis demonstrat. Vna & eadē Christi Iesu, & spiritus sancti, & Dei patris doctrina est, quæ à patre vt à fonte diuinitatis per filiū in mundū allata, à spiritu sancto illuminata, & explicata est. Quæ Christus docuit, quæ dixit, quæ humanū ingeniū capere, intelligereque nō potuit, spiritus sanctus illustrauit, exposuit: capaciaque ingenia nostra
eorum

eorum reddidit, ita vt hæc doctrina, verba Christi sint : interpretatio & ^{que Christi} sensus occultioris explicatio, ^{& que spiri-} spiritus ^{tus sancti do-} sancti fuerit. ^{ctrina.} Quæ igitur spiritus sancti doctrina est interpretatio scripturæ, prophetarum, & Christi, ille est interpres scripturæ, ille nos ducit in veritatē scripturæ, & verborū Christi Iesu. Propria est interpretatio scripturæ, ait Petrus, spiritus sancti, per quē, inspirati patres sancti, & locuti sunt, & loquuntur veritatē. Quod munus veritatis demonstrandæ, vel singulis, vel multis simul collectis, & in synodum conciliaque euocatis, datur, extra synodum Paulus non debere circūcidi Gentes baptizatas, spiritu sancto inspiratus, Antiochenos docuit. Quod idem Synodus illa Apostolorum Hierosolymis Paulo & Barnaba, quæstionē eam vrgentibus decreuit : ac ita spiritui sancto & sibi, vt Paulus Antiochiæ docuerit, visum esse testata est, eodem spiritu, quo Paulus docuit, synodum illam docente, qui spiritus sanctus, nō in sua illa diuina Maiestate, vt & Christ⁹ Iesus fecit, docet,

*Spiritus sanctus
quomodo in docendo
perferatur.*

docet, sed per os prophetarum & patrum sanctorum nobis loquitur, & veritatem doctrinae Christi Iesu monstrat, verbaque scripturae interpretatur, ac sensus earum aperit. Non igitur alia spiritus sancti doctrina est, quam quae patrum sanctorum, quam quae Conciliorum oecumenicorum fuerit, ut filius Dei in homine, quem assumpsit, docuit, & cum hominibus conuersatus est, ita & spiritus sanctus per homines suam doctrinam proferret, oreque sanctorum ad eam explicandam, & veros scripturae sensus aperiendo uteretur: nam si vel filius Dei, vel spiritus sanctus, in sua illa ineffabili, & ab homine nunquam comprehendenda Maiestate nobis loqui voluissent, prius obruti splendore illo perissemus, quam medicinam ab illis caperemus. Igitur & filius Dei, hominem assumpsit, & diuinitatis suae Maiestatem texit, ut secum tanquam cum homine loqui, eumque ut hominem nobis similem audire absque terrore villo possemus: ita spiritus sanctus ora Apostolorum primum visibili

*Cur in Maiestate diuina
nec Christus,
nec spiritus
sanctus, sed
in homine nobis
loquatur.*

bili specie ignis ingressus , per eos Gentes ac Iudæos docuit : Ita patrum sanctorum corda & ora gubernauit, gubernatq; semper, atque docet, scripturas interpretatur, qui sensus verborum CHRISTI, quæ voluntas & CHRISTI IESU & Dei patris sit, quibus institutis & legibus, Ecclesia Catholica regi, & in officio contineri debeat, monstrauit: atque demonstret, adeo, vt tota institutio, leges, decreta patrum, interpretatio scripturarum, nihil aliud sint, quam illa veritas, illaque doctrina, qua nos instructurū paracletum Christus pollicitus sit, spiritus sancti. Quod Patriarcha cum sciret, & ita semper Ecclesiam Catholicam docuisse non ignoraret, Patrum sanctorum sententiarum, & authoritate eorum, aduersus vestras falsas confessiones armatus incertamen descendit, patrum sanctorum decreta, vt spiritus sancti doctrinam vobis opposuit, eaque Regula in excommunicanda confessione vestra vti voluit. Regula enim infallibilis & certissima est veræ Religionis, ac do-

Cur Patriarcha patres sanctos VVinterbergenſibus præpoſuerit.

*Regula ve-
ra Religionis
iudicanda.*

*Oeconomia
Patriarchæ
in exploden-
da confessio-
ne VVirtum.
hergens.*

ctrinæ Catholicæ, à falsa & adulteri-
na secernendæ, sensus & consensus
sanctorū patrū cōciliorumq; decre-
ta, quam Regulā figmentis vestris ad-
uersam cum videret à vobis reijci, pa-
trūq; consensum repudiari, œcume-
nica concilia autoritate sua, pro ve-
stra libidine exspoliari, illā vestrā do-
ctrinā, vestras infidiosas cōfessiones,
nouas & patrib⁹ sanctis inauditas, ver-
bi Dei interpretationes reiecit, dam-
navit, anathema esse iussit: meretricē-
que vestrā, naui impositā è Græcia in
solas terras deportari mandauit, me-
moriā omnē vestri dogmatis abole-
uit, ad se de ea à vobis scribi vetuit, ac
vos Hæreticos subuersos, post tertiā
illam suā admonitiōē pronuncia-
uit, fraudem vestrā in eo maximè de-
prehendens, quòd Regulā Catholici
dogmatis agnoscēdi, patrū sanctorū,
in quorum ore spiritus sanctus se si-
steret, veritatēq; eos doceret, sensum
& cōsensum in scripturis interpretā-
dis, legibusque Catholicæ fidei & Ec-
clesiæ scribendis, vnā cū concilijs œ-
cumenicis, in spiritu sancto cōgrega-
tis pro

tis pro libidine, iam accipiat, iam repudietis, laudetis, damnetis, vestroq; mendacio, & meretriciæ doctrinæ, vt vobis commodū videatur, accōmodetis, cū illa Regula immota & æterna stet, moueriq; absq; Religionis veræ vulneribus non possit. Cui cū vos, vestrasq; cōfessiones accōmodare, & ad eius amussim doctrinas vestras, Ecclesias vestras, construere oportebat, cā vestris furorib⁹ accōmodantes, eneruastis, libidinēq; vestram regulam eius esse voluistis, vt nō Regula Ecclesiæ vobis moderetur, sed vos ipsam pro vestra cupiditate inflectatis, mutetis, recipiat, reiiciatis, ac in eam insanietis. Quam insaniam vestram, & audaciam impudentem, cū Patriarcha cognouisset, vestraq; insana argumenta audisset, quod Regulæ illæ Catholicæ, patrumque sanctorum sensui & consensui, & authoritati conciliorum œcumenicorum non modò non consentanea, sed etiam aduersa essent, secundum suam Catholicam Regulā damnauit, & Anathema esse iussit. Vidit

*Euangelicā
Regulā Re-
ligionis iudi-
candæ corru-
perunt.*

coni-

equidem vt ipse testatur, arma illa, quibus contra vos vteretur, voluisse vos illi è manu eripere, ac inermem reddere, & in vestre libidinis casses cõijcere. quam fraudẽ vestram cum non ferret, excedere arena vos iubet: militem, non impostorem sibi obijci, discipulum veritatis, non Magistros mendaciorum ad se venire voluit. Hac igitur Patriarcha Regula, vestras Regulas confessionesque arrogantes examinare voluit, his armis à patribus sanctis fabricatis, iugulum mendacij vestri petijt, ac Regulam Catholicam repudiãtes damnauit, proscripsit, deportariq; in vestrã Germaniã, Imperij quidẽ Romani sedem sed è qua tamẽ falsarum doctrinarũ initia & semina exorta sunt, iussit. Euertistis normã illã Ecclesiæ Catholicæ, qua veritasprehendatur, vnde omnis & confirmandæ veritatis, & euertendi & aperiendi erroris argumenta depromantur. Sustulistis principia Ecclesiæ veræ, hoc verò est, sensum & consensum patrum, authoritatemque conciliorum, nullã vobiscum nobis legitimam

*Patriarchæ
arma.*

gitimā de fidei integritate, de doctrina Catholica & Apostolica rationem disputandi reliquistis. Noua principia, rationesque nouas, vestro furori, & hæresi aptas confinxistis. Vnde merito Græcorum authoritate damnati estis, hæreticiq; pronunciati, quod hætenus vobis contigisse, vos ipsi negatis. Dicitis enim, vos à nullo Hæreticos esse pronunciatos. Hoc nomē vobis impingi molestissimè fertis, at Patriarcha vos non metuit, rationes vestras non audit, post tertiam admonitionem vos, vt Paulus præcepit, damnat, sermonem institutum vobiscum interrumpit, & ad se accessum vetat.

Quod certissimum argumētum, vos Hæreticos esse voluit : & vestri isti Theologi clamant, se non posse ferre à quoquā, se Hæreticos dici, nunquā se damnatos vllius Hæreseos, asserentes, cum Patriarcha eos vt falsorum dogmatū authores, & Catholicæ Ecclesiæ desertores, contrariæ doctrinæ Catholicis institutis Doctores damnet, à communione & sua & Ecclesiæ suæ Catholicæ amoueat, & p̄scribat.

Suam

*Virtember
gens. à Pa-
triarcha pa-
lām Hæreti-
ci declaran-
tur.*

Lutherus
dux cæcus
Euangelico-
rum.

VVirtember
gens. merito
nomine à So-
colouio ornā-
tur.

VVirtember
gens. verita-
tem apertā
negant.

Suam viam, non Catholicam eos ire iubet, ac quod Hæreticorum est, in eis demonstrat. Habent enim Hæretici suas vias, quas elegerunt, repudiata via communi, & Catholica: habēt vestri viam suam, Hæresim suam, quam duce Martino Luthero viro egregiè excocato ingressi sunt. Qui quod ad communem viā redire nō lint, iubentur in eo errore à Patriarcha suā viā ire, quæ cū ita sint, non satis equidē mirari possumus, Theologos istos vestros, doctissime vir Crusi, tam vehemēter Socolouio nostro irasci, quod ab eo Hæretico nomine exornētur, & eo nomine, quod Religioni eorū par est, iureq; optimo eis debeatur, cōpellentur. Negant se Hæreticos à quoquā pronūciatos, negant Hæreseos dānatos esse, cū Patriarcha Constantinopolitanus iudex & arbiter eorum, ad quem ipsi vltro suam causam detulerunt, apud quem cam nullo aduersante egerunt, cui se vni, suamque confessionem, vt amico & syncero arbitro crediderunt, ita apertē eos damnauerit, Hæreticos

eos esse iudicari, suam viam, quam
 Luthero duce ingressi essent, ire ius-
 ferit, sermonem cum eis de Religio-
 ne interdixerit, ad sequē confessio-
 nes illas vestras, vt hæresim apertam
 profitentes, mitti deinceps vetuerit.
 post vnā & alteram admonitio-
 nem vitandum esse hæreticum Pau-
 lum præcipere memor, quamuis
 ille non semel & bis iuxta Pauli
 præceptum vos monuerit, sed etiam
 responso tertio dignatus fuerit, &
 plura quàm lex Pauli permittat,
 charitatis Christianæ memor, fece-
 rit, vt vos à vestro horrendo erro-
 re abduceret, luci quæ Catholicæ red-
 deret, elaborans: quod officium
 suæ pietatis, cū vestros Theolo-
 gos repudiare videret, ad vltimam
 illam medendi rationem necessa-
 riò confugit, morbum serpentem, &
 nulla medicina Catholicæ fidei sa-
 nandum rescuit, Anathema esse a-
 pud omnes iussit, ac viam suam ire
 vos præcepit: quòd in ea, quæ om-
 niū cōmunis est, quæ Catholica & vni-
 uersalis & est, & appellatur, locus
 vobis

*Legitima
 damnatio.*

*Humanitas
 Patriarchæ.*

*Vltimum re-
 medium.*

Vobis errorem vestrū vrgentibus nullus relinqueretur. Cū ita Patriarcha ad vltima remedia refugerit, & ferro, ignique eo, quo Hæreticorum cancer refecatur, vti adactus fuerit, mirum in modum nobis videtur, vestros Theologos, Hærescos se nunquam victos, damnatosque esse clamare, cū Patriarchæ sententia Hæreticos eos esse doceat, & per vniuersum Orientem, anathema aduersus eos publicatum testetur. Et quidem vos, mi Crusi, quanti sententia Patriarchæ illius æstimanda sit, quod pondus eius fuerit, disertissimis verbis, scriptisque vestris docetis, œcumenicum, & sanctissimum vocatis, qui si œcumenicus, si sanctissimus sit, vt vos vultis, equidem eius authoritas, eius sententia, decretaque sua, sancta sint necesse est, nec ab vlllo, nisi ab hæretico vel improbari, vel reijci queunt, quod enim sanctum est, violari sine graui scelere non potest: quod œcumenicum, Catholicum, vniuersale, omnes alligat, omnes vt sibi pareant, legitimè cogit, non parentes sibi, sua iussa

*Authoritas
Patriarchæ
in damnan-
dis VVirtem
bergenf.*

iussa, suas sentētiās, & decreta sua Catholica infirmantes, impugnantes, & in dubium vocantes, à corpore vniuerso Ecclesiæ, vt membra labe & infecta & confecta resecat, damnat, ab Ecclesia Catholica proscribit, & suā viam labe Hæretica foetentem ire iubet. Cū igitur Theologi vestri, sententiam œcumenicam, & sanctam respuant, Patriarcham errorū damnēt, vt delirum rideant, Hæreticos se esse, & suo facto, & sententia Patriarchæ agnoscant, necesse est, eoq; nomine iustè se appellari à Stanislao Socolouio, negare non possunt. Neq; enim illa eorum Hæreseos definitio, quam sibi, vt certam religionis cognoscendæ rationem, pro sua libidine fingūt, patrocinari poterit: Hæreticus est, qui Catholico dogmate repudiato, & via communi relicta, fontibusque, qui viuas aquas volunt, relictis & damnatis, ad suas cisternas refugit, nouas doctrinas confingit, & tanquam pro aris & focis pro eis pugnant: Catholicum dogma damnat, œcumenicos pastores & Ecclesiæ legitimos Magistratus

*Virtemberger
gens. duplici
ratione Hæ
retici declarantur.*

*Descriptio
Hæreseos
Virtemberger
gensium.*

cōtemnit, maledicir, & blasphemat.

*Ex definitio-
ne Hæreseos
VVirtember
gens. Hæreti
ci esse conclu-
duntur.*

Quod totum quoniam vestrum est, Hæreticos vos esse, impudentis est negare. qui furatur, furis nomen, etsi exhorrescat, effugere tamen non po-

test. Præcidistis vos à corpore Eccle-
siæ Catholicæ, nouam doctrinam è
riuo paradisi ad vos deriuatam vobis
cōfinxistis, cisternas vobis coeno ple-

*Hæreticorū
notas VVir-
tembergens.
aptissime cō-
uenire.*

nas effodistis, Catholicam religionē,
quam & noua Roma, quō vt in azylū
confugeratis, & antiqua, cui bellum
intulistis, sequitur, reliquistis, & vt er-
rorum plenam, & verbo Dei aduer-
sam damnaastis. Hæretici igitur estis,
hæresim vestram defenditis, totum
orbem præ vestra confessione con-
temnitis & damnatis: & nihil co-
rum, quæ propria & perpetua Hære-
seos sunt, prætermittitis. Quod qui fa-
ciat, qua fronte se hæreticum esse, ni-
si fortè frontem prodiderit, pudō-
rem omnem exuerit, meretriciam
impudentiam induerit, audeat se ne-
gare, non video. Hæretici, vir doctis-
sime Martine Crusi, hæc sunt, vt se-
ipsum suo iudicio damnet, sua spon-
te se-

te seipsum ab Ecclesia eijciat: nec dignam eam esse, quam audiat, iudicet, suas opiniones, suaque inuenta potiora doctrina vniuersali putet, omnes præ se contemnat, ac despiciat, sua illa noua, & vniuersis inaudita, scientia & doctrina, quam sibi ipsi, vt ille putat, ex verbo Dei, quod deprauat, & sensus eius subuertit, conflauerit inflatus. Est enim hoc genus hominum, vt patres sancti testantur, & vt nos experimur, superbum, seipsum amans, aliena despiciens, maiorū authoritatem contemnens, nihil nisi à se profectum approbans. Quæ vitia, ita homines excœcant, vt nihil de rebus syncerè sentiant, falsa veris anteferant, nigra in candida vertant. Nam quemadmodum, qui palatum infectum humoribus prauis habent, de saporibus peruersè iudicant, salubribus cibis noxios anteferunt. Quæ amara sunt, suauia esse iudicant, ac vitium palati sui sequentes, in eo delicto errant: ita Hæreticus, cùm sit ingenio prauo, iudicio corrupto, & perni-

*Descriptio
Hæretici.*

Mores Hæreticorum.

*Exemplum
apud loco.*

*Conatus
VVirtember
gensium.*

*Impudens
mendacium.*

ciosis opinionibus infecto, ea quæ omnes probent, quæ sequantur, quæ vera, & legitima, & iudicant esse, & complectuntur aspernatur, damnat, ridet, ac pro ijs, quæ suo morbo, & peruerso iudicio apta videantur, cõtemnit, quod ita esse, vestri Theologi isti, qui toto Occidente & Septentrione, suo furore turbato, veteriq; Roma, sede Apostolica pastore œcumenico damnato, Orientem pulsan, Soliq; ex orienti suas tenebras offundere conantur, testes sunt, qui, quæ Catholica, quæ toto orbi probata, quæ perpetua, & cõtinenti successione, vt Christi Dei hæreditas certa & indubitata, vt Apostolorũ possessio ad nos propagata, nobisq; tradita sunt, oppugnant, reiiciunt, ac erroris damnant, & ea quæ secundũ morbi sui sensum confinxerunt, palatoq; suo apta coxerunt, pertinacissimè tuentur, laudant, ac vt pro aris, (vt dici solet) fœcisq; depugnant, seipsos solos sapere, seipsos verbi Dei alumnos & Magistros esse custodesq; clamant, totam Ecclesiam errare, patres homines

erro-

erroribus obnoxios fuisse, multa non vidisse, nō modò singulos, sed etiam in œcumenica cōcilia euocatos, multa perperam sensisse, multa aliena à verbo Dei statuisse, mentiūtur, & spiri-
 tui sancto, qui per os patrū loquitur, in quo cōcilia cōgregantur, aduersan- *Heretici spi-*
 tur. Qui enim patres sanctos damnat, *ritui sancto*
 qui cōcilia œcumenica erroris accu- *aduersantur.*
 sat, spiritū sanctū, patrū doctore, con-
 ciliorū gubernatorem, reprehendit &
 dānat: qui autē tam nefariū scelus au-
 det, Hæreticus est, Christi Iesu non
 est, qui enim spiritum Dei non habēt *Spiritus san-*
 Christi Iesu non sunt, nec possessio- *ctus inter-*
 nem Christi retinere, nec verbū eius *pres scriptu-*
 interpretari possunt, cū spiritus san- *re.*
 ctus sit, qui verbum Dei interprete-
 tur, in possessionemq; Christi nos in-
 ducat. Quem Magistrum, quoniam
 vestri isti, qui se solos Christum verū
 tenere iactant, matheologi, non ha-
 beant, à Christi veritate, & verbi eius *Heretici, spi-*
 possessione exclusi errant, neque vbi *ritum sanctū*
 consistent, firmissq; pedem impri- *quem repre-*
 mant, habent. Non habent autem *hendunt in*
 spiritum sanctum propterea, quod eū *patribus, non*
habent.

in patribus sanctis officio Magistri v-
tentem, reprehendant, ac damnent.
Neque enim spiritus sanctus, si eos vt
illi volunt gubernaret, si verbi Dei
vim, & sensus veros eis monstraret, se
ipsum, suam doctrinam, suam verbi
Dei interpretationem in patribus san-
ctis damnare eos pateretur, idem in
eis quod in patribus sanctis, quod
in Apostolis operatus est, operare-
tur, eadem doceret, eadem inspira-
ret, eodem modo verbum Domini
interpretaretur: Neque enim vel
temporum diuersitas, vel locorum
interualla, nec morum nationum-
que varietas, doctrinam spiritus san-
cti variare vnquam potuit. Diuer-
sis temporibus, diuersis & multum
distantibus locis cum essent sancti
patres, idem tamen semper, & toto
orbe terrarum docuerunt, vna &
consentiens doctrina eorum erat, a-
deo, vt ab vno, eodem in loco, &
eodem tempore, profecta esse vide-
retur: Eadem Cyprianus Carthagi-
ni, quæ Cornelius Romæ docuit, ea-
dem Ambrosius Mediolani, quæ Ba-
silius,

*Doctrina spi-
ritus sancti
vbiq; &
semper ea-
dem.*

filius in Capadocia & sensit & do-
 cuit, vna, & consentiens eorum do-
 ctрина est, cur ita? Quoniam etsi
 distantibus in locis, distantibus tem-
 poribus fiat, ab vno tamen fonte
 spiritu sancto, veritatis constantissi-
 mo Doctore promanat; & ad vnum
 CHRISTUM Iesum refertur. Nun-
 quam spiritus sanctus à se discedit,
 non fallitur, non secum pugnat, vt
 matheologia vestra mētitur, quæ par-
 tim patrum sanctorum interpreta-
 tiones, & conciliorum decreta, vt
 sancti spiritus doctrinam probat, *Hæreticino-*
 laudat, complectitur, aduersarijs *ui, partim*
 obijcit, partim reijcit, & ridet, erro- *laudant pa-*
 risque damnat. Discederet autem *tres, partim*
 à se ipso, pugnaretque secum, si pa- *reprehendūt,*
 tres iam vera quæ vōs probatis, & *& secum tur-*
 quæ ad libidinem vestram detorque- *piter pugnāt.*
 tis, iam falsa & inepta, quæ damna-
 tis, patres docuisset, vt idem est sem-
 per spiritus veritatis, ita doctrina eius
 eadem: hoc est, vera & æterna ma-
 net, vt nihil in eo mendacij est, nihil
 erroris, ita in doctrina eius nihil tale

reperitur, alij sunt fontes errorū falsæq; doctrinæ, è quibus vos riuos vestros ducitis: alij veritatis, vnde Catholica Ecclesia, vnde vetus & noua Roma, totusque ab ortu solis ad occasum eius, orbis Christianus haurit veritatem. Quod patres sancti docuerunt, quod concilia oecumenica, & in spiritu sancto, & in nomine Christi Iesu congregata decreuerunt, spiritus sanctus docuit, & decreuit, qui nō potest esse partim verus, partim errans. Spiritus enim sanctus, spiritus veritatis est, sapientiæ, & intelligentiæ, non mendacij, nō erroris, nō furoris, cū docet veritatē, labi, decipi, errare nō potest. Huius doctrina vera, Catholica, æterna, quam qui repudiat, qui reprehēdit, qui damnat, hæreticus sit, & vocetur necesse est. Et quidem doctrina nam Catholicā damnare, quid aliud est, quàm seipsum suo iudicio condemnare, & indignum se ea pronunciare, atque hæreticum se esse apud omnes protestari? Nam si hæreticus verè esse dicatur, qui sibi nouum doctrinæ genus aliquod eligit, qui singulares

quas.

Patrum doctrina, doctrina spiritus sancti est.

Quid sit Hæreticum esse.

dam opiniones, à communi totius Ecclesiæ sensu, & consensu discrepantes, affert, quas ita temerè & pertinaciter tuetur, & orbem vniuersū Christianum, cœcilitatis potius condemnare non dubitet, quàm semel atque iterum admonitus errorem suum agnoscere, & ab eo discedere velit, quî esse potest, vt non iam se ipsum damnassee videatur, & manifestè se cum esse demonstret, qui ob amorem erroris sui, luce illa veritatis publica, & coetu Ecclesiæ Catholicæ indignus sit? Qui ab Ecclesia Catholica discedit, qui eius disciplinam, eius doctrinam nō fert, degenerem, & tantæ hæreditatis imparem se esse demonstrat, ac suo iudicio sceleris, & erroris seipsum damnat, seipsum proscrit, patria, pro qua mori deberet, cui natus erat, cuius ei hæreditas deberetur, priuat, & è ciuitate Christi Catholica & Apostolica in coloniam nouam, sceleratæ doctrinæ receptatricem, sentinamque errorum se coniecit, cuiusque nouæ & mentiētis ciuitatis fit. Quod cum accadat, priorem ciuitatem verā,

Discedere ab Ecclesia, est Hæreticū se declarare.

Synagoga Hæretica & putheta.

Duarum ciuitatū nemo potest esse ciuis.

Catholicæ ciuitatis moderatores.

Artifices confessionis.

legesque eius ac munera societatē amittat, necesse est. Duarum siquidem ciuitatum diuersis institutis, aduersis, & pugnantibus legibus armatarum nemo ciuis esse potest. Reliquistis ciuitatem Dei Catholicam, cuius fundamentum Christus: Architecti Apostoli: custodes, & moderatores, patres: Dictator, & Magister, spiritus sanctus: coniecistis vos in vestram istam, quam confessionem Augustanam appellatis nouam, cuius fundamentum Lutheri furor: fabri, mendaces ministri; leges impietas & peruersa doctrina sunt. Iura & munera CHRISTI ciuitatis perdidistis, omni honore, omni iure CHRISTI Iesu vos exspoliastis, mancipia sathanæ, mendacij patris facti estis. Hæc præmia damnatæ & repudiatæ Ecclesiæ Catholicæ fertis: sensistis acerbum istum casum vestrum: agnouistis, Priuilegijs CHRISTI Iesu, quibus libertatem Ecclesiæ Catholicæ muniuit, vos ipsos temeritate vestra exspoliastis, cum vos vnde exiueritis redire pueret, in Orientem excurristis,

ftis, Patriarcham Constantinopolitanum aggressi estis, coloniam istam vestram, scelerum vestrorum, & impietatis vestrae nutricem ei obtulistis, recipi vos in eius Catholicam & Apostolicam ciuitatem petiistis, patrum cum vobis esse voluistis, vt vel hoc modo libertatis munera & iura Christi Iesu reciperetis, & quasi postlimino recuperaretis, quasi verò nō idem CHRISTUS Romæ in Occidente, qui in Oriente dominetur, & leges scribat, quasi ille non vnam, sed multas œcumenicas ciuitates suas esse voluerit. Vna ciuitas, multæ prouintiæ, multi præfides, vnū imperium tamen, vna ciuitas, vnū caput imperij Christi, vnus ille est pastor, vnū ouile esse suum voluit, extra quod, qui vagantur, non suæ oues, sed præda luporum sunt. Quam libertatem, muneraq; Christi repudiata Roma, cuiusque summo Pontifice, amisistis, in Oriente repetere & recuperare non potestis, semel à Christo, vt transfuge, & castrorū suorū desertores, militiæ suæ proditores dānati estis, in omni loco,
in omni

*Pertinacia
VVirtember
gens.*

*Cur Patriar-
chanon rece-
perit VVir-
tembergens.*

in omni Catholica prouincia eius,
ius veritatis eius, vel adipiscendæ, vel
recipiendę petere nō potestis, nō tan-
tū vrbe Roma, sed toto orbe Chri-
stiano & Catholico proscripti. Qui
cū ita proscripti sitis, tamen vos ad
Patriarcham refertis, hæreditatis eius
participes, & ciuitatis, vnde vos ipsi
eiecistis, ciues esse cōtendistis, quorū
ille vt causam cognouit, proscriptos
deportatosque in Synagogas Hæreti-
corum, transfugasq; Romanos agno-
scit, & damnat, ciuitate sua vobis in-
terdicit, munerum Christi extorres
esse iubet, eundem Christū in Orien-
te lucere, qui Romæ regnet, monet,
qui splendorem Occidentis Solis nō
ferunt, nec Orientis eos ferre posse
docet, in tenebras vestrarum synago-
garum, & confessionum vestrarum,
vos se abdere, & in latebris Hæreticis
delitescere, vt perfugas, suadet, sibi
vobiscum commune nihil esse vult,
viam vos vestram abire præcipit, ac
Hæreticos esse pronunciat. Hic est il-
le vester fructus, hæ merces vestræ ex
Oriente ad vos importatæ. Prodidi-
stis

stis scelus vestrum, fugam vestrā, impietatem & Hæresim vestram, damnati eius sceleris, quod abominati estis, Hæretici quæ inde nobis rediistis. Quod cognomentum, ut tamē à vobis depellatis, definitiones doctrinæ vestræ pares fingitis, hæresim describitis. Quæ præsidia vestra, quàm vos iuvent, videamus. Hæresis igitur est, ut vestri Theologi volunt, pertinax erroris alicuius cum fundamento Religionis, & doctrinæ Christianæ pugnantis, propugnatio, nec velle credere, ubi etiam conuictus quis ex verbi Dei vera & genuina sententia fuerit. hæc vestri. Nos autem Hæreticum dicimus eum, qui sibi nouum genus doctrinæ aliquod eligit, qui singulares quasdam opiniones affert, à communi totius Ecclesiæ sensu & consensu discrepantes: quas ita pertinaciter tuetur, ut orbem vniuersum Christianum cœcitatis potius condemnare non dubitet, quàm semel & iterū admonitus errorem suum agnoscere, & ab eo discedere velit. Quæ vtraque Hæreseos descriptio, quàm com-

modè

*Definitio
Hæreseos
Vvirmember
gens.*

*Definitio
Hæreseos Ca
tholicorum.*

*Viramque
definitionem
Hæreseos in
VWirtember
gens. cadere.*

modè aptetur vestris Theologis. quàm expressa eorum sit imago, vide doctissime vir Crusi, aiunt illi hæresim esse pertinacem erroris alicuius propugnationem, quod nos non modò fatemur, sed etiam palàm profitemur. Dicimus enim hæreticum esse, qui nouum doctrinæ genus eligit, qui singulares aliquas opiniones affert, quasque pertinaciter tuetur, ac ita tuetur, vt conuictus etiam credere nolit, potiusque mundum erroris condemnet, quàm suum errorem agnoscat, quo principio, & quasi fundamento communi cōsensu nostro posito, videamus, quàm aptissimè vestra Hæreseos definitio in vestros Theologos quadret. Qui toties conuicti, toties damnati errorem suum tuentur, ac quantò magis error eorum aperiatur, tantò magis resistent. Nam vt taceam Concilium Tridentinum, in quo Lutheri, & omnium eorum, qui inde vt ex equo Troiano prodierunt, prodeuntque, error luce ipsa clarius demonstratus & condemnatus sit. Vide, quid egerit ve-

rit vester Cōstantinopoleos œcumenicusque Patriarcha, ter cum aggressi estis, ter ad eius Tribunal causam vestram egistis, ter condemnati, quasi non tum illo sobriè iudicante, iterum & iterum sobrium eum ipsum appellantes, causam vestram in iudicium reuocastis, rationes & causas doctrinæ vestræ explicastis, Caroli Quinti Cæsaris autoritate eam munivistis, & nihil non egistis, quod ad præsidia eius aliquam vim habere iudicaretis, nihil à vobis hîc prætermisum, omnia propugnacula, omnes machinas in eo certamine adhibuistis, semper tamen condemnati discessistis, firmamenta vestra cōfracta, rationes profligatæ, doctrina damnata, hæretici pronunciati estis, vestrâque viâ, post vnâ & alterâ, immo tertiam erroris vestri damnati sententiâ, ire iussî estis, ne deinceps causam referretis, ne appellâdo toties, tempus traheretis, & Græciam eluderetis. Interminatum est vobis, & Apostoli illi, qui temerè appellantes dampnant, ab illo iudice vobis dati, qui vos quemcumque

Perinæ v. roris defensoris V. Virtembergens.

cumq; iudicem, cum vestra causa ad-
 ueritis damnarent, & vos ut pertina-
 ces propugnatores erroris damnati,
 accusarent, & authoritate triplicis
 sententiæ, consentientis & cōformis,
 omnem potestatem vobis deinceps
 pro vestro errore agendi adimerent,
 cuius iuris vos non modò nō memo-
 res, sed planè euerfores. Quod in Græ-
 cia nequiuiſtis, apud nos efficere ag-
 gressi estis, causam quasi nunquam
 damnata esset, in forū reduxistis. Quæ
 aduersus vos Græcia decreuerit, qua-
 si pro vobis illa starent, quasi victoriã
 partam nobis obiicitis, & quasi re be-
 nè inter Græcos gesta, exultatis, cū
 ita damnati disceſſeritis, ut vobis de-
 inceps nulla facultas agendi de vestro
 errore relinqueretur. Quam cala-
 mitatem vestrã, quod Stanislaus So-
 colouius nobis indicasset, sentētiam-
 quæ Patriarchæ primus testem vestri
 erroris damnati produxisset, impetū
 in eum fecistis, omne conuitiorum
 genus in eum effudistis, atque ut fu-
 riosi in eum inuecti estis: quòd vobis
 nulla præsidia erroris vestri tuendi,
 amplius

*Causam dam-
 natam, resti-
 tuere conan-
 tur VVirtem-
 bergens.*

*Stanislaus
 Socolouius
 primus VVir-
 tembergens.
 damnatos
 prodidit.*

amplius superesse videretis. Omnes enim illas copias, quæ sedulo ter con-
 gesseratis, Græcia profligauit. Omnia
 præsidia vestra euertit, nudos & im-
 plumes vos in Germaniam remisit:
 ad extrema vos vertistis, quòd ratio-
 ne iusta, quòd scripturis defendere
 non potuistis, conuicijs, & maledicē-
 do tueri, & causam profligatam resti-
 tuere decreuistis. Quæ præsidia perdi-
 torum, & desperatæ causæ soleant ef-
 fe. Videmus gladiatores victos, pro-
 fligatos, armis exutos, ne se victos fa-
 teantur, dentes in Antagonistas suos
 armare, & si hostē nequeant; terram
 ipsam mordere: creptis vobis armis,
 & tota ratione defensionis, totam sa-
 lutem vestram, errorisq; vestri defen-
 sionē in mordendo positam esse iu-
 dicastis, atque vt insani & furore cœ-
 ci, in eos, qui conatus vestros, qui iu-
 dicium Arcopagiticum aduersus vos
 in Græcia institutum, ruinamque &
 damnationem vestram Occidenti in-
 dicarint, dentes vestros exacuiistis, ve-
 nenumque vestrum in viros nunquā
 fatisant laudatos, aut laudandos effu-

*Amisiss ar-
 mis, ad conuic-
 tia & maledic-
 tia Virtem-
 bergenses cō-
 fugiunt.*

*Viros VVir-
 tembergesium*

H

distis:

distis : quasi hoc modo causam vestram è Græcia scopis profligatam victtricem esse, non modò in Germania, sed etiam in Polonia probaturi sitis, quod vt cum maiore apparatu faceretis, omnia acta citrò vltroque missa in forū produxistis, & inter subsellia locastis, scilicet, cœco furore vos, vt vestram causam proderetis urgente.

Se ipsos iugulant furore cæci VViribergens.

Quid enim quæso magis furiosum fuerit, quàm cum in certamè descendas, cum bellum alicui inferas, arma ea quibus statim cõficiaris depromere, & in medio deponere, atq; aduersariū armare, cõuicijsq; vt te maturiùs ingulet, urgere, & Hecubam illā, quæ Græcos armis inuictos, maledicendo vlcisceretur, & in canē versa assiduè victoribus adlatraret imitari. si vis victor esse, si honestè è prælio redire cõtendis, Hectorē virū age, non Hecubā anū: iustis armis decerta, rationes doctrine tuę legitimas redde. Quas si cõsistere nō posse videas, si à melioribus

Vinci à veritate est magna victoria.

vincaris, arena excede, victas manus vera docēti da. Magna victoria est, à veritate vinci. victos vos esse à Græcis videtis,

videtis, nulla vobis præter pertinaciã erroris, cuius conuicti & damnati, triplici & conformi sententiã estis, tuendi, relicta arma esse cernitis. Quod ratione, quod scripturis non potestis, conuiciando, mordendisquẽ tribus optimis viris, veritatisquẽ Catholicæ propugnatoribus frustra, & cum graui reprehensione vestra tueri contenditis: vt pertinax ista vestra erroris damnati defensio vos secundum vestram definitionem Hæreticos esse docet. Neque amplius qui estis, dubitare quenquam permittat, hæresis est, aiunt Theologi, pertinax erroris defensio, errorẽ à Patriarcha damnatũ pertinaciter Theologi vestri defendunt; & rationibus destituti, maledicendo pugnant, amissisquẽ armis, aculeos linguę vibrāt, mordicusquẽ suum errorem retinent. Quod cū faciūt, nõne in suos laqueos, quos capiẽdo Socolouio intendūt, se inducunt? ac Hæreseos definitionem sibi egregiẽ quadrare ostendunt? scq; ipsos factõ ipso criminis Hæreseos quod atrox esse iudicant, quodq; sibi intendi mo-

lestissimè ferunt, damnant. Hæresis est pertinax defensio erroris. Si hoc ita est, vt & vos dicitis, & nos profite-
mur, vos Hæreticos esse quis negabit?

*Pertinacia
VVirtember-
gensium Hæ-
reticos esse do-
cet.*

qui non modò à Patriarcha ter cau-
sam vestram ad Tribunal eius redu-
ctam, ter interpolatam, notatam er-
roris, sed etiam à toto orbe Christia-
no damnatam defenditis, & tanquã
victores, cùm turpi iudicio damnati
sitis, triumphatis, & totũ orbem Chri-
stianũ erroris damnare, potius quàm
vestrum errorem Solis luce clariore,
relinquere velitis. Damnati estis in

*Prima dam-
natio VVir-
tembergens
in lumbis Lu-
theri puris.
Secunda dam-
natio apud
Carolũ V.
imperatore.*

authore errorum omnium, ac Hære-
scos omnis nostri temporis, Martino
Luthero, à summo Pontifice: dam-
nati à Carolo Quinto Imperatore,
comitijsque Augustanis. Improbata
enim confessio in eo conuētũ vestra
est, vt iam docui. Nam quod ille pien-

*Cur Carolus
V. imperator
non sit perse-
cutus Hære-
sim Lutheri.*

tissimus Imperator, ferro & igni istã
vestram doctrinam non fuerit perse-
cutus, non propterea factum, quod
veram & è verbo Dei eductam senti-
ret, sed quod Germaniæ parceret,
quod à ciuili bello, & sanguine suorum

abhorre-

abhorreret, & cū bellum Turcicū
 spectaret, domesticis cædibus impli-
 cari se noluit, tempori seruiuit, patrię
 pepercit, & contra insanos insanire
 noluit. Damnauit ille confessionem
 vestram, non tamen persecutus est,
 quod patres sancti, Regesque amplif-
 simi antè fecerunt, quibus satis erat,
 homines peruersos notare, doctrinā
 eorum condemnare, Hæreticos pro-
 nunciare, anathemaque dicere. Hoc
 Niceni concilij patres, & ipse Cōstan-
 tinus Magnus, cū Ariū damnaſſent,
 fecerunt, & diuus Martinus, Maximū
 Regem ferro & igni Priscilliani Hæ-
 resim in Hyspanijs psequi parantem
 retinuit, vtque eo bello abſtineret, se-
 dulam operam in eam rem dedit, qui
 bella illa ciuilia vrgerent Episcopos
 excommunicauit, satis esse dictitans,
 quod Priscillianus, eiusque associato-
 res Hæretici pronunciati fuerint, do-
 ctринаque eorum notata. Hoc pien-
 tissimus Imperator Carolus Quintus
 fecutus, doctrinam vestram, & con-
 fessiones vestras damnauit, bello ciui-
 li, vel potius plusquam ciuili, & par-
 ricidiali

*D. Martinus
 minus malè
 elegit.*

*Prudētia &
 Clemētia Ca-
 roli Quinti
 imperatoris.*

ricidiali abstinuit, patriæ pepercit, mi-
 seros homines, calamitate illa, quam
 bellum ferret, liberauit, & vestrum vl-
 cus, dum desæuaret, attingere noluit.
 Cùm & Medici non nisi iam adultis
 & vires remittentib⁹ morbis medici-
 nā, adhibendā esse suadeant. Sed quid
 moramur in Carolo Imperatore: ve-
 stræ Confessionis princeps Philipp⁹,
 hoc totū quod vos VVirtembergēses
 vrgetis, pro quo tam pertinaciter ad-
 uersus orbem Christianum arma su-
 mitis, in Osiandro vestro, patre vt cre-
 do istius, qui principatum videtur in-
 ter vos tenere, quiq; vobis autor salu-
 tandi & interpellādi Patriarchæ Con-
 stantinopolitani fuerit, dogma dāna-
 uit. Cùm enim Osiander, cui in Augu-
 stana cōfessione minus dilucidè, loc⁹
 de Iustificatiōe, cuius Philippus au-
 thor fuisset, explicatus esse videretur,
 cū ipsum locū aggress⁹ copiosius ex-
 plicasset, Philipp⁹ lecto ei⁹ scripto, sta-
 tim eum condēnat, Hæreticū pnunci-
 at. Quo tēpore tanta turba dicitur ex-
 citata inter vestros Doctores fuisse, vt
 non procul absuerit à seditione, &
 eade

*Tertia dam-
 natio VVir-
 tembergensi-
 um.*

*Discordia
 Philippi &
 Osiandri de
 Confessione
 Augustana.*

cæde civili, Osiander sanè omnium
 omnibus cōuicijs p̄scissus, hæreticus,
 Antichristus, Iudæus, niger, diabolus,
 draco, homo nefarius, consccleratus
 hostis CHRisti, & is in cuius sella, in
 qua ille scrip̄titaret, cum alio in loco *Hæretici di-*
 pranderet Diabolus visus fuerit scri- *abolo adiuto-*
 ptitare, appellat⁹. Quod cū ita esset, *re in scriben-*
 Osiander damnatus VVirtembergæ, *do videntur.*
 duobus diabolis in specie canum se
 comitantib⁹, VVirtembergam vestram
 confugit, Brentio suam de Iustificati-
 one explicationē à Philippo, & cæte-
 ris Augustanæ cōfessionis authoribus
 damnatam, vt Papæ vestro exhibuit:
 quam Brentius statim approbat, Phi-
 lippi damnationē condemnat, Osiand-
 rū suum esse iubet, ac in cōmunionē
 recipit. Quā Osiandri doctrinā, cū
 vt hereditatē filius retineat, atq; tueat-
 tur, VVirtembergensiū iudicio sit hæ-
 reticus, necesse est: vt enim paterni er-
 roris, ita & dānationis ei⁹ hæredē cum
 esse negari nō potest. Et vos à nullo hæ-
 reticos vos p̄nūciatos esse cōtenditis,
 cū nō solum Romani & veteres &
 noui vos dānēt, verū etiā vestri illi pa-

tres, in quorū verba iuratis, sine quorum consilio & authoritate de cōfessione vestra ista Augustana, ne hiscere quidem vobis liceat, Osiandrum, Osiandrianosque Hæreticos esse iusserint, Antichristosq; pronunciauerint. Nam vt Leui qui in lumbis erat Abrahæ, decimatus est, & benedictus per Melchisedech, ita vos in vestro Osiandro, qui vos verbo mendacis doctrinæ vestræ peperit, damnati, & maledicti estis. Nihil dico nunc de Ioanne Sturmio, eiusque antipapis, & Antiosiandris: nihil de concordia libro aduersus vos à Theologis Illustrissimi principis Ioannis Casimiri Palatini ad Rhenum Bauariæ ducis conscriptum: qui libri vos, & vestram doctrinam, vbiquitatemque vestram excrantur, Lutherum vestrum rident, vos Hæreticos esse palam profitetur, ita vos & vestrorum Hæreticorū authoritate, & Patriarchæ Constantinopolitani Hæretici estis. Nam de Tridentino concilio, omniumque Catholicorum iudicio nihil dico, vos enim horum iudicium contemnitis,

Ana-

Virtembergenses in Osiandro damnati.

Quarta damnatio Virtembergens.

Quinta damnatio, à Patriarcha.

Sexta in Tridentino concilio.

Anathemaq; Pontificium reiicitis, ac errorem vestrum, à toto orbe Christiano damnatum pertinacissimè defenditis, & cùm armis quibus exuti estis, ei opem ferre nequeatis, dentes vestros conuicijs, oraq; vestra mendacijs armatis, ac in clarissimorū virorum, qui inanes conatus vestros deprehenderint, in lucem protulerint, ambitionem vestram demonstraerint, nomina impetum facitis, eorūq; exemplo à vestra fraude monstranda cæteros detertere contenditis, quasi maledicendo viris bonis, labem vestram abluturi sitis. Cùm vitium vitio nunquam emendetur, nec sordes doctrinæ fordibus verborum, maledictisq; diluantur, sed vos doctrinæ vestræ, parem orationem vestram esse, demonstrare maledicendo clarissimis viris reddere voluistis. Quemque profectum apud Paulum de charitate Christiana concionantem feceritis, docetis, scilicet eos esse vos, de quibus dicitur, dentes eorum, arma, & sagittæ, lingua, gladius acutus, os maledictione & amaritudine plenū,

*Arma Vir
tembergenf.*

*Vitium vi-
tio non elui-
tur.*

& veneno aspidum plenū. Sed ad definitionem Harescos, quod graue crimen esse confitemini, redeamus: ac utrū prater condemnationē Patriarche, rebus ipsis, Heretici demonstrari esse poteritis, videamus. Etsi enim nobis satis fuerit sentētia aduers⁹ vos lata à Patriarcha illo officio œcumenico, vitæ integritate sanctissimo; & ille omnium cōsensus, quos iam retulimus, qui doctrinā vestram, errorē perniciosum esse testantur: Qui rectā & verā doctrinā damnare pro sua cōscientia nunquam auderent, & pleraque etiā errori p̄xima, paci cōsulētes ferent, sed quoniam viderunt vos pugnare cum fundamento veræ & Apostolicę doctrinæ, paleamq; in fundamento Pauli construere, multa nefaria Christoq; & Apostolis cōtraria dicere, nō potuerunt sustinere, quin vestram istā doctrinā notarent, & exploderent; vosq; & pertinaces, & erroris propugnatores dānarēt, & Anathema esse iuberent. Quorum inquā etsi nobis authoritas & sentētia aduersus vos & edicta satis sint, tamē ijs quę vos ipsi

Hære.

Hæresim pingētes, affertis, vos Hæreticos esse apertè demonstrare ostendemus, vosq; vestris iaculis conficiem? Et quidquid docetis è vestro sensu, totum id cum fundamento sanæ doctrinæ, quod Paulus se posuisse testatur, quod est Christus Iesus, cui vos nihil consentiens docetis, monstrabimus. Exempli gratia, Christus ipse & à ieiunio suam doctrinam exorsus, & ieiunandi rationem Apostolis demonstravit, vitia Phariseorū ieiunātium correxit & notavit. vos ieiunia ridetis, Montanūq; dogma rationem ieiunādi appellatis; Christum ipsum, qui ieiunij leges docuit, eius Hæreseos damnatis, vētri vestro auaro seruitis, ac vt idolon colitis. Nam si ieiunium nihil est, cur Christus ieiunavit? vt taceam Ioannē & Prophetas, mulieresq; illas sanctas, quæ ieiunio hostes vicerunt, capitā eis ademerunt, patrias cōseruārūt. horū enim exempla, quoniā antiquiora sint, non dubito apud vos auctoritatis minus habere. Quæ si vrgeamus, vos ad illam vestram improbitatē statim decursuros; qua cū vincere non

*Propositio disputationis
suaræ.*

Exemplo ieiunij à Christo instituti, contraria fundamenti veritatis VVirtembergens. demonstratur docere.

Malicia Hæreticorum.

non potestis, vos communitis, Historias eas canonicas non esse dicetis, ex verbo Dei ieiunium probari debere, clamabitis, Verbum igitur Dei, quod erat in principio, quod erat apud Deum, quod est Deus Christus ipse, & ieiunavit, & ieiunandi suis leges dedit: non facturum, si ieiunium nihil esset, si venter obesus illi placeret, verbum Dei est Euangelium, quod Annam prophetissam, cum ob alias virtutes, tum verò ob ieiunia assidue seruata laudat, natiq; Christi & in templum delati, testem fuisse testatur, quæ ut ait Euangelista, ieiunijs & obsecrationibus non discedebat de templo. Si ieiunij ratio Montanorum hæresis est, quid est, quod tam diligenter verbum Dei, Euangeliumque commendat ieiunium. Si Christus Iesus fundamentum Religionis nostræ docet, & præscribit rationem ieiunij, equidẽ & ieiunium probat, magnumq; pondus & apud se, & apud patrem suum habere ostendit. Negatis vos, Christum ieiunia instituisse cum Christus doceat rationem ieiunandi, ac vitia in
co ge-

eo genere corrigat, quî enim fieri potest, vt Christus filius Dei, veritas, via, & vita nostra, eorum rationē doceat, vitia emendet, quæ vel improbet, vel vt sterilia negligi volet, equidem nō Christum primū ieiunasse discim⁹, totam enim illam ieiunandi rationē, illum nō tum primum cum inter homines versari, ac viam salutis docere *Christus ieiunandi ratio-* cœpisset instituisse, sed iam ab initio *nem exco-* patribus eam rationem sui cohercendi, *luit, igitur ieiunium ex* Dei placandi, dæmōnes vincendi, *verbo Dei.* traditam excoluisse, præceptisq; suis adornasse: Et quomodo ieiunia seruanda sint, monstrasse scimus. Nani vt Moyses non nouam circumcidēdi *Moyses circumcisionem* rationem lege sua scribenda instituit, sed à patribus, quibus primum *à patribus accepit.* mandata fuerat, acceptam retinuit, ac lege sua confirmauit: Ita Christus, multa quę in lege frequentata essent, suæ doctrinæ inseruit, abusus, & vitia eorum correxit, legitimamq; & Deo patri gratam rationem in eis seruandis, & exercendis demonstrauit. *Iudæis vsitata ieiunia,* Vsitatissima Iudæis ieiunia erant, ieiunarunt prophete, ieiunauit Dauid, & om.

& omnes pœnitentiam erroris sui & peccati cōmissi agentes, cilicio induti, in cinere sedentes, ieiuni veniam à Deo precabātur, ieiunando Niniuitæ ab interitu præsentis, quem Propheta iamiam instare clamabat, liberatū, ieiunando. Anna Deo placuit, testisq; Christi Iesu cū Simeone esse meruit: Nō nisi ieiunio & oratione, pertinax demonij genus ejci posse, Christus testatur. Ventrē enim obesum, & in libidinē sarcinā suam despumantē, demones nō metuunt, vt cœnosa, & humorū plena disquirūt, vbi habitēt, loca: ita pingues vētres, cibo, vinoq; ple- nos, crapulāq; ructantes, affectantur, ac eo nidore nutriuntur. Vnde fit, vt ieiunis, & siccis hominibus inimici sint, adeoq; eos metuant, vt obsessā à se corpora hominū, voce & oratione sobria eorū audita, deferant, ac inter helluones cibo graues, vino madētes, & ebrietate insanientes latitēt, & præsidia inde sibi cōparent: qui, vos vt ieiunij omnē rationē tollatis, ac è medio vestri amoueatis vrgent, hereticū hoc inuentū, non Christi Iesu doctrinam

*Quorū asse-
cte sum de-
mones.*

*Oratio sobri-
orum terret
demonēs.*

*Demonēs
per ministros
ieiunij op-
pugnant.*

nam esse, in vestrorū ore Theologo-
rū, suorū fideliū ministrorū clamant,
rationē eam, qua Deo cū Anna pro-
phetante, ac de verbo Dei concionā-
te placeretis dānāt, & arma aduersum
se instituta, vobis eripiunt. Nōlunt
dæmones suos ieiunio extenuari, nō
amant homines siccos: plenū ventrē,
& ea quę sub ventre sūt, quęque in
libidinem despumant, colunt & asse-
ctantur: hos amant, horū nidore sua-
uissimē delectantur. quos vt pij à se
abigant, à suoq; consortio depellant,
ieiunijs corpora macerant, animum
in oratione assidua detinent, ac in
neutro locum hosti dant. Ieiuna cor-
pora materiam libidini subripiunt,
animus sobritus, mensque casta, Deo
inuieta in cœlis habitat, & cum An-
gelis conuersatur: plenus venter, libi-
dinum thesaurus est, corda ebrietate
grauata humi repunt, nihil diuinum,
nihil castum cogitare conarique pos-
sunt, & quasi pondere immenso, ho-
minē oppressum sathanę in possessio-
nē tradūt, escamq; eius nequitie cum
reddūt. Dissuadet igitur hostis noster
ieiunia,

*Nidor da-
monibus
gratus.*

*Puluinaria
demonum.*

*Laqueus sa-
thanae.*

*Christus ie-
iunus certa-
mentū hoste
aggressor.*

ieiunia, ne ipse inter ieiunos esuriat;
& sitiatur, ne libido vestra, pabulū suū,
illi desit: ne suavi illo nidore, quem
crapula, quem gula eructant, priue-
tur, in sordibus enim ille nostris ac-
quiescit, comessationes & ebrietates
nostræ; sunt eius puluinaria, in qui-
bus ille serio se iacet, quibus ne fru-
stretur, omnem eam rationem dam-
nat, hæreticamque vocat, quam isti
sacrificiū suo, epulisque suis, aut ad-
uersam, aut minus commodam esse
videat: Et quibus laqueis hominem
seinel cepit, ijs eum semper retinere
contendit. Gula & venter parentum
nostrorū, laqueus sathanæ fuit. Hoc
hamo capti sumus, his catenis vin-
cti, ad libertatem, quam nobis Chri-
stus Iesus attulit, aspirare non possu-
mus. Urgetis vos Germani libertatē
Christi, libertatemque fidei, At Chri-
stus assertor libertatis noster, aduer-
sus fortem istum armatum, qui nos
in acerba seruitute retinere, in præ-
lium progressurus, ieiunio se munit,
ieiunio corpus curat, esca omni &
potu dies quadraginta & noctes ab-
stinet:

abstinet : ac ita armatus in præliū descendit, hostemq; in arenam euocat, in qua, quod certamen fuerit, quibus artibus sathan ebrius illi insultauerit, quamq; turpiter victus ex ea discesserit, Euangelium narrat, ieiunus Christus certamen aggressus, ieiunos suos cum eodem hoste congregari & decertare vult, rationem eius vincendi ipse nobis ieiunando monstrauit, propterea quod ille hostis ieiunio & oratione vincatur, vt ipse idem Magister & dux noster Christus alibi testatur. Vis vincere hostem istum, ieiunandum est, sobria mens illi resistit, grauati crapula, ventresq; pingues primo aggressu ab eo capiuntur, ac in neruū libidinum abeunt, ebrij & crapula pleni, esca sathanæ sunt, resistere illi nequeunt. Quod Petrus, cui tota ratio Ecclesiæ instituendæ & armandæ à Christo commissæ est, cum videret, clamās hortatur nos, vt sobrij simus. Sobrij, ait, fratres estote, & vigilate, quoniā aduersarius vester diabolus vt leo rugit, quæres quem deuoret. Quæ Verba Petri, quid aliud docent, quàm

*Petrus, quæ
ratione hostē
resistendum
sit, docet.*

homines gulæ & ventri deditos, & crapula grauatos, escam esse sathanæ, laqueosque illos, quibus capiantur homines: sobrios igitur & vigilantes nos esse vult Petrus, vt sathanæ tãquam leoni, in nos ruenti resistamus, vt fortes aduersus eum stemus, fortes autem in hoc prælio, grauati crapula, venereque eneruati, & cibis assiduè onerati, esse non possunt. colluctatio enim nostra hæc non cum carne & sanguine, sed cum potestate spiritali est, vt ait Paulus: Ieiunio ad hoc certamen corpora firmantur, ieiunio mens armatur, ac in prælium assurgit. Alia est huius mundi aduersus homines pugna, alia aduersus aëreas potestates. Hinc ieiunio & abstinentia à cibis vinoque, milites firmantur: in illa cibo & potu reficiuntur. Non quia igitur mundi huius miles & athleta edendo & potando vires colligit, etiam miles CHRISTI Iesu, fortis in suo certamine aduersus hostem corpore carentem firmus erit, contraria ratio est hic belli, contraria hostium: Quam quòd Pau-

*Discrimen
militũ Chri-
sti & mñdi.*

Paulus spiritu sancto repletus non ignoraret, à comestationibus, ebrietatibus, luxuriaque nos auocat, sobrios, castos, pudicos, vult esse, ne corda nostra crapula grauētur seriò hortatur: vigilare, & in acie stare iubet. *Pauli miles*
 Vigilare autem comestatores & ebrij *qualis.*
 non possunt, totas noctes & dies stertunt, libidinesq; despumant, & proinde Petrus non dixit, vigilate & sobrij estote, sed sobrij estote, & vigilate, quòd sciret neminem vigilare posse, nisi sobrius ac ieiunus fuerit. *Somni materia.*
 Somni materia est, comestatio, satietas, ingurgitatio, & ebrietas: ieiuna mens & sobria vigilat. Hæc arma sunt nostra aduersus hostem nostrum, hæc CHRISTUS dux noster induit, ijs indutus contra hostem nostrum descendit, & arces eius aggressus. Hæc arma Apostoli nobis, vt vincamus induenda esse docent, ad ieiunia nos vocant, quæ arma, quòd sibi perniciem certam afferre sathan videat, omnibus modis nos eis exueret contendit. Inuentum hoc nō Dei, nec Christi, Apostolorumque eius,

*Apertum mē
daciū VVir-
tembergens.
Theologo-
rum.*

*Vt Paulus nō
damnat ma-
trimonium.
cum cōiuges
secedere iu-
bet, orationis
causa, ita nec
Catholici dā-
nant vsum
carnium, cū
certo tempo-
re abstinent
ab eius esu.*

per vestros Theotos esse clament, sed
Montani, sed Encraticorum, Tatia-
ni & Manichæorum, qui tamen ieiu-
nij nullas leges scripserunt, immo ni-
hil de ieiunio dixerunt, carniū tan-
tū vsum & vini damnarunt, quod
nos non facimus, Crusi, vescimur car-
nibus, bibimus vinum, creaturas Dei,
& in vsum hominum datas affirma-
mus, eoque nomine, & antequam ci-
bum sumamus, & sumpto cibo, Deo
omnium creatori gratias agimus, cer-
tis tantum temporibus ab esu carnis,
qui luxurians est, abstinemus, quo
tempore expleto, liberè, & absque vl-
la religione eis, vt & oleribus, vesci-
mur. Nam si Paulus non damnat cō-
iuges, qui orationis tempore à se dis-
cedunt, connubialiaq; officia, vt ora-
tioni liberius vacent, intermittunt:
quid nos damnamur, si vt orationi
commodius vacemus, carnibus luxu-
riæ instrumentis abstineamus, & cor-
pori escam detrahimus? Vt animum
diuina meditatione, & alloquio li-
beriore Dei nutriamus: permisit Pau-
lus coniuges ad tempus secedere, ora-
tioni

tioni liberiùs vacare, deinde reuerti,
& quod matrimonij casti sit exerce-
re, nō damnabit, abstinentiam etiam
nostrā à carnis esu & vini potu eo tem-
pore, cū orationi vacandum est.
Nam vt illi, qui orationis causa, non
vt se vsu connubiali defraudent, sed
vt orationi liberiùs vacent, à se mu-
tuò secedunt, matrimonia non dam-
nant, ad quę orationis tempore ex-
acto reuertuntur: Ita nos, qui certis
temporibus ab Ecclesia pręscriptis,
vsum carnum deserimus, oratio-
nis & pœnitentię expletis diebus,
esum carum repetituri, nō debemus
à vobis semper carnibus libidinum
vestrarum pabulo ventres vestros in-
farcientibus, meroque madentibus
damnari: nunquā vxores vestras de-
serite, totos dies Baccho, & totas no-
ctes Veneri libate, edite, bibite, cras
morituri, nobis relinquitē ieiunia, no-
bis abstinentiā à carnibus, qui Christi
iugum ferimus, qui sarcinā ventris,
ne nostrum cursum grauet, deponi-
mus, corpora nostra & animos ad il-
lud æternum iter aptamus, cum Chri-
sto Iesu

*Furor VVir-
tembergenf.*

sto Iesu ieiunante victuri. Ac vide, doctissime vir Crusi, quali & quanto furore cacologi vestri agantur, à Tattianis, Manichæis, Encraticis, leges ieiunij ferri Romanæ Ecclesiæ mentiuntur, cum horum Hæreticorum, nemo quod sciam de ieiunio quidquam egerit, nulla tempora ieiunandi demonstrauerit. Nihil de delectu ciborum, vel perpetuo, vel certorū dierum dixerit, vinum tantum & carnes, vt opera diaboli repudiarint, ac damnarint, cum Romana Ecclesia & carnibus vescatur, & vinum bibat, & in Liturgijs eo vtatur, cum isti, quos nobis obijcitis, aqua sola in suis Mysterijs vterentur: quid igitur isti vestri cacologi voluerunt, cum eos Hæreticos Socolouio obijciunt. Equidem nihil aliud, quam vt suo Doctori sathanæ mentiendo satisfacerent, ac suum munus esse, in re manifesta mentiri demonstrarent. Quam turpe est, ea obijcere aduersarijs, quæ vno verbo negata probari non possunt, sed isti putant sibi semper rem esse cum ijs, quos fraude sua demontarunt,

tarunt, quorum iudicia mentiendo
 fascinarunt : non tam facile est sanis ^{Venenū Hæ.}
 mente imponere, quàm ijs, qui sen- ^{reticum sen-}
 sum venenis hæreticis infecti amisc- ^{sus inficit.}
 runt. Audi enim, vir doctissime Cru-
 si, quid isti dicant, cuius criminis
 Pontificios reos agant, à Montanis,
 Encraticis, Tatianis, & Manichæis
 inquirunt, Romanenses didicerunt
 leges ieiuniorum indicere. Audis-
 ne aperte & disertè ieiuniorum ra-
 tiones, quas Pontificij, quos illi de-
 spicientes, Romanenses vocant, se-
 quantur, ab Hæreticis, Montanis,
 Tatianis, Encraticis, & Manichæis la-
 tas esse eos profiteri, nosque qui cer-
 tis legibus & institutis ieiunia serua-
 mus, ob eam causam Hæreticos vo-
 cari. Retorquent enim nomen Hæ-
 reticorum, quod illis Socolouius me- ^{Aperti men-}
 ritò impingit, in nos, ipsumque Soco- ^{dacij per a-}
 louium, cum isti, quos illi authores ^{guntur VVir}
 ieiunij, & legum eius profitentur, ni- ^{tembergens.}
 hil omnino de modò, & ratione ieiu-
 nij seruandi, vnquā egerint, carniū
 tantum & vini vsum, vt modò dixi,
 damnarint, eo errore ducti, quod

hæc, non Dei boni, sed mali & fathana creaturas esse putarent. Et quidẽ nihil de ieiunio eos homines egisse, ipsi idem vestri matheologi, quasi sui obliti in eadẽ præfatione in Socologium scripta, disertissimis verbis fagentur, Pontificios eam rationem cõfinxisse, non à Tatianis & Encraticis, yt aliqui stultè putabant, accepisse, immo rotum hoc inuentum Pontificis esse, pleno ore detonant. Nam dũ Pauli verba de nouissimis temporibus explicant, duasque illas notas deprehendẽdorum corũ temporum indicant, vnã nuptiarũ prohibitionẽ, alteram ciborum abstinentiam, statim exclamant, hæc in pontificẽ Romanum quadrare, qui non videt, talpa est cœcior: qui non palpat, leprosus est, & pergunt fundere sua sapientia verba: Quod enim ad Tatianos, Encraticos transferunt, nuge sunt, & putidum figmẽtum, & rationẽ huius suæ reprehensionis afferunt, quòd Paulus dum hæc scriberet, non personas certas eius sceleris authores, sed rem ipsam, quæ fieri in extremo illo tem.

*Virtemberger
gens. obliti
prioris mendacij, se ipsos
oppugnant.*

*Monendi
Virtemberger
gens. ne a
peritẽ mendaciatur; oportet
et mendacẽ
esse memorẽ.*

tempore, deberet, notasset, idque potius in Pontificem Romanum, quam in Tatianos & Encraticos Hæreticos conuenire: quæ illi cum scriberent, ventre pleno, crapulaque obruti suæ causæ, quam aduersus Stanislaum Socolouium instruerent, arctè indormisse, nisi tu aliud sentias, mihi videntur. Vides enim quid dicant, nō procul à suæ in nos re criminationis principio, à Montano inquirunt, Encraticis, Tatianis, & Manichæis Romanenses didicerunt leges ieiuniorū indicare, prohibere, & soluere: coniugium diuinitus institutum, & honorabile in omnibus, & cætera, quæ mitto. quæ disertè docēt, vestros Theologos, si hoc nomine appellari merentur, qui ita turpiter in rebus sacris errent, qui secum pugnent, & quæ probarint improbent: quod dictum sit, *Christianorum* non dictum esse volūt, cum Christus *sermo qualis* fundamentum nostræ doctrinæ præ*esse debeat,* cipiat, ne quid temerè effutiamus, vt sit sermo noster, est, est, non, non: vt quod esse dixerimus, illud perpetuū sit: quod negauerimus, nunquam ef-

se asseramus. Neque enim affirmatio-
nem, neq; negationē nostram mutari
vult, sed quod semel aut affirmatum,
aut negatum à nobis fuerit, idem sem-
per maneat. Sed neque Satyri eos fe-
runt, è quorū ore calidum simul cū
frigido efflatur. Asseruerunt vestri, si
Christo placet, Theologi, Augustanæ
confessionis propagatores, Pontificē
Romanū ab hæreticis leges ieiunan-
di acceptas nobis præscribere, connu-
bia prohibere & solvere: hoc corū, est,
non permanet, sed cōmutatur in, nō
est, quod apud eos fit, qui pro sua li-
bidine mendacia fingūt, & causæ suæ,
errorique suo seruiunt, quiq; in ve-
ritate consistere non queant. Sic isti
iam laudāt patres, si errori suo eorū
dicta videantur seruire: iam damnāt,
si veritatem tueantur, ita istis, quādo
volunt, est, fit, non est: Quando iterū
volunt, non est, fit, est. Omnem enim
rationem orationis suæ mendacio à
se efficto accommodant, & ea quæ
antè dixerunt, negant, negata asse-
runt. Audiuisti, Crusi, dicere istos,
Romanenses Hæreticos appellare,
cū

cū multis ob alias causas, tum verò quod ieiunandi leges ab hæreticis acceptas vrgeant: Quòd coniugia aut cōtrahi prohibeant, aut contracta dissoluant, atque eo modo se nō modò Hæreticos, hæreticamque prolem ac discipulos, sed etiā Antichristos, esse demonstrare. Audi, quid alio loco, *Pugna VVitenbergens.* oblitī sui mendacij prioris, in summū Pontificem delatrent, & quomodo se ipsos aduersa & pugnantia dicendo conficiant: duas notas extremi temporis aiunt esse: alteram nuptiarum prohibitionem, alteram abstinentiam cibi, quarum utrāq; in Pontificem quadrare, qui non videat, talpa cœciorem esse proclamāt, & quod ante nos ab hæreticis accepisse asseruerint, Pontifici, vt auctori, ea accepta ferunt, eum eius sceleris reum agunt, eum leges ieiunij inuenisse, & scripisse, eum connubia prohibere, & dissolvere, vociferantur, qui eam rationem ad Tatianos, Montanos, Encraticos, Manichæosq; relegāt: ac Pontificē in eo errore tuendo discipulū eorū Hæreticorū esse cōtendunt, grauius reprehēdunt: Encraticos & Tatia-

nos ieiunij leges inuenisse, coniugia
 damnasse, fabulam esse qui non vi-
 deat, talpa cœciorem esse contendūt:
 qui igitur sunt, talpa ista eorum cœ-
 ciores, qui leprosi, præter eos ipsos
 matheologos vestros, qui quod nunc
 vident & palpant, paulò antè non vi-
 derint, qui leges ieiunandi, & scelus
 connubiorum damnandorum, illis
 hæreticis, à quibus Pontifex & Ro-
 manenses cum errorem accepissent
 impingebant, nosque inde Hæreticos
 esse fingeant, quod Hæreticorū insti-
 tuta vrgeamus, ieiunij leges eorū ha-
 beamus, cōnubia phibeamus, & dissol-
 uamus, Tatiāni, Encraticorū, Monta-
 ni hoc inuentū esse asserentes, nosque
 meritò Hæreticos & dici & esse, qui
 Hæreticis Magistris, & tantæ impie-
 tatis inuētoribus, authoribusq; in eo
 scelere vteremur, apertè profitentes,
 non Pontificem huius vtriusque sce-
 leris authorem, & inuentorem esse,
 sed ab Hæreticis eam legem traditā, &
 scriptā accepisse, cuius mendacij cum
 eos poeniteret, cumque causam Hæ-
 resimque Pontificis augere vellent,
 clamant,

*Cæcitas VVir
 sembergen-
 sum.*

clamant, non Tatianos, non Encraticos inuentores ieiunij & damnandi connubij esse, nihil eos eiusmodi docuisse, sed summum Pontificem, ut se non modo Hæreticum, sed etiam Antichristum esse probaret, & ieiunia instituisse, cibos à Deo creatos vetuisse, connubia honesta, & Deo grata, aut inhibere, aut dissolvere: Hocque eius proprium scelus, propriam Hæresim, à Paulo iam olim damnatam clamant, ac turpissimè sibi aduersantur, & in utroque loco mentiuntur. Nam neque à Tatianis ieiunia inuenta sequimur, sed à Christo ipso commendata & confirmata seruamus: & connubia non prohibemus, nec coniuncta dissoluimus, nisi quæ ut ait Socolouius ipse, malè & illegitimè coniuncta sint, & quæ leges disjungi iubeant, quod istos etiam Theologos facere in confesso est, qui nos acerbè eo nomine accusant, quòd ob adulterium admissum, etsi thorū dissoluamus, matrimonium tamen etiam adulterio commissio manere doceamus: nec potestatem alteri coniugum

*Quis vos fa-
scinavit, in-
sensati VVir-
tembergenses,
vt quid dica-
tis non sentia-
tis.*

*Euangelici
in matrimonium
diuidunt.*

iugum illorum etiam si innocēs eius
criminis sit, alteri iungendi conceda-
mus, iunctos damnemus, innuptum
vtrumque permanere, vel sibi recon-
ciliari, & in idem redire vt Paulus præ-
cipit, iubeamus. Non vult Paulus
vxorem à viro discedere, & si disces-
serit, aut innuptam manere, aut viro
etiam adultero reconciliari: quòd
sentiat eam esse Dei voluntatem, at-
que legem, vt quos ipse coniungat, se-
paret nemo. At istorum Theologo-
rum alia sapientia, alius spiritus est, a-
dulteros diuidunt, ad alias nuptias re-
mittunt, & eos qui adulterio coniugis
offensi, & suo munere defraudati,
thorum adulterio, & furtiuis libidini-
bus maculatum relinquunt, seque eius
sceleris immunes esse docere volunt,
& qui simul habitando & cōuiuendo
tale facinus, & improbitatem eam a-
lere & approbare nolūt, remittendo
ad alia connubia, adulteros reddunt:
& quod crimen illi sua sponte dam-
nassent, eius criminis reos sua autho-
ritate constituunt: Cū Paulus diser-
tè doceat, viuente altero coniugum,
alte-

alteri nubere non licere, & qui hoc
 auderet, adulterum esse, scilicet isti sa-
 pientiores Paulo sunt, è riuo illo pa-
 radisi ad se deriuato, vberiora consi-
 lia hauriunt, verbumque Domini ple-
 niùs & veriùs Paulo ipso interpretan-
 tur, & altius veritati oculos suos im-
 primunt, connubia à Paulo vetita
 probant, libidini que suæ vbiq; patro-
 cinantur. Coniungunt ea, quæ leges
 Ecclesiæ, quæ patres, quæ œcumeni-
 ca concilia cōiungi vetant. istis enim
 omnia licent, penes hos solos verbū
 Dei est, non modò patres sancti, sed
 & Paulus cedat eorum libidini, ne-
 cesse est. CHRistus etiam, qui ieiu-
 nandi rationem à patribus sanctis in-
 stitutam, à prophetis custoditam, à
 pharisæis deprauatā, & superstitioni-
 bus oppletam, reuocauit, renouauit,
 emendauit, purāq; nobis tradidit, hæ-
 reticus istis sit necesse est. Cū & ipse
 contrā quā illi volunt ieiunauerit,
 & ieiunandi formā Apostolis prescri-
 pserit: in ieiunio & oratione dæmo-
 nia & ipse eiecerit, & alios eiecere do-
 cuerit. Hereticus istis Paulus, qui & ie-
 iunat,

*VVirtember-
 geneses sapiē-
 tiores Paulo.*

*cedite pa-
 tres, Cede
 Paule, cede
 tu ipse Chri-
 ste VVirtem-
 bergensiu sa-
 pientie. Ma-
 ius quidam
 apud istos
 nascitur.*

*Christus &
 Paulus, Hæ-
 retici sunt
 VVirtember-
 gensibus.*

iunat, & apud Corinthios incoestum
matrimonium diuelli iusserit, dam-
nauerit, ecclesiaq; eiecerit, qui omnes
sicut se ipsum esse cupiat, erat autem,
quod illa eius de virginibus & connu-
bijs apud Corinthios disputatio, di-
sertissimè demonstrat, celebs, vbi ille
commendat virginitatem, non dam-
nat matrimonia, immo apud Hæ-
bræos honorabile esse docet, virgini-
tatem tamen & castitatem vitæ cōnu-
bio etiam honestissimo antefert, ac
suo exemplo ad eam colendam om-
nes inuitat: Vellem, inquit, omnes
esse, sicut ego sum: quod Paulus dum
faciat, à cōnubijs homines aptos ma-
ritando, quales vestri Theologi sint,
auocat. Vestro equidem decreto Hæ-
reticus est. Qui enim libidini vestræ
non seruit, qui meretriculas vestras
deprimit, castos esse iubet, Hæreticus
est, fundamento fidei vestræ aduersa-
tur, ieiunium, castitas, carnis continē-
tia, celebs vita, virginitas, hæretica
inuenta ac Tyrannica tormenta vo-
bis, Neroni impuro, quàm Paulo si-
milioribus, sunt. Se pugnam vestro-
rum

rum Theologorum redeo, quæroq; qua fronte tum fuerine, cum, quod primo loco magna asseueratione dixerint, paulò post cum clamore etiã negent, & Pontificem criminis primum obiecti absoluãt, vt alterius eũ statim infimulent, in vtroque egregiè mentientes, cum neque à Tatianis, & Encraticis, leges ieiunandi acceperimus, & matrimonia, quæ honorabilia cum Paulo esse affirmamus, sacramentumq; magnum, quod vos abnegatis, esse profiteamur, nō prohibeamus. Ieiunamus certis temporibus, certis cibis abstinemus, sed non à Tatiano, & alijs Hæreticis, qui nil de ieiunij legibus scripserunt, eum ritum institutumq; accepimus, Christum authorem ieiunij profiteamur, Ecclesiæ leges, in eo exercendo seruamus: Itaq; quod priore loco nobis obiectũ est, ab istis dormientibus crapulaque oppressis, & re vxoria fatigatis cacologis, est falsum, & mendacium impudens, ieiunia non vt Tatiani, sed vt Christi discipuli seruamus, matrimonium venerabile veneramur, non ve-

tamus, non dissoluimus, sed legitime iungimus & probamus, contra leges malè iuncta non toleramus. Quod Paulus apud Corinthios, vt modò dixi, dānato incoeſto connubio, fecit. quod igitur in eo loco iſti Socolatio, vt moleſtè faciant nobis, & ſummo Pontifici obijciunt, probari nunquam poteſt: à furentibus, iraq; tranſuerſum actis totū hoc factū eſt, cuius certum & indubitātū argumentū eſt, ipſa eorū, prioris illius criminis damnatio. Totum enim illud Tatianorū, & Encratianorum crimen, fabulam eſſe clamant, ac ſibi ipſis conuiciū faciunt, & mendacij aperti ſe ipſos damnant. Nam quid aliud agunt, qui ea quæ antè affirmarunt, negant, fabulamque vocant, quam ſe mendacij aperti reos peragunt? Cuius equidem ſcleris non alius ſonſeſſe poterit, quàm erroris pertinax illa Hæreticorum propria deſenſio. dum enim iſti errorem ſuum relinquere nolunt, dum pertinaces cum tuentur, in omnes formas orationem ſuam vertunt, iam aiunt, iam negant, & in

*VVirtember
genſ. cur a
perte mentiā
tur, & pu
gnantia di
cant.*

& in errore tuendo, erronea & pug-
nanti secū oratione abutuntur, & ar-
ma in hostē sumpta in sua viscera a-
gunt, & seipsos furore cœci cōficere
suis armis non sentiunt. Cœca enim
temeritas, cœcus error est, facile in
scopulos differtur, & in laqueos, quos
alijs tendat, ipse delabitur. Hęc eadē
pertinaciā defendendi sui erroris, eod-
em Theologos vestros pluribus in
locis, in vna hac furiosa præfatione
in Stanislaum Socolouium mentiri
coëgit. Non in vno enim loco isti
sui obliti, turpissimè sua mendacia &
crimina incautè conficta produnt, vt
cū in principio, statim confessio-
nem Augustanam à se ad Patriar-
cham missam furro comparasse So-
colouium dixerint, altero loco eius
criminis disertis verbis eum absol-
uunt, profitentes, hoc sedulò se egis-
se, vt passim in tota Græcia euulga-
retur. Quod ne fingere videamur,
verba eorum vtriusq; loci adscribe-
mus, vt quàm sibi isti conueniant
demonstremus. Ordiantur igitur suā
istam modestā, & sancti spiritus ple-
nam

*Temeritas
quid faciat:*

*Furor VViri-
tembergens.
se suis denti-
bus mordetis*

*Rethorica
VVirtember
gensium, mē-
dax.*

nam præfationem actis Patriarchæ,
suisque citro vltroque missis præpo-
sitam his verbis: Edidit haud ita pri-
dem Stanislaus Socolotius, Serenissi-
mi Stephani Regis Poloniae Theolo-
gus, Patriarchæ Constantinopolitani
ad confessionem Augustanam à no-
bis ipsi transmissam responsum, fur-
tim comparatum. Furtim inquit,
vir acutissime Crusi, vt quem modò
Serenissimi Regis Poloniae Theolo-
gum dixerint, honorisque pleno ti-
tulo ornauerint, Autholicū esse mo-
neant, & alienorum scriptorum, arca-
rumque compilatorem, scilicet me-
mores artis, in odium hominem ad-
ducturi, lectoremque illi infestū red-
dituri, qui cum in tam alto honoris
Regij gradu locatus splendeat, fur cal-
lidus & clandestinus sit, & qui scrinia
arcasque de, ilet. Cuius criminis ob-
liti, alio loco ita scribunt, vt quod ar-
canum furtoq; à Socolouio compa-
ratū responsum Patriarchæ fuisse as-
seruerint, publicum in Græcia fuisse,
& eo animo à se missum, vt per totā
Græciam spargeretur, omnibusque
cuius

eius copia esset, fateantur. Hæc enim eorum verba sunt, nihil enim apud nos arcanum, & facile non modò diuinare potuimus, non intra parietes, aut in occulto, reseruatū iri hæc scripta, sed etiā sedulò hoc egimus, quantum potuimus, omni studio, vt passim in tota Græcia euulgarentur, quæ vltro citroque sunt scripta. quæ verba eorum, doctissime Crusi, disertè sanè à furto in principio orationis istorum sibi obiecto Socolouium liberant: Quæ enim in furti crimen cadant, cui furtum obijciendum, & aduersus quem actio furti instituenda sit, tu vir doctissimus Iuris Legumque in tam celebri studio Tubingensium professor celeberrimus, nō equidem *Furtum unde dictū.* ignoras, qui scias furtum dici, rei alienæ inuito Domino contrectationē, & fures à furuo dici, quòd tenebris furto suo inseruientibus, scelusq; suū occultantibus fures gaudeant: ode- runt enim lucem, à qua produntur, in tenebras se coniiciunt, depræhendi nolunt, quod in Stanislaum Socolouium cadere non potest, qui & vo-

bis non inuitis, immo omnium in manus confessionē vestram, omnia-
 que acta citrò vltroque inter vos mis-
 sa venire cupientibus, & per totam
 Grāciam ea spargentibus, ab ijs qui in
 Russia etiam nostrā, quæ religionem
 Grācam secuta, Patriarcham Cōstan-
 tinopolitanū sanctè veneratur, eiusq;
 institutis & decretis paret, confessio-
 nem vestram explicantibus, ac sedu-
 lō suos, vt tanquam à peste saviissima
 cauerent monētibus, vltro oblatum
 responsum illud primum Patriarche
 accepit, & quid vos cum Grācis de fi-
 de egeritis cognouit, & ne vester iste,
 vt vos vultis, pius labor lateret, totū
 hoc quod à Grācis Leopoli, vbi tum
 Serenissimus Rex Stephanus versaba-
 tur, vt ei parti Regni cōsuleret, præsi-
 dia aduersus Tartaros institueret, &
 ea omnia, quę salutis essent, vniuersi
 Regni pcuraret, acceperat, in linguā
 Latinam cōuersum Cracouiæ impri-
 mi, & euulgari curauit, vestrumq; lu-
 men, quod sub modio premeretur, in
 cadelabro totius Polonię locauit, nō
 vt inde quæstū lucrūmue vllū venire-
 tur,

*Responsum
 Patriarche
 quomodo ad
 Socolouium
 perlatum.*

*Consilium So-
 colouij in, e-
 dendo respō-
 so Patriar-
 che.*

tur, sed vt nos artium vestrarū cōmo-
 nefaceret, ne specie pietatis vestre de-
 cepti, in horrendos istos errores ve-
 stros, hæresimq; vestram à Patriarcha
 & toto orbe damnatā, decepti incau-
 tē agentes prolaberemur, maximē,
 quod vestri auctoritate Patriarche il-
 lius œcumenici passim abuterentur, ^{Iactantia}
 eiusque Epistolas ad vos amicissimas ^{VVirtutibus}
 iactarent, ac typis excusas totum per ^{gensium.}
 orbem spargerent: quod cū aliorū,
 tūm verò Chitræi libellus ita esse te-
 statur, cui ille aliquot Patriarchæ Epi-
 stolas inseruit, & cum esse suarū par-
 tium gloriatus est. Hoc cū & Socō-
 lous animaduertisset, & Græci à Pa-
 triarcha in Russiam dimissi, viderēt,
 ne suæ religionis homines, ea quam
 ille Constantinopoli notasset doctri- ^{Græci de suis}
 na inficerentur, metuerūt, memores ^{soliciti.}
 præsertim, quā ingeniosi vestri sint
 in capiendis rerū imperitiis hominib⁹,
 curarunt coniuncta opera Censuram
 illā Patriarche sui publicari, & inter
 homines nostros dispergi, & tanquā
 antidotū Græciæ pesti vestrorum ob-
 iici, quod vt maturiùs facerent, faces

*Occasio æden
de Censuræ
Orientalis,*

illis quidam centurio Serenissimi Regis Stephani admouit: Nam cum ipse ex ijs hæreticis esset, qui in filij Dei ortum inquirunt, milites suos, quorū magna pars Græcæ fidei essent, vt hæreticos Doctores sectarentur, eosque differentes in publicis cōcionibus de verbo Dei audirēt admonuit: milites qui ab eo genere doctrinæ abhorrent, & cōstanter religionē Græcā colerēt, ad eos ipsos patriarchę comites, qui tū apud Serenissimi Regis aulam versabātur, & negotia Ecclesiarū suarū curabant, accedūt, mādāta sui Ducis illis exponunt, consiliūmq; ab eis petunt, quibus illi denunciant, vt noua ista, & suis patribus nunquam audita in Germania exorta religione, abstinere, quiduis potiùs quàm hoc, quod dux eorum mandaret, agerent, paterenturue, eam esse labem, quæ mundū sensim rependo inficiat. quæ cum ad Patriarchā irrepisset, statim eam quæ esset, agnitam, damnatam, & exterminatam esse. Sequerentur igitur illi Patriarchæ sui iudicium, nō mandata Ducis, impiam doctrinam

*Adhortatio
Græcorū ad
milites,*

pro-

propagantis. Interfuit Socolouius
 huic consilio, apud quem Græci illi
 grauius de vestris hominibus cōque-
 ri, & liberius eos accusare cœperunt,
 nusquam veram religionem à labe i-
 sta tutā esse asserentes, quæ non con-
 tenta Occidente & Septentrionibus,
 etiam Orientem Solem inuaderet, &
 eius veritatis splendorē tenebris mē-
 dacij sui inumbrare cōtenderet. Quā
 labem Patriarcham etiam ipsum O-
 rientis custodē tentasse, & ciuilitate
 infidiosa ad eum penetrasse dicerent,
 nihil tamen egisse, immo à Patriarcha
 damnatam, Græcosque vt ab ea peste
 cauerent, monitos. Quod cum So-
 colouius audiret, possétne decreti ei⁹
 Patriarchæ exemplum habere, quæsi-
 uit, quod vt haberet, & maturius ha-
 beret, illi promittunt, ac statim in pa-
 triam reuersi, exemplum illud, quod
 ille Censuram Orientalem vocat, ad
 eum mittunt, plura pòst per ocium
 missuri. Vnde, doctissime Crusi, col-
 ligere & concludere licet, nihil Soco-
 louium furtim egisse, non inuitis vo-
 bis, exemplar quod Græcorum pro-

*Querela Græ-
 corū de VVir-
 tembergens.*

prium esset, à Græcis illi oblatum, accepisse, vestrosq; matheologos, egregiè furto illi obijciendo mentitos esse, cuius sceleris quasi illos poeniteret, ad aliud mendacium procurrunt, acta illa sua & Patriarchæ citrò & vltro missa, vt per totā Græciam spargerent, sedulò & toto studio se curasse clamant.

Se ipsos mendacij damnant VVirienbergens.

Quod si verum est, non habent cur Socolouium furti accusent: Quæ enim in publicum dantur, omnium fiunt, quibus quisque pro suo iure vtatur: communicastis vos Græcis vestram doctrinam, communicarunt illi etiam nobis. non est nouum Crusi, vt munera data alijs donentur, & eorum quibus donantur iure optimo propria fiant. Donastis vestra Græcis, iam illa Græcorū sunt, donarunt nobis vt propria & sua Græci. Quanquam non vestra illa, & à

Patriarchæ Censura, non VVirtembergensium scriptum Socolouio oblatum. Falso igitur ferti agunt.

vobis oblata confessio Socolouio donata sit, sed Patriarchæ, de vestris erroribus & impietate Censura, quæ merè iuris Patriarchæ esset: nam vestram istam pestem, vt luce publica, ita & amicorum munere indignam illi Pa-

li Pa-

li iudicarūt, & Socolouio mittere no-
luerunt, quod eorum proprium esset,
quod veritatem tueretur, quod men-
dacem doctrinam dānaret, miserunt.
Nullum igitur hic furtū, quod vestri,
sui erroris pertinacissimi propugna-
tores, ac propterea Hæretici, ingenio-
se mentiendo confingunt, atq; se eos,
qui nolunt dici, reipsa esse probāt. Vt *Propriū Hæ-*
enim equi ad cursum, aues ad volan- *reticorum.*
dum, canes ad latrandum nascuntur,
ita Hæreticorum proprium est men-
tiri, & errorē suum, cū argumentis
nequeant, garriendo, mentiendo, ad-
uersa & pugnatia dicēdo, tueri. Quod
vestri isti egregiē in ista vestra aduer-
sus Socolouiū causa faciunt, qui secū
pugnant: quod dictum est, indictū es-
se volunt, alia alijs mendacijs diluūt,
alia apertē negant, cū scripta corū,
quā impudenter agant testentur.
Nam vt alia omittam, quis enim tot
mendacia istorum pugnasque verbo-
rum absque fastidio & molestia, & re-
ferre, & conferre valeat. Feracia isto-
rum ingenia sunt in hoc vitio, vnum
igitur illud referam, in quo negando,
stre-

strenuos se & fortes concionatores
videri volunt : negant se vnquam à
Patriarcha petiisse, vt in communio-
nem Ecclesiæ Orientalis, amissa Ro-
mana reciperentur, ac Socolouium
virum synceritati natum, veritatis a-
mantissimum, ab omni dolo & frau-
de alienissimum, sycophantam Po-
lonum, mendacissimi isti, non dico
Germani, (quam gentem natiua sem-
per integritas, grauitas, synceritas, co-
mitetur,) sed transfugæ & colluies,
exulesque Catholicarum ciuitatum,
homines impudentes, mendaces, sy-
cophantæ, ipsi sycophantissimi, vt
eorum fraus illa & insidiosa ciuilitas,
qua capere Patriarcham, & totā Græ-
ciam tentarunt, testatur, appellant, &
totā illam rationem petitionis eorū
ab eo confictam, nihilque aliud esse
quàm mera & pura hominis Poloni
mendacia: cū ipsorum litteræ in ip-
so vestibulo actorum suorum diser-
tissimis verbis hoc ipsum quod ne-
gant, doceant, quam ipsorum im-
pudentiā ipse Socolouius, statim sub-
iectis eorum verbis, è duabus illis in
limine

limine, & primo ingressu positis Epi-
 stolis refutat: ac se vera scripsisse, eos
 verò impudentissimè, quæ egerint,
 quæ petierint, negasse demonstrat: quæ
 quoniam ita aperta sunt, vt qui & So-
 colouium hominem Polonum vera
 scripsisse, & eos sine pudore vllò ne-
 gasse, non videat, talpa ipsa illorū cœ-
 cior sit, ac non modò impudentia il-
 la eorum à talpis videri queat, sed etiā
 palpari, vel à leprosisssimis. Quid
 enim ista verba volūt, impudētissimi
 sycophantæ, vale sanctissime Domi-
 ne cū venerabilibus Præbyteris tuis,
 Christiano gregi diu fœliciter prou-
 dens, nosque venia dignans, & in pa-
 ternam tuam curam beneuolè reci-
 piens. In paternam curam isti à Patri-
 archa recipi volunt, quæ rogo ea cura
 paterna sit, dic Crusi doctissime, pa-
 ter in filios quam potestatem & ius
 habeat, non ignoras. Si in paternam
 curam recipi volunt, iura patris & po-
 testatem in liberos recipiant, necesse
 est, hoc est, imperio & potestati eius
 subijciantur. Nam quemadmodum,
 qui se ab extraneis adoptari petierint,
 aut

*Cura pater-
 na quæ sit.*

*Iura adop-
tionis.*

aut optant, totos se patri adoptanti tradant, necesse est, ita ut in eos vitæ necisque potestatem habeat, fortunas suas illi tradant. Quidquid quærunt, non sibi, sed patri quærant, legibus eius vivant, in eius patrocínio acquiescant, cum Dominum agnoscant, non suo iure, sed eius præscripto vivant: Ita vos, si in paternum patrocínio à Patriarcha vos recipi petitis, illius imperio, illius potestati vos subijcitis, Dominum ius necis & vitæ in vos habentem, caputq; vobis, cui ut membra, qui hactenus absq; capite estis, constituitis, ut nō iam legibus vestris, non religione vestra, quā falsam confinxistis, sed eius imperio & legibus vivatis, leges ab eo de religione, & fide, ita scriptas, servetis, ne ab eis vel latum vnguem discedatis, utq; filij sui charissimi, ut ille ait, cum honoretis, idem cum eo de religione, & de fide Catholica sentientes. Neq; enim alia ratione ille vos se recepturum in curam istā paternam, cōmunionemq; Ecclesiæ suæ denunciat, & eam conditionem vobis fert illis verbis, quibus
con-

concludit eam quam prapofuit fuo
 primo refponfo Epiftolam. Si igitur,
 inquit, volueritis, meque audiueritis,
 inquit, Dominus, bona terre comede-
 tis, eodem fanè modo, etiam noftra
 mediocritas, vt Chriſto pro miſeri-
 cordia eius ſuccedens, veſtrā adhorta-
 tur charitatem, vtinā conſentiat cū
 noſtra Eccleſia, & cætera quæ mitto.
 Quæ verba Patriarchæ, quid aliud do-
 cent, quàm vos ſi vultis recipi à ſe in
 paternam curam, ſuique filij eſſe, de-
 bere vos eam doctrinam, cui ipſe præ-
 ſideat ſequi, & eas leges recipere, quas
 ille ſcribit: aliter enim vos non fore
 participes eorum, quorum ille di-
 ſpenſator ſit bonorum, & eius Eccle-
 ſiæ membra, cui ille præſideat. Nam
 quod verbis Domini Iſrael alloquē-
 tis, & ad ſibi parendum, legesque ſuas
 ſeruandas hortātis, legem vobis fert,
 qua vos recipi, & munerum Eccleſiæ
 ſuæ participes fieri petentes velit: ac
 conditiones, quibus in ſuam poteſta-
 tem recipiēdi fueritis, proponit: nun-
 quā eas vobis propoſiturus, niſi ab eo
 in ſocietate & cōmunionē recipi vo-
 lueritis.

*Paſta ad-
 ptiones Pa-
 triarchæ.*

*Ex natura
stipulationis,
conuincitur
Vvirmenber
genses, à Pa-
triarcha se-
recipi petijf-
se.*

lueritis. Hæc enim eius & vestra adop-
tio, cōtractus quidā est, & stipulatio
in qua alij cōditiones ferant, alij reci-
piant : nam & pater adoptiuo filio
fert leges, & filius quid velit ab eo
stipulatur, vtriusq; partis hic & con-
sensus & conditiones requiruntur.
Proponit ille vobis conditiones, qui-
bus in eius communionem recipia-
mini, certum est, vos illi suas quoque
conditiones obtulisse, & se recipi ab
eo in communionem suam, & Eccle-
siam Orientalem petijssē, quod illa
eius conclusio primi responsi diser-
tissimè testatur : Ait enim, Si igitur
vos, viri Germani & filij mediocrita-
tis nostræ dilecti, vultis vt mente præ-
diti ex toto animo vos nostræ adiun-
gere sanctissimæ Ecclesiæ : nos, vt pa-
tres amantissimi promptè vestrā cha-
ritatem beneuolentiamque recipie-
mus: si volueritis decreta Apostolica
& Synodica, vnanimi cōsensu nobi-
biscum sequi & his cedere: tunc re-
uerà consortes nobiscū eritis, & tan-
quam apertè huic nostræ, & Catholi-
cæ Christi Ecclesiæ subditi ab omni-
bus

bus recte sentientibus laudabimini.
 Hoc modo, si ex vtraque Ecclesia v-
 na Deo bene iuvante facta fuerit, con-
 iunctionem societatemq; vitæ, post-
 hac colemus piam, Deoq; placētem,
 donec etiam cœlestē intremus Re-
 gnum: quod utinam omnes cōsequa-
 mur per Christum Iesum, cui gloria
 in sæcula, Amen. Quas condiciones
 & leges ab eo vobis præscriptas, quod
 non receperitis, quod non parere ut
 filij patri, sed dominari, sed leges illi
 scribere, superbeq; imperare vos vel-
 le ostenderitis, statim totum negotiū
 adoptionis istius vestræ repudiat: ve-
 stram viam vos ire monet, & ut mere-
 tricem spōsam, suas res habere iubet,
 conditione vestra uti non vult, nihil-
 que vos secum cōmune habere vult.
 Repudiastis condiciones, quibus reci-
 pere vos ille voluit, repudiati estis ab
 eo: Quod repudium locum apud eū
 non haberet, si nunquam ut vos dici-
 tis, recipi vos ab eo in curam paternā
 petieritis. Improbæ sanè mentis est,
 doctissime vir Crusi, & affirmare que
 vno verbo negata, probari non pos-
 sint,

L

int,

*Virtember
 gens. reijciunt
 tur à Patri-
 archa-*

*Improbi ho-
minis signū:*

sint, & negare ea, quæ testimonio eius, qui neget statim probentur. Vos & ea Socolouio subijcitis, quæ probari nequeunt, & ea negatis, quæ vos ipsi, scriptaque vestra, & acta citrò vltroq; missa luce Solis clarius demonstrant vera esse. Neque enim verborū contentio, aut tollit, quod est: aut statuit, quod non est, verba rebus accommodantur, nos res verbis mutantur.

*Verba verum
naturā non
mutant.*

Vis vera te dicere videri, ea dicito, quæ sunt: Si negas, ea neganda sunt, quæ esse probari nequeant, verba à rebus veritatem capiant, non res à verbis. Non igitur quoniam cacologus quispiam negat aliquid à se factū, crimen diluit: Sed si neget id, cuius nulla probatio, nullum testimonium extet. Vos negatis, petijse vos à Patriarcha in communionē recipi, eoq; nomine Stanislaum Socolouiū multis contumelijs oneratis, quod vos petijse scripserit. At & Patriarchæ ad vos scripta, & vestra ad Patriarcham, disertissimè Socolouium vera de vobis scripserit, voce altissima clamant, vosque & mendacij & impudentiæ arguunt.

arguunt. Quid est impudētius, quā
 ea, quæ dixeris, quæ testatus fueris, ^{Impudens}
 scriptis in lucem datis inserueris, ^{hominis quæ}
 negare? hoc certe nemo nisi, qui merc-^{scripserit ne-}
 tricis faciem gestet, facit. Nam cui ali-
 quid pudoris, & sanæ mentis superest,
 nō negabit quæ negari sine sua repre-
 hensione & cōdemnatione nō posse
 videat: sed alia remedia quærit, di-
 stinguet, interpretabitur sua verba,
 aut lapsum se esse fatebitur, aut aliud
 aliquid, si nō verum, speciē tamē veri
 habens cōfingit. Quod quoniā vestri
 cacologi nō faciunt, quod apertè se-
 cum pugnant, dicta indicta esse con-
 tendunt, pudorem omnē exuisse eos;
 ac hæreticam faciem induisse, hereti-
 cosque esse, nemini dubium fuerit: ac
 propterea ceteris vestris, vobiscū pu-
 gnis, ac cōfictis criminibus vestris, So-
 colouioq; falsò abiectis, reiectis. Ad
 vestrōrū Pseudologorū definitionē
 Hæreseos redeo, ac eos & pertinaciter
 errorē suū tueri, & cum fundamento
 veræ religionis, & fidei Catholicę pu-
 gnare, reb⁹ necessarijs addicere cōten-
 dā. Est ergo inquit isti vestri Oriētis

*Definitio hæ-
reseos, vnde
VVirtember-
gensis Hæreti-
ci esse mon-
strantur.*

*Pertinacia
VVirtember-
gensium.*

noui Doctores, Hæresis pertinax er-
roris alicuius cum fundamento reli-
gionis & doctrinæ Christianæ pugnan-
tis propugnatio: et quæ sequuntur,
pertinacem propugnationem erro-
tis, hæresim esse volunt. Quid autem
ipsis pertinacius, qui vt tueantur suū
errorem, suamque nouam religionē,
mentiri toties non erubescunt: secū
pugnantia dicunt, sibi ipsis aduersan-
tur, iam aiunt, iam negant, quod di-
ctum est, indictum esse volunt, ac ni-
hil non tentant, vt modò errorem
suum, etiam si palàm se victos, profligatosque, & pedibus veritatis concul-
catos sentiant, defendisse videantur,
& omni sceleri potius se addicant,
quàm errorem receptum deserant:
quod dum faciunt, Hæreseos apertis-
simè se condemnant, & sua definitio-
ne Hæreseos se iugulant. Nam quod
addunt, erroris cum fundamento re-
ligionis, & doctrinæ Christianæ pug-
nantis, defensionem eam esse debere,
id non pro illis, sed maximè aduersus
eos stat, Hæreticosque esse demonstrat.
Apertè enim eorum doctrina cum
funda-

fundamento religionis Christi pugnat, Christum ieiunantem, ieiunij leges scribentem, virtutem ieiunij prædicantem oppugnant, fundamentū fidei & religionis nostræ, Christus est, præter quod fundamentum, nullum aliud poni posse Paulus clamat. At qui Christus ipse ieiunauit, & doctrinam suam, certamenq; aduersus principem harū tenebrarum ieiunus aggressus, & ieiunandi rationem descripsit, & dæmonium ieiunio eiici docuit: nunquam facturus, si ieiunium hæreticum dogma, vt vestri Pseudoapostoli docent, esset. Cum igitur vos ieiunij rationes euertitis, Hæreticum inuentum & Pontificis, quem sceleratum Antichristum impudentissimè appellastis, clamatis, anne non aperte cum fundamento, quod est Christus, fidei Catholicæ pugnat? Quod ille fecit, damnatis, quæ docuit reiicitis, Hæreticum & Antichristi institutum & figmentum nusquam nō vociferamini: nunquam Paulus cum fundamento fidei pugnavit, nunquā hæreticis adhæsit: Vas Christi Iesu e-

*VVirtember
gens. doctri-
nam cū fun-
damento ve-
ritatis pug-
nare.*

Paulus ieiunat.

*Discrimen ie
iunij à sui
& fame.*

lectum fuit, qui tamen ieiunat, & eo nomine apud Corinthios gloriatur. Cum enim ea quæ pro Christo pertulisset, enarrat, etiam ieiunij meminit sui, in fame inquit & siti, in ieiunijs multis: quo in loco disertè discernit ieiunia spõte suscepta, à fame & siti, quæ duo & in ieiunia à Christo instituta, ab Apostolis prædicata, in ecclesia seruata, ac propterea Deo grata, & in cõtinentes, & sua spõte ieiunare nolentes, sæpe cadūt, cum in eum locum ventū fuerit, vt omni cibo & potu destituātur, fame & siti premantur necesse est. Quod & captiuis & victoribus exercitibus cõtigisse nō rarò legimus: oppressus Alexander magnus siti, oppressi alij fame, vt Saguntini, & Perusina fames, bello ciuili Romano celebrata. Quæ duo, quia necessitatis sunt, nō voluntatis, cõmunia bonis cum malis, Deo accepta nō sunt. Sunt enim potius poena peccatorū à Deo irato, vt gladius suus immissa, cuius etiā viri sancti & prophete, vnā cum malis cõsortes, & participes fuisse, sacra scriptura testatur. Passus He-
lias

lias cum Israel famē, passus Elizeus cū
 Iorē, Passus Paulus dum nauigat Ro-
 mam. Ait igitur, in fame & siti, à qui-
 bus secernit ieiunium orationis cau-
 sa, & Dei placādi, aut priuatim & spō-
 te, aut publicè institutum. Ait igitur,
 in ieiunijs multis, ostendens se ieiun-
 nasse, non coactum, sed sponte sua, vt
 purgato corpore, & orationi, & con-
 cionibus suis facilius vacaret, ac popu-
 lo sibi commissō à Deo, cuius Euan-
 gelium & salutē gentibus prædicabat:
 placeret. Ac vide spiritus sancti sapiē-
 tiam, vidit fore canes, qui ieiunio ob-
 latraturi essent, & quæ Paulus de eo
 diceret, in cōmunem illā pœnā, quæ
 fames & sitis fuerint, translaturi, vt di-
 cerent, Paulum non spōte, sed coactū
 ieiunasse. Distinxit igitur famem & si-
 tim à ieiunio, vtriusque meminit in
 Paulo: sitim & famē, quam necessitas
 affert, primo loco ponit: deinde, ieiun-
 ia multa à Paulo spōte ex præcepto
 Christi suscepta esse docet. Ait igitur.
 In fame & siti, in ieiunijs multis, vt do-
 ceat se & rerum inopia adductum fa-
 mem & sitim sæpe pertulisse, & spōte

*Ieiunium autē
 priuatim aut
 publice insti-
 tuitur.*

*Nil Paulo
cum hereti-
cis cōmune,*

sua, vt & orationi & officio Aposto-
latus sui liberius vacaret, ieiunasse, &
à cibo abstinuisset, non facturus Cruci,
si ieiunia Tatianorum Hæreticorum,
aut hominis Christo contrarij inuen-
tum essent: Hostis est Paulus Hæreti-
corum, canes & inimicos crucis Chri-
sti cum fletu eos vocat, & ab eis caue-
re monet. Non Tatianus, non Ponti-
fex Romanus Paulum ieiunare docu-
it, Christum Iesum præceptorem, &
Paulus, & cæteri Apostoli, & in alijs
doctrinæ eius membris, & in ieiunan-
di officio habuerunt: nihil funda-
mento, Christo ipsi, aduersum & di-
xerunt & fecerunt: ieiunasse autem

*Apostoli nil
sine ieiunio
instituunt.*

Apostolos, & sine ieiunio nihil insti-
tuere voluisse, disertissimè Lucas in
Actis testatur, cum ait, ministrantib⁹
illis Domino, & ieiunantibus, dicit spi-
ritus sanctus, Segregate mihi Saulum
& Barnabam, in opus ad quod assump-
psi eos. Audi enim quid dicat Lucas,
ministrantibus, inquit, illis Domino:
non ociosi, non ventri & libidini, v-
xorumque officio dediti erant, Do-
mino, ad cuius opus vocarentur, mi-
nistra-

Apostoli.

nistrabant: nec satis illi visum fuit, si ministrarent Domino, sed si castè, si ieiuni ministrarent. Absque ieiunio enim nemo Domino ministrare cōmodè potest. Igitur Apostoli dum ministrant Domino suo, ieiuni ministrant: non dubitantes ministeriū absq; ieiunio ingratum fore. Vt igitur grati essent, ieiunant, corpora in obsequium ministerij sui adigunt. Et vide, dum illi ita ieiuni ministrant, quid spiritus sanct⁹ iubeat, Segregate inquit, mihi in opus, ad quod eos elegi, ieiunos alloquio suo dignatur, ieiunos ad opus suum euocat. Ieiunij hīc commendatio est, castos, sobrios, non mentem cum mentula in finum v̄xorum mergentes, Euangelio prædicando spiritus sanctus mittit. Quid igitur, nūmne Apostoli Tatiani, aut Encratici sunt, qui ieiunant, num spiritus sanctus hæreticam rationem ieiunij probat, & hæreticos ad opus suū euocat? Desinant, Crusi, non modò impudenter, sed etiam impiè vestri Pseudotheologi mentiri, Desinant verbo Dei aduersari, fundamentum-

Apostoli ieiuni Deo ministrant.

Admonitio.

que Pauli oppugnare, diuinum & inuentum, & institutum est ieiunium, non Hereticorū, nec cuiusquā, hominis. Sed audi, quid deinceps dicat Lucas, tunc ieiunantes & orātes imposuerūt eis manus, & dimiserūt eos. Et alio loco, & cū cōstituisent illis per singulas Ecclesias præsbyteros, & orassent cū ieiunationibus, cōmendaauerunt eos domino, in quem crediderunt. Vide Crusi, nihil Apostolos egisse dignum officio vocationis suæ, & ministerij sui absq; ieiunio, non à Tatianis, Hereticisq; sed à spiritu sancto, qui eos omnia doceret, instituti. Non erant Tatiani & Encratici, dum illi ieiunarent, dum ieiuni Domino ministrarent, dum manus fidelibus imponerent. Diuinum institutū est, non hominis inuentum, ieiunium. Taceo hīc multa sacræ scripturæ, de ieiuniorum ratione & vi, testimonia: non dissero tum de publicis ieiunijs, tum de priuatis, veteris legis & Prophetarū. Ieiunauit Dauid, ieiunauerūt Iudæi & Israël Deum placaturi, ieiunio Ninive seruata. Plena est scriptura exem-

ta exem-

ra exemplorū, pleni Prophetæ, qui iubent Israel in ieiunio & cilicio ad Deū redire, eoq; modo irā eius placare. Quæ omnia sathan, qui in ieiunio & oratione vincitur, vos vel nō videre, vel repudiare omnino cogit, ne victus ieiunio vestro, vos deserere cogatur. E verbo Dei natū ieiuniū, in fundamento Christi Iesu edificatū, qui 40. diebus & noctibus, antequā docere cōpisset, & in certamen aduersus principē mundi descēdisset, ieiunauerit, his armis Prophetę, & Apostoli induti pugnarūt, his hostes superarūt, Deumq; peccatis suis iratū, placarūt, & vos verbum Dei semper pleno ore concrepantes, ieiuniū damnatis, hæresim esse fingitis: nosq; hærescos, qui cum summo Pontifice, vel publicè, vel priuatim, ieiunamus, damnatis, cum nos ex verbo Dei ieiuniorū rationē institutā seruemus, cum in fundamentō fidei Christi Iesu edificemus, cum vos ipsi nihil reueriti, ea quæ verbū Dei difertis verbis sua esse testetur. oppugnetis: ac diuersā doctrinā ei cōfingatis, in ganeis & inter helluones,

Sathan ieiunio aduersatur.

ven.

ventresq; vestra ista oratio se iacet, apud castas aures, sobrias mentes, ieiunaque corpora, ne mussitet quidem. Siccorum, non vino madentium, hæc de ieiunio oratio est. Ieiunium mentem eleuat, vitiaque comprimit, canit Ecclesiam Catholica, quod totum, quoniam dampnastis, vobis nihil prodest, neq; mens vestra assurgere, Deoque iungi, nec vitia vestra, libidoque vestra comprimi possunt, tota vestra oratio ebria est, nihil præter ea quæ vëtris sunt sonat. Et quoniam docui, vestros sceleratos & impudentes Sathanælogos pertinacissimè tueri errorem, verbo Dei aduersantem, & cū fundamento fidei Catholicæ pugnantem, ex eo quòd ieiunij rationem ad hereticos referant, damnent, rideant, si concludam, hæreticos eos esse, & si nihil alienum ab officio Christi discipuli me facere videam, tamen etiam alio exemplo eos hæreticos esse, ex eodem verbo Dei petito, confirmandum esse duxi: ne temerè & præcipitanter, me ad cōclusionem eam ferri putet. Aiunt igitur vestri Pseudologi, vir opti-

optime Crusi, coniugium diuinitus
 institutum & honorabile, in omnib⁹
 nos prohibere & soluere: & non so-
 lum hæreticos nos esse, sed etiam An-
 tichristos eo modo declarare, verum
 etiam dæmoniorum doctrinam pro-
 ponere, manifestumque omnibus fa-
 cere, qui simus. Quod qua fide dicāt,
 & quàm cautè mentiantur, etsi Soco-
 louius notauerit, paulò tamen latius
 explicemus. Prohibere & soluere ma-
 trimonia Ecclesiam Romanam, per-
 inde, atque iciuniorum leges ab En-
 craticis, Tatianis, Manichæis nos acce-
 pisse, verum est: vtrumq; impudens
 hoc verò est, hæreticum mendacium
 est, vt iam toties dixi, alia fallacia, in-
 quit ille, aliam fallaciam trudit. Ego
 verò dico, aliud mendacium alteri
 statim Pseudologos apud vestros is-
 tos succedere, impudentiam impu-
 dentia cumulari. Cùm enim leges ie-
 iunandi e mentiti essent, statim maio-
 re etiam cum impudentia, nos matri-
 monia aut prohibere, aut dissoluere
 clamant, & semper, quod dicant, ex
 eadem fece mendacij sathanæ hau-
 riunt,

Virtember
gens. refug-
nare verbo
Dei connu-
bij exemplo
probatur.

Virtember
gens. menda-
cium men-
dacio vrgēt.

*Romani quæ
connubia pro
hibent.*

riunt, & tum sibi & sapere multum,
& obsequiū Deo præstare putāt, cū
omni pudore exuto, impudentissimè
in nos mentiantur. Diximus neq; sol-
ui, neque inhiberi à nobis connubia,
nec solū venerabilē thorū & conu-
biū esse, sed etiā sacramentū, quod im-
pietas istorū negat profiteri, neq; hoc
nomine Hæreticos nos dici posse, si
ea quæ non legittimè iunguntur dis-
soluimus, aut ne iungantur, inhibe-
mus. Quod quando fiat, dicā. Primū
igitur prohibemus cōnubia, inter co-
gnatos, etsi iuncti fuerint matrimo-
nio, curam⁹ disiungi. Quod & vestros
magistratus idem facere non dubita-
mus. Et si enim omnes leges Ecclesię
rectè instituēdę euertant, tamē, ne hīc
cum legib⁹ ipsius naturæ, quas & equi
& muli agnoscunt, pugnare videan-
tur, certos cognationis gradus à con-
nubijs arcēt. Quod cū illi faciant à
nobis minimè reprehenduntur, quo-
rū tamē illa sunt propria, quæ Catho-
lica nō probet Ecclesia, cū cogna-
tionis spiritalis obliti, cōiungunt eos
quos ratio sacrosancti baptismi, cog-
nationis

nationis lege astringit, quod equidē,
 nōs vt hæreticā impudentiā damna-
 mus, ac nō solum naturæ cognitionē
 impedimento iungendis connubijs,
 sed etiam spiritalem illam esse credi-
 mus: Arctior enim ea est quā spiritus
 sanctus parit, quā corporū cognati-
 o est, arctiusq; vinculum, in spiritu
 Christi fratres sumus, qui per carnem
 esse non potuimus. Sed fabula hæc
 surdis vobis nequicquā canitur: De-
 inde eos qui Christo & Deo virgini-
 tatē suā vouerunt, casteq; se victu-
 ros deuouerūt, coniungi vetamus, ac
 voti leges violatas execramur. Siqui-
 bem liberū eis, vel iungi matrimonio
 vel vouere castitatē, antequam altero
 horū se mancipauerint, esse statuim⁹,
 cū verò alterū elegerint, non am-
 plius eis conditionem susceptā, mu-
 tari licere asseueramus, idque non te-
 merè, sed ex verbo Dei ita esse decer-
 nimus. Paulus enim cū, qui alligatus
 est vxori, vetat quærere diuortium, &
 solutum ab vxore casteq; viuente,
 ne quærat nuptias, monet: ac quemq;
 in sua vocatione viuere vult, suoq;ue
 exem.

*Cognatio spi-
 ritualis, à Vir-
 tembergensi.
 tollitur, quā
 semper Eccle-
 sia Catholica
 obseruauit.
 Vt etiam E-
 pistole Græ-
 corum apud
 Crusium te-
 statur.*

*Castitas de-
 uota, impedi-
 menti ma-
 trimonio.*

*Pauli testa-
 monium.*

*Quæstiones
Paulo pro-
positæ.*

exemplo omnes, ad cœlibem castâq;
vitam vocat, atque virgines connu-
bio iunctis longè antefert. Nam cum
ille ad eas quæstiones, quas illi Corin-
thij proposuerant, respōderet, & quæ
sua sententia, & de ijs qui matrimo-
nio iungerentur, & de illis qui castam
vitam colerent, virginesq; viuerent,
se doceri vellent, vtrumque hoc ge-
nus vitæ hominum probat, cur matri-
monia & instituta sint, & expeti de-
beant, causas explicat, sed ita tamen
thorum commendat, vt virginitatē
non modo non deprimat, verum e-
tiam anteferat. Et quidem eos iungi
vult, qui se nec continere, nec absque
fornicationis labe viuere queant, quæ
vt euitentur, institutū esse matrimo-
nij remedium docet. Bonum est, in-
quit, mulierem non tangere, propter
fornicationem autem vnusquisque
uxorem habeat: apertè demonstrans,
vsum connubij esse euitationem libi-
dinis illius vagæ, quam fornicationē
vocat, quæ sua natura fœda, & Deo
abominanda est: vni enim quisq; qui
libidinis æstu fertur adhærere, & suæ
libidini,

*Vsus matri-
monij.*

libidini, eo modo occurrere debet; ac proinde utrumq; coniugum hortatur, ne alter alteri eum vsum & officium, cuius causa coniuncti fuerint, neget, ne alter alterum defraudet, ne eo modo se tētandi, & ad adulterium impellendi occasionem sathanæ præbeāt. Præcipit igitur, ut qui se non contineant, iungantur matrimonio, ac ita iungantur, ut alter alteri in eo vitio euitando, opem ferat, ne sui usu eum defraudet, nisi utriusq; cōsensu, ut orationi liberius vacent, id fuerit factum. non vnus est enim coniugum ea potestas, ut ille docet, sed utriusq;: Alter alteri ita hīc seruit, ut nulla prærogatiua utatur; Par & idem ius est alteri in alterum: unde ferendi nō sunt, qui cū ab vxoribus fidem in hoc genere illibatam requirant, ipsi quasi ab ea lege soluti sint, fornicantur, vagasq; & impuras libidines sectantur, cū eadem lege Pauli, perinde illorum corpora in potestate vxorum sint, atq; vxorum in potestate virorum. Ut mulier, inquit Paulus, sui corporis potestatem non

*Impudentia
quorundam
maritorum.*

M

habet,

*Vita casta
optima.*

habet, similiter & vir sui corporis potestatem non habet. Vna & eadem vtriusque lex est: Docet igitur Paulus, vsum casti matrimonij, singulos singulis iungi, fornicationis causa vitandæ, ac ne se mutuo officio & vfu defraudent, præcipit: ac multas alias leges coniugibus fert, & ad Hebræos honorabile connubium & thorum immaculatum esse testatur, scortatoribus iudicium Dei seuerum cōminatur, verum enimvero ita matrimonia stabilit, ita laudat, ita præcipit, vt coelibem vitam, virginitatēq; non vetet, non deprimat, immo anteferrat, & proinde statim in principio disputationis eius ait, bonum esse homini mulierem non tangere, disertissimè demonstrans, vitam castam, & ab vfu mulierum alienam, optimam, & vtilē esse, multaq; commoda, quæ deinceps enumerat, homini Christi & Dei honori dicato parere, quæ cōnubium adimat. Multa enim connubiū incommoda & impedimēta homini Christo sacramento secū adtrahere, & tanquam sarcinam, cursum eius pietatis & Dei

& Dei placandi impedire docet, vnde ait, omnes ita vitam instituere velle, vt ille instituerit: Et tales esse in Christo colendo, qualis ipse sit, hoc verò est, cœlibes; castos, à re vxoria alienos. Nam ille ad Euangelium Dei vocatus, vt mundo vniuerso, ita & connubio mortuus erat, Christo soli vixit: omnia, secutus Christum, reliquit: nec germanam illam, quam libidinum patroni illi maritant secum circumduxit: quem cursum suum, vt omnes ingrediantur, & tales vt ipse fuerit, esse optat, & ad meliorem partem vocat, non quòd matrimonia damnet, sed quòd castitatem & corporis & animi commodiorē & fructuosiorē esse videat, & proinde matrimonij legibus expeditis, alterā partem quæstionis explicat, diuersamq; rationem eius, ab illa priore esse monet, cùm hæc sit consilij, illa præcepti, quòd cōnubia Dei præcepto subiiciantur, & necessitate legis vinciātur: Virginitas & casta vita à consilio Pauli ipsius rota depēdeat, quod consiliū vt quisq; sequatur, in potestate eius est.

Sobria Pauli disputatio de matrimonio & castitate.

nemo enim ad vouendam virginitatem necessario vrgetur, cum fornicatores, & qui libidini resistere nequeant lege & præcepto Dei iungi matrimonio cogantur, & eo antidoto aduersus fornicationem, & laqueos libidinum sathanæ se præmunire & tueri præcipiantur, In potestate autem cuiusq; est, vt virgo viuat, castamq; vitam Deo deuoueat, cum nullo præcepto nulla necessaria lege, vt virginittatem quis eligat, cogatur; sed vt consiliū sequatur admonetur; cuius quidē consilij Christus Iesus cum de diuortijs differeret, primus author fuit, cum eunuchos, qui se ipsos propter Regnum Dei castrarent, laudaret, & eos laudans, castos nos esse suaderet, vt pote, quorum Regnum cœlorum merces esset: Equidem magnū quiddam virginittatem, castamque vitam Christus esse iudicauit, sed tamen ne quis ea laude excitatus castitati se temerè deuoueret, cum ei seruandę par non esset: admonet, non omnibus datum hoc donum esse, vt huic voto satisfaceret, nec tanto oneri suscepto
 luc-

Christi iudicium de virginittate.

succumberet. Ait igitur, non omnes capaces eius muneris esse, nec omnes tantum onus portare posse, qui tamē possent, ut portent, ita hortatur, & suadet, ut laqueum nemini iniiciat. Quod totum cōsiliū Paulus in sua disputatione cū Corinthiis explicat, ac virginitatis dignitatem cōmodaque demonstrat, neminem tamen necessario, ut & Christus fecit, ad eam vouendam urget: consulit, non praecepit, donum Dei esse docet. Dona autem non eadem esse, aliaq; alijs dari. Alijs igitur virginitas & perpetua vitæ castitas, alijs honorabile coniugium & thorus immaculatus datur. Vnusquisque enim, ut Paulus ait, donum proprium ex Deo habet. Alius quidem sic, alius sic, & quæ grauiora sunt portatu, maioribus coronis ornantur, sed neque leuiora, laude sua & premijs frustrantur. Magna comoda casti thori sunt, maxima virginitatis, coniuges casti sunt animo, nō corpore: virgo, & animo & corpore casta est, ait Paulus. Virgo expedita est ad seruiendum Deo, multa impedi-

menta cursum cum tardant cōiugis.
Hanc ergo vt meliorem partem &
Christus Iesus, & Paulus suadent, &
ad maiores coronas nos euocant.
Monent tamen, ne quid temerè su-
scipiatur à nobis, nèue dono suo quis
aduersetur, & maiora viribus audeat.
Qui capere, inquit seruator noster
Christus, potest, capiat: Et Paulus,
non præcipio, sed consilium do, la-
queū nemini iniicio, vires suas quis-
que sequatur, nubat si continere se
non posse sentiat, honorabile est con-
nubium, & thorus immaculatus, ho-
norabilior tamē virginitas, & propte-
rea qui nuptum virginem dat, bene-
facit: Qui virginem seruat, melius
facit, atque ita Paulus, & coniugia ho-
norat, & Domini præcepto ea insti-
tuit, & virginibus, castæque vitæ lo-
cum præcipuum dat, & vtrumque è
verbo diuino dependere docet, eos-
que abominandos esse demonstrat,
qui vel matrimonia, vel virginitatē
& castitatem, coelibemque vitā dam-
nent, cum vtrumque donum & insti-
tutum Dei sit. Et propterea totam il-
lam

Iam disputationem concludens ait,
& cum qui virginem suam matrimo-
nio iungit benefacere, & cum qui nō
iungit, melius facere, vt omnem oc-
casionem vel matrimonij reprehen-
dendi, vel castitatis damnādæ impro-
bis & hæreticis, quos non paucos fore
in spiritu prædixit, occasionem præ-
cideret, suumque honorem & matri-
monio, & virginitati integrum relin-
queret. Quam doctrinam Pauli Ro-
mana Ecclesia inuiolatā semper ser-
uauit, & nuptias honorabiles, sacra-
mentumque magnum esse cum Pau-
lo docuit, & virgines Deo sacratas
magno in honore habuit, habetq; , &
vtriusq; huius instituti fontem verbū
Dei esse docuit. Quamobrem vestri
semper mentientes Doctores mali-
gnè & Pontificem Romanum, & eos,
qui eius auctoritatem secuti sunt, re-
prehendunt, ac calumniantur: Non
enim ille nubere quenquā prohibet,
quibus id leges Ecclesiæ è verbo Dei
institute permittūt, nec legitimas nu-
ptias disiungit. Nam quòd sacerdotū
connubia non probat, consiliū Pauli

*Catholici cur
sacerdotum
connubia nō
proben.*

secutus, id totū facit. Ait enim Paulus, & disertissimis verbis testatur, eos qui matrimonio iunguntur non expeditos esse, ad ea obcunda, quę Dei & Christi sunt. Qui inquit sine vxore est, sollicitus est, quę Domini sunt quomodo placeat Deo; qui cum vxore est, sollicitus est, quę sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. & mulier innupta & virgo cogitat, quę Domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu: quę autem nupta est, cogitat quę sunt mundi, quomodo placeat viro. Cū igitur Romana Ecclesia videat, eos qui in domo Domini ministrant, quibus doctrina Euangelij & sacramentorum dispensatio, gregisque dominici cura cōmittitur, qui in sortem Domini vocantur, qui verbi Dei dispensatores sunt, qui orationi & oblationibus assidue vacāt, & quę Domini sunt curent: si cum vxore sint, non posse eos in munere suo obcundo ea fide & diligentia, quā Dominus exigit, vt, liberos ab eo onere eos esse voluit, vxores eis ademit vt expediti liberiū officio suo vacēt,
& quę

& quæ Domini sint curent nemini ut placeant præter ipsum Dominum, contentant: cum ille, qui cum vxore sit, vxori & mundo seruiat necesse est, cui dum seruit, ministerio Dei vacare commodè nequeat. Nemo enim si Christo credimus duobus Dominis seruire commodè poterit, maximè si diuersi & aduersi fuerint, diuersum est ministerium Domini, diuersa cura, à ministerij, vxorū & mundi. Nemo mundo & Deo simul seruire potest, mundo immersi, Domini ministeria negligunt. Graue onus vxor est, in fortē Domini vocatos grauiter premit, & cursum eorum impedit. Quamobrē Apostoli à Christo ad ministeriū Euangelij vocati, ut omnia sua, ita vxores etiam reliquerunt, ac impedimento sibi eas esse noluerunt. Nam quod circumduxisse eas à Paulo quidem dicuntur, laborum comites illę, non libidinum instrumenta fuerunt, quæ non minus viros, quàm se viri reliquissent, hoc est, omnia ea quorū causa cōnubia iunguntur, abiecerāt, ac obsequio Christi & Dei se totas

*Vxor graue
onni.*

*Vxores ab
Apostolis
circumdux-
it & cur.*

mancipauerant, subsidioque viris in
 prædicando Euangelio fuerant: non
 minus enim mulieres ille vocatis suis
 in ministeriū Christi maritis se ppter
 Regnū Dei castrauerant, quā mari-
 ti earum. Quamobrē, nō est quod suā
 libidinem quis corū exemplo palliet,
 ministerio Euangelij illæ, non libidi-
 ni Apostolorum seruebant, manen-
 te connubio thorum dissoluerant, &
 corpore & spiritu castas se esse vole-
 bant. Hoc Romana Ecclesia, summi-
 que Pontifices, viri Apostolici, cū
 cogitarent, sacerdotes qui se Deo eius
 que mysterijs sacraissent, castos, & ab
 vxorum onere liberos, esse voluerūt,
 ne quid esset, quod eos à seruiendo
 Deo, & sacramentorū, verbi que Dei
 dispensatione sedula & fideli auoca-
 ret, qui mūdi illecebris reiectis totos
 se Domino & orationi dicarent, ni-
 hil que aliud quā officium vocatio-
 nis suæ cogitarent, cœlibem vitam &
 castam eos viuere voluerunt. Et pro-
 pterea Ecclesia illa Apostolorū tem-
 poribus vicina, vt Historia Ecclesiasti-
 ca testatur, Episcopos in heremo que-
 rebat,

officium sa-
 cerdotum.

rebat, qui relicto mundo, & omnibus
 illecebris eius, casti in deserto viue-
 rent, nec alio modo ad maritos Epi-
 scopatum deferebant, quàm si nemo
 ex ijs, qui castitatē professi essent, apt⁹
 parq; tanto muneri inueniretur. Nā
 quòd Paulus vult Episcopū esse vnus
 vxoris virum, nō hoc agit, vt Episco-
 pum esse noller, præter eum qui mari-
 tus sit. Sed quoniam Pauli tempora
 ea erant, quibus cœlebs & casta vita
 vitiū erat, & propterea, aut nulli, aut
 rari essent, qui non mariti fuerint. E-
 piscopos etiā maritos iubet legi: sed
 eos tamen, qui castitatis, vna vxore
 contenti, specimen dedissent, cum in-
 terim, præsertim apud Græcos, & alias
 gentes plures vxores, quod tamen in-
 continentię argumentum esset, habe-
 re liceret, quem morem qui sequerē-
 tur & probarent, Paulus Ecclesijs præ-
 fici noluit, quòd ob libidinem, quam
 in tot vxores despumarēt, Ecclesię in-
 epti essent, eos solos pbanit, qui vna
 vxore cōtenti essent. Quòd si Paulus
 eos probet, qui vnus vxoris viri sint,
 & inde eorum continētiam colligat:

*Veteris Ec-
 clesiæ Episco-
 pi.*

*Pauli ver-
 ba, vnus v-
 xoris virum,
 quomodo ac-
 cipienda.*

Multo

Multò magis hoc officio digniores
 censendi sunt, qui nulla vxore opus
 habeant, qui integram castitatem ser-
 uent, angelicamq; vitam ducant. Hos
 enim qui & corpus & animam Deo
 dicauerint, quid impediat non est,
 quo minùs curent, vt Domino pla-
 ceant, eiusque mysterijs inuigilent, &
 fideles dispensatores verbi & sacra-
 mentorum sint. Quoniam igitur sa-
 cerdotes, qui ita totos se dedant mi-
 nisterio, & Christi gregis curam reci-
 piant, non quæ sua sint, sed quæ Dei,
 curare debeant, visum est spiritui san-
 cto & Pontificibus Romanis, ad hoc
 tantum tamq; operosum, ac sanctum
 munus, non nisi ab omni onere & im-
 pedimento mundi liberos, admitte-
 re, qui dies noctesque, & gregi Christi
 inuigilarent, & sacramenta admini-
 strarent, orando assiduè Deum popu-
 lo suo placarent, verbo Dei insisteret,
 & semel apprehenso aratro Christi,
 retro non respicerent. quod vt totū
 præstarent, ab vxoribus etiam seiun-
 ctos, & alienos esse voluerunt, vt nihil
 esset, quod illos sollicitos & impedi-
 tos

*Sacerdotum
 officium.*

tos redderet, quò minùs forti Christi,
à qua Clerici dicerentur, liberè vaca-
rent. Est enim vt iam dixi inter mun-
di impedimenta, & onera, grauissimū
onus, matrimonium ipsum, quod ita *onus matri-*
in seruitutem coniuges redigit, vt ne- *monij.*
uter eorum sui iuris sit, neuter sui cor-
poris potestatem habeat, alter alterū
corporis sui vsu vel momento absq;
eius consensu fraudare queat. Qui, in
quit Paulus, sine vxore est, sollicitus
est, quæ Domini sunt, quomodo pla-
ceat Deo : Qui autem cum vxore est,
sollicitus est, quæ sunt mundi, quomo-
do placeat vxori, quæ equidem verba
clarissimè docent, cum qui vxori alli-
gatus est, non posse Christo liberè ser-
uire, non esse expeditum, tam graui
onere oppressum : totum enim vxo-
re ducta, mundum humeris suis i. v.
positum portat. At Christus retrò re-
spicientem, indignum se esse iudicat:
nihil se sequentem portare præter suā
crucem iubet : Patrem & matrem, &
liberos, vxores denique ipsas, ob quo-
rum consortium, etiā patrem & ma-
trem relicturum hominem testatus
est,

est, abijcere vult: quod nisi quis fecerit, indignum suo ministerio disertè pronuntiat. Vt igitur sacerdotes qui sacra munera distribuunt populo, qui assiduè altari astant, qui populum ad communionem & corporis & sanguinis Christi vocant totosque dies ad altare stantes (vt ait Chrysostomus) expectant, qui mortem Domini donec veniat annuntiant, memoriam Christi mortis, & oblationis suæ Deo patri referunt, & pignore charitatis & amoris populū Dei obstringunt, expediti sint, dederunt operam, ne quid illos oneret, præter id quod proprium est, cuique semper eos inuigilare necesse sit: quod equidem vxoribus alligati, exequi ita vt deceat non possint. Flagitat vxor ea quæ ei debentur officia, quod vos non ignoratis. Et quis impetus ille coniugum sit, Doctor vester egregiè, diuinitus edoctus M. Lutherus testatur, frenosque, illis ab Ecclesia adductos multum relaxat. Hæc omnia impedimenta Pontifex amouet, sarcinam mundi deponere suos iubet, expeditos-

*Ministri
vim impetus
vuxorum sua-
rum cogno-
scunt.*

tosq; in ministeriū Dei, & Christi Ie-
 su accedere vult. Ad quod quidem
 munus obeundum nemo inuitus co-
 gitur, volentes & castæ vitæ se vltro a-
 stringentes recipit: legem, qua eos se-
 mel vocatos & delectos viuere oportu-
 erit pponit: monetq; , vt soluti ab
 vxoribus matrimonia non quærant,
 vt perpetuam castitatem colant, vt si
 impares tanto oneri ferendo se esse
 sentiant, si vrantur, vt ab officio & sa-
 cerdotij munere se abstineāt, aliudq;
 genus vitæ ingrediantur, ac vxoribus
 fornicationis causa euitandæ iun-
 gantur, nemini ille laqueos iniicit,
 quæ lex sit sacerdotij demonstrat, ne se
 quis temerè ea astringat, & in eum lo-
 cum, vnde regredi nō datur, precipi-
 tetur, sedulo admonet. Quam legem,
 cū illi vltro & spontè subierint, &
 sua voluntate libera se obligauerint,
 violare eos non patitur, nec ad cōnu-
 bia redire eos permittit, idq; nō teme-
 rè, sed ex verbo Dei facit, cū Pau-
 lus viduas adolescentiores, quæ casti-
 tatē vouissent, luxuriātes in Christo,
 & nuptias appetētes nō probet, immo
 dam.

*Nemo inui-
 tus sacerdoti
 esse cogitur*

*Cautio Pont-
 ificis in sa-
 cerdotibus le-
 gendis.*

damnatas esse, quod primam fidem irritam faciant, pronūciat. Nec video, Crusi doctissime, cur vidua Deo simul & orationi deuota, mutata fide prima, & voto castitatis damnari debeat, si sacerdotes, qui se castos fore, vt officium eorum postulat deuouēt, à fide hac prima impunè, & absque damnatione discedere possent & fide castitatis irrita facta vxoribus adhærere eis liceret. Equidē quod in viduis Paulus damnauit, id in viris damnat, vt non licet vxori votum factum relinquere, & ad cœlibem vitam confugere, ita non licet vitæ genus castum eligentem & vouentem, repudiato genere vitæ electo, ad nuptias venire. Alligatus es inquit Apostolus, vxori, non quæras diuortium. Solutus es ab vxore, non quæras vxorem, vtriq; legem scribit, vtriq; salubre consilium dat, vr nuptiarum perpetuū, & indissolubile vinculum est, ita & castæ electæ sua sponte vitæ, solui nequit lex, firmam enim electionem castitatis & virginitatis debere esse, Pauli verba disertè demonstrant, qui ita scribit.

Nam

Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo seruare virginem suam, bene facit, quæ Pauli verba, & spontaneam illam virginitatis deuotionē, & electionē, & firmā immotāq; esse debere demonstrant. Vt & in eligendo illo casto genere vitæ, libera potestate vtendū, & electā firmā esse debere, moneamur. Et pater, filia castitati deuouenda libera potestate vtitur, & ipsa filia liberè patris consilium & voluntatem sequitur & probat. Quod cum fecerint, in eo genere, vt firmi permaneant, nec fidem hanc irritam vnquā faciant, lege Pauli illa, qua viduas primam fidem irritam facientes damnat, obstringuntur. Locauit nos Paulus in biuio libero, inter matrimonium & castam virginemque vitam, vtriusque rationes & conditiones pinxit, potestatem liberam eligendi, & ingrediendi quam volumus viam, dedit, electam, & ingressam repudiare non patitur. Vetat mulierem à viro digredi, vetat quæ-

Paulus quid dicat.

rere'diuortia, leges matrimonij inuiolatas manere præcipit.¹ Vt autem neminem inuitum connubio iungit, ita nec castitatis vouendæ necessitatem imponit, vtrumque genus vitæ liberum eligendo, æternum seruando esse docet. Et propterea viduas illas, quæ prima fide irrita facta, ad nuptias spectent, perinde, ac eos, qui temerè connubia rumpunt, damnat. Potestatem igitur vel connubij vel castitatis eligendæ liberam habemus, relinquendi quod semel elegerimus, non habemus. Irrita fides damnationem parit: igitur quisque vires suas, primùm periclitetur, seipsum agnoscat, & experiatur, antequam alterum hoc genus eligat, ac se legibus eius obstringat. Ea enim quæ libera eligendo sunt, nullamque necessitatem appositam habent, electa & approbata necessitate legis astringuntur, nec amplius solui & irritari absque damnatione possunt. Et proinde videmus Paulum, viduas quæ castitatis & continentia suæ donū nondū sint expertæ, nolle recipi, & ad castitatis vota

*Libertas v.
bi lock ha
bit.*

vota admitti, tempore longo annorū
hoc est, sexaginta donū suū expertas,
ad eum ordinē admittit, ne videlicet
æstu libidinis, qui certo tempore late-
re & comprimi facile possit, diuturna
cōtinentia, vel ocio se alente & exci-
tante, ab ordine suo abripiantur, & fi-
dem irritam faciant, damnationem
sibi acquirant. Sed neq; cuique facile
manus Timotheum imponere vo-
luit, spectatæ vitæ & castitatis Episco-
pos esse iubet, quòd videret etiam iu-
uēnes ad tempus castè viuere posse,
qui tamen ab officio, æstu illo defæ-
uiente abripiantur. Nam fides & pie-
tas ab ijs castè interdum seruatur, tem-
poris progressu, intetdū insidijs satha-
næ violatur: ita & in castitate vitæ
contingere solet. Plerique neophiti
in fide recepta ardentes sunt, qui ta-
men tentati à diabolo, in laqueos
eius incidunt, quos propterea Pau-
lus non statim Episcopos creari iu-
bet, fidem illorum & constantem
cursum longiori tempore probari
debere docet. Et leges canonicæ cer-
tam ætatem cuiusque gradus, eorum

*Pauli præ-
ceptum de vi-
duis.*

*Cur Paulus
nō facile ma-
nus impone-
re præcipiat?*

qui Clerici vocentur, designant, nec nisi probatos ad sacerdotia admitti volunt. Probet igitur se ipsum quisque, & videat, si ei generi vitæ, quod eligit, perferendo par fuerit. Nam ut natura Eunuchi frustrà nuptias expectunt, & ineptè ad eas admittuntur: ita qui libidinis flamma ardent, impiè & sceleratè sacerdotia inuadunt, ac ordinem sacrosanctum, Deoque deo-
tum, non sine sua damnatione detur-
pant. quamobrem, qui prouident, ut nec illi mariti, nec hi sacerdotes sint, optimè de rebus humanis, Christi que Ecclesia merentur: cum & hi casti, & illi rei vxoriæ idonei esse debeant.

Nam hæc duo genera vitæ etsi Græci iungant, nec inde damnantur, tamen si rem ipsam & Pauli consilia sequamur, disiuncta sunt. quæ Paulus ita pinxit, ut talpa cæciores sint, qui discrimina eorum non videant, ac ea quæ multum à se distant, iungi commodè posse arbitrentur. De Græcorum iudicio & legibus differere nunc nolo, illi qua lege maritos sacerdotio ornent, satis disertè vobis demonstrarunt.

Libidine effluantes sacerdotia sceleratè inuadunt.

Quales sacerdotes & mariti esse debeant.

runt. non omnes necessariò sacerdo-
tes maritant, probatos cum vna vxore
admittunt, receptis semel in eum
ordinem, amissa vxore, legem immo-
tam castitatis seruandæ scribunt, ac
tantum non idem quod Romani ser-
uant, faciunt. Hoc vno differimus,
quòd illi maritos ad sacerdotia aduo-
cent, Romana Ecclesia eos prorsus
excludat, & ante sacerdotium recep-
tum, & post receptum castos, & absti-
nētes à re vxoria esse vult. Nam quòd
è nostris plerique vocationis suæ im-
memores, pinguiſſimo Christi pane
faciati luxuriantur, fornicationi &
vagus libidinibus se ipsos prostituunt.
Nemo Christi Iesu fidelis probat, om-
nes eam turpitudinem execramur,
dānant leges, punit quantum licet
ſummus Pontifex, quod malum non
antè ſanari poterit, quàm ad veterem
illam Ecclesiæ Apostolicæ, & virorū
Apostolicorum consuetudinē legen-
di sacerdotes reditum fuerit. Fugien-
tes olim, inter rupes habitantes, deser-
ta colentes, cum feris vitam agentes,
ad sacerdotij munus inuiti trahebantur,

*Græcorum
sacerdotes.*

*Sacerdotes
libidinosi im-
probantur.*

*Quo reme-
dio vtendum
vt sacerdo-
tes sint casti.*

*Quales vete-
rum sacerdo-
tes.*

tur, nec antè mariti ad id munus vocabantur, quàm illi qui cœlibes in desertis viuerent, apti pascendo gregi Domini non inuenirentur. Tum enim demum ad eos, qui vnus vxoris essent viri, qui domui bene suæ præessent, vt Paulus iubet, decurrebatur. Plena est exemplis huius generis Historia sacra, pleni libri patrum, multa incommoda mariti sacerdotes in domo Dei pariebant, quæ vt Apostolici viri amouerent, virgines, & à connubio alienos vt Ecclesiæ præficerent, curabant, è quo genere & apud Græcos, & apud Latinos multi clarissimi Pontifices, immo lumina Ecclesiæ fuerunt: Basilius Magnus, Gregorij, Chrysostomi, Epiphaniij, Clementes, & cæteri infiniti: apud Latinos, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, vt alios præteream, quorum quæ sanctitas vitæ, quæ eruditio fuerit, libri eorum testantur. Non vxores illi cogitabant, non liberis operam dabant, non auaritiæ, quam vxor & liberi incendunt, dediti, sed CHRISTO, sed Ecclesiæ, populi-
que

Episcopi
seres.

que & gregis Christi commodis inuigilabant, vt pote quos nihil à Deo officioque suo auocaret. Quæramus & nos tales quales illi fuerint viros, nihil opus erit contentione de connubio sacerdotum, casti, cœlibes, virgines omnes sacerdotes viuent. At nos non quærimus sacerdotes, vtrò nunc se ingerunt, vtrò sacerdotia licentur, negata extorquent, armis occupant, non quæ Christi, sed quæ sua, im- *Mores nostrorum temporum.* mo non sua, sed quæ diaboli sunt, quærunt. Quid enim eorum esse potest, quod eis damnationem pariat? sathanæq; tradat? nostrum est, quod *quid est nostrum.* salutem nostram operetur, quod à tormentis sathanæ liberet, quod vitam æternam pariat. Quid prodest, inquit veritas Christus, si totum mundum lucratus fueris, vitam autem perdas. Nihil igitur isti Ecclesiarum incumbatores quærunt, quod vel Dei vel eorum, sed quod sathanæ totum sit, quorum scortationes, & adulteria iudicabit Dominus. Nos ad castos, pios, & domui Domini rectè præsidētes sacerdotes redeamus, qui vxores,

*Quales sacer-
dotes olim
domui domi-
ni præficie-
bantur.*

*Libidini ef-
frenatae, nec
vixor mede-
ri potest.*

*Ministrorum
castitas.*

Crusi, relinquunt, qui quæ Dei sunt curant, & in ea sola re solliciti occupantur. Hoc genus sacerdotum Pontifex probauit, hos sacerdotes sacris muneribus præfecit, incubatores, fornicatores, adulteros semper damnauit, legibus cohercuit, ab Ecclesia semouit. qui quod obrepant quod castis suo loco depulsis in Ecclesia se iactent, non Pontificis, sed temporum eorum, quibus Paulus homines à fide recta discessuros prædixit, vitio fit, nec vestris istis, qui se iactant matrimonio aptos, qui Pontificem eo nomine damnent, quod illis matrimonia neget, quin & ipsi coelibibus illis nostris in hoc ipso, quod eis obijciunt scelere, pares sint vxores, mederi possunt. Videmus vestros ministros, multi enim inter vos versantur, quæ adulteria patrent, quam fidem suis vxoribus seruent, adeo, vt plerique ob adulteria, vrbibus ijs, quæ vestram confessionem amplectuntur, proscribantur, & eiiciantur, ne dicam scopis profligentur, è quib⁹ etiã sunt, qui quem in locum venerint, vxores ducant, &

quot

quot Parochias adierint , tot connubia ineant. Neque equidem isti cum Paulo vxores secum circumducunt, sed more Turcarum, quocunq; venerint, nouas nuptias, noua connubia conficiunt. Desinite nobis castitatem istam vestram, vxorumque vestrarū obijcere: nouimus, videmus, palpamus, castitatem istam vestram. Repetite quoties vultis connubia, memineritis tamen in eodem luto vos, in quod alios mergitis, hærere. Damnāt tui ô clarissime vir Crusi, Pōtificem, quod aptos connubijs à sacerdotio arceat, & eo nomine eum Antichristū vocant: quasi Christo ille hic aduersetur, cū Christus Eunuchos, qui se propter Regnum Dei castrent, probet: qui capere hoc verbum, inquit Christus, potest, capiat. Quærit Pontifex tales, qui capere possint: non igitur CHRisto aduersatur, immo CHRistum sequitur, consilium & CHRisti & Pauli in hoc articulo religionis, autores habet, vt Christus & Paulus nemini necessitatem imponunt, nemini laqueum ini-

Non apti connubio, sed apti ministerio Dei sacerdotum creandi.

Sacerdotes qui se propter Regnū Dei castrauerunt à Chrōsto probantur.

*Antichristi
VVirtenber-
gensium.*

*Contraria do-
cent Paulo et
Christo VVir-
temberg.*

ciunt, eos qui verbum castitatis ferre possunt, probant, & suo muneri præesse potissimum expetunt. Ita Pontifex eos sacerdotes, CHRisti muncere fungi vult, qui verbi castitatis capaces sunt: æstuant libidine, & mundo deditos, & venere impeditos, admitti in eum numerum non vult, Antichristi nomen non in Pontificem, Crusi, sed in vestros, si non planè, magna tamen ex parte, egregiè quadrat. Christus etsi non omnes hoc verbum capere posse, testetur: eos tamen probat, eis præmia Regni coelestis proponit, qui se propter Regnum Dei castrauerunt. Paulus optat omnes esse ut ipse sit, aptiores ad obsequium Christi esse iudicat, qui ab vxoribus se abstineant, vos nullū ad sacerdotij munus, nisi qui vxorem, prolemq; numerosam mōstret Christus triplices Eunuchos proponit, & eos suos & Dei, qui se ipsos ppter Regnū Dei, hoc est, ut Deo liberè seruiant, & ea sola, quæ Deo placent, curent, castrauerint, esse testatur: vos hoc genus hominum execramini, omnes ad ma-
trimo

trimonia cogitis, claustra virginum
 effringitis, nubere eas prima fide irri-
 ta facta, compellitis, monachos, ma-
 ritatis, & incoestas nuptias cōglutina-
 tis, castitatem colentes, cum Nerone
 ridetis. Hoc equidem quid aliud est, *Nero, nemi-*
 quàm Antichristum agere. *neminem castum*
 castum posse esse, Nero contendebat, *posse esse dī-*
 ipse impurus impuritatem suade-
 bat, Ecclesiam nascentem ob casti-
 tatis vota persequebatur, ac nomen
 CHRISTI euertere & abolere, ne
 sua libido aliquid detrimenti cape-
 ret, contendebat. Sustulistis virgi-
 nes, castitatem insectamini, vota ir-
 rita redditis, Christoq; & Paulo, se-
 crastrantes ob Regnum Dei proban-
 ti aduersamini. Quid autem Anti-
 christum esse aliud fuerit, quàm Chri-
 sto aduersari, quàm contraria ei do-
 cere. Si quæso hæc Antichristum
 esse non est, quid aliud erit? aduer-
 samini verbo Dei & CHRISTI, *quid sit Anti-*
 iunium statuentis & docentis, aduer-
 samini Eunuchis eius, Antichristi *ichristum*
 igitur estis. Sed hoc mitto, vosq; ve-
 stris vxoribus reddo, probate illis ve-
 stras

*Consilium a-
ptum sacerdo-
tibus mari-
tis.*

stras mentulas, docete vos pares ma-
trimonij oneri esse, vel publicè, Cru-
si, cum illo Patriarcha, quem Latinū
fecisti, veste etiam sublata vos nō esse
Christi Eunuchos probate. Proba-
uit Patriarcha se non esse circumci-
sum, sublata veste, creditum est, idem
vos facite. Periculosum enim est, eā
in opinionem vos venire, vt arbitre-
mini vulgo, vos propter Regnū Dei
castrasse: relinquent vos vestræ vxo-
res, quæ fraudari nolunt, probate vos
viros aptos cōnubio esse. Faceſſat Ro-
manus Pontifex cum suo isto coelibatu,
faceſſant consilia Pauli, cum sua i-
sta, de qua præceptum non habet, vir-
ginitate: faceſſat ipse Christus, cū suo
illo tertio genere Eunuchorum, suo-
que illo, propter quod se illi castra-
uerunt Regno coelesti. Verba sunt il-
la, quibus ille vos ab vxoribus dedu-
cere conatur: ac dæmonum doctri-
nam vrget, non modò honorabile,
sed etiam dulce, & viris dignum con-
nubium est. Suadere castitatem, quid
aliud est, quàm illudere hominibus,
& fraudare vsu matrimonij, aptos v-
xoribus

xoribus. Pellex est Paulus cum sua illa, de qua præceptum non habet, virginitate, laqueum vobis iniicere, quæ vos cum Papatu reieciſtis, conatur. Sed nos veſtris vxoribus relictis ad Paulum redeamus, & cur Romanus Pontifex ſacerdotibus vxores adimat videamus. Duo ſunt, vt Paulus aperte docet, capita doctrinæ Euangelij, & Chriſti Ieſu: alterum, quòd conſilia: alterum, quòd præcepta complectitur. Præceptorum ea eſt ratio, vt à nemine violari & negligi abſque graui peccato, & vitæ periculo poſſint. Nemo eſt enim qui Chriſtum profeſſus, qui eorum legi non alligetur: Præcepta Domini ſunt, vt qui continere nequeat, vxorem ducat, & eo remedio aduerſus libidinis ſuæ æſtum vtatur, vxorem ductam nunquam deſerat, vxor à viro non diſcedat: ſi diſceſſerit, innupta maneat, aut reconcilietur viro, & cætera multa, quorum plenum eſt Euangelium, plenus Paulus, & Apoſtoli omnes. At caſtam cœlibemque vitam agere, virginem manere non præceptum eſt, quod cogat, ſed

*Duo capita
doctrinæ E.
uangelicæ.
conſiliū &
præceptum.*

*Præcepto E.
uangelij om-
nes obligan-
tur.*

*Conſilium non
cogit, ſed ſua
det.*

conſi-

consilium, quod vt meliora eligamus, suadeat: nam vt præceptum secuti vxore ducta non peccant, immo si continere non potentes non ducerent, & alia remedia incontinentiæ suæ quærerent, peccarent, & legem Christi violarēt; ita qui virgo manet, non modò nō peccat, sed etiam laudem meretur, quòd vt sapiens, meliores partes, & liberiores vitam, ociūq̃ue colendi Dei eligat, nisi vos fortè Paulum delirasse, & hominem, cum illa consilia daret, fuisse, & errare potuisse, vt sæpe dicitis, asseratis. vos enim rimas habetis, quibus veritate vrgente elabamini, Sed tamen Paulus in vnâ eademq̃ue pericope, & præcepta quæ necessaria sint ostendit, & fieri præcipit, & quæ meliora sunt suadet. Bonum est, inquit, homini, mulierem non tangere, quod consilii est, quod liberum est, quod vel sequi, vel non sequi absque periculo vitæ & scelere possis. Sed quod sequitur, necessariò præcipitur, vt propter fornicationem euitandam, vnusquisq̃
 vxorem

*Euangelici
 quomodo veritatem ellu-
 dont.*

vxorem suam habeat, & vnaquæque suum virum habeat, & vxori vir debitum reddat, similiter autem & vxor viro, & cætera, quæ leges thori immaculati & honorabilis conubii complectuntur, Corinthiis à Paulo scriptas, à quibus neminem deflectere permittit, integrè & caste eas seruare præcipit. At cum ad virgines & vitam illam cælestem & castam ventum est, de virginibus inquit, præceptum non habeo. Præcepit incontinentes nubere, idq; non sua, sed Domini autoritate & mandato: At continentibus legem necessariam non fert, optionem liberam dat; vt vel nubant si velint, si illis hoc commodius & honestius videatur, vel vt castè, & virgines viuant, cum eos nulla necessitudo ad nuptias cogat, vt illos qui vruntur, qui se continere nequeant. Hi enim nolint, velint, coguntur matrimonio iungi; ne vagis libidinibus se tradant, ac Dominum offendant: ex cuiusque Ecclesia, vt ille intemperans Corinthius, eijciantur, ac forte, in quam

quam à Christo vocati fuerint , pri-
uentur, vitamque amittant, cui incō-
modo , qui se continere posse sentit,
qui æstu libidinis non consumitur,
qui impetus Cupidinis frenatos regit,
ac eis moderatur, obnoxius non est,
& propterea potestatem , & liberam
voluntatem, vel nubendi, vel coelibē
& castam vitam viuendi habet , ijs e-
nim illa necessaria seruanda de con-
nubio lex fertur, qui continere ne-
queant, qui flamma libidinis vruntur
& consumuntur , non ijs qui in pote-
state sua cupidinem illam habent: qui
cum volunt se contineant, ac cupidi-
tati suæ dominantur. Quod genus,
sunt, qui secundum spiritum viuunt,
non secundum carnem , qui spiritu
Dei aguntur, qui desideria carnis non
sequuntur, è quo genere Paulus se ef-
se monstrat, & suo exemplo conti-
nentiam & castam vitam laudat, &
ad eam colendam omnes hortatur.
Vellem inquit omnes esse , vt me
ipsum: nemini laqueum iniicit, ne-
minem necessariò ad virginitatem
seruandam, & castam vitam agendā
cogit,

cogit, eis tantum hoc consilium dat,
 qui donum continentiae à Domino
 acceperint. Proinde ait, sed vnusquis-
 que proprium donum habet ex Deo:
 alius quidem sic, alius verò sic. Alij
 enim donum à Deo habent genera-
 di, & in connubio honestè & castè vi-
 uendi: alij continendi, & virginitatis
 seruandæ diuersæ. Diuersa quidem ea
 dona, sed vtrumq; ab eodem Domi-
 no illis dictum, Crescite & multipli-
 camini. & Propter hoc, relinquet ho-
 mo patrē & matrē, & adhærebit vxo-
 ri, & erūt duo in carne vna. De his ait,
 qui se ipsos propter Regnū Dei castra
 uerunt, qui capere hoc donū Dei po-
 test, capiat, castus absq; vxore & cōnu-
 bio viuat. Multa enim cōmoda hanc
 rationē vitæ consequuntur, vt Pau-
 lus docet, nec temerè docet, sed vt is,
 qui misericordiam consecutus sit à
 Domino, vt esset fidelis, qui videat, se-
 cundum eum spiritum Dei, quem se
 habere testatur, Deo gratissimū hoc
 genus vitæ esse. Habuit Paulus spiri-
 tum sapientiæ, habuit consilij & intel-

*Varia dona
Dei,*

*Castam vitā
multa com-
moda sequū-
tur.*

*Pauli con-
siliū nō est
temerariū.*

O

lectus,

lectus, & alia eius dona, quibus & docendo & consilium dando, corripiendo, castigando, & in aliis muneribus obeundis vteretur, nihil docuit, nihil præcepit, nihil consuluit, nisi quod voluntatem & præceptum Domini spiraret, quod Deo acceptum esset. Fidele est Pauli consilium, & Deo, à quo dependeat gratum. Atq; equidem etsi vtrumq; hoc genus vitæ, quod Paulus Corinthijs vel præcipit, vel suadet, sanctum & honorabile est, ab vnoq; & eodem Domino donum profectum, vtrumq; ex verbo Dei institutum, tamen hoc posterius multò melius & preciosius, illius enim causa est libido in fornicatione æstuans, ac necessitatem coniugis querendæ, imponens, vt iam non liberæ voluntatis sit, sed vrgentis & vrentis flammæ seruitus, hoc liberæ voluntatis, nullius necessitatis est, illud multa incommoda comitantur: Hoc multis commodis cumulatur, vt Paulus docet. Bonū vtrumq; sed hoc melius, sed expeditius, sed ad seruiendum

Consiliū præcepto melius.

dum Domino, quæ vera felicitas & libertas nostra est, aptius. Præbet enim facultatem sine impedimento Dominum obsecrandi, ait Paulus. Cum is qui uxori adhæserit, diuifus fit, & Domino & mundo seruiat, quorum vtriq; nemo simul satisfecerit, quòd Romani Pontifices cum cogitarent, ac re ipsa ita esse experirentur, eos in ordinem sacerdotum eligi volebant, qui absque impedimento Domino seruirent, qui orationi liberè vacarēt, & facultatem absque vllò impedimento, Dominum deprecandi haberent, quiq; diuifi non essent, hanc commoditatē, & hoc consiliū Pauli illi secuti, sacerdotes castos, continentes, & coelibem vitam colentes esse voluerunt, vt non tam præcepto ligatos, quàm consilio, quod expeditius & commodius esset, Pauli, obediētes eligerent, dispensatores ministeriorum Dei esse iuberent, illis qui diuifi essent, qui mundo placere studerent, in suo illo honesto, & honorabili quidem, sed muneribus Dei complendis & obeundis genere vitæ,

*Felicitas nostra
utraque.*

*Romanus
Pontifex cui
sacerdotes
cœlibes esse
vult.*

non tantū idoneo & impari versarentur, in alium vsum reservatis, atq; ad rem familiarem, ciuiliaque negotia relegatis. Cuius quidem generis homines, etsi animo casti sint, corpore tamē mūdi fluctibus immergātur, ac vt Paulus ait, diuisi sunt, partim mūdo, partim Deo dediti. Hoc Pontifices spectasse vos nō videtis: hoc Græci nō viderunt, cum Romani Pontifices, meliora secutos legerent: ac non precepti necessitatem, sed potius consilium Pauli fidele secutos ministros Christi esse cœlibes, & tum spiritu, tū corpore castos maluerūt, virgines cōiugibus anteposuerunt, integrosque dimidiatis antetulerunt. Quamuis & Græcus iste, vt ea quæ ad vos scribit, disertè docent, non perpetuam illam legem suam de connubijs sacerdotū voluit esse, adductas in Ecclesiam suā cum nouo sacerdote vxores tolerat, recepto in ordinem sacrum facultatē vxoris ducendæ non permittit, quod videat cœlibes cōmodiūs Deo & ministerijs Ecclesiæ vacare. Non igitur Græci sacerdotibus vxores dant, sed deple-

*Femeritas
Græcorum.*

*Græcorū lex
de sacerdotū
connubijs.*

de plebe laicos coniugatos sacerdot-
 es, quod antiquitus vſitatum erat, eli-
 gunt, sacerdotes factos nunquam ma-
 ritant, ſi hoc auſus quis fuerit, à ſacro
 ordine, munereque ſacerdotis eum a-
 mouent, & libidinem eius damnant,
 ac planè idem quod Romani Pontifi-
 ces faciunt: hoc tantum diſcrimen eſt,
 quod Roma maritos non conſecret,
 Græci conſecrent, vtrique poſt conſe-
 crationem poteſtatem vxoris ducen-
 dæ præcidunt, vt nihil à te Romanis
 diuerſum hic habeāt, quàm quod du-
 ctam vxorem ante conſecrationē ſa-
 cerdoti cōſecrato nō adimant, quod
 genus hominum à ſacerdotio Roma-
 na Eccleſia arcet, at veſtri ſi Chriſto
 placet, ſacerdotes, quotieſcunq; vx-
 orem amiſerint, toties nuptias repetūt,
 vt nō ſolū ſint monogami, verū
 & bigami, & trigami, & deinceps,
 quod nulla, quod ſciam, Eccleſia vn-
 quam probauit. Equidem, præter illā
 primam, ante conſecratum ſacerdo-
 tem ductam, Græcia, & totus Oriens
 non permittit, veſtramq; temeritatē,
 & Eccleſiæ legum contemptum dam-

*Diſcrimen
 Græcorū &
 latinorum.*

nat. nouistis, Crusi, quid Patriarcha vobis responderit, quibus limitibus connubia sacerdotum arctauerit. Et si enim infirmitatis & fragilitatis humane memor, connubium primū sacerdoti concedat, officij tamen sui & vocationis memorem esse vult, intra vnum & primum illud connubiū, in quo & cum quo in sacrum ordinē allectus fuerit, cum consistere iubet, solutū priore connubio, cœlibem & castum viuere vult. Solutus es, inquit cum Paulo, ab vxore, noli querere vxorem, probat ille virgines, vota violari, summum nephas & scelus esse iudicat: ac idem hic cum Romana Ecclesia sentit, quæ vestri Theologi ventri mancipati, omnia rident, damnant, dæmoniorum doctrinam, & Antichristi tyrannidem impudentissimè esse clamāt, ac Christo & Paulo apertè aduersantur, qui castam vitam, qui virgines probarunt, Regnaque cœlestia & coronas illis proposuerunt. De virginibus, inquit Paulus, præceptum non habeo, consiliū tamen do, tanquā misericordiam à Deo

Deo consecutus, ut sim fidelis. Con-
 silium dat Paulus virginibus, quod
 non cuiusvis, & quaecunque consi-
 lium ostendit esse, sed Dei ipsius, *Consilium*
 cuius misericordia ad Apostolatus *Pauli, Dei*
 officium vocatus fuerit, à quo ut præ- *consiliū est.*
 cepta, ita consilia fidelia acceperit.
 Non fallax consilium est Pauli, non
 fallax donum illud Dei, misericor-
 diam, inquit, consecutus sum, ut sim
 fidelis, ut fidele & utile, honestum-
 que consilium meis dem, non ut de-
 cipiam, non ut in fraudem indu-
 cam, & specie verbi Dei imperitis la-
 queum iniiciam: quod Pseudologia
 vestra, Crusi, apertè facit. Quæ cum
 homines dementet, & excœcet, cla-
 mat tamen, se ex verbo Dei docere,
 cum verbum Dei euertat, & aduer-
 sa veritati eius statuatur. Paulus, qui
 spiritum sanctum, spiritum consilij
 se habere testatur: vult omnes esse
 tanquam seipsam, hoc est, cæli-
 bes, castos, ab vxorum onere libe-
 ros. Vestri omnes maritant, ca-
 stitatem dæmoniorum doctrinam

*Pugna Eu-
 gelicorum
 cum Paulo.*

esse clamant : Christus Eunuchos, qui se pro Regno Dei castrant, probat, & eos qui tanto oneri se pares esse experiantur, eò euocat, qui, inquit, capere potest, capiat. At vestri, clamant, Apostolum prædixisse Antichristum, à fide & Ecclesiis defecturum, eumq; & nuptias prohibiturum, & abstinentiã à cibis, quos Deus creauit, instituturũ. Quem locum Pauli impudentissimè ad summum Pontificem detorquēt, eum esse Antichristum mentiuntur, in eum verba illa Pauli conuenire definiunt, & quæ initio mendacis Epistolæ suæ, Encraticanis, Tatianis, Manichæis impegerant, nosque eam rationem è fontibus illorum haurire asseruerant : Et ppter ea Hereticos nos esse pronunciarant, ea, obliti sui, auctori Pontifici accepta ferunt, eumq; prius tantæ impietatis auctore esse vociferantur, seq; ipsos cœciores talpa emonstrat, qui ea Tatianis & Encraticis falso ascripsisse non vidissent. *Non enim, inquit lincei isti, Paulus de personis certis loquitur, sed de rebus quas sint prohibitori : quid hoc est, lincea ingenia ?*

nia? quid hîc vidistis? talpę erratis, cùm Encratianis, & Tatianis, eam hæresim appingeretis, nosq; eorum discipulos esse, & propterea Hæreticos nugaremini, nunc cœcitate talparum exuti, linceos oculos confixisti. Non de Tatianis, & Encraticis illa dicta esse agnovistis, sed de summo Pontifice, quem Tyrannum, & demoniorum doctrinæ propagatorem esse, cœci furore & veneno linceo pleni, Paulum dixisse mentimini, utq; vestrum vobis commentum pleniore passu incedat, non personas à Paulo, sed res quæ prohibendæ essent, notari. Equidem quid prohibitori essent Hæretici, Paulus disertè docet, qui illi futuri, qui prohibitori erant, tacet, nō dubium autē est ^{Quos Paulus notavit.} cos notari, qui egressi Ecclesia perverfa loquerentur. Ut idem Apostolus ait, quales vestri dæmonologi sunt, vos perverfa loquimini, vos verbum Dei evertitis, & in sensus deprauatos detorquetis. Si Paulus non personas notat, ut vultis, sed res ipsas, quæ fieri potest, ut vos ad pontificē Romanū ^{Stupiditas} dicta Pauli verè & legitimè torquere ^{Virtembert} gens.

O s possitis?

possitis ? nam si Tatianorum illa Hæresis vobis authoribus, non conuenit Tatianis, quod non persona, sed res prohibenda notatur à Paulo, certè nec Pontifici, qui est certa persona, aptari potest, quod quidem vestros istos linceas, qui hæc primùm deprehenderunt furore sathanæ repletos, vt faciant, malicia & mentiendo studium vrget. Quid Tatiani, quid Encratici, quid Manichæi docuerint, res ipsa loquitur. Illi conubia damnarunt, illi à cibis abstinendum docuerunt. Cur autem docuerint, qui Hæreses explicant, docent : quorum omnium in Pontificem nihil conuenit. Neque enim ille cibos à Deo creatos damnat, non execratur, sed benedicit, & gratias, sumpturus eos, Deo patri, per filium eius Iesum CHRISTUM agit : illi prorsus cibos execrabantur, Pontifex certis temporibus, certo genere cibi abstinet : quod Apostolica Ecclesia fecit, & Apostolici viri seruauerunt, qui ieiunandi rationes certas tenuerunt. Nota est in Oriente Xirophagia, notæ alias

tæ alia rationes in hoc genere serua-
 tæ. nec verum est, si quis certa die,
 aut certo cibo abstineat, cum cibi
 eius totam rationem damnasse. Ne-
 que, quoniam ea die abstineat à car-
 nibus, carniū vsum damnauit, cum
 suo tempore & vescatur eis, & gra-
 tias Deo super eis agat, donumque
 eius esse agnoscat, vestri, Crusi, impu-
 dentes Doctores peruersa docent,
 mendacia loquuntur, & cuius man-
 cipia sint testantur. Celebrantur
 nuptiæ apud Romanos, honorabile
 connubium est, nobis sacramentum
 est, quod impudentia vestrorum ne-
 gat. Prohibuit Pontifex sacris deuo-
 tos, vxores habere, non quòd malas
 nuptias iudicet, sed quòd cum Paulo
 eis parcat, quòd expeditos, quòd non
 diuisos esse vult. Non modò præce-
 pti custodes, hoc genus ordinis, sed e-
 tiam consiliorum Pauli, & Christi ip-
 sius sectatores vult esse. Et enim qui
 in primo loco, & in absida Ecclesiæ
 locantur, qui sal terræ, qui lucernæ
 sunt mundi, qui in candelabro vt
 lumina

Dignitas sa-
 cerdotum, ex-
 cellens genus
 vitæ poscit.

*Communia
omniū Chri-
stianorum.*

*Sacerdotum
propria mu-
nera.*

lumina cæterorū positi sunt, habeāt
præter cæteros aliquid maius, quod
eos & commendet, & ab alijs separet
quod cæteri admirentur, & suspiciāt,
& quibus assidue commoneantur, ha-
beant, necesse est. Commune præce-
ptum est sacerdoti cum ipsa plebe, nō
potiores hic sacerdotis partes sunt,
quàm vulgi, perinde plebs obligatur
præcepto seruādo, atque ipsi, qui ple-
bi præsunt, qui vt stellæ lucent, prin-
cipes & sacerdotes; perinde Maria
Moyfi conuitians vt ligna sabbato le-
gens, puniuntur, legisq; violatæ, & præ-
cepti non seruati damnantur. Par ra-
tio præcepti ab ytroq; in hoc genere
exigitur: nihil hīc sacerdos, qui est sal
plebis exactius & perfectius, quàm de
infima plebe seculari monstrare & ia-
ctare queat, aliud quippiam, quod eū
commendat, quod omnium oculos
oraq; in eum conuertat, quod admi-
rabilem reddat, quodq; plebecula fer-
re posse non videatur, afferat necesse
est. commune est plebi, & principibus
viris matrimonium, non magis prin-
ceps maritus est, quàm quis vel abie-
ctissimus

Atissimus in plebe, facile potiores in hoc genere vitæ vulgus fert, numero-
 fiorem prolem monstrat, nihil hîc
 quod plebs admiretur, quod suas vi-
 res excedere iudicet, demonstrari po-
 test. Habeat Moyſes & Aaron singu-
 lare aliquid, cuius vulgus capax non
 fit. Alia facies Moyſi descendentiſ de
 monte, alia populi: non poterat popu-
 lus intendere aciem oculorum in fa-
 ciem illam lucis radios exspirantem,
 quam propterea velari cupiebant. Ha-
 beant sacerdotes, qui cum Christo vt
 Moyſes ad montem altaris consisten-
 tes loquantur, tale aliquid, quod vul-
 gi dotes & vires excedat, cuius nō om-
 nes capaces ſint, vt populum in admi-
 rationem ſui adducant, & quo præter
 cæteros Deo commendatiores ſint.
 Multa Moyſes egit, quæ vulgus non
 caperet, quadraginta dies & noctes
 abſque cibo & potu manſit. Cum vul-
 gus vix vnū diem famem & ſitim to-
 leret: negato cibo vel potu vnus: diei,
 inſanit, furit, in Moyſen & Aaron, vt
 in proditores deſauit, capax eorū quæ
 Moyſes perferret, non erat. Quæ om-
 nia,

*Sacerdotes
 cum Chriſto
 loquuntur.*

nia, si vos Paulo creditis, ad nostram doctrinam scripta sunt. Mutato nomine Moyfi & Aaron de nobis fabula ut ille ait, narratur. nos docemur, eos qui in sortem Domini vocantur, maiora ferre, perfectioremque vitæ rationem legere, quam vulgus faciat, non modo præcepta, sed etiam consilia magistri nostri CHRisti Iesu complecti, & seruare debere: consilij est castitas vitæ: consilij, virginitas perpetua, quam, qui se esse perfectos, & omnem rationem doctrinæ Christi complexos demonstrare, populoque admirabiles videri volunt, amplectantur, colantque, ac inuiolatam seruent necesse est, præsertim cum nulla necessitate, sed sua sponte, & consilio eam amplectantur. Consilij etenim, & liberæ voluntatis hoc genus vitæ esse diximus, cuius sententiæ nostræ ipsum Gentiū Doctorem Paulum habemus. Cuius hæc sunt, nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruare virginem suam, bene facit. Quæ verba eius

ba eius docent, virginitatis & castæ vitæ munus liberum esse eligendo, immotum & perpetuum seruando. Nam vt liberam habere potestatem seruandæ virginis dicitur habere, pater ille, ita in eo consilio & delectu firmum persistere oportere, verba Pauli disertè testantur: qui statuit firmus, & non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, inquit Paulus, vt admoneat vota illa semel facta, irrita non debere esse, sed perpetua, quæ non coacta necessitate vlla, sed libera voluntate electa sint. Qui locus Pauli, vir acutissime, Crusi, temeritatem vestram, vestrorumque Theologorum Pseudologiam apertè arguit. Negant illi libertatem arbitrij, aut si quam nobis, vel inuiti concedant, ad Politica negotia eam allegant, in re Evangelica in Regno Dei quærendo, nihil loci illi relinquunt, omnia necessitati, quæ & ad bona consilia & ad mala nos necessariò impellat, subiiciunt, Deum quæ vt bonorum operum, ita scelerum nostrorum authorem faciunt, iustitia-

Consilium in eligendo liberum est, electum perpetuum & necessarium, & immutabile.

Evangelicè improbe arbitrium negas.

Cæcitas Evangelicorum.

iustitiaq; omni eum spoliant, qui nec bonos honoret, nec malos merito puniat, sed vel immerentibus præmia decernat, vel necessitate peccantes, supplicijs æternis damnet, cum Paulus disertissimè, non necessitate homines ad piè vitam instituendam, & melius genus vitæ eligendū impelli, sed sponte & liberè ad eam eligendam homines descendere doceat. Audi enim quid dicat: repetam toties verba eius, ad quæ aures vestrorum obduruerūt, ut audientes ea non intelligant, aut si intellexerint, virtutem eorum non agnoscant, & sanentur. Ait igitur Paulus, nam qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem. Audi, quæso, quid dicat, non habens inquit necessitatem, cui vos omnia spiritalia præsertim subiicitis, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit: necessitate amota, Crusi, potestatem voluntatis, liberumque iudicium; patri virginem servare constituenti largitur, in rebus spiritalibus liberum arbitrium actio-

Pauli doctrinæ
adversan
gor.

actionum nostrarū causam esse, apertè docet, vestrosq; cum vestra necessitate, vt canes veritatem allatrantes & mordentes abigit, mentiriq; apertissimè, & verbo Dei, quod iactent aduersari, concludit: quod præceptum suum statim etiam cōfirmat, dicens; Mulierem, si vir eius dormierit, liberam esse, & cui vellet nubere, potestatem eam habere. Ait enim, cui autē vult, nubat, tantū in Domino. Si enim, Crusi, voluntas in rebus spiritualibus adempta nobis est, quomodo Paulus concedit mulieri liberam matrimonij secundi eligendi potestatem? Nubat inquit cui vult: Velle autem; quid quæso est, nisi libera voluntate in rebus deligendis vti? Ac ne canes vestri latent, nuptias illas non ad spiritum referri, sed ad ciuilia munera; addit, tantū in Domino. Dominus autē noster in quo omnia fiunt, spiritus sanctus est, qui & modestè & honestè coniuges viuere, & matrimonij muneribus vti doceat. Sceleratè igitur vestri agunt, impudētissimè mentiuntur, qui à spiritualibus actionibus

Paulus liberum arbitriū apertè monstrat.

Connubium spiritualis actio est.

P liberta-

*Euangelici
palàm Ver-
bo Dei aduer-
santur oppu-
gnādo liberū
arbitrium.*

libertatem arbitrij arcent, seruamq;
eam esse clamant. Verbo enim Dei
expresso aduersantur, Paulumq; vas
electum Christi non veritatem sed
mendacium portare arguunt, & fun-
damento fidei, quod Hæreticorum,
ex ipsorum definitione est, aduersa
docent, seq; ipsos damnant. Sed hanc
liberi arbitrij iniuriam, & in eo libro
quem de Iustificatione edidimus, &
in Antichristiano non leuiter attigi-
mus, & in Disquisitionibus nostris in
Catholicam vestram expositionem
institutis defendere cogitamus. Nunc
vnde digressi sumus, ad Cælibatum
sacerdotum redeamus, ac totam il-
lam vitæ eorum rationem, ex verbo
Dei dependere, vosq; ea oppugnan-
da verbo Dei aduersari, & pugnantia
cum fundamento doctrinæ Christi,
docere concludamus. Diximus igitur,
doctrinæ Christi Iesu, & Euan-
gelij eius, duo capita esse: alterum præ-
ceptum, consilium alterum: Præcep-
to omnes, quicūq; nomina dederint
Christo, obligari, & necessariò ad ea
seruanda omnes cogi. Consilij autem
eam

cam rationem esse, vt necessitate remota, à libertate arbitrij totū dependeat, neq; omnes Christi fidē professos obliget, nō omnes cogūtur à Christo se castrare propter Regnū Dei, non omnes virgines esse, sed tātum illis, qui hoc verbū portare queāt, consiliū dari. De virginibus inquit ille, præceptū nō habeo, consiliū tamen do, & ne temerè cōsiliū illud à se dari ostēdat, ait, tanquam is, qui misericordiā consecut⁹ à Deo, vt sim fidelis, nō solūm suū illud, sed Domini consiliū, quod virginibus daret, esse demonstrans: à Domino autē nihil temere, nihil nisi optimū proficisci posse, nemo est qui nō fateatur. Omne enim donum perfectum è superis descendit, vt idem Apostolus testatur, Cū igitur ille consiliū dat, non temerè dat, non hominum more effutit, quidquid in buccam veniat, sed quod eum spirit⁹ sanctus, qui in eo loqueretur, doceat, quod ita esse, ipse testis est, cum ait, Puto autem, quod & ego spiritum sanctum habeā, hoc autem genus doctrinæ Christi non passim omnib⁹ obijci,

(vt præceptum) diximus, sed eis qui perfecti, & lumina in Ecclesia esse volunt, suaderi. Si vis, inquit Christus, perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Iactabat iuuenis ille, omnia præcepta se seruasse, & propterea sibi nihil ad beatam vitam deesse. At Christus, quamuis, omnes præceptis seruandis obligatos esse doceat, perfectionem tamen, obseruationem eorum parere posse negat. Laudat adolescentem, qui præcepta integra seruet: sed perfectionis rationem & vim, aliunde dependere, monstrat, & propterea vt omnia vendat, & pauperibus elargiatur, & se sequatur, adolescēti illi suadet. Nam Christum solum, relictis omnibus sequi, in eoq; solo omnem cogitationem desigere, perfectio est vitæ Christianæ. Quod cōsiliū Apostoli secuti omnia reliquerunt, crucem solam sustulerunt, cum qua Christum sequerentur. Ecce, inquit Petrus, reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hoc ipsum consiliū, omnes illi sequebantur, qui

*Præcepta perfectos non red-
dunt, sunt enim medijs
fidei fontes.*

*Consiliū perfecti officij,
quod Cato-
roma vocāt,
fons est.*

qui sua omnia vendebant, & pecuniā inde collectam, ad pedes Apostolorum effundebāt, nihil sibi præter Christum relinquebant. Hoc etiam è Gentibus conuersi non pauci, quos longum fuerit recensere, imitati, qui omnibus suis pauperibus distributis, in desertis locis vitam inopem, & solitariam, solum Deum meditantes agebant, quod nō vlla necessitate, sed potestatem voluntatis suæ habentes agebant. Neq; enim Corinthij & Macedones, vt omnia sua sanctis mitterent, coguntur necessariò, sed vt partem sponte sua seponāt in vsum sanctorum, monentur, licebat sua professis Christum retinere, nemini necessitas relinquendi ea impendebat. Preceptum Euangelij nemini sua eripit, consilium tantum ijs datur, vt si vellet expediti in eo militiæ cursu esse, vt impedimenta ea relinquant, ac totos se Christo dent, ne tamen quispiā consilio Christi approbato, & se ei deuoto, putet licere ab eo discedere, Petrus monet: Et quædam natio consilia Christi electa irrita facientibus

A Consilio liberè approbato, & perfectò officio electo, non licet recedere.

Exemplum
Zaphiræ.

impendeat, docet Ananiæ & Zaphiræ exemplo, qui cum consilium CHRISTI approbassent, & omnia sua vendidissent, partem pecuniæ eius seposuerunt, spiritum sanctum tentauerunt, ac Deo mentiti sunt, & cum simularent, consilium Christi, quod elegerant, & cui se deuouerant, se secutos, omnia sua pauperibus dare, se posita parte eius precij, totum irritum fecerunt. Qui quàm graues poenas fraudis suæ, & irriti facti consilij Christi dederint, Acta Apostolorum disertissimè docet, & Diuus Basilii, cuius tu Crusi, locum à Patriarcha primo responso suo ad vestram confessionem insertum, cum eius auctoritate castitatē Monachos professos seruare debere doceret, elegatissimè ut soles vertisti, quem tibi, si eius, alij occupatus studiis oblitus fueris, in memoriam reducam, & ut à Patriarcha insertus, & à te in Latinum conuersus sit, referam. Si igitur, inquit ille, *cupimus ad similitudinem Dei, notam & signum animæ nostræ impressum, vacuitate affectuum & tranquillitate or-*
ware,

Verba Basili.
lij.

nare, ut hoc modo etiã vitæ aternitatem cõsequamur, attendamus nobis ipsis : nec ubi aliquid promissione indignũ patrantes, in crimen Ananiæ incurramus. Licebat huic, initio non polliceri Deo suam possessionem : sed quia humana gloriæ cupidus, partem possessionis Deo pollicens consecrauerat : ut liberalitatis laudem apud homines inueniret : precij verò partem interuerterat : tantam in se Domini indignationem concitauit (cuius administer Petrus fuit) ut ne pœnitentiæ quidem ianuam reperiret.

Quapropter ante votum castæ vitæ factum, licet cuique id genus vitæ sibi eligere, quod legitimũ ipsi concessum est, & se committere vitæ coniugatæ. Sed si sua propria confessione præoccupatus obstrictusquẽ sit : custodire se debet Deo, tanquam donum Deo dicatum, & in templo suspensum : ne se sacrilegij alliget, quod semel voto Deo consecratum corpus, denuò communis vitæ seruitijs coinquinet. Qui quidem locus Basilij quid aliud docet, quàm eam partem doctrinæ CHRISTI, quæ consilij constet, professis, & ei de-

deuotis nunquam relinquere, & irritam facere licere, irritam fecerant Ananias & Zephira, grauiſſimo igitur ſupplicio puniti ſunt. Damnat Paulus, viduas primam fidem relinquentes, & caſtitate deuota Deo, relictâ, ad nuptias redeunt. vendere omnia pauperibusque dare, & ſe propter regnum Dei caſtrare, conſilia non præcepta Chriſti ſunt, quæ liberum eſt, vel eligere, vel nunquam deligere, & aliud genus vitæ ſectari: at electa & ſemel probata relinquere, & violare ſine damnatione, & ſupplicio non licere, ea quæ attulimus exempla teſtatur. Cùm igitur illi qui ſacerdotij officio fungivolunt, ſacerdotij leges ab Eccleſia poſitas, quæ ſint, quod genus vitæ hoc ſit, quam caſtitem depoſcat, cognouerint, nihil temerè ſuſcipere debent, ſed ſe ipſos primùm, viresque ſuas experiri, ac oneri ſacerdotij conferre debent, totoque illo onere ponderato, & viribus ſuis collato, liberè aut ei renunciare, & aliud genus vitæ ſequi, aut approbatum & ſemel receptum, relinquere deinceps

conten-

*Ad ſacerdotium
aspirantes vires ſuas
experiantur*

contendere minime debent : sed in ea, quam semel electam vitæ rationē publicè, & cum iure iurando fuerint professi, permanere eos necesse sit. quod idem in maritis videmus. Liberum est, vxorem hanc, vel illam de ligere, liberum ei iungi : at relinquere fidem datam ei non licere, & qui hoc audeat, leges non modò nostras Catholicas, sed etiam istas vestras hereticas, in eos seueriùs animaduerte- re : quod semel remedium libidinis recepisti, relinquere, Crusi, non potes: vt in præceptis irritandis, ita & in consilijs suis irridendis, Christus gra- uiter offenditur. Concludamus igitur, sacerdotem, in sortem Dei, & ad ministerium Christi Iesu euocatum, & in absida Ecclesiæ collocatum, & tanquam lucernam in candelabro po- sitam, eam vitæ rationem, quæ con- silio Christi nititur, quamque pauci sequuntur, quam ampliora præmia comitantur, ingredi oportere. Plu- ra in imperatore, quàm milite requi- rantur : plura in Doctore, quàm di- scipulo. Sacerdos dux aliorum, lux ^{Sacerdotes} ^{quæ}

P 5 mundi,

mundi, sal terræ, dux cœcorum, videat plura, plures dotes secum afferat, perfectius & abundantius genus vitæ selectetur, quàm vulgus sequatur necesse est. Cuius dotes, cuius vitæ innocentiam, abstinētiam, sapientiam, & cætera dona vulgo inusitata homines admirati, in suo illo genere facili-ori conseruando conferant, ac ita cogitēt: isti qui nobis præsunt, quāuis, & ipsi vt homines ei fragilitati, cui nos subijcimus, obnoxij sint, tamen hæc quæ nobis importanda videantur strenuè perferunt, & quæ sint vires hominū demonstrāt. Turpe fuerit nos in eo genere, quod cōmune omnib⁹ est, in quo etiā, ignari veritatis & donorum Christi, honestè & prudēter versātur, aut deficere, aut animum despōdere. Turpe fuerit nos duces nostros descere, & arma leuiora, quæ portem⁹ abijcere, cū illi ea ferant, quæ grauissima sint, quæ sathanam sternunt, quæ mundi omnes obiectas moles vertūt. Nam in tuo illo, Crusi, cōmunem vitæ rationē ingresso ministro, nihilq; à vulgo distante, nihil est, quod quis admiretur,

*Sacerdotum
vitæ integri-
tate, vulgus
in suo officio
confirmatur.*

miretur, quem videat, cum se ducem
 professus fuerit, celerius arma aduersus
 hostem sumpta deponere, quam mili-
 tes suos & relicta statione Christi, in
 sinum vxoris se abdere, nihil præter-
 quam quod omnes faciant, conari.

*Ministri Eu-
 angelicorum
 nil à vulgo
 differunt.*

Quod si Ioannes fecisset, nunquā Iu-
 dæam totam cōmouisset, nunquā cir-
 cumiacentes regiones in se vnū con-
 uertisset, vitæ illa & castitas & asperi-
 tas perpetua, cibi, viniq; abstinentia,
 omnium ora in eum cōuertit, omnes
 ad poenitentia baptismum & confes-
 sionē peccatorum excitauit, vxoribus
 dediti, & cōmunem vitam ducētes sa-
 cerdotes etiam contempti iacebant:
 nihilque magnum, nihil Deo ita gra-
 tum, vel tentare poterant, cum nihil
 præter vulgus in eis singulare reperiri
 posset. Secernimus igitur sacerdotem
 à plebe, & ad perfectius, & verum ge-
 nus vitæ eum vocamus, vt sua illa vi-
 ta singulari, cæteros ad se imitandos,
 & venerandos excitemus, & doctrinæ
 eorum æmulatores, & obseruatores
 reddamus. Hoc Pontifex Romanus
 ministeriorum DEI fidelis dispen-

*Vita Ioannis
 Baptiste, ho-
 mines ad poe-
 nitentiam ex-
 citauit.*

sator

Pontifex Ro-
manus fide-
lis dispensa-
tor.

fator spectauit: Hoc consilio, sacer-
dotem castum esse voluit, vxorum
expertem esse decreuit, vt quem in
summo honoris gradu in Ecclesia lo-
catum cerneret, singulari genere vite
ornaret, & numero vulgi eximeret.
Quod cum facit, vir optime Crusi,
non Antichristum agit, sed Christi Iesu
consilia & sequitur, & exequitur, non
modò, quod bonum, sed quod etiam
melius sit, ex verbo Dei expresso in-
stituit, institutumque custodit: è verbo
Dei institutum est ieiunium, è verbo
Dei virgines castitatē vouent, è verbo
Dei sacerdotes propter Regnum Dei
se castrant: Probauit Christus hoc
genus Eunuchorum, & qui essent huius
verbi capaces, eos vt capianthorta-
tur. Probauit Paulus maximè coelibata-
tam & castam vitam secutos, liberè
Domino seruientes antefert. Quod
genus hominum, quod Pontifex Ro-
manus expeditum, ad seruiendum Deo
& Ecclesiæ viderit, hortatus est om-
nes, qui ministri Ecclesiæ esse vellēt,
vt omnia onera, quibus impeditur,
ministerium Dei deponerent, expe-
diti,

diti ad sacerdotij munera obeunda
venirent: illud cum Paulo dictans,
qui alligatus vxori, sollicitus est, quæ
sunt mundi, vt placeat vxori, & diui-
sus est: Qui solutus est ab vxore, soli-
citus est quæ sunt Dei, vt placeat Deo.
Hos igitur, quos in sortem Domini
vocat, aut solutos ab vxoribus vult
esse, aut sacerdotis officia nunquam
affectare suadet: quòd videat cum
Paulo, etsi sacerdotes connubio iun-
cti, non peccent, tamen impeditos ef-
se, & diuisos, nec posse officium rece-
ptum, ita vt res postulat, curare. Ne-
mini ille laqueum inijcit, legē enim
ponit, non nisi volenti, & se Deo to-
tum deuouenti. Non damnat matri-
monium, sed parum expeditum ad
obsequia Dei, & gregem Christi cu-
randum iudicat. Itaq; eo genere ho-
minum, qui partim mundo, partim
Deo seruire simul contendunt, alijs
muneribus, & alij genere vitæ relicto,
secundum consilium Pauli, eos, qui
soli Deo placere contendunt, qui di-
uisi non sunt, qui nihil aliud, quàm
Deum cogitēt, ad sacerdotij munera
euocat

euocat, & si leges eius portare & valeant & vellent interrogat: promittentes vltro, & sua sponte approbat, & promissionē illam aeternā, & inuiolatam seruari iubet, & violare nō patitur, violantiū temeritatē seuerius punnit, nec illudi spiritui sancto, vt Petrus Ananiam & Zaphiram, impune patitur. Non enim soli homini, sed Deo, cui suam castitatē voucant, mētiri eos, & iniuriā facere iudicat, quod dum facit, nō modò non aduersatur Christo & verbo eius, sed se fidelē dispensatorē eius esse demonstrat, & in eo fundamento, quod Paulus posuit, quod est Christus Iesus, nō paleā non stramen, sed aurū edificat. Quomobrem, Crusi, vestri isti mēdaces ministri egregiè cū patre mēdacij diabolo mētiuntur: cū enim eo nomine Antichristum, & verbi Dei oppressorē esse vociferantur, cū ipsi verbū Dei suis mendacijs, suis astutis & absurdis verbi Dei interpretationib⁹ se Antichristos esse doceāt. Quomodo enim fieri potest, vt nō Antichristo seruiant, vt nō verbo Dei aduersentur, cū ea
quæ

*Pontifex, nō
pugnat cum
verbo Dei.*

*Doctrina
Christo aduer
sa.*

quæ ex verbo Dei in Ecclesia instituta sint oppugnēt? & demonū doctrinas esse clamēt: coelibatū sacerdotū, castitatē Monachorū, virgines sacras, demonū doctrinā, & instituta aiūt esse, quæ ex verbo ipsius Christi, & Pauli instituta, apertè & Euāgeliū, & Paulus Corinthijs esse demōstret, è verbo Dei ieiunij rationes, & institutū esse expressè scriptura sacra doceat. At vestri, hereticū & sathanę inuentū hoc totū esse clamāt Pontificū, verba Pauli, in Hereticos atq; seipso pronūciata torquēt, & apertè mētientes se Dei verbo, vbiq; hostes esse demonstrāt, verbū Dei cōcerpūt, in absurdos & sathanę sensus detorquent, fundamento fidei Catholicę, profanas, & verbo Dei aduersas doctrinas confingentes, aduersantur: totūq; quod in illis est vertere cōtendūt, scripturas ad suam suorūq; perditionē deprauant, ac in nouo fundamēto specie verbi Dei inumbrato, nouas Ecclesias, & synagogas sathanę condunt, veteribus inauditas fidei confessiones per mundum spargunt, Orientem Solem, mendacijs suis adumbrant, nouam

& patribus sanctis doctrinam inauditam, nouam Hæresim, ad Patriarchas Orientis emittunt: & qui sint, toti orbi testantur, præmiumq; dignum sceleris & audaciæ suæ, damnationẽ inde referentes, dum, vt Hæretici noui, & pestilentes in suam viam abire iubentur, toto Oriente exterminantur, & tamen negant, se à quoquam Hæreseos, legitimè esse victos, & damnatos, à nullo se posse ferre Hæreticos appellari clamāt, cùm ipsi etiam se ipsos Hæreseos manifestè conuincant, tot tamq; apertos errores, quorum conuicti & damnati sint, pertinacissimè defendendo. Conuicti isti vestri Pseudologi Hæreseos in toto Occidente, & Septemtrione: conuicti in toto Oriente, neq, enim quod à Patriarcha Cōstantinopoleos, damnatas sui erroris sententias referunt, non etiam ab aliis eius regionis Episcopis & Patriarchis propterea damnatos se non esse, dicere possunt. Patriarchæ Constantinopoleos sententia totius, Orientis & Meridiei damnatio erroris eorum est. Scribis Cru-

si, Pa-

*V*irtember-
gens. errorem
pertinacia
tuentur.

fi, Patriarchas tres illos, Antioche-
 num, Hierosolymitanum, Alexandri-
 num, subiectos esse Constantinopo-
 litano, vt œcumenico Patriarchæ,
 eiq̃ue cum honorem ab illis haberi,
 qui œcumenico Pontifici debeatur,
 quemq̃ue Occidens totus præter ve-
 stros canes istos, Romano Pontifici,
 debere se profiteatur, & eius officij
 ratione, honorem illi habeat. Quî
 igitur fieri potest, vt Patriarcham no-
 uæ Romæ, patrem suum & œcumeni-
 cum Patriarcham agnoscant, ex eo
 dependeant, eius imperio pareant: vt
 non idem quod ille in religione pro-
 bat, illi etiam probent, quod illè
 damnet, quin illi etiam damnent.
 eadem religionis ratio apud om-
 nes illos Patriarchas est, quæ est Con-
 stantinopoleos, eosdem Hæreticos,
 qui ab illo damnantur, illi iudicant
 esse, & damnant. Damnati estis à
 Patriarcha eorum œcumenico, dam-
 natos vos ab illis etiam, qui cum pa-
 trem agnoscunt, profiteri vos esse ne-
 cesse est. Cùm illi Patriarchæ œcu-
 menici & fidem & religionem, & cæ-

*Patriarchas
tres Constan-
tinopolitano
subiecti.*

Q

remo-

Omnes Pa-
triarchæ, cū
Constantino-
politano sen-
tientes VVir-
tēbengenses.
damnarunt.

remonias, sententiamq; & probent & sequantur eius. Et equidem non sine illis in vos sententiam à Patriarcha Constantinopolitano latam esse verissimum est. Nam & vos omnibus Episcopis Oriētis vestrā confessionem obtrudi à Patriarcha supplices petitis, totumq; Orientem veneno vestro infici cōtenditis, & ille tardius vobis respondens, & occupationes suas, itineraq; excusans, planè demonstrat, secum in illa peregrinatione Hæresim vestram circumtulisse, Episcopis suis monstrasse, ad Patriarchas illos tres, qui illi parent misisse, sententiam eorum, & censuram de ea, & exquisuisse & exspectasse, reuersumque in Thraciā, ex omnium sententia & consensu, vos Hæreticos esse iussisse, vobisq; potestatem ad se scribendi, post illam vnam & alteram admonitionem ademisse. Quod cū facit, Hæreticos vos à tribus Patriarchis, & Episcopis Orientis pronunciatos esse docet. Nam vt Romani Pōtificis sententia est, omnium Occidentis Episcoporum sententia, ita Patriarchæ Constantinopo-

tinopolcos est sententia, omnium O-
 rientis Episcoporum & Patriarcharum.
 damnati sunt vestri Matheologi in
 Thracia & noua Roma, Damnati &
 in Palestina, & Hyerosolimis: Dam-
 nati & in Syria ab Antiocheno, in Ae-
 gypto ab Alexandrino, Patriarchis:
 Exclusi estis toto Oriente & Meridi-
 anis, quarum caput est Alexandria,
 Ecclesijs, nec est quod ad Aethio-
 pas etiam spectetis, Catholicam reli-
 gionem illi sequuntur, idem, præter
 paucas cæremonias in Ecclesijs ser-
 uant. Versantur plerique inter nos
 eius Regni viri docti & Religione
 Monachi, qui nobiscum eadem sa-
 cra, quæ nos frequentant, eadem sa-
 cramenta agnoscunt, & profitentur.
 Scimus & meminimus, Crusi, missos à
 Prætorianorum Patriarcha quosdam
 viros, quo tempore vestræ Hæreses
 dam narentur, in Italiam venisse, Sum-
 mo Pontifici honorem habuisse, in
 Galliam profectos, ab Hugonottis
 alios cæsos, alios conuulneratos & nu-
 dos relictos, in Regna Catholici Regis
 tandem venisse, honestè habitos, pæ-
 cuniaq;

*Aethiopes Ca-
 tholicam fidem
 sequuntur.*

*Petri Barzizij
legatio.*

cuniaque ampliore subleuatos : post non breue tempus, libris Chaldaicis & Syriacis coemptis in patriam reuertisse, cū quibus memini, me vnā cum Illustrissimo principe Petro Barsio, Castellano Præmysliensi, legato à Serenissimo Rege Poloniæ Augusto ad Serenissimum & inuictissimum Regem Hispaniarum & Catholicum, cum illis aliquot dies de Religione eorum non pauca disseruisse, omniaque apud eos, secundum nos in Religione seruari cognouisse, vestrumque scelus istud. Hæreticum ab illis cum lachrymis etiam execratum esse, versatus. Ex ea regione Aethiopica nobiscum liberiùs quidam vir doctus, qui præter Italicā linguā, Latine etiā loqui conabatur, nec in foelix eius hic conatus esse videbatur, multa Latinè commodè proferebat, & rationē totius religionis suæ exponebat, sacramentis nostris & interesse, & ea venerari, ac nobiscum cōmunicare solebat: neque linguæ Polonicæ, & Schlauonicæ rudis omnino erat : qui propterea se patria egressum dicebat, vt omnes regiones

nes Septemtrionis, & Occidentis adiret, mores & religionem cognosceret: & peragratis cæteris, in Polonia patria nostra, tyrannide Moschorum & frigoris asperitate territus, ne cõpergeret, constitit, ac in patriam reuer-
 ti cœpit. Hic ergo omnia certa de Regno illo & religione, atq; Carimonijs nobis referebat. Et quamuis patriæ suæ carimonias nonnihil diuersas esse diceret, sacramenta tamen, eadem esse confirmabat, fidemq; eandem esse testabatur, vestras Hæreses execratur. Cùm igitur nullus sit in orbe locus, vbi consistere, præter Germaniæ nonnullas partes, quàm ab maiori orbis Christiani parte vos dyris deuotos esse sentiat, mirum est, vos vestrum errorem tanta cum pertinacia & retinere & tueri. Damnati estis non modò à Pontifice Romano, & Concilio œcumenico Tridẽtino, sed etiam à Carolo Quinto, Imperatore, vt iam docui: Damnati estis à Calvinianis, cæterisque vestris sectis dissectis. Mutu- *Discordia*
 is enim vulneribus, vos ipsos confo- *Euangelico-*
 ditis, Anathema vos esse iubetis. Quî *rum.*

igitur esse potest, vt non sitis Hæretici, vt dicatis vos non esse Hærescos damnatos: si pulsi è sedibus vestris fueritis, nusquam locus vobis dabitur, nisi etiam in Moschovviam, & vltra, glacie semper astrictum mare, ire cum Confessionibus vestris volueritis: quanquam Moschovvios, qui Patriarchæ Constantinopoleos parēt, certissimum est, si attigeritis regionē eorum, exempla in vobis edituros, pestemque vestram statim exterminaturos, exemplū eius rei recens & clarissimum habemus. Quod dum tibi refero, vt patienter feras rogo: Anno à nato Christo seruatore nostro, nisi me memoria fallit, 1571. Sigismundus Augustus Rex Poloniae, finitis inter se & Moschum inducijs, legatos suos, viros sanè principes ad ipsum Moschū eas ipsas inducias repetitur⁹, mittebat: inter quos non nemo erat è numero eorum, qui Euangelicos se esse profiterentur, qui vestri istius quinti Euangelij propagandi cupidus, ministros suos & Doctores, Euangelij istius vestri secū ducebat, idq, non inuito Augusto Re-

Legatio Augusti ad Moschum.

sto Rege, qui, quantum mali in Moschorum viam immissurus esset, si ministrorum istorum ibi doctrina recepta esset, non ignorabat. Experiebatur ipse indies audaciā eorum, qui eo morbo à vestris infecti in suo Regno viuerent, qui semper vt aduersus Ecclesiam, ita aduersus etiam suam Maiestatem aliquid molirentur & auderent, nouasq; leges, & à Pontificibus, & à se flagitarent, discordiasq; insanabiles excitarent. Hoc igitur malo infici Moschorum genus cupiebat, vt illi libertate Euangelij vestri degustata, legibusq; soluti, principi suo, ad cuius nutum & viuerent, & omnia agerent, rebelles fierent, iugum quo premerentur, exuere tentarent, & dissidijs inter se profeminatis, discordes, & principi non obediētes redditi, minus idoneum bellis gerendis, & Liuania oppugnanda, principem cum redderent. Cū illa concordia, & obediētia subditorum eius insolentiam, & arrogantiam, & crudelitatem, plusquam tyrannicam, eius aleret, & ad bella inferēda vicinis inflam-

*Euangelici
quiescere ne-
queunt.*

maret. Hunc igitur impetum eius
 Augustus, vt erat princeps ingenio-
 sus, aliud agendo inhibere, & confi-
 lia hostis interturbare, & cursum eius
 impedire voluit. Permisit igitur mi-
 nistros in eam regionem à legatis
 suis duci, & Caluini veneno eā con-
 spergi, insolentem & principi minus
 parentem reddi: minimè enim dubi-
 tabat, si Moschouia Euangelium i-
 stud vestrum admisisset, inermem il-
 lum principem, hostemque suum,
 statim fore. Ducuntur igitur Hugo-
 nothi isti in Moschouiam, ac se Mo-
 schum tyrannum molituros, & pu-
 rioris doctrinæ capacem reddituros
 profitentur, confessiones non dissi-
 miles vestræ, quam Patriarchæ eorū
 œcumenico pastori misistis, scribūt:
 ac salutato principe Moscho, eas vt
 aurea dona offerunt, & cōmendant,
 scripta illa esse, quæ afferrent vitam
 æternam, & Euangelij lucem conti-
 nere asserunt, Gentem suam in per-
 petuis tenebris errare, se vt illis lumē
 veritatis accenderent venisse, petūt
 libros illos legi, & ad cætera suam
 operam

*Inanis ipse
 & iactantia
 Euangelico-
 rum.*

operam sedulam prolixè principi & eius populo pollicentur. Accepit princeps ille confessiones illas, lingua Schlauonica siue Polonica scriptas, se lecturum pollicetur, & quod sibi videretur, responsurum. Redeunt ministri spe pleni in diuersorium, Regni & imperij Moschouix, iam spe certa deuorata, se Pontifices & Patriarchas statim fore sperantes: Responderat enim eis princeps ille, præter suum morem humanius, seq; lecturum receperat: vnde isti in magnam spem veniebant. at illis digressis, in diuersoriumque reductis, princeps Mosch⁹, suos Pontifices aduocat, legi Cōfessiones illas corū iubet: quarum doctrinā vt audiuit, & audaciam istorum admiratus, & impietatē detestatus, tanquā presentē pestem imperij sui, & Ecclesię suę catholicę statim à suis amoliri iubet, librosq; illos notatos, & mendacij Hæretici dānatos remittit, ne extra limen diuersorij pedem efferant, denunciat: ac ne in diuersorio quidē ipso etiam apud suos Euangelicos de religione concionen-

Q 5

tur, gra-

*Moschus Con-
fessionem mi-
nistrorum da-
mnat, & ver-
bum de fide
facere inter-
minatur.*

*Metus Mos-
chi.*

tur, grauitèr edicit, ac præsens flamme
supplicium, si vel hiscere auderent,
cōminatur: statim eos crematurus, ni-
si Legatorum authoritate tegerētur:
ne enim in eos statim animaduerte-
ret, legationis iura, quæ ille inuiolata
seruari voluit, obstabant. Inclusi igitur
ita diuersorio, vt nec limine egre-
derentur, ne vllum verbum de religi-
one facerēt, ne vel attactu & aspectu,
vt Basilisci facere dicuntur, suos infi-
cerent. Nullum igitur illi deinceps in
ea regione verbum de Euangelio ve-
stro fecerunt. Atq; ita cum isto vestro
Euangelio domum regressi, Moscho-
uiam cogitare, vt vos Constantinopo-
lim, cesserunt: quod accidisse eodem
tempore, quo vos Thraciam inuasi-
stis, puto. Vel enim illi vestrū exem-
plum imitati, vel vos audacia eorum
commoti, Orientem petijstis, vtrique
viam vestrā ire iussi, Hæretici pronun-
ciati estis. Et vos dicitis à nemine vos
Hærescos victos, cū totus ferè mun-
dus passim vos damnet, atq; doctrinā
vestram impiā, Christo aduersam, &
mendacē esse pronunciet, & Anathe-
ma vos,

ma vos, cum vestra noua (si noua, & non veterum Hæreticorum, vnde cōfarcinata est, dici debeat) doctrina esse iubet. Grauis illa Ecclesiæ Orientalis Censura est, quos patronos elegistis, ipsi vos accusant, damnant, & suis sedibus explodunt: iudicet, inquit vestri Doctores, totus orbis Christianus, iudicent omnes cordati, pii, boni, docti, pariter indocti, an ouū ouo tam simile sit, quàm Pontifici, Hæretici. Ego verò dico, iudicasse iam totū orbē Christianū, omnes cordatos, omnes pios, & bonos, doctos & indoctos, hoc verò est, sanæ mentis & integri cerebri homines, vos esse insanos, impios Hæreticos: nec in quo hiscere aduersus veritatem & consensū orbis Christiani audeatis, vos habere, nisi pertinacem illam erroris, cum fundamento veræ religionis pugnantē defensionē, mēdacia à vobis, frontē meretriciam gestantib⁹ conficta, ac ita conficta, vt nemo sit ita rudis, qui ea non agnoscat, qui audaciam vestram in mentiendo non detestetur. Nam per veritatem ipsam Christum Iesum,
quid

quid vestris istis reformatis Doctori-
 bus in mentem venit, vt solùm non
 spiritui sancto, ac Deo, sed etiam toti
 orbi Christiano mentirentur, & eas
 Hæreses Romanis, quæ à scriptoribus
 nostris, quæ & quales sint, describun-
 tur, refelluntur, damnantur, ascribant
 & obijciant. Plena sunt omnia libro-
 rum Catholicorum, Hæreses, & vete-
 res, & vestras istas recentiores descri-
 bentium, refellentium, & damnanti-
 um. Talpa cæciores sunt, qui vestros
 istos non verbo Dei informatos, sed
 ad mentiendum apertè cõformatos,
 falsa, vana, dicere aduersus nos, non
 videant, qui vos nõ furore excoecatos,
 ad Sole ipso clarius mendacium im-
 pulsos esse non fateantur. Quid nobis
 ô viri reformati, Euangelij puri pro-
 fessores cum Manichæis, quos patres
 nostri, columnę Ecclesię nostrę, dam-
 narunt, commune esse potest? nihil
 horum in nos, in vos omnia egregiè,
 quæ mentimini, quadrant. Vester ille
 Deus, vestri Euangelij autor Luther⁹,
 vt quondam Cornicula, ex Hæretico-
 rû plumis, vestem istam vestram noui
 Euân-

*Lutherus o-
 mnes Hære-
 ticos compila-
 uit suamque
 Hæresim con-
 fecit.*

Euangelij cōtexuit, iam pridem fraus
 eius per eiusdem monstri discipulos
 relecta, & cuique hæreticæ aui sua pen
 na reddita. Extant libri de refectione
 Lutherismi. Scripsit Vicelius, scripsit
 Staphilus de ista fraude Islebica. Sed
 vos quum videretis detectas latebras
 vestras, vosq; fraudis, & celati respon
 si Patriarchæ, passim etiã ab alijs Hæ- *VVirtember-*
 reticis accusari, & eam fraudem per *gen. impetū*
 Socolouium in lucē produci, & non *in Socolouia*
 haberetis, quid non modò verum, sed *faciunt.*
 nec affatrè confictum, & specie ali
 qua Certisæ vestræ infucatum dice
 retis, vt canes in rabiem acti, primùm
 in Socolouium, vestrarum artium
 propalatores: deinde in totam Ec
 clesiam Romanam impetum fecistis,
 Hæreses veteres recitastis, easq; nobis
 acceptas retulistis, ac in solo eo men
 dacio præsidia causæ vestræ constitu
 istis, quasi verò mentiando apertè, aut
 veritas euerti, aut Hæretica dogmata *Mentiendo*
 stabiliri & defendi queāt. Cum mēda- *veritas non*
 ciū mendacio cumulatū sua vanitate *euertitur.*
 pressum statim ruat, nō retorquendo
 crimine causa, sed veritate mendacio
 oppo-

*Exemplum
apum.*

opposita defenditur. Solent meretrices, si à matronis quarum maritis infidiantur reprehensæ, & scorta appellatæ fuerint, in eas ipsas honestissimas matronas cum clamore ferri, non se, sed illas ipsas meretrices esse clamare, & firmæ in mentiendo, & turpitudine sua in honestæ vitæ matronas regerenda esse: sic fures, sic latrones, & prædones, viatores spoliando, hircos, fures, prædones appellant, se verò milites, Capitaneos, & Illustres esse clamant, ac scelus deprædandi innocentibus, conuicijs muniunt, sceleraque sua illis impingunt, ac virtutem eorum, vt & spolijs se exornant, cum tamen res ipsa, & hos viros probos, qui spoliantur, & spoliatores sceleratos, & hostes omnium esse demonstrat, non conuicium meretricem, sed prostitutus pudor reddit: non quia tu Hæreticus mihi impudenter clamando Hæresim obijcias, ego Hæreticus sum, nec tuum vitium clamando ad me transferri, nec veritas mea, tua reddi potest. Pertinax erroris de-

ris defensio, Hæresim non tollit, sed
 auget. Dicitis Hæresim esse pertina-
 cem erroris defensionem cum funda-
 mento religionis, & doctrina Christi-
 ana pugnantis propugnationem: nec
 velle credere, vbi conuictus quis ex
 verbo Dei, vera & genuina sententia
 fuerit. Quod si ita est, vt certè est, *Pertinacia*
 vestros istos, Crusi, Hæreticos esse ne- *VVirtember-*
 cesse est. Defendunt pertinacissimè *gensium.*
 suum errorem conuicti ex verbi Dei
 vera & genuina sententia, tum à Pa-
 triarcha, tum ab alijs, credere no-
 lunt: pro suo errore, vt pro aris & fo-
 cis pugnant, aduersam doctrinam,
 fundamento catholicæ doctrinæ de-
 fendunt, ieiunia è verbo Dei, vt & o-
 stendimus, instituta, Hæresim esse cla-
 mant, sacerdotum castitatem, ad
 quam Christus ipse verbum Dei, ve-
 ritas, & vita nostranos euocat, &
 quam Paulus suadet, damnant: Anti-
 christi doctrinam esse mentiuntur,
 liberum arbitrium à rebus spiritali-
 bus, contra quàm Paulus docuit, amo-
 uent, & peccare homines, & piè vi-
 uere, non sua libera voluntate, sed
 fati

fati necessitate, clamant, eiusque necessitatis authorem esse Deū ipsum, cuius vi & ad recta, & ad vitia trahamur, magna cum authoritate asseuerant: ac ipsum Deum iniustitiæ damnant, authorem scelerum esse faciūt, cū scriptura sacra, cū verbū Domini extra omne crimen Deum esse testetur, nequaquam mali authorem fuisse doceat: quod homines peccāt, sua voluntate & cōsilio sathanæ peccant: quod recta sequantur, auxilio diuino, cui suam voluntatem accommodant, & vltro vocati sequantur, id totum fit. Neminem cogit Deus, hortatur, dehortatur, suadet honesta, dissuadet turpia. non coëgit Eua vetitum fructum carpere, non impulit, immo ne carperet, monuit, supplicium si attingeret, demonstrauit mortem ipsam, vnde Adam non in Deū crimen admissum reijcit: non dicit, te vrgente, peccaui, sed agnoscit, vnde illud peccatum profectum fuerit, ac Eua ipsam sibi eius sceleris authorem fuisse, monstrat: Eua verò sathanam ipsum accusat, sathan tacet, & se

Deus peccati causa non est.

& se fontem eius sceleris esse tacendo confitetur, & quanquam scelestus sit, non audet tamen contra Dominum mentiri, necessitatemque sibi *Sathan, non* ab eo seducendæ Euæ, impositam esse dicere, cum sciât, Deum bonum esse, & fontem eum, vnde omnia bona *audet menti-* promanant, non mendacij, non scelerum auhorem. Hoc enim totum *ri cōtra Deū,* sathan suum & proprium opus esse scit, nihil mali absque eo committitur: Quanquam nec ipse cogat quenquam peccare, suadet tantum, & volentem, seque vltro sequentem in laqueos suos precipitat. Non coëgit Euam carpere fructus, sed tantum persuasit, vltro ipsa eius fructus degustandi consilium in animo versante, adeo, vt nemo nostrum, neque Deo, neque ipso etiam sathana vim adhibente peccet, sed liberavoluntate, vel Deū bona suadentem, vel sathanam mentientem, & ad deteriora hortantem secuti, id totum facimus: at vos, vestrique verbo Dei aduersantes, nihil libertati relinquentes, diabolum liberum à vitio vestro facitis, Deo

R

omnia

*Neque sathā
vi peccare
cogit.*

omnia scelera accepta fertis, quod quid aliud est, quàm cum fundamento veræ doctrinæ pugnare, & apertè & sine pudore hominum, & timore Dei mentiri? conuicti legitimè è verbo Dei, conuicti & à toto orbe Christiano, & sua ipsorum & definitione Hærescos, & conscientia damnati: audent tamen non modò se à nemine conuictos eius sceleris esse, sed etiam Catholicos, & Romanæ Ecclesiæ alumnos, Hæreticos esse sine vilo pudore clamare, & ea, quæ vno verbo negata, probari nequeant prolatisque libris Catholicorum statim, vel à rudissimo quoquam mendacia eorum esse deprehendi possint. Sic illi cum doctrina catholica pudorem quoque abiecerunt, & meretricias facies & impudentiam induerunt, totumq; præfidiū erroris sui, & à toto orbe Christiano, vt dixi, & sua conscientia damnati, in mentiendo absque verecundia vlla posuerunt. Quid quæso mendacius, quàm Romanos, Manichæos Tacianos, Encraticos, Colyridia-

*Heretici cū
doctrina Cha-
tholica pudo-
rem abijciūt.*

ridianos, Montanos, Pelagianos, & alios, quorum errorem catholici viri, & patres sancti, totaque Ecclesia catholica damnauit, explosit, protulit, & Anathema pronunciauit, nos esse dicere? vestra sunt hæc munera, quæ nobis accepta fertis, Crux, vestra doctrina omnium Hæreticorum membris, in vnum illud corpus, quod vrbani Poëta pinxit coagmētatis, est: vestra ista est possessio, vestra illa faxa, in quibus vos iactetis. Hanc arcem vobis Islebius vester condidit, cuius pergama Philippus extruxit, ac communiuit: illa igitur vos iactate in aula, quam vobis nemo inuidet: defendite errorem vestrum pertinaciter, nec conuicti, credite verbo & Ecclesiæ Dei, Et quod Hæreticum est, sedulò facite, ne vos remissiùs agentes, veritatem quis agnoscere putet, non modò aliorum rationibus, quibus error vester vincitur, sed etiam, conscientia vestra, sententia vestra, in vos à vobis palam pronunciata, aduersimini, si vultis egregiè vos Hæreticos

*Horatius in
Arte.*

*Heretici se.
ipsos damnāt.*

esse demonstrare. Damnaſtis ipſi vos,
conſcientia veſtra vos vrgente. Nam
cū videretis in Eccleſia Romana,
& toto orbe Catholico Hæreſi ve-
ſtræ, falſæque doctrinæ locum nullū
eſſe, & vos in ſedibus doctrinæ vni-
uerſalis verſando peruerſè facere, &
à conſcientia veſtra vos damnari. E-
greſſi eſtis è Catholica Eccleſia, Syna-
gogam vobis condidiſtis, arcemque
nouam audacis doctrinæ veſtræ crex-
iſtis, quam omni genere mendaciorū
& impietatis ita munitiſtis, vt nec
Deum Chriſtumque, ipſam veritatē
timeatis, nec hominum facies reue-
reamini. Iactate igitur vos in veſtro
iſto monte Gagirim. Non tulit vos
Hieroſolyma, Samarias, & Aegyptū
petiſtis, noua & Deo aduerſa templa
condidiſtis, ab Episcopatu Hieroſo-
lymo depulſi, in Aegypto Pontifica-
tum locaſtis, bouesque in Synagoga
veſtra adorandos cum Hieroboam
poſuiſtis, atque veram Hieruſalem
illam, ciuitatem Dei, in qua Domin⁹
habitat, elegiſtis, vndeque ſalus, vnde
vita Chriſtus ipſe vêturus, in ſcriptu-
ra ſa-

tura sacra narratur, quô ne quis Deo
 seruiturus veniat, interdicitis. Sic Hie
 roboam Hierosolymitanum cultū
 damnauit, sic nouam religionem cō-
 didit, in omni monte, & sub omni
 arbore victimas offerre, quod Pro-
 phetę vetarant, permisit. Afferebat
 causas Hieroboam, cur à Salomonis
 Regno defecerit, affertis & vos, cur
 Romanam Ecclesiam reliqueritis, &
 ad vestros luteos boues populū auo-
 castis. Sed illa omnia vana, inepta,
 & mendacij plena sunt. Vera causa
 discessus vestri est, ambitio: & studiū
 Catholicę doctrinę oppugnandę, &
 falsi dogmatis à vobis conficti propa-
 gatio. Non potuit Lutherus in tem-
 plo Salomonis Pontifex esse, vnde
 ob libidines, factiones, & cetera vitia
 depelleretur, secessit in Aegyptum,
 nouumque & mendacem Episcopa-
 tum constituit, vt libidini suę libe-
 rius vacaret: ac populum Dei ex Is-
 rael fraude sua eductū Aegyptio er-
 rori manciparet. Quem vos secuti,
 in seruitute illa Aegyptia, & menda-
 cijs plena hæretis, nec inde vos non

*Hæretici vt
 discedant, ab
 Ecclesia.*

*Scelus Lu-
 theri.*

modò liberari nou curatis, sed etiam
 qui in libertatem veritatis vos assere-
 re volent, peius angue oditis, arma
 in eum paratis, hostem esse cum cla-
 matis, & errorem vestrum pugnan-
 tem cum verbo Dei pertinacissimè
 & contra conscientiam vestram de-
 fenditis. Quod dum facitis, Hærescos
 satis apertè vos damnatis, crimen ve-
 strum proditis, omnemq; reditus ad
 veritatem rationem vobis præciditis,
 vosque subuersos esse docetis. Cuius
 malī consciij, Ecclesiam catholicam,
 veritatis columnam, & firmamētum
 deseruistis. Quod equidem non leue
 argumentum Hærescos est, vel ipso
 Ioanne teste, qui Hæreticos peruer-
 sa loquentes ait, exiuisse è nobis,
 quòd non essent è nobis, hoc verò est,
 reliquisse eos Ecclesiam catholicam,
 vitæ nostræ matrem, & veritatis the-
 saurum, & in synagogas sathanæ seces-
 sisse, cuius secessionis eorum rationē
 reddit, quòd etsi in Ecclesia versaren-
 tur, lucemq; eius haurirent, membra
 tamen eius nō fuerint, lucē oderint,
 quam cum perferre nequirent, quasi
 suis

*Cur ab Eccle-
 sia secedant
 Hæretici.*

suis oculis, morboque suo damnato, à luce illa secesserint, & in tenebras suorum mendaciorum & peruersæ doctrinæ se coniecerint. Hæretici enim suo iudicio se condemnant, & se ipsos sua sponte ab Ecclesia eiiciunt: nec eam, etsi vera docentem agnoscant, audire dignantur. Quod quoniam Pseudologi vestri se fecisse profitentur, non est cur Hæreticorum nomine se appellari, aut recusent, aut molestiis ferant, ut eos facere, illa mendacijs contexta præfatio docet, in qua cum alia sua mendacia furiosè, tum verò crimen hoc ab Socolouio sibi obiectum furiosissimè defendunt, & tanquam egregium facinus iactant. Sic enim illi aiunt: Defectionem porrò à Romana Pontificia Ecclesia, ut Rhetor amplificat, id est, ab ipso terrarum orbe, omnibusque Ecclesijs, quod nobis obijcit, sciat Polonus iste, & discat, si ignorat, non omnem defectionem vitio vertendam esse hominibus. Quæ verba illorum disertata, disertè defecisse ab Romana & catholica

Ecclesia eos testantur: Et in eos conuenire illa Ioannis, Ex nobis exierūt, qui non erant ex nobis, docent. Adultera enim stirps, germanos nō fert, cum liberis legitimis viuere nescit, sed vel sponte Dominos relinquit, & fugam capessit, vel paternis sedib⁹, vt hæreditate indigna exturbatur. Vt Ismaël cum sua matre Agar, Saram, veramq̃ue hæreditatem Dei, & legitimos hæredes odio implacabili, & armis insequitur, Iosephum in Aegyptum abductum vēdit, & alia improba & latronum propria patrat. Secescistis & defecistis à Romana Ecclesia cum vestro Ismaële, relicta Sara, quæ hæredem peperit, in deserta Arabiæ abiistis, vnde in in Ecclesiam Catholicam impetum facitis, filios eius, & Hæredes legitimos abducitis, & sathanæ tyranno venditis, veritatem oppugnatis, & peruersa, vt Paulus prædixit loquimini. Non erat vestra fors in vocatione Christi, capaces veritatis non fuistis, ad dolos & fraudes Simonis versi, inūdo, specie efficta doctrinæ vestræ illuditis, & iam ex hac vrbe

Odium! Hæreticorum in Catholicos.

Hæretici in puluantur.

vrbe in aliam, iam ex vna secta, in alteram curritis, crura fracturi, & risui bonis non ita diu futuri. Neq; enim diutius Christus, veritas, via, & vita nostra, dormiet, dormitabitque, sedabit tempestatem à vobis excitatam, vos vt meremini, cum vestro patre mendacij, in tenebras externas conijciat: Et quæ præmia discessionis vestræ à Romana Ecclesia sint demonstrabit. Patitur Deus suam veritatem oppugnari, expugnari non finit: purgatur vento area, separatur à grano palea, plena est scriptura, plena Historia Ecclesiastica exemplorum, quæ nos in nostra ista afflictione Ecclesiæ solantur: Versatur ante oculos nostrorum tyrannis Antiochi, versantur persecutiones Ecclesiæ, quæ omnes cum maximè increuissent, subito cecidere. Fortiores Ariani fuerunt, omnium Regum & Principum aulas occupatas tenuerunt, totum orbem regebant: quorum tamē nec memoria iam extaret, nisi vestra ista Islebica bestia, scelus illud mūdo reddidisset, & ab inferis doctrinam illam re-

Hæresis cum increuerit, subito ruit.

Lutherus Arium ab inferis renouauit.

uocasset. Omnium enim horum temporis nostri Hærescum ille parens est, ille est equus Troianus, vnde tot principes Heretici prodierunt, ille est Pandora omnium scelerum, & impietatis. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit & commota est terra, quæ tamen purgato tritico, palea vestra, exare flatu vestro abrepta, quiescet: solque Christus nobis reddetur. Sed ad secessionem vestram redeamus. Fatentur quod maxime Hæreticorum proprium munus, & propria hæreditas fuerit, se à Romana Ecclesia discessisse, & eam tamen discessionem, bonam, & legitimam, esse quod mendacium suum impudenter nè magis, an verò ridicule defendant, haud scio: quoties inquit, Deus populum suum, per prophetas suos hortatus est, vt auerterent se à viis suis pessimis, scimus, Crusi, prophetas in hoc vno vigilasse, hoc vnum eorum & præcipuum munus fuisse: vt à viis pessimis populum D E I reuocarent. Hoc agebat Helias, hoc Elizeus, & infiniti alij. Sed redire
à viis

*Vviri tēbergē
ses secessionē
sophisticē de
fendunt:*

à vijs pessimis, non est relinquere, de-
 serere, & prodere Ecclesiam: relin-
 quere vitia, & peccata repudiare, ido-
 lolatriā abominari, hoc est, redire à
 via pessima. & non dixit propheta,
 redire à via pessima, sed à via vestra
 pessima. Relinquebant illi viam
 Moyfi & DEI, suas in vias, hoc est,
 Hæreses, & doctrinas nouas, abibant,
 cum Idololatris, Idola colebant,
 vt Achab, & alij: à qua via reno-
 catur ab Elia, redditurque viæ Moy-
 si. Via Ecclesiæ Romanæ, est via
 CHRISTI IESV, cuius ducem
 Petrum nobis ille dedit, ab hac via,
 qui discedit: pessimè agit, veritatis
 proditor est, CHRISTVM odit, *Deserere Ra-*
 eiusque instituta damnat, suam viam *manam viā,*
 pessimam ingreditur. Hanc Isle. *quantum sce-*
 bius vester viam veritatis reliquit: *lus sit.*
 & istam in qua peritis vobis demon-
 strauit. Ex ista sua infinitæ se-
 mitæ enascentur: adeo, vt sectæ
 vestræ ita dissectæ esse dicantur, vt
 vix numerari queant. Suo enim er-
 rori quisque vestrum viam aperit;
 & quot pedes apud vos sint, tot
 & viæ

& viæ. Hortantur igitur Prophetæ populum errantem, vt à vijs suis pessimis redeant, quò verò redeant, palàm est. Vult enim eos Prophetæ redire ad eam viã, vnde aberrarant, hoc est, ad vniuersalem Ecclesiam, & legẽ Moyfi integrè seruandam. Ad hanc viam Israel & Achab, cæsis falsis prophetis, redierunt: ad hanc cæteri reuocabantur. Redite & vos, Crusi, à vijs vestris, & confessionibus mendacibus, ad viam veram, ad Romanam, quam vos reliquissẽ iactatis, & legitimè reliquissẽ, verbo Dei deprauato, tueri contenditis. Reuocatur Israel à peccatis, reuocatur ab Idololatria, quæ via erat pessima: Reuocatur ad viam Dei, quam Moyses demonstrauit, ingredi quẽ omnes iussit, à vitijs & peccato deficere, virtutis est: à fide & doctrina Catholica, sceleris & impietatis. Si vos vitia tantum nostra fugeritis, doctrinam non mutaretis. Deseruit Græcus Romanam, non deseruit, orthodoxã & Romanam fidẽ. fatis docet Patriarcha, quid Romę reliquerit, quid retineat. Eadem est fides

Aliud à peccato deficere, aliud Ecclesiam Catholicam relinquere.

des Orientis, quæ Occidentis, & pro-
 pterea vos quam Romæ veritatem
 ferre non potuistis, hanc eandē Con-
 stantinopoli agnitam statim desc-
 ruistis. Putauit Patriarcha vitijs vos
 Romanis offensos secessisse, fidem
 Catholicam à patribus traditam re-
 tinuisse, & propterea venientibus ad
 se, vobis fores patentius aperuisse. At
 cum vidisset, vos fidem illam, quam
 patres coluerint, docuerint, custodie-
 rint, & munierint, deseruisse, & à cō-
 muni via, in qua ipse constitisset, re-
 cessisse, nouas vias ingressos, nouas
 doctrinas, & patribus non modò in-
 auditas, sed etiam maximè aduersas,
 statim foribus pessulum obdit, vos
 exturbat, & viam vos vestram ingre-
 di, relicta via Catholica sua, iubet: re-
 ditum ad se negat. Hortatus est Deus
 populum suum, vt à vijs suis pessimis
 redirent. Viæ autem eorum erant
 nouæ, à falsis prophetis indicatæ, quæ
 ad cædem, stupra, adulteria, Idolola-
 triamq; populum illum deducerent,
 ab ijs vijs, ad viam Moyfi populū re-
 uocat. Si, inquit Elias, Deus Domi-
 nus est,

*Patriarcha
 quomodo de-
 cepit.*

*A quibus
 vijs reuocat
 Deus suos.*

nus est, sequimini eum : Si Balaal Dominus est, sequimini Balaal, nolite utroque crure claudicare. Quid hic Elias, Crusi indicat, nisi Israël vias pessimas ingressum fuisse, & cum populus Dei esse videri vellet Balaal seruiret, & lucem tenebris permisceret, quæ via erat pessima, à qua ad viam Domini reuocantur, & traduntur mirando illo sacrificio ab Elia DEO oblato. Falsò igitur vestri Pseudologi scripturam de vijs pessimis citant, vique magna, eam torquent, quæ à vijs & peccatis reuocat Israël, non doctrinam illam, quam Christus ipse commendat repudiare iubet. Reliquerant illi legem Moyse, quæ via Dei est, transierant ad Balaal, quæ via pessima est, à via pessima, & à doctrina falsa, ad veram redire, fidemque patrum relicta idololatria, quam Achabum secuti amplectebantur, redire iubentur. Non probat Deus vitia & scelera Regum Iuda, sæpe in eos sauebat, captos abduci in seruitutem permittebat, fidem tamen & religionem illam, quam il-

lide-

li desererent, suam esse veram & legitimam testatur. Vitiosi erant Pharisæi, Christo inimicissimi, scelerum variorum inuectores, Christus tamē doctrinam eorū probat, & commendat: utq; eam sui sequantur hortatur: vitia ita eorum oderat, ut tamen verā religionem, quam tuerentur, deserere propter vitia eorum prohibuerit. Sederunt super Cathedram Moyse, quæ via bona est, scribæ & pharisæi, quæ dixerint vobis, quæ docuerint, facite, secundum opera eorum facere nolite. Quod cur suadeat, Evangelij lux docet, improbat vitam, probat doctrinam. Fugere vitia, doctrinam amplecti Phariseorum iubet. Quod idem vos si CHRISTI essetis faceretis, vitia nostra, auaritiam, libidines, & cætera, quæ nemo probat, reliquissetis, damnassetis: Doctrinam verò à Christo traditam, per Apostolos muniatā, per patres sanctos armatam, & in sinu Ecclesiæ castæ & integræ conseruatam amplecteremini. Viderūt hoc sapientissimi Reges, Emanuel, Lusitanus, & Ferdināus Castiliæ, nō semel missis

*Vitia deserta,
da, doctrina
retinenda.*

*Exempla in-
signia Regū
Hispanie.*

missis ad Pontificem legatis, monue-
runt, vt vitia curiæ suæ emendaret,
sacerdotes reformaret, quòd vitia il-
la crescentia Ecclesiā scissura essent,
quod paulò post euenit. Oderunt
illi vitia, fidem & doctrinam comple-
tebantur, fidem Catholicam, cui
Pontifex præsidet, salutis fontem esse
iudicabant, vitia aliena sibi in cōmo-
do nunquam fore statuebant, & cū
vitia odissent, doctrinæ tamē Catho-
licæ rationem habebant, Christi præ-
ceptum secuti, ab Ecclesia secedere
noluerunt. Vitiosum etiam Ponti-
ficem, Christi Iesu vicarium esse sta-
tuentes, non vitiauit Apostolatus
officiū scelus Iudæ non cuertunt:
vitia Pontificum Petri nauem: igitur
Reges illi, doctrinam Petri amplexi,
vitia Alexandro reliquerunt. Quorū
exemplum, si vestri principes secuti
fuissent, & vitia quæ accusatis, causam
quæ defectionis vestræ esse causami-
ni, emendata fuissent, & doctrina Ca-
tholica, vnitasque Ecclesiæ perman-
sisset: tot sectæ dissectæ inter vos na-
tæ non fuissent, sed cū vos disces-
sionem

fionem apparatus, dum inter vitam
 & doctrinam discrimen nullum sta- *Vita & do-*
 tuitis, omnia euertitis, omnia turba- *ctrina, non*
 tis, sepulta, quantum in vobis est, ve- *sunt idem.*
 ra & Catholica religione, doctrinas *Vita mala,*
 nouas, vniuersali doctrinæ aduersas, *doctrinā bo-*
 & Hæreses instituitis, & veteres exci- *nam non de-*
 tatis, & nouas pro libidine vestra cō- *prauat.*
 ditis: nec vos Christi præceptum, nec *Nec bona vi-*
 principum clarissimorum exempla *ta, doctrinā*
 sequi voluistis, abrepti furore in vias *falsam, verā*
 vestras pessimas abiistis, regna per- *efficit.*
 turbastis, & ciuilia bella excitastis: *Fructus se-*
 Pontifex ex Oriente, in Occidentem *cessionis Eu-*
 imperium transtulit, hostesque, Gre- *angelicorum*
 cos eo facto sibi reddidit. Hæc e- *ab Ecclesiā.*
 nim causa discessionis Græcæ Eccle-
 siæ, & scismatis fuit, Diuiso imperio,
 diuisa Ecclesia, suum ius vtraq; Ro-
 ma defendente. Reliquistis caput *Vera causa*
 Ecclesiæ Pontificem Romanum, in *discessionis*
 varias & dissectas sectas dissecti estis *Græcorum*
 & instar eorum, quæ Medea fugiens *à Romanis.*
 dispersit, scopulisq; affixit, membro- *Relicti Pon-*
 rum, facti estis. Vt si quis pater Me- *tificis incom-*
 deam vestram venenis mendacis do- *moda.*
 S ctrinæ

Strinxit vestre armatam insequatur, ea
membra colligēs locū veneficæ fugien-
di det, sparsi scopulisq; mendaciorū
affixi estis, volucrib⁹ malignis esca fa-
cti, vnde tot sectæ, vnde tanta religio-
nis diuersitas, quam è vestro illo riuo
paradisi, M. Luthero hausistis, ille Ro-
manā fugiens Ecclesiā, relicto patre
Pōtifice, peregrina libidine exestuās,
filios Christi & Dei, ne à fuga facilè re-
traheretur, fugæ suæ turpissimæ comi-
tes fecit, eorū temeritate triremē suā
armauit: ac instante patre veritatis,
enecatorum mendacij veneno comi-
tum membra, diuersis in locis spar-
sit, saxi & scopulis affixit, ita, vt neq;
à patre iam colligi, & in vnum corp⁹
redigi: nec in vnum locum, castraq;
eadem redire queat. Habet quodque
membrum suum, quo scopulo men-
dacij affixū est, clauum, hæret in eo,
nec inde se amoueri patitur. Hoc est
illud beneficium Islebicæ vestræ Me-
deæ, hoc Iasonum vestrorū, qui vos
artibus peregrinis captos à comple-
xu matris, & Ecclesiæ Catholicæ ab-
riperūt: qui caput orbis Christiani
Ponti

Pontificem relinquere cōeğerūt, qui
 vos vt membra discerpta disperse-
 runt, nouis doctrinis & pugnantis
 inter se infecerunt, pacemque & con-
 cordiam à vobis abstulerunt, errori-
 bus perpetuis, discordijs, mendacijs,
 conuitijs, rixis, & maledictis relique-
 runt: Frustrà, Crusi, confessiones ia-
 ctatis vestras, frustrà Medeæ venena
 per orbem spargitis, in Orientemq;
 defertis. Nouit Oriens venena Me-
 deæ, herbasque insanas, amisso capite
 Pontifice, errone facti estis, nusquā
 consistere potestis, singulis annis re-
 ligiones fingitis, adeo, vt quidam ve-
 strorum principum diceret, se scire,
 quid hoc anno sui ciues credant, alte-
 ro quid credituri sint, nescire. Ita ille
 prudentissimus princeps, vanitatem
 vestram cōprehendit, vt persuasum
 habeat, nunquam vos in eadē fide &
 religione manere posse. Sed quemad-
 modū arbores folia pronos mutēt in
 annos, ita vos fidei vestre rationes cō-
 mutare, quæ vt folia leui etiam ven-
 to mota diffluant, nihil firmum, ni-
 hil stabile habeant. Quod dictum,

*Inanes cona-
 tus Euange-
 licorum.*

*Sine capite
nullus mo-
dus creden-
di constitui
potest.*

indictum est : Quod placuit, displicet. nec mirum : abiecta enim disciplina & regula Catholici dogmatis, reiecto capite & custode Ecclesie, quod omnia referantur, nulla concordia, nullus certus modus credendi, nec statui, nec retineri potest. Quisq; suum sensum, ab alijs dissentientem sequitur : ac vt somnia, ita rationes religionis confingit. Vnde enim illae vestrae dissensiones, vnde mutuae oppugnationes, vnde tot tamque variae sectae, & confessiones, nisi quod nullam certam regulam iudicandae religionis & cognoscendae veritatis, ac retinendae, legem habeatis, quod nullum caput vobis sit, in quo iungamini. Reiecistis pastorem, vt oves errantes dispersi estis : alteri in alteros debacchamini, mutuisque vulneribus, & vestris ipsorum armis vos conficistis, nobisque Catholicis concordiam colentibus, risui estis. pacis & concordiae Christus author & caput est, pacem nobis suam reliquit, ad concordiam suos, & charitatem mutuum hortatus, damnat discordias, & dissensiones,

*Discordias
adire, non est
Christiani.*

nes, & sectas. Paulus idem omnes
 sentire, idem loqui, idē docere vult:
 Hoc idem Ioannes, hoc patres, hoc
 omnes Apostoli præceperunt, con-
 tentiosos damnant: & hoc signum
 veræ Ecclesiæ, vt Paulus testatur, esse
 volunt: Si quis est, inquit, contētio-
 sus: nos talem consuetudinem non
 habemus, neque Ecclesia Dei, & vos
 vestras Ecclesias iactatis, quæ nihil
 præter prophanas, & Christiano ho-
 mini ne nominandas quidem contē-
 tiones, quæ conuitia, proscriptiones,
 ac odia mutua, cædes etiam ac bella
 spirent, & continuè excitent atq; pro-
 fement. Nam quæ vos de consen-
 su vestrarum confessionum scribitis,
 ac humano capiti cervicē equinam
 appingitis, fucus est ille, & fraudis ve-
 stræ venena, concordēs estis in discor-
 dia serēda, in veritate Catholica tur-
 banda, Pontifice oppugnando, & cō-
 stanter mentiendo. Nam si cōcordes
 sunt vestræ confessiones: quid opus
 erat, tot confessiones cōfici, quot vr-
 bes apud vos sint? Concordia mater
 est vnitatis: Si concordēs credendo

*Confessiones
monstruosæ.*

*Euangelici in
quo cōcordes:*

estis, vna vestra omnium confessio fidei esse debet. Vna confessio est Ecclesiæ Catholicæ, vna credendi ratio, idem Græcus quod Latinus sentit: idem totus orbis Christianus, idem concilia omnia decernunt: inter vos autem, quot capita, tot sensus, tot fides, tot confessiones: Alij plura, alij pauciora, alij nulla sacramenta statuitis. Quorum omnium non consensus in credendo, sed discordia causa est. Vnitatis Magister Christus, vnum ouile è duobus facit. Hoc argumentum suorum discipulorum, & hanc Regulam statuit: se inuicem diligāt, si concordēs & consentientes sint, non discordias serant, quæ propriè sathane sint. Vestra ista discordia, cuius vestri Protestātes iam pertesi ad Pontificios cogitant, cuius discipuli estis docet: nihil consentiens inter vos, præterquā veritatis & Ecclesiæ Catholicæ oppugnatio: in hoc vno cōcordes estis, vt omnia dogmata vel mendacissima probetis: veram & Catholicam Ecclesiā oppugnetis. Quod certè sathanæ est, qui omnium sce-

rum

*Nota vera
Ecclesie.*

rum patronus est, veritatis & pacis hostis. Concordia in malo, non concordia, sed coniuratio est. Veritatem concordia sequitur, in eo fundamēto suas ponit arces. Non venit mittere pacem inter scelera sequentes, veritati aduersantes, sectas colētes, Christus dominus, sed gladiū. Non omnis cōcordia igitur bona. Nam & demones in eo concordēs, vt suum Rgnū, quod scelerum est, roborent, & veritati Deoq; aduersentur: non propterea tamen boni sunt. Concordes erāt Gentes in idolis colendis, non propterea tamen concordia illorum veritatis alumna est. Ea est cōcordia sola laudanda, quā veritas parit. Nam ille in malo & veritate oppugnanda consensus, studiū nocendi est, pręstat à malis seiungi, & discordē esse, quā consentire sceleri. Omnes religiones falsas probatis, omnes tuemini: pręter verā, & Catholicam. Vt Romani, omnes falsos, vt Tertullianus ait, & colebāt, & recipiebāt, solo illo, qui verus est, excluso, ita vos, vera & Catholica fide repudiata, & bello ei illato:

*Concordie
fundamentū:*

*Demonēs in
malo concor-
des.*

omnia eidem aduersa amplectimini: in malo concordēs, in bono discordēs estis. Vna est Catholica Ecclesia, nō infinita: in infinitis statuendis, in vna turbanda, consentientes estis, omnes mēdaces & hæreticas religiones probatis, Catholicam & veram, peius angue odistis, & filios sathanæ vos esse docetis. Et cū ita discordēs estis, cū in infinitas sectas secti estis: tamen & Orientē cum Græcis, & Occidentē cum Pontifice Romano, si salui esse velint, necessariò ad vos transituros, vos autē ad eos nunquā etiam si fractus labatur orbis iactatis. qua vestra, Crusi, iactantia, nihil ineptius vnquam fuit, nihil sceleratius Sol aspexit. Retulistis nobis Senacherib impij blasphemiam, quæ quanti illi constitit non estis ignari, solius Christi verba, promissaq; immota & æterna manent. Facilius cœli & terræ vis frāgitur, quàm verbum Christi. vestra iactantia ventosa & impia est, neque ea cuius causa, mundus fractus collabatur. Scio quidem vos mendacij Magistros, & sathanæ
mançij.

mancipia ad veritatis & Orientis & Occidentis lucem non accessuros. *Mendacij Magistri, ad veritatem nō veniunt.*

Scio vos ad Aegyptias ollas facilius redituros, quàm ad religionem veritatis regressuros: non ignoro tamen vestram istam iactantiam, si Christus *Errantes possunt redire ad veritatem.*

Iesus misertus fuerit eorum, quos captivos abducitis, & sathanæ tyranno vorandos apponitis, errore vestro repudiato, ad verā Ecclesiam, & verū ovile redituros. Inania sunt hæc verba vestrorum, inanis tumor animi, ad vos dicitis transíturos. Quæso qui isti vos estis, ad quos transeamus? Si vos vestri deferunt, si novas synagogas cōdunt, novas confessiones scribunt, vos sceleris & mendacis doctrinæ damnāt: quomodo Oriens cum toto Occidēte ad vos accedet? quam sectam vestrā amplectetur? in quem certum locum cum sua religione veniet? attrahite primū ad vos Calvinistas, Arianos, Anabaptistas, & alia mōstravestra: cōcordes vos inter vos esse ostendite, non fictis & pugnantibus confessionibus cōferendis, sed re ipsa. Si vultis vt vobis credatur, vt ad

vos accedatur, vobis ipsis non constatis, & alios ad vos accessuros nugamini, & impudentissimè mentimini? Tot tantisque bellis Christianum orbem compleuistis, tot damna ei intulistis: quot à scruissimis hostibus, Christianis inferri nunquam potuerint: conatus tamen iste vester, ut inter vos cōueniatis, & vel in vno articulo cōsentientes sitis, efficere non potest, quanto plura de religione differitis, quanto plures leges eius scribitis, synodos cogitis, tãto plures sectæ apud vos nascuntur, tanto plures vos cum vestra ex verbo Dei religione instituta relinquunt, Hærescos & falsæ dōctrinæ vos damnant, exterminandosque censent. Vellem legeres querelas vestrorum in Nauarrica legatione, agnosceres, Crusi, quid de vobis sentiant, quid de vobis cogitent: quā grauitè audaciam vestram, & in mittenda confessione vestra ad Patriarcham, & temeritatem stulticiamque vestram in edendis citrò vltroque actis vestris accusent, qui & Patriarchæ damnandi vestri dogmatis occasio-

casio-

caſionem dederitis, Pontificiamque
cauſam iuueritis, & arma ipſa ad-
uerſus vos in Græcia expolita, Pon-
tificijs, veſtri conficiendi dederitis,
infractum orbem ante lapſum cla-
matis, quàm ad Orientales Eccleſias
Pontificemque accedatis: At illi a-
pertè & diſertè teſtantur, non procul
abeſſe, vt ad Pontificios, relictis ve-
ſtris diſcordibus ſectis, accedant: Vt
in ea religionis concordia, quæ toto
orbe Chriſtiano vigeat perfruantur.
Agnoscunt homines fraudeſ veſtras:
agnoscunt in quibus tenebris vobis
ducibus errent: vident vnde oriatur
veritatis Sol, non diu eſt, cum veſtra
vnà vobiſcum beſtia Iſlebrica, lerna-
que malorum, & hydra multorum
capitū mendacij damnata exploda-
tur: Agnoscunt prudentes viri inter
vos, veſtra fraude factum, vt caput
religionis Catholicæ reliquerint,
& acephali viuant: metuūt, ne alte-
ro capite, quod imperij eſt, priuētur,
ne aliò imperij Maieſtas cū ſummo
ſuo probro, & incommodis multis
Germaniæ transferatur. Quod Deus
Opt.

Opt. Max. tamē haud dubiè auertet.
 Sentiant consilia piorum principū,
 agnoscunt quō res tota inclinēt. Ve-
 stra fraude & vestro scelere Ecclesiæ
 caput reliquerunt: peiora ad futura
 sibi adhuc metuunt, nisi maturius re-
 sipuerint, vestrasq; fraudes cum san-
 ctitate Romanæ Ecclesię cōtulerint,
 seque vt oues errantes humero pasto-
 ris relictī, reportari in ouile postula-
 uerint. Nam, Crusi, nisi inclyta prosa
 pia, & inuicta domus Austriaca, ve-
 rusque ille Patricius Romanæ stir-
 pis sanguis, Gensq; imperio nata hoc
 decus Germaniæ & imperium, quod
 vōs insolentes, in eius vmbra delite-
 scentes reddit, sua pietate, curis & di-
 ligentia retineret, iam diu fortē impe-
 ria non iactaretis: iam vt absque Ec-
 clesia capite membra mutilata estis,
 ita in vmbra capitis imperij latere nō
 possetis, Discerptam fraude & scelestā
 doctrina vestra Germaniam, in sua
 viscera sæuientem, & se plusquam ci-
 uilibus bellis conficientem cernere-
 tis. Datum est huius rei argumentum
 cū quidā principes Germani Caro-
 lum

*Inclita pro
 sapia Au-
 striaca impe-
 rium retinet.*

lum Quintum Imperatorem ob ve-
 stram Hæresim reliquissent, ac nouā
 religionem sine capite conderent.
 Nouistis quæ bella in Germania ex-
 citata, qui duces in vincula abducti,
 quæ calamitas in toto imperio nata,
 amisso capite, membraviuere neque-
 unt. Vno imperatore & duce belli
 casso, innumeri exercitus caduntur,
 disperguntur, ac pereunt, & seditio-
 ne orta legitimis imperatoribus à
 milite neglectis, seditiosis Ducibus
 imperium inuadentibus, nihil aliud
 quàm interitus rerum expectatur.
 Clarissima sunt eius rei, & in Roma-
 no imperio, & apud Carthaginenses
 exempla. seditiosus miles, seditioso
 imperatori non paret, reprehensus,
 & officij monitus sauit, nouas arces
 statuit, nihil moderatum admittit,
 donec & ipse pereat, & totum impe-
 rium euertat. Detrahatur Germaniæ
 caput, statim qui motus, quæ turbæ
 in tota illa regione enascentur, vide-
 bis: vt vos seditiosi Doctores secef-
 sione facta à vero duce, & legitimo
 pastore Pōtifice Romano, nihil qui-
 etum

*Sublato capi-
 te imperij,
 quæ incom-
 moda se-
 quantur.*

*Seditiosus mi-
 les.*

etum, nihil moderatum, nihil pacificum cogitatis, diffensiones, turbas, seditiones, excitatis : ita cum discessum fuerit à capite imperij, nihil præter cedes, bella, & interitū Germaniæ licebit expectare. quam tempestatem, quoniam quidā è vestris Protestantibus, utpote viri sapientes præsentiant,

Casum Germaniæ viri sapientes pertimescunt.

à Nauarri consilijs abhorrent, casum Germaniæ pertimescunt, & ad Pontificios, quibus Germania coniuncta semper floruerit, principemque locū in toto Christiano orbe tenuerit, imperij habenas tenuerit, leges iuraque Gentibus dederit, cogitant, aliter se saluos esse posse cum suo imperio negantes. Sed de Germaniæ fortunis, dignitate, & imperij Maiestate satis, ad vestrā quam tuemini à Romana Ecclesia discessionem, vnde digressus

Omne secessionem esse malam.

sum, redeo : ac vestros Theologos, ut sceleris ita stulticiæ condemno. Non omnem secessionē malam esse aiunt: Populum Israel sæpè ad eam vocatū, per Prophetas clamant : ac in eo Philosophantur: Quoties, inquit, Deus populum suū per prophetas suos hortatus,

tatus, vt auerterent se à vijs pessimis. Non modò, Crusi, per Prophetas illos sanctos suos, sed etiam per filium suū vnigenitum, per quem nobis in extremis tēporibus locutus est, hortatur, vt nos auertamus à vijs nostris pessimis, à moribus corruptis, à sceleribus, à stupris, à rapinis, fornicationibus, mendacijs, quæ viæ sunt nostræ, quas non fato vestro oppressi, sed vltro & sponte nostra ingredimur, in quibus erramus, per quas ad æternos ignes ferimur. A vijs igitur istis nos reuocat per filium suum, sed non à fide recta, non Catholica Ecclesia, *A viijs, non* quam audire iubet, in qua veritatē *à fide reuoca* doctrinæ suæ reposuit: columnam-*mur.* que & firmamentum eius esse voluit. Notauit vias phariseorū & scribarū, reuocat & eos ipsos phariseos, & nos omnes, quæ illi facerent, prohibet facere: doctrinam tamen eorum, quæ Moyse esset cōmendat, & exequi iubet. Quæ dixerint vobis, inquit, facite: secundum verò opera eorum, nolite facere, opera phariseorū sunt via pessima, doctrina eorum est bona: ab illa

*Euangelici
Christi do-
ctrinæ ad-
uersantur.*

*Euangelici
reliquerunt
fidem Roma-
nam, vitia
amplexi.*

*Lutheri que-
rela, de vitij
Euangelico-
rum.*

ab illa ad hanc per Christum Iesum
reuocamur: hanc ingredi, illa repu-
diata, iubemur. Atqui vos non mo-
dò vitia Romana, quæ eorum via
propria esset, sed etiam cathedram,
& doctrinam Catholicam reiecistis,
imo doctrinā, quod vera esset, quod
catholica, quod Christi, reiecistis:
vitia ob quæ secessisse à Romanis
vos mentimini, vobiscum traxistis:
& vt Israël Aegyptum eo genere o-
pum exspoliastis. Fides catholica, &
via Christi Romæ relicta, vitia & sce-
lera ad vos translata. Spoliastis Ro-
manos omnibus ijs, quorum causa
eos vos deseruisse clamatis. Testis est
vester Apostolus diuinitus egregiè
doctus, vt vos mentiti apud Patriar-
cham estis, eorum quæ dico: graui-
simè ille vitia & scelera vestra accu-
sat, grauiter conqueritur, ita suos es-
se corruptos, vt nunquam Papatu vi-
gente, tam perdit mores, tanta faci-
nora essent: miratur lucente suo
Euangelio, tantas tenebras vitiorum
obortas, tantumque scelerum incre-
mentū factum, cum lachrymis que-
ritur

ritur. Si vitia nostra vos offendunt, si propterea seceditis, nostramq; hanc viam deseritis, cur queso eò nequitie, eò scelerum, progressi estis? Vt Martinus vester seipsum consiliumque suum damnare, necesse habuerit, & testari, nunquam in Papatu tanta scelera fuisse, quanta in Germania lucente Euāgelio suo se ptulissent. Non pessimam viam vos, sed veritatem reliquistis, castitatem & virginitatem stupris commutastis, ieiunijs reiectis, totos dies Baccho, totas noctes veneri libatis, bella ciuilia excitatis, turbis, & seditionibus, impudentia & mendacijs orbem Christianum completis: quas vias vestras, quæ tamen tum pauciores erant, cum videret Lutherus, exclamat, nunquam tanta scelera in Papatu fuisse, inuitusque vt Caiphas, veritatem confitetur. Surgeres nunc Luthere, viasque tuorum videres, non equidem clamares, sed tantis sceleribus tuorum stupefactus, ne vno verbo emisso, in Orcum tuum te præcipitem dares: & quorum malorum author tuis fueris, agnosceres,

T

quos

Fruſtus ſeſſionis euāgelicorum.

Quid faceret Lutherus, ſi ſurgeret.

quos vt facillimè à via veritatis & doctrina Catholica auertisti, ita, ne si tecum totus ille Orcus contenderet, eos reuocare à vijs pessimis posses. Quod fore, antequàm vita excederes, vidisti. Accidit tibi quod seditiosis du-
 cibz solet, qui cum in castris seditio-
 nē excitauerint, disciplinam euerte-
 rint, militē ab imperatore legitimo
 abduxerint, seq; purpurā ornauerint,
 maioribz seditiōibus omnia in suis
 castris misceri vident, imperiū nullū
 esse, rapinis, cædibus, licentia omnia
 cōpleri : neminem dicto obedientē
 esse, imperatoris omnes munera de-
 poscere, militis neminē officio fun-
 gi, & se in summo discrimine esse, tū
 demū agnoscunt, tū demū ad impe-
 rium legitimū & ipsi regredi, & suos
 seditiosos, corruptosq; milites reuo-
 care frustra conātur. Potuisti Luthe-
 re Germaniā in Pontificē concitare,
 potuisti à vera religione, & imperio
 legitimo eos, accusandis vitijs Roma-
 nis abducere: vt reuoces, & errorem
 tuū corrigas, nō est iam in manu tua.
 vt tu Pontificē, ita te tui centuriones,
 qui etiā te ipso in hoc ipso scelere su-

*Seditioforū
 mores.*

periores sunt, accusant, oppugnāt, rident, cōtemnunt, & omne genus armorū mendacis tuę doctrinę in te expediūt, & expoliunt. Non Galba Nerone felicior, nō Galba Vitellius, aut Otto. Qua mēsurā, inquit Christ⁹ mēsi fueritis, eadē remetietur vobis. Ab alijs expectes, quod alteri feceris ipse. Seditionē in Ecclesia Pōtificia excitaſti, populū fallaci illa lingua tua à Catholica Ecclesia, abduxisti, reddūt tibi viçes statim Carolostadij, Islebij, Calvinus, qui te iam totū cum tuis evertit, & infiniti alij, qui tuo Evangelio dānato, novas sectas condunt, ac tot imperia in Ecclesia, quot numerari iam nequeant, cōstituunt. Simileque quiddā edunt, triginta illis tyrannis, qui, legitimis Imperatorib⁹ necatis, Romanum imperium inuaſerant, ac Rempub. inuiētumq; imperium ita *Sp. artianus* dilacerarant, ita enervarant, vt nulla spes salutis, nisi omnibus illis extinctis & totis viribus in vnum collectis affulgeret. Tot tyranni tuum Evangelium occupant, discerpunt, lacerāt, quot tu nunquam vincere, & ad te re-

uocare poteris, ac cum Nerone tibi manus inferre cogaris. Audi quæso Centuriones istos tuos, arces Cōstantinopoleos petentes, aiunt illi, hortatum Deum Israël, vt se auerteret à vijs suis pessimis, quod verum, quod propheticum est, mox te ipso in hoc mentiendi, & scripturam sacram deprauandi callidiores Magistri subdunt, à vijs pessimis, quas didicerunt à suis Maioribus pessimis. Hoc enim additamentum, eorum artis est commentum. Reuocātur à vijs pessimis, sed non dicuntur eas didicisse à maioribus, eorum enim istæ à quibus reuocantur fuerunt viæ, illa, ad quam reuocantur Maiorum via, à Moyse monstrata, qua illi relicta, nouas vias ingrediebantur, nouas religiones, cultusque nouorum Deorum instituebant: à quibus, vt à vijs pessimis ad viam patrum reuocantur, meminisse Petre vnde excisi essent, iubentur. Sed quid isti mentiendi artifices spectent, obscurum minimè est, auertisse se à vijs pessimis, quas à maioribus pessimis, Romanis Pontificibus didi-

*Mentiendi ar-
tifices quid
spectent:*

didicissent, ac propterea defectionē illam à Romana Ecclesia iustam, & laude dignam esse aduersus reprehensionem Socolonij concludere conātur, sed equidem nihil agunt, nunquā Romana Ecclesia eas religiones, quæ ab istis pronos fabricantur in annos, docuit, nunquam in tot sectas abiecit, nunquam Christum minorē patre, aut Deum genitum esse asseruerat, certum semper numerum sacramentorum, certam formulam fidei ab Apostolis, virisq; Apostolicis traditam concilijs œcumenicis conformatam tenuit, nunquam libertatem arbitrij nostri sustulit, nunquam bona & charitatis opera damnauit, sine quibus, cum Iacobo fidem mortuā, cum Paulo fictam esse asserit. Istorū sunt istæ viæ pessimæ, istorum idola propria, à quibus toties reuocati redire nolunt. Et quamuis verbo Dei vincantur, errorem suum tamen pertinacissimè & sceleratè tuentur, clamant, maledicunt, & in omne genus conuictorum aduersus veritatem, & contra eam docentes effunduntur, &

in vijs illis suis fathanicis, verbum Dei deprędantur, mutant, torquent, mutilant, extendunt, & insensus absurdos trahunt, non omnē defectiōnē vitio verti solere hominib⁹ aiunt, exempla cōgerunt, quibus suū scelus cōmuniant. Sed totū illud Sophistarū est. Aliud est deflectere ab idolis & Pseudoprophetis, aliud à fide Catholica, & ipso Moyse discedere. adhærētes falsis pphetis, desertoresq; Moyfi lapidātur. Desert⁹ Moyfes, suppliciū est: deserti falsi prophete, laus & pietas. Moysem secuti, viā Dei ingrediuntur, & vitā merētur. Qui enim ea quę Moyses dicit, fecerit, viuet in eis: qui cum falsis prophetis nouā viā ingrediuntur, detestabiles & scelerati sunt: Occidi statim à Deo iubentur. Deficere igitur à Moyse, scelus: à Pseudoprophetis, salus. Reuocatur igitur Ifraël à vijs pessimis Pseudoprophetarum, reducuntur ad viam Moyfi. Sic reuocatus per Eliam Achab, cum suis viam Moyfi ingressus, falsos prophetas, quorum viam impiam esse Elias monstrauerat, & siccitate illa inaudita indu-

*Aliud est de-
serere idola,
aliud Moy-
sen.*

ta inducta, probauerat, occidit. Ab idolis igitur, quæ Romæ nulla sunt, ut isti more hæretico suo mentiuntur, secedere bonum est, à veritate & cathedra Moyfi, cathedra Petri, immo ipsius pastoris nostri boni, Christi Iesu deficere, scelerati & sathanæ dediti, audacia est. Defecistis viri mendaces à Catholica illa Ecclesia, quæ nullam rugā habet, quæ est pura virgo, & sponsa Christi Iesu, in qua sola veritas, Christus ipse manet, quæ est firmamentum & columna eius. Sic Hieroboam à Salomone defecit, sic ille nō modò Regem legitimum, sed & legem Moyfi repudiavit, novas religiones, caerimonias novas, altaria noua extruxit, boues in suo templo Israel in errorem suum præcipitato colendos apposuit: non modò vitia regum Iuda insolentiamq; damnauit, verum enimuerò Moyfi legē cōtempnit, bouesque Aegyptiacas vero Dei cultui anteposuit. Quod grauissimū eius scelus iudicatū, ac per prophetā damnatū. Defecerat quidē Hieroboā à Rege Iuda non sine volun-

tate & consilio Dei, insolentiam & peccata Regis Salomonis & eius posterum damnantis. Nota est illa scissio pallij, partesq; à Propheta decem Hieroboam data, laudari tamen non potest, tum quod poena illa suppliciumq; Regum Iuda fuerit. Quorum idololatriam & insaniam ferre noluit Deus, emulum eis apposuit, serumque Domino anteposuit: ac sediciosum hominem voti compotem sui esse permisit, flagellumq; Iuda esse voluit. Tum etiam, quod religionis rationē statim immutare aggressus, & ad idola à vero Deo homines auocaret. vnde & eius illud Regnum scissum iri denunciatur, ac signū scissi altaris, in quo ille adoleret, eius rei datur. Habet Hieroboam prophetas suos, falsos tamen, qui etsi prophetarent, muneraq; prophetarum obirēt, detestabiles tamen cum tota illa Hieroboam religione Deo fuisse, Prophetæ ad Regem missi, à falsoque Propheta seducti, cædes illa Leonistestatur. Ita enim, Deus oderat illam nouam synagogam, vt ne verbum facere

Secessio Hieroboam non erat bona.

Sediciosi voti compotes fiunt, ad suū & alienum malum.

cere suos prophetas ad eos vellet. Et quidem, si Hieroboam tantum insolentiam imperij Regum Iuda perofus secessisset, nisi religionem etiam, ac legem Moyfi contempnisset, ac idolis cōmutasset, haberet quod præteteret, quo seditionem suam cōtra Regem factam defenderet. Erat quidem scelus illa secessio, nouique Regni fabrica illa noua, & exemplo Regis Dauid aduersa, qui etsi Saulem vitiosum Regem, & legis Dei prauaricatorē videret, nunquam tamē ab eo desciscere, nunquā manū aduersum eum leuare voluit, vt Christum Domini veneratus, fuga salutis suæ consuluit, Regisq; insani furorem vitauit. quod exemplum Hieroboā imitari in tam pio Rege noluit, manum contra Regem leuauit, & seditione excitata secessit, cui tamen secessioni si scelus euersæ religionis non adiecisset, non tantum damnatus fuisset, quo vno scelere omnia sua euertit, & Regnum suum hosti prodidit. Sece-
 cebat à Saul Dauid, religionem nō violauit. Secesserunt Græci à Roma-

*David pietas
 in Rege cō-
 lendo.*

nis, religionem tamen & fidem Catholicam à patribus ornatā, Synodis œcumenicis munitā retinēt, vestrosque furores damnāt. Seceſſerant Ari-mienſes potentia Exarchorum inflati, fidem tamen integram ſeruarunt. Non paucis temporibus Eccleſia Mediolanenſis ſuo iure utebatur, Romanū Pontificē parē nō ſuperiorē agnoſcebat, eandē tamen fidē, quā Romani profiterētur tuebatur. Si vitijs noſtris offenſus Lutherus ſecedebat, religionē tamen violare non debebat, cathedrā Moyſi vt Chriſtus docuit, coleret, vitā reprehenſam fugeret, & meritò reprehēderet, nō omnia euerteret, ſed morbo medicinam adhiberet: ad officiūq; Romanos renocaret, vt ſanaret, non occideret, charitatis memor omnia faceret. Qui tamen quoniā non vitijs offendebatur, quibus ipſe eſtuabat: ſed vel auaritiæ ſue, vel libidini & ambitioni inferuiret, charitatis immemor, & cupiditate cæcus, & vitijs veſtris portam aperuit, & Catholicā fidem evertit: tantumque Chriſtū ipſum nō abnegauit, nouum
altare

altare quod in infinitas partes scinditur, cōdidit, leones, bouesq; suos, hoc verò est, temeritatē audaciā, & libidinem vobis cōmendauit: ac omnia euertere, quā veritati cedere, quā vnitatē Ecclesię seruire maluerit, & cū Hieroboā esse, quā cū posteris sancti Regis David, maluerit, cuius secessio & Heresis nullā excusationē meretur: nec ista sua impudenti fronte, vitijs vllū remediū attulit. Nam fidē Catholicā legibus maiorū stabilitā, vt nouus Gracchus Glanciaq; cōturbauit, conturbatā vobis, qui canes illi & lupi à Paulo designati estis tradidit. Fatentur vestri, Lutherū tantam molem aggressum, nō potuisse simul omnia euertere, sensim, & minima cōuellendo, ad fundamēta ipsius Ecclesię mouenda accedendū esse eū iudicasse. Et quod ipse integrū reliquisset, totum id demoliendum successoribus suę impietatis reliquisse. Quo in scelere sua impiā proles eò progressa, vt Christum iam ipsum Deū neget, omniq; officio mediatoris, ac Dei natura eū spoliet, & cum insipientillo Propheta dicat, non est Deus

Maiores cogitasse Lutherū quā quæ fecit, eius alium testatur.

*Christianus
Francken,
Christum &
Deum ne-
gat.*

Cuius tanti sceleris exemplum Christianum quendam Francken cognomine dictum, origine Germanū, nuper in publicum produxi, cum librū aduersus eius doctrinā, quam in Polonia orsus erat profeminare, æderē. Hæ viæ sunt illæ vestræ, quas vos Patriarcha ingressos ire iubet : hæ illa sunt vitia, à quibus per prophetas populum suum Deus reuocabat, istas vias Christus notauit, cū diceret, multos falsos prophetas in extremo mundi venturos, quos ne sequamur, sedulò monet, dicēs, Tunc, si quis vobis dixerit, Ecce hīc est Christus, aut illic, nolite credere. Surgent enim PseudoChristi, & Pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Ecce prædixi vobis. ab ijs nos & ipse & Apostoli eius Catholicaque Ecclesia reuocat, nec vestras illas voces, Ecce hīc est Christus, Ecce hoc verbum expressum Dei est, audire permittit : neq, in desertis locis, neq, in penetralibus se queri vult, sed in ea Ecclesia, quā omnes vt matrem

*Vbi Christus
queri voluit.*

trem colunt, quæ vnica est, quæ Catholica & sancta, Apostolicaq; vocatur: in hac ille manet, in hac quærendus, deserta vestra sterilia non colit, nec penetralibus mendaciorum vestrorum se includi patitur. Vos estis illi, qui dicitis, Ecce hic est Christus, Ecce hoc quod nos tradimus verbū Dei est, alia omnia sunt somnia, & figmenta hominum: nos soli veritatem fidei agnouimus, apud nos verbum Dei purum est, cum, si ego ad Hugonotthum, qui vos Hæreticos, perinde, atque Pontificios esse iudicat, veniam, eadem hæc dicet, & apud se solum Christū esse clamabit. Hoc idem cæteri vestri facient, quos ne audiam, Christus via mea & veritas, me monet: adeò, vt ne signis prodigijsque, quæ vos editis, mouear. Veritatis vestræ vos signa iudicatis, quod linguarum periti sitis, quarum cognitio & peritia in Apostolis Apostolicisq; viris signum veritatis, & præsentia spiritus sancti, vt Acta Apostolorum testantur, habita est. Hoc signum, Crusi, apud Patriarcham veritatis

*Signa, quæ
velint esse
veritatis suæ
Virtutibus
genf.*

ritatis Euāgelij vestri dedistis, linguarum peritiā iactastis, dona vestra retulistis. At Patriarcha Christi præcepti memor, signa ista vestra reiecit, maiora etiam reiecturus, nec se in fraudē impelli passurus, cū videret, doctrinam illam, à Christo & Apostolis, patribusque sanctis, multis & veris signis comprobata, vos damnare, & novas Hæreses ferere, & signa illa monstrofi mēdacij argumenta esse, quibus vos Orientē etiam in errorē inducere tētaſtis, & iam in deserta vestra hæretica veritatis inania abducere, iam penetralia verbi Dei callidè aperiētes & ad vestros sensus Hæreticos detorquētes deducere conati estis. Quod dum facitis, apertè vos Hæreticos esse eos, qui à Christo hīc pingūtur, testati estis. Hec enim quæ Christus hīc de falsis prophetis loquitur aptissimè in vos quadrant, nec ouū ouo similis est, quàm hec quib⁹ Christus fraudem Hæreticā pingit vestro factō, & vestris conatibus. Verbū Dei semper cōcrepant vestri, hanc Regulā verè fidei esse statuūt, huc omnes euocant, ac eo modo

*Patriarcha
non recipit
signa VVirtutem
bergenſ.*

*Verbum Dei
nō quouis mo-
do acceptum,
sed tantum in
sensu & con-
sensu patrū,
Regula est
veritatis co-
gnoscentiæ.*

modo veritatis Doctores esse cōtendūt. Cūm Christ⁹ ipse disertè doceat, Hereticos, qui sunt PseudoChristi Pseudoprophete, verbo Dei depravato, & fucata pietate armatos, infidias etiā ijs, qui nō nisi ab ijs, qui & eruditione, & vitę morūq; sanētitate se cōmendant, decipi nō possunt, struere. Quod neq; Christū ipsum mōstrātes, neq; signa eruditionis suæ, & similitē pbitatis ostētantes, audire vult. Equidē, Crusi, nisi Christ⁹ ipse diceret, nunquā anderē, affirmare signū heretici esse, Christū hīc, vel ibi mōstrare, verbū Dei sonare, & dulcibus vocib⁹ homines decipere. Nō igitur, Crusi, qui Christū, qui verbū eius sonat, qui signa & p̄digia edit, sed neq; , qui iam in penetralibus vestris hereticis, iam in desertis, vel Gentiū vel Hereticorum monstrat, Christi Apostolus cēfendus, sed qui in Ecclesia Catholica, *Qui sunt Christi Apo-* Christū ipsum quærīt, qui religionē *stoli.* & fidem Catholicam, & Apostolicā, quę vna & indiuisa est, amplectitur, qui patres sanctos veneratur, qui cōcilijs œcumenicis paret. quæ omnia quoniam vos reiecistis, damnastis,

conculcastis, Hæreticos vos esse necessariò cōcludimus. Reliquistis viā vniuersalem, & Catholicā, cathedramque Moyfi ac Petri, coniecistis vos in conciliabula, sectas infinitas peperistis, vestem Christi cum Ario conscidistis, à via veritatis auersi, post desideria vestra abiistis, & vos vestro iudicio damnastis, indignosque vos, qui cum hæredib⁹ legitimis in Ecclesia Catholica maneretis, iudicastis: quæ viua & expressa facies Hæretici est. Audi enim quid sit Hæreticum esse, patres doceant. Repetam enim ea, quæ antè etiam dixi. Aiunt igitur illi Hæreticum esse, qui sibi nouū doctrinæ genus aliquod elegerit, qui singulares opiniones aliquas afferat, à cōmuni totius Ecclesiæ sensu & consensu discrepantes, quas ita pertinaciter tueatur, vt orbem vniuersum Christianum cæcitatatis potius cōdemnare non dubitet, quàm semel & iterum admonitus, errorem suum agnoscere velit. Quæ omnia in vos quàm aptè cadant, quàm temeritati & cæcitati vestræ propria sint, dici non potest.

*Ex definitione
Hæretici,
Hæretici de-
monstratur.*

test. Vos vestro ipsorum iudicio condemnati, vestra sponte vos ipsos à gremio Ecclesiæ eiecistis, nec eā audire voluistis, nec dignam quam audiat is iudicastis; nouas doctrinas confecistis, singulares opiniones de fide & religione, à sensu, & cōsensu patrum discrepantes attulistis, quas ita pertinaciter tuemini, vt orbem vniuersum Christianum cæcitat is damnēt is; nec vos ad vniuersalem Ecclesiam, siue illa Occidentis, siue Orientis fuerit, etiam si infractus prolabatur orbis accessuros profiteamini; & hoc tantum scelus vestrum, iustum esse, piumq; declamatis, Dei verbum vos secutos, à vijs pessimis vos secessisse gloriamini, camq; secessionem damnari à nemine posse dicitis: quod non omnis secessio vitio verti hominibus debeat, & relinquere peccata, & à sceleribus ad Deū reuerti, secessionem appellatis, verborumq; ignaris, more vestro im-

*Astutia VV^{is}
tembergen.
refellunt.*

nit is, & fraudem eis facitis. Regressus à vitijs, ad veritatis viam, defectio & secessio non est, Cruci, relin-

V

que-

*Deficere
quid sit.*

quere, hoc est peccata, vitamq; commutare in meliorem partē: defectio est, illa seditio, quæ vel ciuitatē perturbatā deserit, castris relictis, aliò secedit, præsidia aduersus Remp. & arma aduersus Magistratum corripit, nouas leges, nouas tabulas scribit, nouos & seditionis Duces Magistratus legit: ordinatam à Deo potestatem, & principes à Deo constitutos spernit, Ecclesiæ pastores non agnoscit, quorum plurima, Crusi, Romana Resp. suppedicaret, si ea vellemus referre exēpla. Secessio illa in montē sacrum, & Auentinum quid sit secedere, docet. Seditio illa populi, senatus & Magistratus despiciētis erat, quæ à nemine sobrio nō improbari non potuit. Seditiosa illa Catilinæ secessio, si valuisset, Remp. & vniuersum Romanū imperiū euertisset. Discessio vestra à Romanis, nō solūm, secessio, sed etiā cōiuratio est. Coniurastis aduersus vniuersam Ecclesiā, caput ei⁹ Pontificē dānastis, orbē terrarum in eū cōcitatis. Quod genus secessionis nemo vnquā laudasse reperitur. Se-
ces-

cessit Patriarcha Oriētis à Romanis,
 quæso Crusi, quid egerit, quid Eccle-
 siæ attulerit, præter interitū, & nunq̃
 sanāda vulnera. vide, Crusi, q̃ misere
 tyrāno illi seruiat, q̃ Romano Pōtifi
 parere noluit, nihil dicode Gallica
 nihil de vestra, nihil de vicinorū no-
 strorū secessione, ne & tuū, Crusi, &
 nostrū dolorē refricemus, nunq̃ sa-
 cra scriptura probauit hoc genus se-
 cessionis, nec Ieroboā, nec quispiā a-
 lius, etsi Deo irato Salomoni secessio
 nē fecerit, à prophetis laudatur, à sa-
 cerdotibus relinquitur, à pijs deferi-
 tur. Secessio illa & diuisio Regni Is-
 rael, interitus eius fuit. noluit Dauid
 ob vitia Saul seditionē excitare, & à
 Rege diuinitus dato secedere, qui in
 eū manus leuarūt, supplicio affecit.
 Paruit Christus Romanis, cēsum de-
 dit Cæsari: paruit Pōtificib: iniquè se-
 dānantib⁹. obedire iubet Paulus Ma-
 gistratui, nō tantū bono, sed etiam
 discolo. sceleratus erat Nero, ad quē
 tamen ille appellat, ad eius tribunal
 stat, quòd ministerium iræ Dei agno-
 scat, quòd eius est, reddere sibi suos

*Secessio nun-
 quam proba-
 tur.*

Symbola Hæreticorum.

iubet: non seditionem contra eum mouet, non secedere ab imperio sceleribus illis, quæ Romanis scribens notat offensus, iubet, sed subiectos communi potestati vult esse. seditio nes, turbæ, discordiæ & sectæ, hæreticorum symbola sunt: vt aues ad volandum, equi ad cursum nascuntur, sic Hæreticorum proprium est, dissidia seminare, Ecclesiæq; vnitatē turbare, & scindere. Quæ omnia cū in vos cōuenire, totus orbis videat, nō alio vos nomine dignari, quam Hæretico decreuit, vosq; vestræ temeritati, imò cæcitati reliquit, vestramque viam ire vos iussit. Graue dedecus, Hæreticos vos appellari iudicatis, neminem hoc conuitium vobis facientē ferre posse asseueratis, quasi hoc in vestra manu fuit, vt non quod mereamini, sed quo vos velitis cognomine, appellemini. In manu nostra, Crusi, est, hoc vel illo viuere modo, hoc vel amplecti, vel fugere, nomina verò imponere aliorum est. Neque enim, quoniam ego me furem negem, aut adulterum, si quid

Res nomina sequuntur.

horum commiserō, furis, aut adulteri conuiuium, cognomentumque effugiam. Meum est, ab alienis rebus manum abstinere. Meum, alienum thorum fugere. Si quid commiserō horum, non meum iam est, sed hominum ac iudicis, me hoc vel illo nomine, & quasi cauterio consignare. Non vultis dici Hæretici, nolite sectas serere, mendacem doctrinam, & ea omnia, quæ in Hæretici descriptione, & vos ipsi, & clarissimi Doctores posuerunt, deponite. Damnatistotam Ecclesiam cœcitat, vobis tantum Solem iustitiæ illuxisse clamatis, ac orbem, potius infractum periturum, quàm vos vel ad Orientales vel Occidentales Ecclesias redituros profitemini: quod quid est aliud, nisi Hæreticos vos profiteri, ac eos esse demonstrare, qui nominari nolitis. Discessitis vt ipsi confitemini ab Ecclesia, & cōsensu orbis Christiani, mundum infractum citius lapsum, quàm vos vnde exiuiistis, redituros clamatis. Hæreticorum est hoc, Hæresim luce Solis clariorem,

*Qui turpia fa-
cit, turpe no-
men frustra
deprecatur.*

oratio ista vestra signat. Graue & turpe iudicatis nomen Hæreseos, cum res ipsa, quam osculamini, à qua vel fracto mundo discedere non vultis, turpior sit, turpitudinem facti, turpitudine nominis comitatur. Turpe iudicium, inquit quidam, turpe inquit alter, sed factum ipsam turpe: non vis turpi iudicio dānari, non fac turpia: non vultis Hæretici appellari, relinquitte Hæresim, & ad Catholicam Ecclesiam redite. Ego quidem, Crusi, & rem ipsam securus, & authoritate totius orbis Christiani admonitus, obfirmavi animum, vos non alio nomine, quàm Hæreticorum compellare. Quo nomine non modo Catholici, sed etiam vestri, diuisarum à vobis sectarum & confessionum vos appellant: ac vt pestilentissimos, audacissimosque Hæreticos damnāt. Nam, quòd vos verbum Dei sonetis, quòd confessiones vestras è verbo Dei haustas iactetis, id totum nihil est. Non omnis, qui dicit Domine Domine, intrabit in Regnum coelorum,

*Non omnes
sunt Catholici,
qui verbū
Dei personās.*

rum, inquit veritas ipsa: non omnes fidem orthodoxam habent, qui verbum Dei semper personant. Sonabat Arrius verbum Dei, dum verbum illud, quod ab æterno idem cum patre est, mentiebatur, nomenque sanctum Christi Iesu blasphemabat. Quam eius Hæresim vos ipsi ita vt par est oditis, hostes Christi omnes eos qui cum sequuntur, esse pronuntiatis. Nec vos mouent ea scripturæ sacræ testimonia, quæ illi aduersus diuinitatem Christi afferunt, non quòd illa non esse verbum Dei iudicetis, sed quòd sceleratè ab illo nequam & versuto homine in alium sensum, quàm quem Ecclesia Catholica probauit, vertatur. Ille enim sua peruersa interpretatione, verbum Dei subuertit, & pro verbo veritatis verbum mendacij reddit. Nam si omnia ea fidem rectam sonant, quæ è verbo Dei statuuntur, nulla Hæresis damnanda erit: cùm omnes Hæreticorum doctrinæ ex verbo Dei depro-

*Heretici etiam
verbum Dei
sonant Hære-
sici tamen
sunt.*

mantur, suos errores conficiāt, semperq; ad verbum Dei prouocēt. Vnde illud commune dictum : Biblia, librum esse Hereticorum, cū Hæretici quidquid fingant, è verbo Dei se omnia haurire clament. Verbo Dei vos, vestram confessionem munitis : verbo Dei armatus Calvinus, Lutherum ducem vestrum aggressus, eiusq; doctrinam è verbo Dei, vt ille aiebat, haustā euertit, vosq; Hæreticos esse pronunciauit. non omnis, Crusi, doctrina, quæ verbo Dei munitur, doctrina Dei est. Verbo Dei Christū sathan tentauit, verbū Dei afferebat, sed ea fide, quæ illi mēdaciij patri conuenit, verbum Dei vos nobis opponitis, eadem tamen fide, & integritate, qua Christi tentator vsus est, vtimini. neq; enim patris huius artes deferere vultis, verā eius stirpē vos esse probatis. Agerē hic pluribus, infinita exempla, tum veterum Hæreticorum, tum recentium istorum vestrorum mihi occurrerent : quibus facile demonstrarem, omnes Hæreses è verbo Dei ortas.

tas. Nam vt ipsi Hæretici, non nisi è nobis, qui tamen è nobis non sunt, vt Diuus Ioannes testatur, egrediuntur, ita neq; Hæresis eorum absque verbo Dei est, nemo eorū qui Christum nunquam professi, Hæreticus dicitur, alio nomine appellatur, cum Hæreticus sit, qui seipsum vltro è grege Christi eiecit, nouumq; dogma, & à Catholica Ecclesiæ doctrina alienam confinxit, vt vos fecistis, qui orbe Christiano cæcitatibus damnato, novos noui paradisi riuos quæsiuistis, & nouum cœnum inde hausistis: venenaq; noua vestris miscuistis. Quod vt imperitos veritatis fallat, melle verbi diuini conditis, vt mors illa vestra cum voluptate hauriatur, iam quæ vos de fide sola iustificante, de operibus bonis damnandis attulistis, illa quidem sunt mel Pauli, quo vos venenum sathanæ vestri conditis, ac visceribus miserorum infunditis: iustificati inquit, ait Paulus, per fidem in Christum, pacem habemus ad Deū. Mel est hoc Pauli, sed vestrum pharmacū

Hæresis multa absq; verbo Dei.

Frans Hæretica.

est, opera bona nihil sunt, peccata sunt, cui etiam sacchari aliquid & sacra scriptura aspergitis, dicentes Opera nostra sunt ut pannus menstruatae, & alia non pauca, quae vos ad vestrum interitum deprauata affertis, cum Pauli alia longè sententia fuerit, qui fidem absque operibus fictam, atque ut meretricem fucatam esse testatur, ad opera bona suos passim hortatur, quemque præmia boni & mali operis reportaturum monet. Quem locum, quoniam in eo libro, quem de lapsu hominis, siue iustificatione inscripsi, copiosè tractavi, nunc mitto, & te ad illum librum, Crusi, remitto. Aperui in eo libro fraudes vestras Hæreticas, verbumque Dei deprauatum, & libidini vestræ aptatum, docui. Doctrinam, Crusi, vestram ex verbo Dei desumptam Pseudologi vestri, iactant, & propterea inexpugnabilem esse gloriantur. Cum non videant verbum illud, quo dogma vestrum
com-

communitur deprauatum, in alio-
 que sensu, quam in quo à Christo &
 Apostolis prolatum sit, vsurpari,
 fraudemque vestris callidis interpre-
 tationibus illi factam. Sic legum
 contortores solent, sic quæ iusta
 sunt, iniqua esse, legibus ad suam li-
 bidinem detortis persuadent, scele-
 ra defendunt. ac eadem fraude, ni-
 gra in candida vertunt, legibusque
 fraudem faciunt. Sic vos omnia ad
 vestram cupiditatem torquetis, ac
 verbum Domini euertitis, menda-
 cia sathanæ melle veritatis ver-
 bi Dei illinitis. Quæ fraus vestra,
 quàm facile & deprehendatur, & re-
 fellatur, Socolonij in vestram men-
 daciæ nervis contextam præfatio-
 nem, annotationes docent. Quæ
 mendacia vestra ita ille refellit,
 vt vanitatem vestram aperte se
 contemnere, & indignos, qui-
 bus accuratè iustoque volumine
 respondeat, se iudicare demonstret.
 Quod equidem ille prudentissimè
 fecit: nam insanis illis vestris & cōni-

*Cur breuius
 Socolanius
 17. 11. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*

cijs, & mendacijs apertissimis seridò
respondere, & disputationem aduer
sum ea, quæ seipsa produnt; ac ipsa
sua vanitate ruunt, accuratumq; ser
monem instituire, abutentium &
ingenio & tempore, & cum laruis
luctari fuerit. Et quidem ille furori
vestro scripturas obijcit, mendacij
& sceleris rebus necessarijs vos con
uincit. Cui tamen satis fuisset, ad sin
gula capita furori vestro adscribere
notulas illas, quibus Moschus prin
ceps notauit doctrinam eorum, qui
ad se cum Euangelio vestro vene
rant: Cùm ad singula eorum doctri
næ capita adscribi mandaret: Hoc
verò mendacium apertum est, Men
titur iste nebulo, & cætera eius gene
ris, quæ mentientibus apertè dici so
lent. Nā quæ vos de ieiunio à nobis
cōfictò, de cōubio negato scribitis,
pulum putumq; mendacium esse,
vel cœciores talpis apud nos vidēt:
ac non modò vident, sed vt lepram
vestram eminētiorem palpant. Cre
pēt vestri isti Pseudologi verbū Dei
torqueant, & obtorto etiam collo
in

Moschi notæ.

in suas fabricas trahant, nihil equidē
 Crusi, agunt: deprauatum verbum
 Dei, definit esse verbum Dei, nihil
 veritati cum mendacio, nihil tene-
 bris cum luce, purum putumq; ver-
 bum Dei Ecclesia seruat, insanase-
 ius interpretationes non fert. Non,
 quod litera quæ occidit, sonet, sed
 qui sensus eius sit, inquit: ac o-
 mnem scripturam sacram, vt leges
 diuinas, cum summa fide interpreta-
 tur. Eum autem sensum verbi Dei
 verum esse statuit, quem patres san-
 cti, quem œcumenica Concilia, &
 consensus totius orbis Christiani
 probauit, recepit, obsignauit, & fide
 Ecclesiæ castè & integrè seruandum
 tradidit. Idem tu Crusi, verbum Dei
 pro sacramento Eucharistiæ, quod
 ego, producis, idem sonamus, eadē
 litera apud te, quæ apud me est, sed
 sensus diuersus. Ego sensum & con-
 sensum Ecclesiæ Catholicæ, & pa-
 trum sanctorum, & Conciliorum
 Occumenicorum complector: Pa-
 nem in carnem, & vinum in sangui-
 nem Christi verbo Dei verti, verum-

*Deprauatum
 verbū ei,
 definit esse
 verbum Dei.*

*Sensus verus
 verbi Dei
 qui sit.*

que

que Christum in elementis & Eucharistiæ sacramento, sumere me profiteor. Tu aliud nugaris, manere elementa ais, transubstantiationem negas, vt spiritum Sanctum in lauacro Sancto aquæ adfistere: Ita Christum pani & vino afferis; quod vt tuis persuadeas, verbum Domini concrepas. Quod idem verbum Calvinus arripit, & ex eo nihil in Eucharistia præter panem ipsum, & vinum merum esse mentitur, teq; qui Christum elementis tuis præsentem adfistere, cum pane manducari, cum vino contendis, & deducis, ridet, Christum ad dexteram patris cum carne sedere ait, Panem & vinum signatantum esse Christi in cœlo sedentis mentitur. Vides, Crusi, vnum & idem verbum Dei nos afferre, non idem tamen ex eo omnes concludere, quenque suum sensum illi affingere: Cùm vnus semper sensus eius ille, quem sanctorum patrum consensus approbavit, verus maneat. Non igitur qui verbum Dei sonet,

ver.

verbo Dei vtitur, sed qui eo sensu,
 quem consensus Ecclesiæ docet, se-
 quitur. Cùm igitur veritas verbi Di-
 uini, non in litera, sed in sensu &
 consensu consistat, nihil agitis, ver-
 bum Dei nobis obijcientes, cùm præ-
 ter literam nihil verbi Diuini reti-
 neatis. Sensus verbi Dei, spiritus
 est, qui viuificat, sonus literarum,
 aut nihil est, aut ministerium mor-
 tis. Vt Christus alijs resurrectio, a-
 lijs verò ruina fore à Simeone præ-
 dicitur, & lapis offensionis, & petra
 scandali, ita verbum eius alios sanat,
 alios occidit, Sanat eos, qui sensum
 & consensum Ecclesiæ & sancto-
 rum patrum sequuntur: Occidit i-
 stos, qui Ecclesia Catholica cœcita-
 tis damnata, sensu eius & consensu
 reiecto, sua somnia, suos insanos sen-
 sus verbo Dei affingunt. Nam si om-
 nia quæ verbo Dei non eo sensu, quo
 Ecclesia vtitur accepto stabiliuntur,
 vera sunt: equidem, quæ Patriarcha
 contra vos de processione spiritus
 sancti affert, magnum robur ha-
 be-

*Verbum Dei
 verum quod
 est, & in quo
 consistat.*

*Verbum Dei
 alijs mors, &
 alijs vita.*

*Patriarcha
et si processio-
nem spiritus
sancti à patre
verbo Dei
muniat, tamē
quia non eo
sensu, quem
patrum con-
sensus proba-
uit, utitur, re-
fudiat.*

bebunt, verbo Dei ille pugnat, aliud
ait mitti, aliud procedere, processio-
nem substantiæ esse, Missionem a-
ctionis, & donum datum esse con-
tendit. Quas distinctiones eius, & in-
terpretationes, vos constanter vnā
nobiscū reiicitis, ac Catholice mis-
sionem absque processione esse ne-
gatis, idq; totum eo sensu, quem Ca-
tholicæ Ecclesiæ consensus proba-
uit, confirmatis. Affert Patriarcha
verbum Dei, affertis & vos: In litte-
ra nulla contentio, in sensu magna.
Fingit ille missionis & processionis
discrimina: quæ tamen quia non eo
sensu, quem consensus probauit, ac-
cipit, damnatur à vobis. Quod dum
fit, apertè docetis, verbum Domini,
non in patrum sensu & consensu v-
surpatum, verbum Domini non ef-
se: neq; illi auctoritatem tribuen-
dam. In consensu igitur verbum Do-
mini viget, aliò detortum, & in alios
sensus contortum, auctoritatem suā
amittit. Vos igitur cum videretis Pa-
triarcham non segniter contra vos
decertare, & iam testimonijs scriptu

ræ sacræ, iā rationibus pugnare, alia
 præsidia aduersus eū vobis parastis,
 in castra Catholicorum, & quam He^{Virtember.}
 rescos scelerumq; fontem impuden^{gen. rebui ne}
 ter damnatis, Ecclesiam Romanam, ^{cessarijs ada-}
 vos coniecistis, sensu & consensu e-^{lli, ad Eccle-}
 ius Ecclesiæ & patrum sanctorum ^{sie Romanæ}
 vos armastis, spiritum sanctum per-^{præsidia con-}
 inde à filio atque à patre procedere ^{fugiant, &}
 docuistis: vbi vestra præsidia ita fir-^{patrum ar-}
 ma manent, vt nulla vi, nulla arte, ^{mis instructi,}
 nullis à sensu & consensu Catholi-^{aduersus pæ-}
 co detortis testimonijs scripturæ, vel ^{triarchā pro-}
 tantillum commoueri queant. Fir-^{grediantur.}
 ma hæc vestra aduersus istam nouam
 Romam Græcorum arma sunt, non
 quoniam vestra, sed quoniam Ca-
 tholica nostra, vestra ille solo flatu
 disiecit, nostra, hoc est, quæ à nobis
 corrogata induistis, perferre non po-
 tuit. Vidit, vos patres sanctos sensus-
 que eorum, & doctrinam catholi-^{Virtember.}
 cam de processione spiritus sancti ^{gen. cur inui-}
 produxisse, & in acie locasse. Cauet ^{lli, contra Pæ-}
 ille sibi, vrget sua præsidia, tergiuer-^{triarcham ste-}
 satur aperte fugam capere, & verita-
 ti, quam in hoc articulo oppressit,

Hæreticumq; quidem arripuit, cedere non vult: Et proinde patrum dicta aliter quàm nos interpretatur. Et alia multa dicit; quibus suâ causam defendat, cui vos egregiè restitistis, & pro nostris armis, nostros duces, patres sanctos secuti, pugnaistis. Et equidem, Crusi, vide, quanta vis consensus Ecclesiæ Catholicæ est. Quoties vos in nostris Romanis castris versamini, cum præsidia patrum sanctorum vobis adhibetis, quàm acres, quàm strenui milites, vel hoc vnum certamen vestrum cum Patriarcha docet, vt mittam de tota Trinitate disputationes vestras, contra Arrianos istos nouos; ita eum Articulum defenditis, vt Maioribus nostris, patribusq; sanctis, qui in eo genere disputationis contra Arrium concaluerant nil cedere videamini, adeo, vt de Trinitate doctrina illustrior vestris contentionibus, aduersus vestros impios Trinitatis depopulatores mihi esse facta videatur. Ita omnia explanatè, omnia accuratè, à vestris in eo genere dicuntur, vt nihil præ-

*Euangelici,
cū in castris
Romanis mi-
litant, hoc est,
Articulos ca-
tholicè defen-
dunt, firmi
sunt.*

prætermiſſum videatur, quod ad ar-
 cana illa tremendæ Trinitatis agno-
 ſcenda pertineret. Cur autem ita *Cur Euan-
 geli in tuenda
 articulo Tri-
 nitatis ſine
 firmi.*
 vobis hic ſuccedat, cur ita fortes in
 hoc prælio fueritis? non eſt obſcu-
 rum: caſtra Catholica, in quibus De-
 us habitat, ingreſſi eſtis, Catholicam
 doctrinam amplexi hic eſtis, veritas
 vobis hic largè affunditur, ingenia
 etiam veſtra illuſtria redduntur, ar-
 ma Chriſti & Dei vbicunq; ſunt,
 vim ſuam tenent, quiſq; ille ſit, qui
 ea induat, ac eis pugnet, vincat ne-
 ceſſe eſt; niſi, Cruſi, veſtri in caſtris
 Catholicis & præſidijs Romanis
 contra iſtos Anabaptiſtas, Arria-
 nas flammas excitantes, conſtitui-
 ſent, nunquam eis reſiſtere poſſent,
 hoc ipſo firma acies veſtra conſti-
 tit, quòd Catholica de Trinitate
 arma induiſtis; quòd Catholicos
 milites, ducesq; patres ſanctos
 euocaſtis, quòd eorum ſenſum
 verbi Dei, de Trinitate ſecuti eſtis,
 quòd veſtras interpretationes pri-
 uatas reliquiſtis. Veritas Catholica

*Euangelici
relictis ca-
stris Roma-
nis, & uni,
discordes
sunt.*

pro vobis pugnat, vosq; monet, vt si
velitis firmi milites Christi esse, vt
in castris Catholicæ Ecclesiæ, Roma-
nisq; præsidijs versemini, Catholi-
caque arma induamini, duces pa-
tres sanctos sequamini. Nam vt pri-
mum è castris Catholicis egredimini,
ita statim dissentientes estis; vt,
quot capita inter vos sint, tot fides,
& confessiones sint; Statim vos ve-
stris armis conficitis, nihil concor-
dia dignum, nihil vero consentiens,
nihil præter deprauata scripturæ ver-
ba audire potestis. Arma vestra ista
plumbea, in dies, ne dicam in horas,
mutatis, & mendacia vestra, confes-
siones confictas, assiduè interpola-
tis: & quando diligentius præsidia
congeritis, tanto maioribus vulneri-
bus conficimini. Si firmam aciem
vestram vultis esse, ad nos in castra
Catholica vos redire oportet, Cru-
si, neq; expectandum, vt fractus la-
batur orbis, vos labimini, vos interi-
tis, ruinam vestram grauem non diu
experiemini. Alia, Crusi, regula ve-
ritatis doctrinæ vobis arripienda,
quàm

quàm quæ à vobis arrepta est: verbum Dei clamatis, regulam esse, ad verbum Dei omnia reuocatis. Quod quale sit, videamus. Verbum Dei e-
 quidem Crusi, salutis nostræ, vitæ nostræ, fidei & veritatis fons est. *Verbum Do-
 mini Regulā
 esse vera re-
 ligionis, sed
 in sensu &
 consensu pa-
 trum acceptū
 non Hereti-
 corum libidi-
 ne deprava-
 tum.* Fi-
 des est ex auditu, auditus autem per
 verbum Dei. Misit Deus verbum su-
 um, & sanauit nos: huius sonus exi-
 uit in omnes fines terræ, huc omnia
 nostra referenda, hac regula exami-
 nanda, & quæ huic regulæ non co-
 hæreant, vana existimanda, secundū
 illud prophetæ, Narrauerunt mihi
 iniqui fabulationes, sed non vt lex
 tua. Verbum Dei est illa lex, quam
 Deus nobis posuit, quam seruari vo-
 luit. Est illud lumen, quod omnes
 in mundo venientes illuminat. Ad
 hanc Regulam Paulus nos vocat; &
 qui eam sequuntur, pacem eis & mi-
 sericordiam optat. Quidquid alie-
 num ab hac lege & regula docetur,
 etiamsi ab Angelis cœlo delapsis
 doceatur, vanum & mendax esse iu-
 bet: ac totam doctrinam Christianā
 è verbo Dei vt è fonte limpidissimo

haurire nos præcipit ; Cui præcepto Catholica Ecclesia obtemperat, nihil audire, nisi verbum Dei sustinet, in quorum fabulationes reiicit, verbo Dei munita, verbo Dei sanctificata, æterna manet : quod sit verbum Dei sedulò expendit. Sunt enim multa hominum verba, quæ videntur Dei esse, cum non sint ; vel quoniam non ex ore Dei prodeant, vel quia fraude hominum corrumpantur, ac in sensum alienum à vero traducantur, ac praua interpretatione deprauantur. Cum eloquia Dei castè & integrè seruari oporteat, quibus nihil addi, nihil detrahi, nihil in eis cōmutari, nihil contaminiari debeat. Eloquia enim Domini, eloquia casta. Verbum Domini argentum igni examinatum, probatum, purgatum sit, quod in castitate & integritate, cum qua ex ore Dei promanat conseruari debet. quo nomine Paulus gratias se Deo agere ad Thessalonicenses scribit : quòd verbum Dei ita vt à
 se

*Quæ verba
videantur
esse Dei, &
non sunt Dei.*

*Verbo Dei
nil addendū,
nil detrahendum,
nil in eo
mutandum.*

se purum acceperint, conseruent,
nihilque humani sensus illi admi-
sceant. Ait enim, Ideo & nos gra-
tias agimus Deo sine intermissione.

Quoniam si accepistis verbum au-
ditus Dei, accepistis illud non vt
verbum hominum, sed sicuti est ve-
rè verbum Dei, qui operatur in vo-
bis, cui credidistis. Acceperant ver-
bum Dei castum Thessalonicenses,

& vt acceperant integrum retine-
bant, hominum figmenta, interpre-
tationes falsas, ad sensus alienos de-
tortiones non admittebant: quo
nomine à Paulo laudantur. Hoc
idem semper fecit, & facit Ecclesia,

integrum verbum Dei, integram *Ecclesia Ca-*
veritatem seruat, in verbo DEI *tholica inte-*
omnia locat. Hoc fundamentum *grè verbum*
& suum & veræ suæ doctrinæ sta- *Dei seruat.*

tuit, vt Iurisconsulti sine lege, i-
ta nos sine verbo Dei erubescimus
loqui. Doctrinæ Catholicæ fons

est, verbum Dei, sed illud, Cru- *quod verbū*
si, quod purum, quod expressum, *Dei, regula*
quod nullo mendacij coeno at- *veræ religio-*
nis.

tactum est, quod integrum Ecclesia
 seruauit. Cuius patres sensum qui
 esset monstrarunt: ac omnes in eo
 interpretando consenserunt. Nam
 si quis aliter verbum Dei, quàm spi-
 ritus sanctus patres docuerit, inter-
 pretatur, non iam illud verbum Dei,
 sed hominis est, Dei sonus, sensus
 hominis fuerit: vt igitur leges sem-
 per postulent se integrè interpreta-
 ri, & volunt esse qui eis præsideant,
 qui voluntatem suam exponant. Ita
 verbum Dei, quod est lex Dei æter-
 na, postulat præfides, postulat inter-
 pretes eos, qui spiritu sancto, qui ver-
 bi Dei veritatem doceat, & demon-
 strent afflati, voluntatem Dei, & sen-
 sus veros verbi Dei demonstrent: ac
 in ea interpretatione idem sentiant,
 & consentiant. Nam vt spiritus san-
 ctus, quem Christus interpretem do-
 ctrinæ suæ, & verbi sui, in Apostolos
 effudit, vnus & idem in omnibus est:
 Ita sensus & interpretatio, quæ non
 potest nisi ab eo esse, vera, vna, & ea-
 dem sit necesse est. Idem sentire, idē
 sapere, Paulus nobis præcepit: dissen-
 sio-

*Præfides ver-
 bi Dei.*

fiones, sectas, quæstiones inanes da- ^{Paulus dis-}
 mnat; quod identitatis & consen- ^{sensiones da-}
 sus, spiritus sanctus veritatis Magi- ^{nat.}
 ster sit, diffensionum, atq; sectarum
 author sathan: spiritus sanctus in v-
 nitatem omnia adducit, sathan di-
 sperdit, non spiritus sanctus, vos ver-
 bû Dei interpretari, & in varios ad-
 uersosq; sensus vertere docet. Vnus
 eius est sensus, sed vestrarum secta-
 rum vestræ dissentientis doctrinæ
 est ille dux & author vester, qui zi-
 zania tritico admiscet, & falsa ver-
 borum Dei interpretatione depra-
 uat, ac suum efficit. Vna Catholica
 Ecclesia à condito mundo semper
 manet, idem sentit, idem tot tantis-
 que & locorum & temporum inter-
 uallis disiuncta docet & seruat. Non
 aliud Romæ Anicetus, quàm Ephe-
 si Polycarpus docet, congressi, ob v-
 nitatem fidei dextras iungunt, & al-
 ter alterum in communionem suâ
 admittit, vos, Crusi, intra hos qua-
 draginta plures paucioresq; annos,
 in quot sectas dissecti estis, quot con-
 fessiones edidistis, quàm sæpe cōfes-

fionem Augustanam, quam iactatis
 Carolo V. Imperatori oblatam, mu-
 tastis, dicerem, nisi vestri, qui eam
 hoc nomine, vt vanam reiiciunt,
 docerent. Singulis annis alia & a-
 lia nascitur doctrina apud vos, non
 modò disiuncta loco eam discor-
 diam sentiunt, sed etiam singulæ
 domus experiuntur. Aliter mari-
 tus sentit, aliter vxor, vterque sui er-
 roris, verbum Dei fontem esse cla-
 mat. Cùm, verbi Dei idem sit vbi-
 que sensus, & vnus interpres spiritus
 sanctus, non est hominum interpre-
 ratio verbi Dei, sed spiritus Sancti,
 qui est author verbi eius, non potest
 secum ipse spiritus sanctus pugnare,
 non docet pugnantia & contraria,
 sed idē omnes sentire & agere vult.
 Vnde igitur tanta sectarum apud
 vos dissentiens & contraria docens
 ybertas: nisi ab illo, qui verbum
 Dei deprauat, consensum turbat, di-
 scordiam serit, spiritu immundo,
 qui ait ad Dominum, Ecce ego va-
 dam ad eos, eroque spiritus men-
 dax in ore prophetarum eorum.

Hic

*Spiritus san-
 ctus non pu-
 gnat secum.*

*Discordie E-
 uangelicorū
 sathan au-
 ctor.*

Hic est sectarum vestrarum Magister: Hic verbi Dei corruptor, Hic in ore Pseudologorum vestrorum se iactat. Cum apud nos idem & vnus spiritus sanctus concordiae, & consensus author sit. Non est igitur Crusi, quod verbum Dei doctrinae vestrae fontem dicatis esse. Haurit quidem magister vester ex hoc fonte, sed sedens in ore vestrorum prophetarum, verbum Domini deprauat, & veritatem mendacio mutat. Ero, inquit, spiritus mendax in ore prophetarum eius. Quam igitur vos regulam verae doctrinae statuitis esse. *Veritatis vestrae* ea regula, alia regula moderanda & *bi Domini, regula est sensus & consensus patrum.* examinanda est. Regula verbi Dei consensu patrum regenda, & illud verbum Dei solum habendum, quod patres sancti verum esse decreuerunt: & qui esset eius sensus demonstrarunt. Non quoniam igitur verbum Dei sonas, veritatem doces: nam hoc etiam sathan solet, sed si eo sensu, quo Catholica Ecclesia à patribus sanctis, spiritu sancto

sancto plenis traditum accepit, verbum Dei accipias. Nam etsi veritas doctrinæ verbum Dei est, sed verbi Dei regula est, sensus & cōsensus patrum, vnitasq; Ecclesiæ, vt aurum igni, lido vcl lapide probatur; ita verbi Dei, consensus patrum, & interpretatio Catholica, regula est. Tum demum igitur verbū Dei iactabis, cū illud in sensu patrum attuleris. Nam si ad tuas insanas cupiditates relictis patribus illud detorqueas, non verbum Dei, sed verbum hominis, vel potius sathanæ est. Non firma igitur vestra ista regula est veritatis, verbū Dei concrepare; vult aurum probari, vult & verbum Dei lapidi suo lido, cōsensui patrum admoueri. verbum Dei in eo sensu prolatum, quē cōsensus patrum probauit, verbum Dei, regulaq; veritatis doctrine Christi est. Vt igitur mihi, Crusi, veritatē tuæ cōfessionis probes, verbo Domini nō tuo vtendū est tibi. Verbū Domini sensus & cōsensus patrum esse demonstrat: tuus verò sensus ab alijs dissentiens, hominis verbū esse prodit.

dit. Verbo igitur Domini dogmata
 nostra nituntur, sed illo verbo, quod
 sensus & cōsensus patrum custodit;
 ac in Ecclesia Catholica perpetuò
 seruandum reposuit. Vestra ista ver-
 ba quæ sonatis, etsi sonent literam
 verbi Dei, vestra tamē & spiritus mē-
 dæ in ore vestro sedentis sunt. De-
 finite igitur, Crusi, verbum Dei, qđ
 apud vos non est, iactare. Quidquid
 illud est, quod iactatis, vestrum & sa-
 thanæ est. Sonus mel est, sensus vene-
 num vestrum. Figmentum totū hoc
 quod quintum vocastis Euangeliū,
 non Dei, sed vestro verbo contextū
 est. Mutatis multa, detrahitis nō pau-
 ca, additis plurima. Cuius sceleris au-
 torem & ducem habetis Martinum
 Lutherum, eius ingenij hoc acumen
 fuerit. Nō vult mutari verbum Dei,
 castè, integreq; seruari vult: Vos ipsi
 vestras consulite conscientias. Non
 dubium est, eas vestris cupiditatibus
 aduersari, & ad veritatem sæpe ocu-
 los suos reflectere. Corrupistis verbū
 Dei, & corrupto verbo Dei, verum
 illud, quod Ecclesia Catholica reti-
 net,

Adhortatio.

*Lutherus de-
 prauator ver-
 bi Dei.*

net, euertere conamini: quod Hæreticorum semper propriū fuit. Quorum cum mores & doctrinam non adumbratē, sed expressē refertis, qui fieri possit, vt non Hæretici, & progenies illa viperarum sitis: quam Ioannes notat. Quod quoniam ita certum est, vt probatione longiore nō egeat, mitto. Vestri sanè Matheologi, qui sint, testātur, illi sua illa Hæreseos definitiōe, seq; vel principes in eo genere esse demonstrarunt. Quos tu vir doctissime Crusi, admonebis, vt deinceps cautius ad nos scribant, vt non tam apertē mentiantur. Non modò enim improborum, sed etiam stultorum est, cruda ista mendacia, quæ illi in Socolouio vlciscendo euouerunt, ructare. Oportet Crusi, mendaces esse memores, ingenio hic & solertia magna opus est. qua in re vestri isti laudati viri, veri Morologi sunt, ita nugatur, ita sibi aduersantur, vt ne mica ingenij in eis inueniri videatur. Quos, quoniam magnificentius quàm volebam

*Admonendi
FVrtember
gen. ne aperte
mentiantur.*

bam accepi, suæ impudentiæ impu-
 tabunt, quæ mihi iustum dolorem,
 & veritate oppugnanda, & Socolo- *Cur vehemē-*
 louio viro optimo, viro eruditif- *tius agat Gœ-*
 simo, ac pietati dedito attulit. E- *scius.*
 quidem si illam causam suam non
 mentiendo, non calumnianda ve-
 ritate, non conuitijs in Socolouium
 congerendis, defenderent, nos quo-
 que pro causa nostra ita depugna-
 remus, vt & veritas à nobis defensa, *Qui pergit dē-*
 & eorum authoritatis ratio habita *cere q̄ vult,*
 videretur, verum enim verò quoni- *audir quæ nō*
 am ipsi, nec veritatis, nec Socolo- *vult.*
 uij dignitatis, nec Gentis nostræ vl-
 lam rationem duxerunt, veritatem
 mendacijs, nos conuitijs & maledi-
 ctis obruere conati sunt. Acquum
 videtur, vt in eo in quo nos cum
 veritate deprimere conati sunt, coe-
 no eos mergeremus: & quæ sint
 Polonorum ingenia, demonstrare-
 mus. Polonus iste, inquiunt, tui isti.
 Sciat. Quorsum hoc nomen, Polo- *VVirtembē-*
 nus iste, nisi quod isti Polonos sti- *gen despiciū-*
 pites esse iudicent; Et non modò *nomen Polo-*
 vnus aduersarij nomen, sed totius *norum.*
 Gen-

Gentis existimationem tr. ducant. Quos ego non Germanos (cui Gentiam quam merentur, & ingenij, & rerum gestarum gloriam gratulor, imperioq; dignam iudico) sed potius nebulones & proluuiem Hæreticam esse dico. Cum quibus doctissime, Crusi, in gratiam redibo, si illi deposito mendacio, cum veritate, & vero Dei verbo foed⁹ fecerint: quod nisi faciant, amicum me nunquā habebunt. Qui si iterum contra nos, cū ita crudo mendacio prodierint, docebuntur certe crudam istam auda-

*Cur Crusto et
VVirtember-
gen. Theolo-
gis gratias a-
gat Gorscius.*

ciam diligentius coquere. quibus tamen vna tecū, optime vir Crusi, gratias, vt initio feci, ingentes ago. Opera vestra, & nostra sententia de fide Catholica à Patriarcha Cōstantinopolcos confirmata, & vos ipsi eius aduersarij & hostes damnati estis, absq; vllō labore nostro. Obijciebatur nobis Oriens, quasi ibi alius splendor verbi Dei esset, quasi aliud Euangelium Græcorum, quàm Latinorū fuerit. Quo errore, vos ipsi Confessione vestra eò, missa, & radijs solis Orien-

Orientis percussa, mundum totum liberaſtis, & idem quod in Occidente luceat Euangelium, in Oriente lucere docuiſtis. Modeſtè quidem id ferunt nonnulli veſtri Proteſtantes in legatione illa Nauarrica explicanda; ſed quid ad nos, quorum cauſa probata, fides vt Catholica laudata, vos videritis, quàm caute apud Orientē ^{Romana cauſa à Patriarcha laudata.} accuſandis noſtris vitijs, & fidei ratione noſtra, veſtrisq; Hæreſibus nouis, & Orienti Soli, nunquam viſis explicandis, egeritis. Non parua laus eſt noſtra, quòd abſentes, quòd indefenſi abſoluti, laudatiq; ſimus, vos verò præſentes, ab ijs quos patronos, & recuperatores legeritis, damnati ſitis. Vobis enim cum veſtra noua iſta, & Deo aduerſa doctrina, damnatis, noſtra omnis ratio credendi probata eſt, altera pars pugnantis ſententiæ vera ſit necceſſe eſt. Veſtra doctrina noſtræ Romanæ contraria eſt. Nos Catholicam fidem orbi Chriſtiano probatam, receptam, veneratam, ſemper colimus, vos noua mōſtra, deprauato verbo Dei fingitis,

Y con-

confessiones inconfessas scribitis:
 Hæreses, turbas, seditiones excitatis,
 totum mundum discordijs, bellisq;
 plusquam ciuilibus cōpletis. Quod
 scelus vestrum, quoniam totus Ori-
 ens damnauit, nostram vobis repu-
 gnantem sententiam probauit. Si e-
 nim vos malè, nos equidem benè, &
 confitemur & credimus. Si vos ve-
 stram viam ire iussi estis, nos Catho-
 licam ire iudicamur. Nos Catholici,
 & Orthodoxi, vos Hæretici & erro-
 nes estis. Equidem Crusi, si omnes
 vestri inimici vellent & contende-
 rent, nūquam vobis peius facere po-
 tuissent, quàm vos vobis fecistis, ve-
 stro iudicio vt sorices perijstis, cau-
 samque vestram perdidistis. Nec sat
 vobis visum, intra Patriarcheii vos
 damnari, nisi totum ferè orbē Chri-
 stianum, vos damnatos esse, testem
 vestris scriptis faceretis, & ea quæ in-
 ter amicos priuatim acta, publicum
 crimē, iudiciūq; totius orbis esse vo-
 lueritis. Vosq; ipsos, qui re ipsa esse-
 tis, Hæreticos demōstraretis esse, ve-
 stri ipsorū causæq; vestræ proditores

fa-

*V*irtember-
 gen malum si
 bi iuxta pro-
 uerbium caca-
 runt.

*Magna vis
veritatis.*

facti. Magna vis veritatis, Crusi est, lumen eius occultari nequit, prodit se ipsa, celariq; non potest, quam dū sententijs Oriētis obruere vultis, dū nubes eius coeli inducere conamini, lux Solis subito exorta, nebulas vestras dispellit, turpitudinem mendacis doctrinæ vestræ detexit, veritatem illustravit. Et, quæ sit Occidentis fides, quam vos perdidistis, docuit. Vicimus, Crusi, nihil agentes; vestra aduersus nos sumpta arma, pro nobis contra vos steterunt. Duplex victoria nobis parta. Nam & vos à Patriarcha cum errore vestro profligati, & Patriarcha ipse in tuenda sua illa processione, à solo patre spiritus sancti, à vobis lethale vulnus accipit. Quicquid erat erroris, & apud vos, & apud Græcos, vestra opera pērijt. Vicit vtrobiq; veritas; ita vos dum causæ nostræ nocere vultis, dum vestra mendacia ornatis, & nos voti compotes reddidistis, & vos mutuis vulneribus cū Patriarcha Occumenico illo vestro confecistis. Magnum equidem beneficiū

*Duplex Ro-
manorum vi-
ctoria.*

*Inimici dum
volunt obesse
profunt.*

in nos vestrum hoc fuerit; multum
vobis eo nomine à nobis deberetur,
nisi animus vester hoc totum eleua-
ret. Non enim vos prodesse, sed ob-
esse voluistis; non illustrare fidei ve-
ritatem, sed mendacij tenebris im-
mergere voluistis: Perdere, non ser-
uare conati estis. Quod tamen dum
contenditis, ipsi periistis. Nos incolu-
mes & victores triumphamus, & il-
lud cantamus: Ecce homines, qui nō
proposuerunt Deum ante conspe-
ctum suum, qui in vanitate præuale-
re se sperabāt. Et similia, quę prophe-
tā cantabāt, in similes vobis impios.
Hac habui, Crusi, quæ ad te nūc scri-
berē, tibiq; magnas pro eo beneficio
ago gratias quod in nos, tum Turco-
græca Historia ædenda, tū vestrorū
Morologorū scriptis transferēdis &
ædendis effuderis. Atq; hic te saluta-
to, finem scribendi faciam. Cætera e-
nim quæ vestri confingunt, alio in li-
bro nostro refellentur. Hoc solum
te nunc precor, vt mihi ignoscas, qđ
nullum inter vos & cæteros vestros
Hæreticos, sectasq; dissectas, discrim-

men statuat. Ut, quidquid ab illis
 impiè fiat, vobis protestantibus, totū
 acceptum feram. Omnes enim Hæreticos eodem loco & numero du-
 co. *Omnes Hæretici eodem loco habendi cum iuscunq; illi sectæ fuerint.*
 Quidquid est Hæreseos, vestra progenies illa est, à vobis illi proma-
 narunt, à vobis digressi, Lutheri pa-
 trimonio non cōtenti, plures & ma-
 iores mendaciorū possessiones quæ
 fierunt. Quicunq; extra Ecclesiā Ca-
 tholicam sunt, foris sunt, hostes Ec-
 clesiæ sunt, iugula nostra, & veritatis
 Catholicæ petunt; fortunis nostris
 & vitæ nostræ insidiantur. Habemus,
 Crusi, vicinos hostes, genus hominū
 foedissimum, Tartaros; Hi, etsi in
 multas ordas, ut illi vocant, regio-
 nesq; diuisi sint, omnes tamen om-
 nium Christi nominis gentiū hostes
 sunt. Quos nos eodem loco habe-
 mus; nec vnde veniant, quærimus,
 sed quid machinentur in nos, cogita-
 mus. Hoc idem de Hæreticis, quicun-
 que illi sint, statuimus. oēs hostes, ve-
 ritatis, deprædatores Christi esse iu-
 dicamus, anathemaq; esse iubemus.
 Siue igitur tu, cum Protestatibus ve-

*Tartarorum
 orda diuer-
 se.*

ritatem oppugnes, siue Caluini ca-
stra ingrediaris, te hostem & meum,
& Ecclesiæ Catholicæ, & Christi esse,
certò apud me statuo: & arma ad tu-
um aduentum corripio. Vale, vir
doctissime Crusi, & desertis sathanæ
castris, opes tuas diuinas ad Christi
tentoria transfer, & sensum con-
sensumq; patrum sanctorum,
& totius Ecclesiæ Catholi-
cæ interpretando ver-
bo Domini, se-
quere.

F I N I S.

